

ВН П 206

кв. Д. 748/942

МАКЕДОНСКИ НАУЧЕНЪ ИНСТИТУТЪ

сгр 200 нб 100

БЪЛГАРСКИТЪ ГИМНАЗИИ И ОСНОВНИ УЧИЛИЩА ВЪ СОЛУНЪ

(ПО СЛУЧАЙ НА 50-ГОДИШНИНАТА НА СОЛУНСКИТЪ
БЪЛГАРСКИ ГИМНАЗИИ)

ОТЪ

ГЕОРГИ СТ. КАНДИЛАРОВЪ

БИВШЪ ДИРЕКТОРЪ НА МЖЖКАТА И ДЕВИЧЕСКА ГИМНАЗИЯ ВЪ СОЛУНЪ

ДА РЪ
ОТЪ Г-жа ~~АННА ДИМИТЪРЪ~~
~~СТАНЧОВА~~
ЧРЕЗЪ МАКЕДОНСКИЯ НАУЧЕНЪ
ИНСТИТУТЪ

СОФИЯ — ПЕЧАТНИЦА П. ГЛУШКОВЪ — 1930.

www.dlib.mk

ИЗДАНИЯ НА МАКЕДОНСКИЯ НАУЧЕНЪ ИНСТИТУТЪ.

I. ОТДЪЛНИ КНИГИ :

Зора Здравева, Съчинения на Р. Жинзифовъ. 1927, стр. 133, ц. 50 л.
Хр. Силяновъ, Писма и изповѣди на единъ четникъ. 1927, стр. 211,
цена 50 лева.

Документи за противобългарскитѣ действия на сръбскитѣ и гръцкитѣ власти въ Македония презъ 1912—1913 година. Съобщава Л. Милетичъ. Цена 100 лева.

Проф. А. М. Селищев, Полог и его българское население. Исторически, этнографические и диалектологические очерки северозападной Македонии (С этнографическою картой Полога). Цена 150 лева.

Мария Милетичъ-Букурещлиева, Македония въ българската поезия. 1929, стр. 227, ц. 60 лева.

Г. Ст. Кандиларовъ, Българскитѣ гимназии и основни училища въ Солунъ. 1930, стр. 200+VIII. Цена 60 лева

I. „МАТЕРИЯЛИ ЗА ИСТОРИЯТА НА МАКЕДОНСКОТО ОСВОБОДИТЕЛНО ДВИЖЕНИЕ“

Кн. I—IX. Съобщава Л. Милетичъ :

Книга I. Въстаническото движение въ югозападна Македония. По спомени на Славейко Арсовъ, 1925, стр. 136, цена 20 лева.

Книга II. Освободителната борба въ Костурско. По спомени на Пандо Кляшевъ, 1925, стр. 136, ц. 25 л.

Книга III. Борбата въ Костурско и Охридско (до 1904 г.). По спомени на Иванъ Поповъ, Смиле Войдановъ, Деянъ Димитровъ и Никола Митревъ, 1925, стр. 155, ц. 30 л.

Книга IV. Къмъ борбитѣ въ югозападна Македония (Кичевско, Битолско, Леринско, Преспанско, Дебърско). По спомени на Лука Джеровъ, Георги Попъ Христовъ, Ангелъ Андреевъ, Георги Папанчевъ и Лазаръ Димитровъ. 1926, стр. XIV+146, ц. 30 л.

Книга V. Спомени на Дамянъ Груевъ, Борисъ Сарафовъ и Ив. Гарвановъ, 1927, стр. XII+136, ц. 30 л.

Книга VI. Солунскиятъ атентатъ и заточеницитѣ въ Фезанъ. По спомени на Павелъ П. Шатовъ, 1927, стр. 155, ц. 30 л.

Книга VII. Движението отсамъ Вардара и борбата съ върховиститѣ. По спомени на Яне Сандански, Черньо Пѣевъ, Сава Михайловъ, Хр. Куслевъ, Ив. Анастасовъ Гърчсто, Петъръ Хр. Юруковъ и Никола Пушкарровъ, 1927, стр. 193, ц. 35 л.

Книга VIII. Спомени на Гьорчо Петровъ, 1927, стр. 208, ц. 35 л.

Книга IX. I. Въ Македония и Одринско. Спомени на Михаилъ Герджиковъ. — II. Първиятъ Цетраленъ комитетъ на ВМРО. Спомени на Д-ръ Христо Татарчевъ, 1923, стр. 198, ц. 25 л.

Книга X. Ст. Аврамовъ, Революционни борби въ Лзотъ (Велешко) и Порѣчието. 1929, стр. 201, ц. 30 л.

(Следва на страница III)

МАКЕДОНСКИ НАУЧЕНЪ ИНСТИТУТЪ

БЪЛГАРСКИТЪ ГИМНАЗИИ И ОСНОВНИ УЧИЛИЩА ВЪ СОЛУНЪ

(ПО СЛУЧАЙ НА 50-ГОДИШНИНАТА НА СОЛУНСКИТЪ
БЪЛГАРСКИ ГИМНАЗИИ)

ОТЪ

ГЕОРГИ СТ. КАНДИЛАРОВЪ

БИВШЪ ДИРЕКТОРЪ НА МЖЖКАТА И ДЕВИЧЕСКА ГИМНАЗИЯ ВЪ СОЛУНЪ

ДАРЪ

ОТЪ Г-жа ~~АННА ДИМИТЪРЪ~~
~~СТАНЧОВА~~

ЧРЕЗЪ МАКЕДОНСКИ НАУЧЕНЪ
ИНСТИТУТЪ

СОФИЯ — ПЕЧАТНИЦА П. ГЛУШКОВЪ — 1930.

www.dlib.mk

Народна библиотека — Скопје

Инв. № 748/1942

ДАРЪ

от Македони. Учу-
кенич Милешкиче

Р
1957

Р
1965

СЪДЪРЖАНИЕ

	Стр.
Предговоръ	V
Българитѣ въ Солунъ	1
I. Народни будители	3
Българско училище въ Солунъ	7
Екзархията и освободителната война	10
II. Искане да се отворятъ мъжка и девическа гимназия въ Солунъ .	13
Отварянето на гимназиитѣ	15
Мъжката гимназия. — Устройството на гимназията. — Подобре-	
ния въ нея. — Своеволия и безредици въ гимназията и	
пансиона. — Тѣхното утихване. — Втори 15-годишенъ жи-	
вотъ на гимназията. — Липса на подробни данни за него.	
— Добити сведения. — Отслабване на занятията, възпи-	
танието и дисциплината. — Подобрене. — Нови смутове.	
— Затишие. — Гибеленъ край на гимназията	18
Директоритѣ на гимназията по годинитѣ на тѣхното служене .	80
Списъкъ на учителитѣ въ солунската гимназия отъ 1880/81 до	
1912/13 учеб. год.	80
Броятъ на учителитѣ	87
Списъкъ на свършилитѣ ученици съ зрѣлостенъ изпитъ VII	
класъ на гимназията по изпуски	88
Броятъ на ученицитѣ отъ изпускитѣ по околии на мѣсторожде-	
нието имъ	102
Броятъ на изпускитѣ по учебнитѣ години и по годинитѣ на	
гимназията	103
Общиятъ брой на ученицитѣ по изпуски	104
Сжитѣ ученици по мѣсторождение	104
Броятъ на следвалитѣ и напуснали по класове ученици презъ	
всичкитѣ 33 учебни години на гимназията	108
III. Педагогически курсъ при гимназията	109
Списъкъ на свършилитѣ педагогическия курсъ ученици съ сви-	
детелства за зрѣлостъ при солунската мъжка гимназия	
отъ откриването му въ 1887/8 до 1895/96 год.	109
Търговски курсове при гимназията	113
Класически отдѣлъ при гимназията	114
Списъкъ на свършилитѣ класическия отдѣлъ съ матура ученици	
отъ 1896/97 до 1898/99 учебна година	114
Търговска гимназия	115
Броятъ на ученицитѣ презъ последнитѣ четири години	120
Списъкъ на свършилитѣ гимназията съ матура отъ IV-ия класъ	
ученици	122

	Стр
IV. Солунската българска девическа гимназия отъ 1880/81 до 1912/13 уч. година	125
Стопански отдѣлъ, откритъ при девическата гимназия за горни дрехи и шапкаство	151
Трикласно училище	152
Списъкъ на директоритѣ на девическата гимназия	152
Списъкъ на учителитѣ въ девическата гимназия по години на учителствуването имъ отъ уч. 1880/81 до 1912/13 год.	153
Свършилитѣ ученички IV класъ въ учебната 1884/85 год.	157
Свършилитѣ ученички VI класъ съ матура	158
Свършилитѣ ученички съ матура VII класъ	169
Общиятъ брой на ученичкитѣ по изпуски	176
Ученичкитѣ по мѣсторожение	177
Общиятъ брой на записанитѣ и следвали ученички въ солунската девическа гимназия	179
V. Основни училища въ Солунъ. — Централно при мжж. гимназия, Вардаро-портенско и въ Пиргитѣ	180
Основно девическо училище при девическата гимназия	183
Образцово основно училище	185
Списъкъ на учителитѣ въ солунскитѣ основни училища отъ 1866 до 1913 учебна година	186
Общиятъ брой на учителитѣ въ основнитѣ училища отъ 1833 и 1866 години до учебната 1912/13 год.	188
5. Броятъ на ученицитѣ въ солунскитѣ основни училища отъ 1866 до 1913 година	190
Училищни инспектори	191
VI. Заключение	192

ПРЕДГОВОРЪ.

Първото българско основно училище въ гр. Солунъ е било отворено въ 1868 год., а следъ дванадесетъ години — въ 1880 год. се отворили мъжка и девическа гимназия съ пансион, при които отпосле е имало педагогически и търговски курсове, търговска гимназия, образцово педагогическо училище, стопански отдѣлъ, две основни училища, отсетне и трето и забавачница. Тѣ сжществуваха до 17 юний 1913 г., цѣли 33 години, когато враждебнитѣ грѣцки военни движения измѣнически се обявиха срещу всичко българско въ южна Македония и противъ българскитѣ училища въ Солунъ, завзеха тѣхнитѣ здания, унищожиха покщнината имъ, разграбиха тѣхнитѣ библиотеки, физически и химически кабинети, разнитѣ учебни уреди и помагала и изгориха архивата имъ.

Единъ исторически прегледъ на живота и училищната дѣйность на тия наши учебни заведения въ гр. Солунъ е отъ важно историческо значение както за българитѣ въ Солунъ, тѣй и за цѣлия български народъ въ Македония.

Като бившъ управитель на тѣзи училища въ първитѣ години на тѣхната уредба, счетохъ за свой мораленъ дългъ да представя въ този си скроменъ трудъ, възъ основа на намиращата се въ синодалната палата екзархийска архива за тѣхъ, значителна часть отъ която е унищожена отъ пожаръ въ екзархийския учебенъ отдѣлъ въ 1904 год., и съ помощта на частни писмени данни и устни спомени, тѣхния животъ и напредъкъ по години, учебно-възпитателната дейность, учителскитѣ състави и броя на ученицитѣ и ученичкитѣ въ тѣхъ, хроникитѣ, мненията на учителскитѣ съвети, бюджетитѣ имъ, списъци на свършилитѣ съ матура ученици и ученички и др.

Това полувѣково (45 год.) сжществувание на солунскитѣ български училища е една славна просвѣтна еволюционна епоха на умственото развитие, културния подемъ, бързата пробуда на народното съзнание и национално самоопредѣление на македонскитѣ българи, които съ своитѣ изумителни извършени

движения и самопожертвувания за свободата на светата си родина Македония удивиха цѣлъ свѣтъ.

Но у македонеца-българинъ крепне надеждата, че ще има промѣна на сегашното положение въ поробената му татковина и ще настанатъ нови събития и политически обстоятелства за свободенъ и самостоенъ животъ въ нея. И тогава гр. Солунъ ще бжде отново главенъ просветенъ центъръ не само за свободна и обединена Македония, но и за цѣлокупния български народъ, па дори въ известно отношение и за всичкото славянство, като свещена родина на равноапостолнитѣ просвѣтители св. св. Кирила и Методия.

Този си трудъ посвещавамъ на всички бивши длъжностни лица, на управители и учители въ гимназиитѣ, основнитѣ училища и въ пансионитѣ и на всички възпитаници, ученици и ученички.

Благодаря на всички за даденитѣ ми сведения и особено на заведващия архивата на екзарх. училищенъ отдѣлъ г. Хр. Кировъ.

София, 6 априль 1929 год.

Г. К.

БЪЛГАРСКИТЪ ГИМНАЗИИ
И ОСНОВНИ УЧИЛИЩА ВЪ СОЛУНЪ.

БЪЛГАРИТЪ ВЪ СОЛУНЪ.

Задъ стениѣ на гр. Солунъ отъ вѣкове сж живѣли и живѣяха българи, а само на западъ, отъ устието на р. Вардаръ край морето, близо до гр. Беръ, имаше десетина гръцки села, наричани Румъ-колъ сир. Гръцко краище. Въ пазаренъ день българитѣ отъ околнитѣ села идваха въ Солунъ да продаватъ нѣща отъ своето селско производство и да купуватъ за себе си нѣкои потрѣби. Тѣ не знаяха другъ говоримъ езикъ освенъ своя български, затова и гражданитѣ търговци-турци, евреи, ¹дйонмета и гърци се бѣха принудили да имъ говорятъ по български. Сжщото туй е било и преди вѣкове, когато въ околноститѣ на Солунъ сж живѣли славянскитѣ племена драговичи, сугодати и други, когато споредъ думитѣ на византийския императоръ Михаила III: всички солунчани „по словѣнски“ сж приказвали.

Търговски, занаятчийски и работнически предприятия сж привличали българи отъ разни градове и села на всички почти Македония въ тоя голѣмъ търговски приморски центъръ, и едни отъ тѣхъ сж оставали въ него привременно, а други сж се и заселвали. Въ конфиденциалната си записка отъ дек. 1813 г. до графа Киселовъ подъ заглавие: „Важность имѣть положительныя свѣдѣнія о происходящемъ на правомъ берегу Дуная“, рускиятъ пѣтешественикъ по Балканския полуостровъ тогава генералъ И. П. Липранди казва: „Солунъ е напълненъ съ българи едва ли не на половина сж гърцитѣ.“¹

Живѣейки тукъ въ по-голѣма и културна гръцка срѣда, едни отъ българитѣ сж се били повлиявали и асимилирали съ нея, че дори изгубвали своето национално съзнание, като сж нѣмали ни своя църква, ни свое училище, ни пъкъ нѣкакво обединяваще ги народно културно срѣдище, а други, съ течение на времето, постепенно се сближили помежду си,

¹ „Духовна култура“, 3-мес. спис., София, XII. 1926 г.; кн. 26 и 27, „Рефератъ четенъ въ истор. др-ство“.

съставили свои занаятчийски сдружения и най-после образували и своя отдѣлна българска община. По този начинъ българитѣ въ Солунъ, срѣдъ многочисленото тукъ чуждо население, презъ първата половина на миналото столѣтие почнали да усѣщатъ нужда отъ културни просвѣтни институти на свой езикъ.

I.

НАРОДНИ БУДИТЕЛИ.

За свѣстяване и зараждане на националното самосъзнание у солунскитѣ българи и за развиване и закрепване въ тѣхъ желание къмъ българска училищна просвѣта, послужили сж били следнитѣ външни народни будители, отъ които известни сж:

Архимандритъ хаджи Теодосий Синаитски, отъ Дойранъ, монахъ отъ синайския манастиръ, познатъ на нѣкои солунски граждани, по молбата на епитропитѣ на църквата Св. Мина, билъ отпуснатъ отъ манастирското братство въ 1831 г. за свещеникъ въ нея и за неговъ таксидиотъ по Македония. Въ пжтуванията си и отъ срещитѣ си съ българитѣ, Х. Теодосий скърбѣлъ за тѣхното невежество и за липсата на българска книжнина. У него се зародила свѣтлата мисль да отвори българска печатница въ Солунъ. За доставяне на букви отъ Русия предложилъ му услугитѣ си единъ руски еврейнъ. Х. Теодосий изпросилъ позволение отъ солун. митрополитъ Мелетий и добилъ разрешение и отъ гръцк. Цариградска патриаршия. Той напечатилъ следнитѣ книги: 1) Началное учение съ молитвы славянобългарскій и греческыя въ 1838 год.; 2) Краткое описание 20 монастырей обретающася въ святой Гору Атонской (1839 г.); 3) Служение еврейское... во простый и краткый языкъ болгарскій (1839 г.); 4) Утѣшение грѣшнымъ, отъ Кирила Пейчиновичъ (1840 г.) 5) Книга за научение трехъ языковъ: славяноболгарскій и греческыя и караманлицкой (1841 г.) и 6) Первая таблица (безъ година) отъ К. Джинотъ. — Архимандритъ не е билъ само печатаръ, но на една отъ тия книги правилъ и свои бележки, а други придружилъ съ предговоръ.

За съжаление, печатницата пострадала отъ пожаръ въ 1839 год., но работата въ нея била възобновена още на следната

1840 г. отъ Кирила Пейчиновичъ. Следъ три години обаче печатницата отново изгорѣла и вече не се възобновила, и самиятъ х. Теодосий въ 1843 г. починалъ въ родния си градъ Дойранъ.

На солунскитѣ българи въ това време билъ известенъ образованието въ българския Зограшки манастиръ на Атонъ монахъ Антимъ Ризовъ, отъ Струмица, най-вече на ония, които отивали на поклонение въ Св.-Гора. Като родолюбивъ ревнителъ за българската просвѣта, той имъ влиялъ съ своитѣ разговори и съвети.

По-деятеленъ будителъ на солунскитѣ българи е билъ архимандритъ хаджи Павелъ Божигробски, отъ с. Кониново — Енидже-Вардарско. Достигналъ до длъжността протосингелъ на Иерусалимския патриархъ Кирила, той дори успѣлъ да му повлияе да не признае наложената на българския народъ схизма отъ цариградския гръцки помѣстенъ архиерейски съборъ (1874 г.). За да събуди националното самосъзнание у своитѣ съотечественици, х. Павелъ ги съветвалъ и насърдчавалъ да обичатъ своя езикъ и народность, да се грижатъ за отваряне на свои училища за децата си и да се не подаватъ на гръцкитѣ лукавства. Родолюбивитѣ съвети на архим. Павла силно повлияли на българитѣ, и наскоро (1866 г.) били отворени училища въ градоветѣ Енидже-Вардаръ, Воденъ, Гевгели и Солунъ съ неговитѣ щедри помощи, по хиляда гроша за всѣкой градъ годишно. На нѣкои бедни български църкви х. Павелъ подарилъ свещенически одежди и църковна утварь, а чрезъ руския консулъ въ Солунъ снабдявалъ ги отъ Русия и съ богослужебни книги. Съ своя простонароденъ и убедителенъ разговоръ х. Павелъ обаявалъ своитѣ сънародници и тѣ считали себе си за щастливи, че иматъ такъвъ отъ своя народъ достоенъ духовникъ, съветитѣ на когото тѣ възприемали съ радостъ. Всички градове отсамъ Вардара се надпреварвали, кой по-напредъ да го покани, а отъ Воденъ го молили, да имъ отиде за председателъ и духовникъ. Солунскитѣ българи завиждали на воденскитѣ, че сж се сдобили съ такъвъ достоенъ духовникъ, и тѣ го просили поне да ги посещава сегизъ-тогизъ.¹ Х. Павелъ, за ползата на своя народъ, превелъ часть отъ евангелието отъ гръцки

¹ „Български книжовници въ Македония“, I. 1704—1878 год. отъ А. П. Стоиловъ. Стр. 28—30.

езикъ на българското около Солунъ мѣстно наречие и я напечаталъ въ печатницата на Кирияка Дързиленеца — съ гръцки букви българския текстъ.¹

Отъ солунскитѣ българи х. Павелъ успѣлъ да повлияе най-силно на Костадина (Динка) Дързиловецъ (отъ с. Дързилово—Воденско, разорено отъ турцитѣ въ завѣрата — 1821 г.), заселенъ въ Солунъ. Той отворилъ българска печатница (1852 г.), възобновена х. Теодосиевата (1838 г), и разпалено действувалъ за свѣстяване на своитѣ сънародници въ Солунъ. Кореспондиралъ съ С. Раковски относно борбитѣ и на българитѣ въ Солунъ съ гърцитѣ. Децата Динкови Георги и Славка имали гръцко образование, но подъ влиянието на баща си тѣ станали ревностни пионери въ Солунъ на българското учебно дѣло. Динка оставилъ за себе си почетна паметъ у солунскитѣ българи, за неговата и на децата му просвѣтна заслуга, за която на старини той бѣ пенсиониранъ отъ българското правителство до смъртта му (1890 год.). Въ неговата библиотека се намираха и нѣкои отъ съчиненията на учения Петъръ Беронъ.

Достоенъ синъ на достойни родители е билъ поменатиятъ Георги Динковъ. Следвалъ въ Атина, той продължилъ образованието си въ Москва на руска стипендия и се завърналъ въ Солунъ разпаленъ родолюбецъ. Въ Цариградъ Георги билъ секретаръ на Стефанъ Богориди, и следъ смъртта му той дошълъ въ Солунъ, пжтувалъ по Македония, да събира материали по география и да буди националното съзнание навсѣкжде у своитѣ сънародници.²

При спиранията си въ Солунъ Георги успѣлъ да развие у сестра си Славка силно патриотично чувство, любовъ къмъ своя народъ и страсть да действува за свѣстяване на българката въ Солунъ, за отваряне девическо училище и писане статии по възпитанието и образованието на девицето.

Силниятъ родолюбецъ и просвѣтенъ българинъ Димитъръ Миладиновъ, роденъ въ 1810 г. въ гр. Струга, училъ се въ манастира св. Наумъ, въ Охридъ и Янина, учителствувалъ въ своя градъ (1840—1842 г.), Битоля, Прилепъ и

¹ Ibid.

² Георги учителствувалъ въ Прилепъ, Битоля и с. Загоричани (Костурско) и билъ силно преследванъ отъ гръцкото духовенство. Починалъ въ Солунъ въ 1875 год.

Кукушъ (1857—1858 г.), пжтувалъ по Македония за събиране български народни пѣсни и навсѣкжде будѣлъ ревностно народното чувство у българитѣ. Миладиновъ често спохождалъ и Солунъ, гдето билъ въ тѣсно сношение съ по-буднитѣ тукъ българи, граждани и търговци изъ вжтрешността на Македония, и развивалъ въ тѣхъ народното самосъзнание и обичъ къмъ българска училищна просвѣта и къмъ всичко българско. Той не изпусналъ случая да се запознае въ Солунъ съ варненския руски консулъ Рачински и му препоржчалъ българи младежи за следване образованието си въ Русия.¹ Известно е, че тази широка будителна народополезна дейность на Миладинова, следъ борбата му съ гръцкия владика въ Охридъ, се свърши съ печалния за него и за българския народъ край въ тъмничния цариградски затворъ (7. I. 1862 г.).

Силниятъ родолюбивъ деецъ за българската просвѣта въ Македония Иорданъ Джинотъ е билъ въ сношение съ солунскитѣ българи и съ влияние между тѣхъ още като ученикъ въ гръцкото училище въ Солунъ, а и отсетне, когато е напечаталъ своята първа българска училищна таблица въ печатницата на х. Теодосий.

Както първиятъ народенъ будителъ въ България архимандритъ Неофитъ Бозвели успѣ да разбуди националното съзнание и у българитѣ работници-шивачи въ „Хамбаря“ въ Цариградъ и да образува отъ тѣхъ ядката за българската езикова, народна и църковна общность (1840 г.), която постепенно се разви и организира първата българска църковна община, породила църковния въпросъ и следъ 30 годишна борба създаде и Екзархията, така и въ Солунъ тия първитѣ народни будители свѣстиха своитѣ сънародници, събудиха тѣхното национално самосъзнание и се образува българска община. А дейността на цариградскитѣ българи повлия, както на много мѣста по България, тѣй и на българитѣ въ Солунъ щото като се черкуватъ въ гръцкитѣ църкви да искатъ да се чете въ празниченъ день поне апостолътъ или и евангелието (въ църквата св. Атанасъ) на славянски. Понеже имъ бѣ отказано това отъ страна на гръцката митрополия, принудили се да си иматъ своя църква.

¹ Райко Жинзифовъ, Костадинъ Станишевъ, Никола Дели-Ивановъ (отъ Кукушъ), Андрея Стояновъ (отъ Воденъ), Георги п. Стаматовъ (отъ Дойранъ) и брата си Костадина.

БЪЛГАРСКО УЧИЛИЩЕ ВЪ СОЛУНЪ.

Въ манастирското Зографско подворие въ Солунъ монахътъ Исай пръвъ отворилъ българско келийно училище за децата на българскитъ еснафи, които обучавалъ безплатно три години (1832—1835).

Подиръ 32 години (1867) родолюбивиятъ Костадинъ (Динка) Дързиленецътъ отворилъ въ кжщата си частно училище, въ което дъщеря му Славка, по настояването на майка си, учила безплатно въ продължение на деветъ месеца само едно девойче, а отпосле се събрали 13 деца, между които имало едно гъркинче. Презъ втората, 1868 година въ туй училище имало 13 момчета и 27 момичета, между които 4 гъркинчета. Наскоро учителката се поминала и училището се затворило. — Въ в. „Македония“ год. II. 1868 г. брой 13 и 14 е напечатана статия отъ Славка: „За възпитанието на девойкитъ“, а въ брой 25 и 26 — „Първитъ основи на възпитанието“. (Вж. „Български книжовници отъ Македония“ I. 1704—1878 г. А. П. Стоиловъ, София, 1922 г. стр. 35—36).

Учителътъ въ гр. Крушево Иванъ Шумковъ, отъ с. Църъ — Битолско, братовчедъ на преселилитъ се въ Солунъ българи търговци Петъръ (Петрушъ), Ставре и Михайлъ Шумкови, въ книгата си „Разкази“ (напечатана въ София 1907 г. на стр. 422—433) говори: „До 1862 год. въ ю. Македония нийде българско училище нѣмаше, а въ западна само тукъ-тамъ по селата и манастиритъ се срѣщаха училища, въ които се учеше по църковно-славянски“. Първитъ учители, казва той, въ ю.-з. Македония били отъ 1856 до 1862 год. 1) Въ Битоля: Василь Манчевъ, Попъ Толевъ и Арсений Костенцевъ, 2) въ Охридъ: Никола Мустревъ, Димитъръ Миладиновъ, Григоръ Пърличевъ и Димитъръ Узуновъ; 3) въ Крушево: Иванъ Б. Шумковъ, Коле Ролевъ, Костадинъ Смичковъ и Якимъ Бояджиевъ; 4) въ Прилепъ: Икономовъ, х. Попъ, Н. Ганчевъ и Иосифъ Ковачевъ; 5) въ Кичево Якимъ Богдановъ; 6) въ Кукушъ Кузманъ Шапкаревъ; 7) въ селата: а) Загоричани Георги Динковъ и П. Орловъ; б) Вранещица Попъ Симянъ; в) въ Църъ: Попъ Ангелъ, Попъ Стефанъ и Ангелъ Петровъ, и 8) въ Солунъ презъ 1868 г. „имаше едно девическо училище, отначало твърде слабо (управлявано отъ момата на Динка Дарзиленеца), съ учителка Славка, съ 13 момчета и 27 девойчета“ (стр. 509).

Следъ отварянето на българския параклисъ, за да не отиватъ децата българчета въ гръцки училища, у по-първитѣ и по-будни българи, при усърдното съдействие на родолюбивия деецъ по Македония Иванъ Салганджиевъ (бившъ от- после учителъ въ Сѣрѣ), се възродило желание да отворятъ общинско училище при параклиса, въ приспособена стая, и условили за учителъ Станча. . . , отъ Скопско, въ 1869 г., съ издръжка отъ сбора на църковния дискъ, като пѣвецъ. Съставило се църковно-училищно настоятелство и била направена стая за общината и за учителя. Последниятъ билъ човѣкъ извънредно енергиченъ, посещавалъ българскитѣ семейства, убеждавалъ родителитѣ да пращатъ децата си въ училището и успѣлъ билъ да събере 120 ученика, момчета и момичета, безъ да срещне нѣкое препятствие отъ страна на правителството и на гърцитѣ. Зографскиятъ манастиръ, ревнителъ на българската народна просвѣта, улеснилъ общината парично за издръжката на учителя и за нуждитѣ на училището.

На следната 1870 год. учителствувалъ въ три отдѣления съ 50 ученика Вениаминъ Мачуковски, отъ с. Мачуково — Солунско. Въ 1871 г. въ училището имало две отдѣления съ 25 ученика при учителката Недѣлка Петкова, 45 годишна отъ Сопотъ, дошла отъ Воденъ, и по нѣмане срѣдства на общината, тя учителствувала безплатно. Х. Павелъ Божигробски, пжтемъ за Битоля, останалъ въ Солунъ, гдето за пръвъ пжтъ се празнувалъ тамъ 11 май — деньтъ на Св. Св. Кирилъ и Методий. Той обещалъ на учителката своята помощъ, но наскоро се поминалъ и общината ѝ опредѣлила по две турски лири месечна плата. — Въ 1872 год. учителствувала и дъщеря ѝ Славка въ новоотвореното при Вардарската порта второ училище. Енергичнитѣ две учителки, майка и дъщеря, съ своята самоотвержена дейность добили обичьта и вниманието не само на българитѣ, но и на другитѣ граждани въ Солунъ, подобно въ Воденъ и Прилепъ, гдето били учителствували по-преди, и мнозина още ги спомнятъ и разказватъ за тѣхъ. Тѣ напуснали града, прибрали се въ България на мѣстожителство следъ войната въ София, били пенсионирани и починали въ 1910 и 1926 год., погребани съ почести отъ македонското общество. — Въ 1873 год. учителствували трима учители: Михаилъ Боботиновъ, отъ София, изпратенъ отъ Благодетелното Братство въ Цариградъ, въ III-то и IV-то отдѣления и въ първи

класъ съ незначително число ученици; Георги Неврокопски, отъ Неврокопъ, въ I и II отдѣления съ 25 ученика, и Андрей Колевъ Германовъ, отъ Стара-Загора, въ Вардарското училище. Боботиновъ съ рѣзната си дейность като главенъ учителъ успѣлъ да развие у нѣкои по-видни българи по-силна преданость къмъ учебното дѣло въ Солунъ. — Въ 1874 год. билъ условенъ за учителъ и управителъ на дветѣ пъроначални училища, Гелимерското и Вардарпортенското, горепоменатиятъ Иванъ Шумковъ. До неговото идване отъ Крушево, пристигналъ билъ за учителъ нѣкой Господиновъ, сливнецъ, изпратенъ отъ Цариградъ, но като дошелъ Шумковъ, той се завърналъ обратно. Подиръ 1½ месецъ явилъ се въ Солунъ за учителъ Стоянъ Михайловски съ препоръчително писмо отъ чича си, владиката Илариона Макариополски, въ случай че длъжността е свободна, но понеже тя била заета отъ Шумкова, той заминалъ за Кукушъ. Училището се помѣщавало въ кжщата на Лефтера, наблизу до българската църква (до 20 юний параклисъ), открита съ пристояването на по-виднитѣ солунски българи: братя Паунчеви и Шумкови, Насте Стояновъ, Андрей Илиевъ, Иосифи Якововъ, Ичо Кехая, Герасимовъ, майсторъ Иванъ и нѣкои дебрияни, съ съдействието на свещ. п. Петра отъ с. Градоборъ и др. Иванъ Шумковъ учителствувалъ две години (1. IX. 1874 г. до 15. VII. 1876 г.) съ 60—70 ученици българчета и 20 гърчета, а въ Вардарското училище е билъ учителъ Станчо съ 20—30 ученика подиръ Христа Захариевъ, отъ Т.-Пазарджикъ, съ 25 ученика. — За пръвъ пжтъ уч. година се завършила съ годишенъ публиченъ изпитъ, на който присжтствувалъ, освенъ българи и гърци, и пратеникъ отъ солунския гръцки митрополитъ Иоакима (бивши Варненски и отсетне Цариградски патриархъ), неговия архидиаконъ-протосингелъ.¹ Шумковъ се отзовава съ похвала за митрополита — за направенитѣ му презъ годината посещения на дветѣ български училища, че не попрѣчилъ за покачването на бълг. църква камбана на 11 май (1876 год.) и че не одобрявалъ постжпката на цариград. патриархъ и на бившия църк. съборъ за наложената на българитѣ схизма, съ която се отлжчвалъ отъ единството на Църквата четири милиона български православенъ народъ.

¹ "Разкази" на Ив. Шумковъ стр. 451 и 510.

коде во Македонија или во Бугарија!

Следъ въстанието въ 1876 г. Шумковъ не е можалъ да остане въ Солунъ, преследванъ отъ турското правителство, и избѣгалъ въ Гърция, тайно препратенъ отъ митрополита, гдето въ ноемврий 1877 г. дошли 60 души българи, обвинени като революционери, между които сж били Димитъръ Робевъ, отъ Битоля, Якимъ Сапунджиевъ отъ Охридъ, Софийскиятъ митрополитъ Мелетий, Тодоръ Пъевъ отъ Чирпанъ и др.

Интересно е да се припомни тука следниятъ фактъ. Известниятъ въ България бивши русенски валия на Дунавската област Митхадъ паша, въ битността си Солунски, следъ като посетилъ разнитѣ училища въ Солунъ, отишелъ и въ българското училище. На излизане отъ него той казалъ на придружаващитѣ го, че туй малко и бедно сега училище следъ време ще надмине всичкитѣ училища въ града и ще стане първо въ цѣлия вилаетъ

ЕКЗАРХИЯТА И ОСВОБОДИТЕЛНАТА ВОЙНА.

Църковниятъ въпросъ будѣше навсѣкжде у българитѣ народното имъ самосъзнание и раздвижваше тѣхния стремежъ къмъ училищна просвѣта. Образувалитѣ се въ градове и села църковни общини и училищни настоятелства влизаха въ сношение помежду си, влияяха едни на други и се подкрепяха въ отварянето и уреждането на своитѣ училища. Обаче най-голѣмо влияние въ туй време проявиха цариградскитѣ българи. Тѣ завързаха сношения чрезъ постоянна кореспонденция навсѣкжде съ по-буднитѣ и видни българи, ползуваха ги съ своитѣ съвети, държаха ги, помимо вестницитѣ, въ течение на църковната ни борба съ гръцката патриаршия и ги упжтваха въ уредбата на училищата имъ.

Учредяването на екзархията (28. II. 1870 год.) бѣ сполуката на нашия народъ въ тази разпра. Тя сега пое кормилото на ръководството и направляването на училищното просвѣтно дѣло чрезъ новоизбранитѣ и ръкоположени епархиални архиереи. При това и по-състоятелни родолюбци и по-заможни общини, читалища и благодетелни братства и дружества подпомагаха и подкрепяха по-слабитѣ общини морално и материално за устройството на училищата имъ. Сжщото това е ставало и въ малката солунска община, за състоянието и дейността на която сж се интересували отвънъ и разни личности.

Освободителната война спрѣ учебното дѣло въ Македония. Едни отъ учителитѣ бѣха преследвани отъ турскитѣ власти като хора подозрителни и неблагонадежни, а други забѣгнаха въ свободна България и заеха тамъ разни длѣжности. Екзархията бѣше затворена, и всички почти училища въ вилаетитѣ и училищнитѣ общини прекратиха по неволя своята дейность, и развитиятъ устремъ на българ. народъ къмъ училищна просвѣта престана.

Берлинскиятъ договоръ остави македонцитѣ отново подъ гнета на турската тирания. Тѣ изгубиха всѣко довѣрие въ хуманность и справедливостъ отъ страна на просвѣтена западна Европа и се убедиха, че за напредъ на тѣхъ не остава друго освенъ да се облегнатъ сами на себе си и да се надѣватъ само на своитѣ сили и на народната мощь.

Сега екзархията трѣбваше пакъ да се отвори и да бжде въ Цариградъ при централната власть. На нея предстоеше да се земе предимно съ църковната уредба на българитѣ въ Македония и Одринско, — да се съ изпратятъ на владици въ епархиитѣ Скопска, Велешка, Охридска и въ нѣкои още други, въ които станз истилямъ (плебесцитѣ) на българското население, споредъ (10ия-членъ на фермана), а въ останалитѣ — да се изпратятъ архиерейски намѣстници съ официални пълномощни за председатели на църковнитѣ общини и за наредба на църковно-училищнитѣ имъ работи.

Положението на екзархията тогава бѣше извънредно важно. Тя стана единъ видъ обединителка на цѣлокупния български народъ — въ княжеството, въ автономната областъ Източна-Румелия и въ вилаетитѣ. Длѣжността на екзарха се яви твърде сложна, въ туй време той имаше за съветникъ и помощникъ архимандрита Методия (отсетне Старозагорски митрополитъ), чловѣкъ съ широка инициатива, голѣма енергия и неуморна дейность. Последниятъ прѣвъ замина отъ Пловдивъ за Цариградъ, отвори Екзархията и се почна отново официалната ѝ юрисдикция.

За да заработятъ общинитѣ съ нужната усърдна ревность за устройството и на своитѣ училища, съ упжтванията и съдействието и отъ екзархията, откри се при нея Училищно попечителство, преименувано отпосле Училищенъ отдѣлъ, съ дѣловодителъ протосингелтъ, а отсетне съ началникъ и чиновнически щатъ. — Училищнитѣ помѣщения и тѣхната наредба

бѣха и сега върху грижитѣ на общинитѣ, а препоржката и условяването на учители бѣше дѣло и на екзархията, защото въ това време мжчно се намѣрваха колко-годе подготвени лица за учители, и такива трѣбваше да се търсятъ и въ България, а пъкъ не всѣкой се решавахе да напустне тамъ свободния животъ и добре плащанитѣ тогава чиновнически служби та да отиде да се излага на трудности и опасности въ турско. Намѣриха се само нѣколцина, които се заеха да търсятъ учители и то нѣкои за по-голѣмитѣ градове, а за другитѣ възложи се на самитѣ общини и на нѣкои по-будни и родолюбиви дейци, тѣ да си потърсятъ учители. При условяването на учители екзархията се допитваше до самитѣ общини и до по-първитѣ и познати граждани и чакаше тѣхното мнение и желание, понеже тѣ най-добре знаеха своитѣ мѣстни условия и материални сръдства за подрѣжката на своитѣ училища. И тоя бѣше най-естествениятъ и разумниятъ начинъ за дейность, а когато отпосле учил. отдѣлъ извършваше самостоятелно нѣкжде свои разпореждания, изникваха въ нѣкои градове недоразумения, които пораждаха неприятности и за дветѣ страни.

Събитията презъ освободителната война (1877 — 1878 г.) слабо сж се били отразили върху българитѣ въ Солунъ, търговски и европейски градъ, та българското тукъ училище било отворено презъ уч. 1876/77 г. съ 35 ученика, съ учителъ отъ Крушево, Костадинъ Стояновъ Станоевъ. На следната 1877/78 г. то било затворено, по нѣмане на учителъ, а въ уч. 1878/79 и 1879/80 г. учителствувалъ съ 45—50 ученика Михаилъ Ковачевъ отъ Щипъ, вѣроятно препоржчанъ отъ Иосифъ Ковачевъ, известния ревностенъ педагогъ, когато е билъ интерниранъ въ Солунъ.

Въ уч. 1879/80 г. отдѣлени били момчетата отъ момчетата въ отдѣлна стая на училището, а следната уч. 1880/81 г. намѣстени въ отдѣлно здание, и съ това се отворило и девическо училище.

II.

ИСКАНЕ ДА СЕ ОТВОРЯТЪ МЖЖКА И ДЕВИЧЕСКА ГИМНАЗИЯ ВЪ СОЛУНЪ.

Благодарение на помощитѣ на екзархията за дветѣ основни училища на солунската община, увеличи се и учебното дѣло въ Солунъ, стана то главенъ предметъ за нея, което ѝ се налагаше отъ самитѣ условия за културната просвѣта на българския народъ въ цѣла Македония. За това сж спомогнали и нѣкои случайни обстоятелства, споредъ частни, архивни и публикувани сведения.¹

Въ туй време е дошелъ въ България стариятъ бившъ учителъ въ Кукушъ Кузманъ Шапкаревъ, отъ гр. Охридъ, за да види свободно отечество и да търси сръдства за напечатване на своитѣ фолклорни материали. Въ Пловдивъ той узналъ, че екзархътъ билъ заминалъ за Цариградъ и се упжилъ за тамъ, но Н. Блаженство го повърналъ съ препоржка въ София. Тукъ Шапкаревъ разговарялъ съ нѣкои личности и за състоянието на училищата въ Македония и за нуждитѣ на тѣхната подрѣжка. Между другото Шапкаревъ имъ изказалъ мнение, както и въ Цариградъ на екзарха, да се отворятъ въ Солунъ мжжка и девическа гимназия съ пансионъ за ученици и ученички отъ всички Македония. Въпрѣки изявената съпротива за Солунъ, като небългарски градъ, Шапкаревъ упорито настоявалъ на своето мнение и затова билъ посъветванъ, той да се отнесе до екзарха, като негово дѣло, а на връщане отъ Цариградъ ще се намѣрятъ сръдства за напечатване трудоветѣ му и подходяща за него служба въ България.

Екзархътъ поискалъ отъ Шапкаревъ да му посочи другъ градъ въ Македония за изказаното негово мнение, но

¹ Вж. „Учил. Прегледъ“ год. X и „Материяли за историята на учебното дѣло въ България“ отъ Н. Ванковъ, свезка 2, София, 1905 год. стр. 90—103.

никакъ не Солунъ, като чуждъ градъ за българитѣ. Стариятъ обаче учителъ настоявалъ съ твърдо упорство, че за български училищенъ просвѣтенъ центъръ на Македония не може и не трѣбва да бжде другъ градъ освенъ Солунъ, който по числеността на своето население е и български. Споредъ него, като се отворятъ въ него гимназии съ пансиони, солунскитѣ българи, заглѣхнали сега между чуждото въ Солунъ мнозинство, не само ще се издигнатъ и закрепнатъ, но и ще се увеличи числеността имъ и съ постоянно приидване отъ вътрешността на Македония на нови и нови преселници за занятия и търговия, та въ скоро време ще успѣятъ дори и да наддѣлѣятъ сегашното въ него грѣцко мнозинство. Освенъ туй българитѣ ще се издигнатъ въ очитѣ и на външния цивилизованъ търговски свѣтъ, идващъ съ кораби въ този голѣмъ търговски градъ и ще добиятъ по-вече известностъ въ европейския, а всичко това не може да бжде, ако тѣзи учебни заведения се отворятъ въ нѣкой другъ градъ вътре въ Македония. Отъ друга страна самото турско правителство тукъ въ Солунъ ще бжде принудено да се държи по-внимателно и коректно спрямо единъ такъвъ респективенъ научно-просвѣтителенъ факторъ, дори и за очи предъ европейцитѣ, отколкото гдето и да било другаде, независимо отъ важността, която самитѣ гимназии ще иматъ за българщината както въ самия Солунъ, тъй и навънъ въ вилаетитѣ.

✓ Екзархътъ навѣрно, за да прикрие своето сега разубеждение, възразилъ на Шапкарева, че даванитѣ предишни помощи на солунската община за училището ѝ не оправдали надеждитѣ на екзархията, та може би ще бжде и сега същото. Ш., настоявайки на своето искане, поискалъ да се даде и сега за последенъ пжтъ помощъ за тия училища въ Солунъ, и то поне за опитъ, само за една година, та ако не се оправдае надеждата за стореното пожертвуване, да се откаже занаяпредъ всѣка помощъ за училище въ Солунъ. Стариятъ учителъ, добъръ познавачъ на мѣстнитѣ условия и тогавашнитѣ обстоятелства за осществяването на целта, билъ напълно увѣренъ, че успѣхътъ ще бжде много по-голѣмъ, отколкото може да се мисли, затова и категорично заявилъ: „Ако Ваше Блаженство се не съгласявате съ мене за Солунъ, то азъ се отказвамъ да ви посоча другъ градъ и ще се завърна, отъ дето съмъ дошелъ“. Екзархътъ отстѣпилъ съ нерешителностъ,

затова и отговорилъ на родолюбивия училищенъ апологетъ съ думитѣ: „Иди и прави както знаешъ, ние ще спомогнемъ, колкото ще можемъ.“

Това е било въ края на м. май 1880 год., и на 3 юний Шапкаревъ дошелъ въ Солунъ, гдето стжпилъ въ сношение съ бълг. община и съ нѣкои отъ по-първитѣ граждани българи. Тукъ той намѣрилъ при мжжкото първоначално училище нѣщо като първи класъ съ 7-8 ученика, отворенъ отъ нѣколцина граждани и общинари въ началото на уч. 1879/80 г., въ девическото — единадесетъ ученички, съ учителитѣ Михаилъ Ковачевъ, Димитъръ п. Ивановъ, които преподавали законъ Божи, български езикъ, аритметика, география и картописание, и Христо Бучковъ — начални познания по турски езикъ. Този първи класъ е началото на солунската мжжка гимназия, а неговитѣ ученици — първитѣ пансионери, между които сж били Димитъръ Изовъ, беденъ отъ с. Горни-Порой (Демиръ-Хисарско), стипендиянтъ на общината, Димитъръ Оризарски, отъ с. Оризарци (Солунско) и др. Училището и пансионътъ се помѣщавали въ тритѣ стаи (класна, спалня и учителска) въ малката, наета кжща на Челеби-бакалъ, съседна на известното здание на Спандони. Ученицитѣ плащали по една тур. лира месечно за храна, чистота, топливо и освѣтление. Надзирателъ въ пансиона е билъ Христо п. Стояновъ, учителъ въ първонач. училище, въ което преподавали и учителитѣ отъ класа.

ОТВАРЯНЕТО НА ГИМНАЗИИТЕ.

До настжпването на уч. 1880/81 год. Солунската община, въ събрание отъ по-първитѣ граждани, обстойно разгледала представления отъ К. Шапкаревъ въпросъ за отваряне две гимназии въ града, и съ взето единодушно, мотивирано протоколно решение изпратила го въ екзархията, гдето той престоялъ до м. августъ и се завърналъ въ Солунъ съ подписанъ отъ екзарха актъ за отварянето надве гимназии, мжжка и дѣвическа. Съ него дошли и нѣкои учители, условени за вжтре въ Македония, а Шапкаревъ билъ назначенъ за главенъ учителъ въ Солунъ и секретаръ на общината.

Съ окржжно до градскитѣ общини въ Македония солунската община известила за отварянето на мжжка и девическа

гимназия съ пансион в Солун и поканила желаещите родители да изпратят или да доведат децата си, за да следват в първите два класа. Записали се около 100 ученика и 40 ученички.¹ Общинската пансионска комисия определила имъ плата за съдържанието в пансиона, за който наела зданието на Спандони за учениците, а за помещение на класовете — сегашното на гимназията. Съ официаленъ молебенъ, въ прижтствието на много публика отъ българи, турци и гърци, открити били учебните занятия въ гимназията въ началото на м. октом. 1880/81 уч. година, въ мъжката съ два класа и четирма учители, въ девическата съ първи и съ една учителка.

Главниятъ учителъ Шапкаревъ е докладвалъ въ екзархията за официалното отваряне на двете гимназии, за броя на дошлите ученици и ученички отъ вилаетите (Солунски, Битолски и Скопски), за плащащите пансионери и пансионерки, за приетите десетъ стипендианти, за започването на учебните занятия и за произведеното впечатление въ града и въ провинцията отъ отварянето на гимназията, които, впрочемъ, правителството мълкомо допуснало. Екзархийскиятъ дѣловодителъ на учил. попечит., архим. Методий (Кусевъ) съ сърадователно писмо похвалилъ Шапкарева за успѣшната му сполука и честитилъ на общината и на българите въ Солунъ. Наскоро обаче той съобщилъ на Кузмана за взетото друго решение въ екзархията, да бжде пренесена мъжката гимназия въ Прилепъ, като му предписвалъ веднага да замине за тамъ съ записаните ученици и стипендианти и съ учителите, а притвореното писмо да предаде на Прилепската община.

Като прочелъ писмото, Шапкаревъ отрицателно отговорилъ съ телеграма на дѣловодителя: „Писмото за Прилепската община задържахъ. Отмѣнете решението си за гимназията.“ О. Методий написалъ Шапкареву гнѣвливо, че той е „оглупѣлъ на старостъ“, като не иска да изпълни заповѣдта на началството си и си позволилъ да му диктува, какво то трѣбва да прави, превишава властта си, не знае що върши и пр. Последниятъ му отговорилъ категорично, дори съ рискъ да изгуби служ-

¹ Двете общински основни училища имали три и две отдѣления въ предишните имъ помещения съ по единъ учителъ и сжщо съ малко число ученици.

бата си, съ думитѣ на нѣкогашния грѣкъ: „Удри ме, но ме слушай“, като му привелѣ предишнитѣ свои доводи, казани на екзарха, и съ други още, че гимназията трѣбва да се намира въ Солунъ, въ гл. гр. на административното управление и всемирната въ него търговия. Протосингелтъ, ако и да е ималъ свои лични съображения за родния си гр. Прилепъ, непомалко е билъ повлиянъ и отъ мнѣнията на нѣкои видни личности, дошли тогава отъ София въ екзархията, но се видѣлъ сега принуденъ да се съгласи и отстъпи, и призналъ Шапкарева за правъ. И назначениятъ наскоро архим. Козма Пречистански (отпосле митрополитъ Дебърски) за председателъ на солунската община казалъ на Шапкарева; „Неоспорима истина е, че отварянето на гимназиитѣ е дѣло Ваше и заслугата Ви съ това за Македония се дължи на пословичната Ви упоритостъ“. И действително, мнението на Шапкарева не следъ много се оправдало съ факта, че когато екзархията отвори духовно училище въ Прилепъ, то просъществува само два месеца, защото правителството го затвори и то бѣ пренесено въ Одринъ, а отпосле въ Цариградъ, наречено семинарията на Фенеръ, Ферикъой и Шишли.

Първата тази уч. година на гимназиитѣ изтекла успѣшно и спокойно и се завършила благополучно съ публиченъ официаленъ актъ, въ присѣствието на всички почти българи въ града, на мнозина граждани отъ другитѣ народности, на представители отъ властта, на австрийския и на ромънския консулъ и на длъжностно лице при руското посолство въ Цариградъ.

ДА РЪ
отъ Г-жа АННА ДИМИТЪРЪ
СТАНИЧОВА
чрезъ МАКЕДОНСКИЯ ИСТУЧЕНЪ
ИНСТИТУТЪ

МЖЖКАТА ГИМНАЗИЯ.

Устройството на гимназията. — Подобрения въ нея. — Своеволия и безредици въ гимназията и пансиона. — Тѣхното утихване. — Втори 15-годишенъ животъ на гимназията. — Липса на подробни данни за него. — Добити сведения. — Отслабване на занятията, възпитанието и дисциплината. — Подобрение. — Нови смутове. — Затишие. — Гибеленъ край на гимназията.

Започнатиятъ исторически животъ на мжжката гимназия миналъ *три фази*: а) нейното мирно развитие и устройство презъ уч. 1880/81—1887/1888 год., б) проява на времени вжтрешни размирици, а къмъ края и на външни безпокойства и в) опити на чужди, вредни влияния и стремежъ за подържане на дисциплината и успѣшния ѝ напредъкъ.

Нѣкои отъ каненитѣ учители отъ България, да заематъ учителска длѣжностъ, сега се убедили, че може да се учителствува въ Турско, и потърсили назначение отъ екзархията. Директорътъ на гимназията К. Шапкаревъ, удовлетворенъ въ желанието си да види нейното отваряне, подалъ оставка.

Въ това време дошелъ отъ Варна въ Цариградъ Божилъ Райновъ, родомъ отъ Котелъ, и екзархията му възложила директорството на гимназията и секретарската длѣжностъ на общината. Представенъ въ Солунъ на валията, Галибъ паша, последниятъ го приелъ благосклонно и презъ двегодишното му директорство той му указвалъ своето благоволение.

Съ окръжно до общинитѣ въ Македония било известено за отварянето на трети класъ въ мжж. гимназия и втори въ девическата и започването на учебнитѣ занятия въ началото на 1881/82 год. Ученицитѣ трѣбвало да бждатъ здрави, не по-малки отъ 13—14 години и съ училищни удостовѣрения за добъръ успѣхъ и поведение.

Известието привлѣкло вниманието на много родители, и тѣ изпратили децата си въ Солунъ. Записали се 123 ученика въ мжж. гимназия и въ пансиона, плащащи и стипендианти, разпредѣлени: въ I-ия кл. 63 ученика, въ II-ия 41 и въ III-ия 19.

Назначенитѣ учители били:

Божилъ Райновъ, директоръ и преподавателъ по бълг. езикъ, всеобща история и отечествознание, Архим. Козма — по законъ Божи, Никола Райновъ, инспекторъ, — по математика, зоология и рисуване, Христо Бучковъ — по география, френски езикъ и краснописание и Абди ефенди по турски

езикъ. Първитѣ трима учители имали уроци и въ девическата гимназия. Презъ второто полугодие учителѣтъ Н. Райновъ напустналъ по болестъ, замѣстенъ отъ Н. Думчевъ. Райковъ съставилъ отъ ученицитѣ пѣвчески хоръ, управляванъ следъ неговото напуцане отъ учит. Шандаровъ.

Числото на седмичнитѣ часове по предметитѣ било 86, безъ 4 часа по нотно пѣние и гимнастика.

Педагогическото дѣло въ заведението екзархията възложила на учит. съветъ, председателствуванъ отъ архим. Козма, въ стопанската частъ въ пансиона се разпореждала общината, а директорѣтъ ималъ външното представителство и надзора на училищата.

Миналогодишното помѣщение се оказало недостатъчно и неудобно за класове; общината потърсила подъ наемъ друго и се спрѣла на кжщата на Мария Влангали, въ махалата Айридинжикъ. Тя била на три улици, на издигнато, отворено мѣсто, на два етажa, съ широкъ и високъ сутеренъ, съ по петъ стаи, горнитѣ доволно вмѣстителни, високи и свѣтли, съ два обширни салона, съ доста голѣмъ дворъ и чешма въ него. Зданието било наето, а наскоро, съ посрѣдничеството на Михалѣ Шумковъ, било купено на 17 януар. 1882 год. за 188,381 златни гроша, съ крепостенъ актъ на името на Андона Митановъ, охридянецъ, търговецъ на кожи въ Цариградъ (въ Кюркчи-ханъ), който актъ въ 1901 г., съ официално пълномощно отъ Битоля, билъ прехвърленъ отъ Никола Пасховъ на името на Н. Блаженство бългaрския екзархъ Иосифа I като мюлкъ съ обозначена стойностъ 2,500 турски лири.

Солунското гръцко общество, намирайки се предъ свършенъ фактъ, въ идаре-меджлиси съ купуването на зданието се опитало да се възпротиви на станалата покупка на поменатата кжща за бългaрска гимназия въ града та настроило бившитѣ стопани да се откажатъ отъ направената продажба и да не напуцатъ зданието, обаче били принудени отъ властѣта да отстѣпятъ и били изнесени отъ него съ носачи. Отпосле нѣкои влиятелни личности се опитали да настроятъ съседитѣ турци да протестираатъ предъ правителството, че не се допуцало въ Турция християнско училище на близу до джамия.

Снабдена гимназията съ свое здание, въ него на първо време се помѣстила и канцеларията на общината, въ която заседавали членоветѣ ѝ, а въ салона ставали изборитѣ на последнитѣ.

Дисциплинарната управа на гимназията и пансиона извършвал директорът с помощта на двама учители-надзиратели. Пансионската разпоредителна домакинска комисия, съставена от трима общински члена, от които единият е бил касиер, и двама учители от учителския съвет, се е занимавала с домакинството на пансиона, приемала пансионерите, контролирала приходо-разходите и съставлявала тримесечна и годишна отчетност предъ екзархията.

Пансионерите носели униформа от български тъмносин морав, вълнен шаяк: куртка и панталони с червени кантове и жълти, металически, гладки копчета и червени фесове с пискюлчета.

Класните занятия на учениците били предъ и следъ пладне, а домашните имъ приготовления на уроците — вечерь отъ 5¹/₂ до 9¹/₂, съ половинъ часъ почивка подиръ вечеря, подъ надзора на дежурния надзирател. — Учениците сж се учили усърдно и съ ревност, редовно приготвяли всичките си уроци, и успехътъ имъ е билъ, съ единични изключения по причина на слаба подготовка, всеки месецъ добъръ и многодобъръ, при петибална система, а поведението имъ примърно и похвално. — Храната имъ въ пансиона е била: заранъ закуска съ чаша чай или млъко презъ пролътта, съ ¹/₄ клгр. порция хлбъ и парче сирене или маслини въ постни дни, обѣдъ отъ две ястия — чорба и готвено, а въ празникъ и сладко, порция хлбъ и колкото още поискать, и вечеря сжщо отъ две ястия — второто обикновено макарони или пилафъ, а лѣте кисело млъко. — Въ празнични дни учениците, придружвани и отъ учители, въ стройни редове и по ръстъ, съ гавазинъ напредъ, сж отивали заранъ въ църква, а следъ обѣдъ на разходъ и игра вънъ отъ града. Доброто имъ държане рекламирало гимназията предъ обществото та за нея се носели разкази и въ провинцията.

Всеобщиятъ народенъ, храмовъ на българската църква и патроненъ на гимназията, празникъ св. Кирилъ и Методий — 11 май, е билъ сжщински великденъ не само за българите въ Солунъ, но и за тия отъ околните села, които навикнали вече да идватъ и изпълватъ гимназ. дворъ и околните улици и сг гайди и хора се веселили цѣль день. Отъ нѣкои по-близки села по-първи селяни просѣли директора да имъ заведе учениците на гости въ нѣкой празникъ.

Окржжниятъ училищенъ инспекторъ — моарифъ-рейзи идвалъ въ гимназията за да види учителитѣ и класнитѣ имѣ занятия и да прегледа учебницитѣ на ученицитѣ, да ли сж отъ позволенитѣ. Отъ вѣншни официални лица по-често посещавалъ гимназията рускиятъ консулъ Якобсонъ и предлагалъ своитѣ услуги за да достави нѣкои учебници и пособия отъ Русия.

Занятията въ гимназията вървѣли успѣшно и спокойно. Опитванията на влиятелни гърци съ своитѣ клевети да създадатъ нѣкакви прѣчки отъ страна на правителството оставали безуспѣшни. Учебната година се завършила съ официаленъ публиченъ актъ. Присѣжтствували поканенитѣ власти, консули и видни граждани отъ разни народности. Валията изказалъ единъ видъ извинение, че презъ годината не посетилъ гимназията. Гоститѣ изявили своето доволство отъ успѣхитѣ на ученицитѣ съ отговоритѣ имѣ на изпититѣ по нѣкои предмети, съ произнесенитѣ имѣ речи на нѣколко езика, изпѣтитѣ пѣсни и свидетелствата имѣ. На разотиване мнозина похвалили инициаторитѣ за отварянето на гимназията и положенитѣ усърдни старания за нейната уредба и ѝ пожелавали добъръ напредѣкъ.

Въ Турция такава една официалность е бивала достатѣчна за правото на сжществуване на едно учебно заведение, помимо всѣкакви писмени позволителни. Просжществувало дори само една година, последното е добивало официално право на битность, стига вжтрешната уредба да е лоялна и неговиятъ директоръ да се ползува съ довѣрието на властѣта. Между другото директорътъ Райновъ успѣлъ да получи позволение отъ валията и разрешение за издаване български вестникъ въ Солунъ, та сж били изписани букви, намерена и печатница, но по нѣкои причини излизането на вестника сетне не било допуснато.

Отпусканата военна музика отъ воен. комендантъ на акта потвърдява благоволенieto на правителството за образуването на българската младежъ. И туй е било отъ особено значение и за народа ни въ Македония, следъ освобождението на България, защото отново се повдигаше и закрепяваше неговиятъ духъ и се раздвижваше съзнанието му, като се засилваха надеждитѣ къмъ културенъ напредѣкъ и по-добъръ животъ, затвърдяваше се и сжществуването на българската община въ Солунъ, като представителка на отдѣленъ тукъ народъ.

Отишли ученицитѣ на лѣтната ваканция при родителитѣ си въ униформа, населението е гледало на тѣхъ като на възпитаници на царщината, а у бившитѣ имъ другари се възбуждало желание да отидатъ и тѣ идната година да се учатъ въ Солунъ. Тѣй бързо добила гимназията известность и широка популярность въ провинцията та броятъ на ученицитѣ въ нея се увеличавалъ отъ година на година, надошли отъ разни краища, градове и села на Македония. Въ туй време се появило желание у гражданитѣ на много мѣста да откриятъ и тѣ при своитѣ основни училища по единъ-два класа, следъ свършването на които децата имъ да отиватъ въ по-горнитѣ класове на гимназията.

Съ отварянето на IV кл. въ 1882/83 уч. год. екзархията задължила директора да потърси въ България още нѣкои учители. А за по-доброто устройство на пансиона поканенъ билъ отъ Сливенъ съдържательтъ на тамошня пансионъ, французинтъ Ф. Берtrandъ, сключенъ билъ съ него контрактъ да му се плаща (за 10. учебни месеца) по 18 тур. лири за съдържанieto на 75 ученика на сто и по 25 лири на 25, приети отъ пансион. комисия. Освенъ жилищната и домакинска наредба на него била възложена и вътрешната, възпитателна и дисциплинарна длъжностъ въ пансиона съ помощта на двама способни за това, познати нему французи, надзиратели. Съдържательтъ се задължавалъ да наеме подходяще за до 200 ученика хигиенично здание, да дава на пансионеритѣ по два ката въ годината зимно и лѣтно формено облѣкло и по два чифта обуца, легла съ чисти постелки и завивки, достатъчна питателна храна и да упражнява потрѣбния надъ тѣхъ надзоръ въ време на домашнитѣ имъ занятия за приготвление на уроцитѣ си, по възпитателно-дисциплинарната страна да се сношава съ директора, а по паричната и домакинска — съ панс. комисия, и говоримиятъ езикъ съ ученицитѣ въ пансиона заедно съ българския да бжде и французкиятъ.

Съ отдаването на пансиона на съдържатель французинъ и поставеното му единъ видъ подъ французко знаме екзархътъ се е надѣвалъ, че въ случай на нѣкаква евентуалность, франц. консулъ въ града и посланикътъ въ Цариградъ би защитили интереситѣ на своя поданикъ та съществуването на гимназията се осигурявало.

Учебнитѣ занятия се започнали едва презъ втората половина на м. октомврий, защото съдържательтъ на пансиона закъснѣлъ да дойде въ Солунъ и да уреди пансиона, та едни отъ дошлитѣ ученици живѣли по класнитѣ стаи, а други се завърнали по домоветѣ си до откриването на пансиона.

Броятъ на записанитѣ ученици тази година е билъ 187, а съставътъ на учителитѣ съ седмичнитѣ имъ часове и плати е билъ следниятъ:

Божилъ Райновъ, директоръ, съ 18 часа и год. плата 4140 франка, Архим. Козма, председ. на общината, съ 12 ч. и пл. 4000 фр., Трайко Китанчевъ, отъ Ресенъ, съ 18 ч. и пл. 4140 фр., Тодоръ Таневъ, отъ Прилепъ, съ 22 ч. и пл. 3000 фр., Костадинъ Стателовъ, отъ Лѣсковецъ, съ 19 ч. и пл. 4140 фр., Ф. Берtrandъ, съдърж. на пансиона, съ 18 ч. и пл. 4968 фр., иерод. Евгений Рилски съ 22 ч. и пл. 2500 фр., Кузманъ Шапкарровъ съ 8 ч. и пл. 3600 фр., Иеронимъ Буфети, левантинецъ, съ 20 ч. и пл. 1200 фр., Абди и синъ му Етхемъ съ 17 ч. и пл. 2208 фр.

По класове ученицитѣ били: въ I (2 паралелки) 80, въ II 59, въ III. 27 и въ IV. 21. За управлението на гимназията екзархията назначила и инспекторъ, учит. К. Стателовъ, но по нѣмане на правилникъ възникнали спречквания между него и директора, които се отказали отъ своитѣ длѣжности та управлението заелъ учит. съветъ подъ председателството на Тр. Китанчевъ.

Съдържательтъ на пансиона не всѣкога се е съобразявалъ съ своитѣ задѣлжения по контракта относно прехраната на ученицитѣ, и тѣхнитѣ оплаквания предъ панс. комисия зачестили. Постѣпкитѣ на последнята предъ съдържателя не помогнали, и нѣкои отъ пансионеритѣ поискали да живѣятъ на частни квартири. Вследствие на сключения контрактъ съ Берtrandъ, отъ екзархията последвало предписание, че ученицитѣ могатъ да следватъ въ гимназията само като пансионери, а на съдържателя било обърнато вниманието да се съобразява съ своитѣ задѣлжения и да не ставатъ протести отъ страна на ученицитѣ за храната. Председителтъ на общината и на комисията обявилъ на пансионеритѣ, че пансионътъ е за гимназията и недоволнитѣ отъ него не могатъ да бждатъ ученици въ нея. По този въпросъ се явилъ конфликтъ между председателя и директора, вследствие на който преписката му съ екзархията станала рѣдка.

Занятията въ гимназията вървѣли редовно, дисциплината не била нарушавана и председателътъ на учит. съветъ подържалъ съ успѣхъ потрѣбната въ случая солидарность между гимназията и общината, а съ своитѣ увлѣкателни, популярни беседи въ църква спечелилъ обичьта на народа.

Учебната година се завършила споредъ приетия редъ съ тържественъ публиченъ актъ, въ присъствие на валията, на гражданскитѣ и военни власти, на консули и видни граждани отъ разни народности и надошли отъ провинцията българи търговци. Съ това известността и състоянието на гимназията ставали вече все по-голѣми и по-широки въ цѣлата страна.

Директорътъ Б. Райновъ, по своя инициатива, изискалъ билъ отъ родителитѣ на нѣкои ученици, при записването имъ въ пансиона, и отъ други лица пожертвувания за гимназията, та събралъ до 400 тур. лири. По предписание отъ екзархията той отказалъ да предаде тази сума за смѣтка на пансиона и самъ предприелъ постройката на едно двоетажно здание къмъ гимназиалното, за разширение на помѣщението. Съ позволение отъ градската община (беледието), безъ инженеръ и архитектъ, той възложилъ строежа по стопански начинъ на майсторъ Ивана, дебранецъ, известенъ съ своята добросъвестность и родолюбие. Но при копането на основитѣ се показали други, старинни на доста голѣма дълбочина, за изваждането на които били употребени доста усилия, време и срѣдства, та работата вървѣла бавно и погълнала повече суми отколкото се предполагало. Затуй билъ изграденъ само сутеренътъ и започнатъ партерътъ за три класни стаи съ коридоръ, а горниятъ етажъ се предполагалъ за две широки спални, умивалникъ и др. пансионски удобства. Екзархията обаче не отпуснала срѣдства, постройката била спрѣна и останала недовършена и напусната.

Въ хрониката на гимназията за тази година е отбелязано, че нѣмането на учебници и уч. помагала спъвали редовния и успѣшенъ вървежъ на учебн. занаятия, че външнитѣ клевети отъ страна на гърци възбуждали подозрение и лошо настроение срещу гимназията въ турското общество — че ужъ се преподавали на ученицитѣ военни упражнѣния, че учителитѣ били неблагонадежни, че въ учебницитѣ имало противни нѣща (мъзъръ) за Турция и др. Директорътъ протестиралъ срещу тия клевети въ училищната комисия и искалъ опровержението имъ чрезъ печата.

Съ свършването на учебната година директорътъ и трима отъ учителитѣ подали оставка.

За уч. 1883/84 г. екзархията повика мене за управителъ на гимназията, свършилъ тогава Киевската дух. академия родомъ отъ Котелъ. Негово Блаженство ми обясни своитѣ възгледи и желанія върху учебно-възпитателното дѣло въ солунската гимназия. Следъ едномесечно занятие въ екзархийската канцелария, на 22. VIII. азъ пристигнахъ заедно съ назначения панс. икономъ Ст. Матлиевъ въ Солунъ. Председателътъ на общината ми предаде гимназ. архива и ме представи на валията. Общинската канцелария се пренесе въ отдѣлно здание, приспособиха се две стаи за V-ия класъ и за паралелка на III-ия.¹

Въ състава на пансион. комисия се опредѣлиха членове: отъ общината Петъръ Шумковъ — касиеръ и Никола Попалексиевъ, отъ гимназията управителътъ Г. Кандиларовъ и учителътъ К. Стателовъ, а отъ пансиона Ф. Берtrandъ.

По добиванитѣ сведения за материалното състояние на родителитѣ на ученицитѣ, комисията опредѣли максималната плата на самоподържницитѣ 25 т. лири, а минималната 7, внасяна на две полугодия, при записването (съ подаденото заявление) и на 1 февр. Броятъ на пансионеритѣ бѣше 268 ученици, отъ които $\frac{2}{3}$ плащащи и $\frac{1}{3}$ стипендианти, по бедностъ, добъръ успѣхъ и примѣрно поведение.

По класове ученицитѣ бѣха разпредѣлени: въ I-ия 48, въ II-ия и III-ия съ паралелки 86 и 73, въ IV-ия 40 и въ V-ия 21. Учителскиятъ съставъ бѣ: Г. Кандиларовъ, управителъ и на девич. четирикласна гимназия и на дветѣ основни училища, председателъ на панс. комисия и учителъ съ 13 ч. седмично, изпълняващъ и канцеларската работа, съ год. плата 6000 лева; Георги Поповъ, българинъ отъ с. Кубанка въ Херсонската губерния (Русия), свършилъ по филология въ Новоросийския университетъ въ Одеса, учителствувалъ въ Габровската гимназия, съ 20 ч. и плата 4560 лева; Францъ В. Сплитекъ, чехъ отъ с. Конецъ — Хлумъ, свършилъ политехника въ Прага, учителствувалъ въ Свищовската гимн., съ 21 ч. и пл. 4560 л.; Архм. Козма, председ. на общината, учителъ и въ девич. гимн., съ 12 ч.; Костад.

¹) Иконитѣ отъ молебната стая на бившия стопанинъ на зданието се отнесоха въ българ. църква, а иконата Св. Влагоевщение се постави въ учителската за патронъ на девич. гимназия.

Стателовъ, отъ Новобугската учит. семинария въ Русия, съ 22 ч. и пл. 4560 л.; Григоръ Пърличевъ, отъ Охридъ, свършилъ по филология въ Атинския университетъ, учителствувалъ въ Охридъ и другаде, съ 21 ч. и пл. 3600 л.; Благой Димитровъ, отъ с. Емборе (Кайларско), свършилъ въ Пловдивската гимназия, съ 24 ч. и регентъ на учен. църк. хоръ, съ пл. 3600 л.; Антонъ Дойкинъ, отъ Габрово, свършилъ тамошн. гимназия, съ 21 ч. и пл. 3000 л.; Костадинъ Желѣзковъ, свършилъ въ Робертъ-Колежъ, съ 24 ч. и пл. 3000 л.; Ф. Берtrandъ, отъ Франция, съ срѣдно образование, съ 6 часа и пл. 4968 л.; Иеронимъ Буфети, художникъ съ 18 ч. и пл. 1360 л.; Абди и синъ му Етихемъ, съ 14 ч. и пл. 2000 л.

Класно наставничество нѣмаше, тази длъжностъ се изпълняваше отъ всѣки учителъ въ класъ, и той се считаше като помощникъ на директора. За присѣтствието на учителитѣ бѣ въведена присѣтствена книга, а за отсѣтствията на ученицитѣ имаше такава за всѣки класъ. Сжществуваха класни дневници за записване зададения учеб. материалъ по всѣки предметъ, въ графитѣ се пишеха бележкитѣ на изпитанитѣ ученици, а провиненията на ученицитѣ се отбелязваха въ книга за отсѣтствията имъ. Управителтъ контролираше всѣкидневно успѣхитѣ на изпитанитѣ ученици, отсѣтствията и провиненията имъ, и веднага упражняваше потрѣбнитѣ въздействия. Въ края на всѣки месецъ учит. съв. разгледваше по-отдѣлно успѣха и поведението на всѣки ученикъ и за провинилитѣ се ученици вземаше нуждитѣ педагогически мѣрки за исправление.

Съ своитѣ старания ученицитѣ показваха, че съзнаватъ целта на своето ученичество за да оправдаятъ жъртвитѣ, които правятъ родителитѣ имъ за тѣхното образование; тѣ проявяваха и съревнования за да се отличатъ съ своя успѣхъ и поведение предъ другаритѣ си. А на това способствуваше и пансионското имъ общежитие, при бодрия постояненъ надзоръ и грижливостъ на поставенитѣ длъжностни лица. Тия условия образуваха у ученицитѣ и навикъ къмъ трудъ, редъ и постоянство въ изпълнението на своитѣ длъжности, който навикъ остана въ тѣхъ отсетне и въ частния имъ животъ, щото всѣкога да сж заети съ работа, никога да не бждатъ праздни и винаги редовни. На туй се дължеше и фактътъ, че рѣдкостъ бѣ въ гимназията ученици да иматъ слабъ успѣхъ по нѣкой предметъ, и се считаше като изключение щото ученикъ да

не премине въ по-горенъ класъ, освенъ по болестъ или слаба подготовка. Не ставаше и дума за репетиране, защото самитѣ учители още въ класъ се стараеха да преподадатъ урока си ясно и разумливо та да го разбератъ всичкитѣ ученици, понеже учителитѣ съзнаваха и ценѣха важната задача на гимназията и изпълняваха съ усърдно старание и идейна преданостъ своята длъжностъ. Ако и отдалечени отъ свободна България та нѣмаха просвѣтено общество и срѣда, лишени бѣха отъ библиотечни съчинения, отъ литературни и научни списания и потрѣбни пособия, любовта имъ обаче къмъ просвѣтна училищна дейностъ за жадуващата образование будна младежъ задоволяваха тия интелектуални за учителитѣ дефекти, още повече че се тури основа за учителска и ученическа библиотека, изписваха се учебни уреди и помагала и се съставиха кабинети по физика, химия и пр.

За нещастие обаче съдържателятъ на пансиона продължаваше да предпочита повече отъ всичко друго своя частенъ материаленъ интересъ, вследствие на което се повториха презъ 1-то полугодие неумѣстни протести отъ пенсионеритѣ срещу еднообразната и недостатъчна храна. Учит. съветъ съ прискърбие бѣ принуденъ да употреби въ случая срѣдства, частно къмъ ученицитѣ отъ III б кл., за да се запази дисциплината въ гимназията; и панс. комисия упражни въздействие срещу Бертранда, а управителятъ на гимназията бѣ принуденъ всѣкидневно да присѣтствува на вечернитѣ занятия на ученицитѣ въ пансиона, за запазване на тишината. Освенъ това съдържателятъ пропускаше часове по предмета си, за което и биваше глобяванъ; той слабо обръщаше внимание и на напомнянията му отъ страна на екзархията, и туй даде поводъ да се мисли, щото пансионътъ въ идната година да се постави на други начала.

Потърсено бѣше въ града свободно мѣсто за купуване и построяване специално здание за гимназия и пансионъ, и се намѣри таково на „Пиргигѣ“ отъ 12 декара, одобрено отъ инженеръ-архитектъ и купено, но и то дълго време стоя незастроено, а най-сетне и се продаде.

Хоровото църковно пѣние привличаше вниманието на публиката, особено при погребението на разпетия петъкъ на една ученичка отъ девич. гимназия, сжщо и при обикалянето на църквата тоя день вечерята на богослужението, когато тълпа

гърчоля се опита да произведе смущение у пѣвцитѣ, но българитѣ дюлгери отъ дебърско ги разпрѣснаха съ обущата си. На Великденъ презъ нощта тѣлпата се събрала за да побърка на ученицитѣ да отидатъ на църква, но полицията съ голи шашки ги разпрѣсна, а прожекторъ отъ дошелъ въ пристанището грѣцки параходъ привлѣкълъ вниманието ѝ и тя забравила своето намѣрение. Този бѣ единствениятъ и последенъ инцидентъ отъ гърцитѣ противъ ученическия хоръ. — Обикновенитѣ си празнични колективни разходки вѣнъ отъ града ученицитѣ завършваха съ игри и пѣсни, а пролѣтно време обѣдваха на полето заедно съ учителитѣ. — Деньтъ на възшествието на султана се празнуваше, обикновено вечеръ, съ илюминация и въ гимназията, пѣсни и хоро отъ ученицитѣ, посетени повече отъ българитѣ.

Преподаванията на уроцитѣ се прекратяваха въ втората половина на м. май и се започваха повторенията на изминатия материалъ по всички предмети за предстоящитѣ писмени и устни годишни изпити въ м. юний, предъ комисии и по билети на въпроситѣ въ разпредѣления материалъ.

Учебната година се завърши на 24 юний. На акта ученицитѣ получаваха билети за успѣхитѣ и поведението си, а отличилитѣ се — и награди.

Бюджетътъ на гимназията и пансиона презъ тая година бѣше: заплати на учителитѣ 45,648 лева, отъ 184 платили пенсионери, за 60 екзарх. стипендиянти и 12 — отъ разни благодѣтели 52,400 л., или всичко — 98,048 лева.

Последвалиятъ конфликтъ съ съдържателя на пансиона, за неизплащането му на разни свои кредитори, извика окончателно решението да се отнеме отъ него пансионътъ отъ идната учебна година и да се възложи съдържанието му на пансион. комисия и на гимназ. управление, безъ да е имало каква-годе опасностъ за сигурното съществуване на заведението.

За следната V-та 1884/85 уч. година екзархътъ възложи на сжщия директоръ управлението на гимназията и пансиона, заедно съ другитѣ му миналогодишни длѣжности.

За да бжде униформата на ученицитѣ отъ по-добъръ български шаякъ, предпочетенъ бѣ ржчниятъ котленски шаякъ, и екзархията чрезъ предприемачъ-търговецъ, познатъ на абаджийския еснафъ въ Цариградъ, достави три хиляди аршина, и униформата бѣ направена на много по-евтина цена, по 112 зл. гроша, куртка и панталони, вмѣсто по 184 гр. минал. год.

Проектираната двоетажна паянтова пристройка, съ класна стая и коридоръ въ долн. етажъ и две стаи въ горния, съ широка стълба подъ ипетраленъ фенеръ, презъ ваканцията бѣ направена. Съ това помѣщението на гимназията, за 8 класни стаи, учителска, гостна, канцелария, библиотека и кабинетна, бѣше достатъчно, каквото си то и остана и за напредъ.

Най-голѣмата грижа на панс. комисия сега бѣше, да намѣри подходяще помѣщение за пансиона, понеже миналогодишното бѣ малко и далечъ отъ гимназията. Наети бѣха три съседни къщи за спални, за трапезария бѣ приспособенъ гимназиалния сутеренъ, а за занятии бѣха предвидени класнитѣ стаи. Нѣкои наши граждани изказаха желание, да построатъ на свои сръдства здание за пансионъ на 350 ученика, което да бжде наемано нѣколко години, а отсетне да остане въ полза на екзархията, но туй не биде одобрено. Пансионскиятъ инвентаръ на Бертраанда бѣ купенъ за 140 т. лири, а доставката на панс. провизии отдадена съ търгъ на предприемачи, сжщо и обущата на ученицитѣ. Панс. комисия бѣше съставена отъ трима общински члена, двама отъ учит. съветъ и управителя на гимназията.

Записани бѣха 324 ученика пансионери, отъ които 227 плащаха, 60 екзарх. степендианти, 27 подържани отъ комисията и отъ учители, а 10 ученици останаха да живѣятъ въ гимназията и да се ползватъ отъ останалата неупотрѣбена храна, само да могатъ да следватъ. Ученицитѣ бѣха раздѣлени въ шесть класа съ паралелки на III и IV. Ученицитѣ отъ последния. VI класъ бѣха: Георги (Гьорче) Петровъ, Йорданъ Бомболовъ, Йорданъ Мирчевъ, Йорданъ Митровъ и Петъръ (Пере) Тошевъ отъ Прилепъ, постъпили въ IV класъ отъ тамошното трикласно училище въ уч. 1882/83 год., Бано Кушевъ, Димитъръ (Диме) Кушевъ и Йорданъ Читкушевъ отъ Велесъ, — отъ тамошното трикласно училище — въ сжщия кл. и год., Христо Нечевъ и Иванъ п. Ставровъ отъ Битоля, първиятъ въ сжщия кл. и год., а последниятъ отъ V кл. на Пловд. гимназ. минал. год.; Лазаръ Тодевъ отъ с. Банско, Христо Тенчевъ отъ Кукушъ, Иванъ Липшлиевъ и Димитъръ Изовъ отъ с. Г. Порой, Георги Стрезовъ отъ Охридъ, Александъръ Кожухаровъ отъ Криворѣчна Паланка и Александъръ, Владимиръ и Йосифъ Кусеви отъ Прилепъ, постъпили отъ Робертъ-колежъ.

Учителският състав бѣше следниятъ: Георги Кандиларовъ, управителъ и учителъ съ 13 часа и 261 лири т. плата, Георги Поповъ, съ 24 ч., 198 л. и добавачни 40 л., Францъ Сплитекъ съ 20 ч., и 198 л. и добав. 32, Константинъ Стателовъ съ 33 ч., 198 л. и добав. 47, Антонъ Дойкинъ съ 20 ч., 131 л. и добав. 22; Григоръ Пърличевъ съ 18 ч. и 157 л., Иерохимъ Буфети съ 29 ч. и 57 л., Абди и Етхемъ съ 12 ч., и 109 л., и новоназначенитѣ учители: Иерод. Иларионъ Пенчевъ (отсетне Неврокопски митрополитъ), съ 14 ч. и плата 157 л., Петъръ Д. Драгановъ, отъ Бесарабия, ист.-филологъ отъ Одеския университетъ, съ 10 ч. и 150 л; сжщия и библиотекаръ, Николай Петровски, русинъ, отъ сжщия университетъ съ 12 ч. и пл. 99 л; Ж. Гуро, французинъ, старш. надзир. въ пансиона и учителъ съ 9 ч. и пл. 160 лири, Димитъръ Цухлевъ съ 22 ч., съ пл. 100 лири и добав. 14 $\frac{1}{2}$ л., Атанасъ Бадевъ, отъ Прилепъ, съ 19 ч., пл. 122 л. и добав. 20 л. и Фадълъ бей, отъ Цариградъ, съ 12 ч., пл. 100 л. и добавъчни 15 лири.

По нѣмане на учителъ, уроцитѣ по химия не бѣха заети. Н. Петровски въ м. мартъ напусна по болестъ и бѣ замѣстенъ отъ П. Драгановъ.

Гимназията бѣше снабдена съ химически кабинетъ и съ пособия по геометрия и перспективно чѣртание.

По нѣмане на учебници по нѣкои предмети, учителитѣ преподаваха по записки. Класнитѣ занятия продължаваха, както миналитѣ години, и следъ пладне. Цѣлия день ученицитѣ прекарваха въ гимназията, а въ пансионскитѣ помѣщения отиваха само за нощуване. Вечернитѣ имъ занятия бѣха подъ надзора на дежуренъ надзирателъ. Тишината се спазваше и отъ самитѣ ученици, защото тѣ съзнаваха нейната необходимостъ; слушаше се само слабото шумолене отъ прелистване, отъ скърцане на писцитѣ. Понѣкога идваха по туй време нѣкои родители да видятъ и вечернитѣ занятия на синоветѣ си, а нѣкои отъ съседнитѣ турци изказваха съжаление, че се пресилвала младежъта и вечерно време, когато по ориенталски обичай цѣлиятъ градъ рано заспиваше, а освѣтлението въ гимназията не угасваше вечеръ и следъ 10 часа.

Животътъ на гимназията и пансиона презъ годината бѣ спокоенъ, далечъ отъ миналогодишнитѣ нередовности и смутове. Храната презъ поститѣ и постнитѣ дни, споредъ религиознитѣ длъжности, бѣ сжщо питателна и достатъчна.

Нуждата отъ частно четиво на ученицитѣ, по нѣмане на библиотека и трудното получаване отвѣнъ на книги и не допускането имъ отъ цензурата, се удовлетворяваше слабо и ограничено. Затова учителитѣ съобщаваха въ време на преподаване по-обширни познания и сведения, частно по отечествознание и литература, и то съ умѣние и съображение за предпазливостъ.

Сжществѹването на гимназията бѣ станало известно на българитѣ и въ най-затѣнтенитѣ крайнини на Македония, и идващитѣ въ Солунъ селяни и селянки по частна работа дохождаха и въ гимназията да видятъ „бугарското школо“ и да чуятъ „бугарското буки“ — четмо. Директорътъ любезно и грижливо ги посрѣщаше, съпровождаше и въвеждаше въ класнитѣ стаи въ време на урокъ, и тѣ съ напрегнато внимание слушаха преподавателя и отговоритѣ на ученицитѣ и прехласнато и ококорено гледаха всичко. На излизане едни се кръстѣха и дори съ насълзени очи благодаряха Бога, че доживѣли да чуятъ „бугарска ука“ — наука и да видятъ съ очитѣ си „бугарското буки“ — букви, които едни се навеждаха дори да ги целунатъ въ учебницитѣ на ученицитѣ. Гледайки въ салона на портрета на султана, окаченъ на видно мѣсто надъ входа на класна стая, разкошно драпиранъ, тѣ се увѣряваха, че наистина „царътъ позволилъ и на бугаритѣ уката“. На тия посещения ученицитѣ бѣха навикнали и тѣ не имъ отвличаха вниманието. Не ще и дума, че разговоритѣ навсѣкжде за гимназията дразнѣха и чувствително уязвяваха враговетѣ гърци и гъркомани, както и фанатичитѣ турци, но тѣ бѣха безсилни дори да кажатъ нѣщо противъ. Запитанъ напр. отъ владиката единъ воденски гъркоманинъ, що е видѣлъ, като е ходилъ въ Солунъ, той му отговорилъ, че видѣлъ едно дрѣвче, недавно посадено, което надвишило друго едно, отдавна посадено, и добавилъ, че първото е бѣлгврската гимназия, а другото — грѣцката.

Противиитѣ на нашата гимназия не се помиряваха съ мисълта, че българитѣ, като бедни хора изобщо, могатъ да не щадятъ срѣдства и имотъ за образование на децата си, и не вѣрваха, когато се е говорѣло, на кого колко била опредѣлила панс. комисия да плати, а завистници на бѣлар. училищна просвѣта разпространяваха лъжливи слухове, че гимназията била дѣло на нѣкаква си чужда пропаганда, но никакъ не

била рожба на простата и бедна българска рая; нѣкои пъкъ поискаха списъкъ на платилитѣ пансионери и имъ се даде слѣдниятъ въ уч. 1884/5 г.:

	1	ученикъ	платилъ	годишно	26	лири	т.
	3	"	а	"	и	"	по
	8	"	"	"	"	"	"
	1	"	ъ	"	ъ	"	"
	1	"	"	"	"	"	"
	1	"	"	"	"	"	"
	3	"	а	"	и	"	"
	8	"	"	"	"	"	"
	3	"	"	"	"	"	"
	4	"	"	"	"	"	"
	15	"	"	"	"	"	"
	5	"	"	"	"	"	"
	6	"	"	"	"	"	"
	2	"	"	"	"	"	"
	20	"	"	"	"	"	"
	14	"	"	"	"	"	"
	5	"	"	"	"	"	"
	10	"	"	"	"	"	"
	21	"	"	"	"	"	"
	9	"	"	"	"	"	"
	1	"	ъ	"	ъ	"	"
	3	"	а	"	и	"	"
	2	"	"	"	"	"	"
	24	"	"	"	"	"	"
	2	"	"	"	"	"	"
	7	"	ъ	"	ъ	"	"
	1	"	а	"	и	"	"
	26	"	"	"	"	"	"
	2	"	"	"	"	"	"
	1	"	"	"	"	"	"
	3	"	"	"	"	"	"
	6	"	"	"	"	"	"
	6	"	"	"	"	"	"
	и 3	"	"	"	"	"	"
	<u>Всич. . 227</u>	"	"	"	"	<u>— 2788¹/₂</u>	лири т.
	за I-то ¹ / ₂ годие	"	"	"	"	— 1231	лири т.
	" II-то	"	"	"	"	— 1196 ³ / ₄	" "
						<u>Всичко . 2427³/₄</u>	лири т.

Недоплатени отъ на-
пуснали ученици и по несъстояние . 360¹/₂ " "

На 6 май (ст. ст.) се отпразднува въ гимназията най-тържествено хилядогодишнината отъ смъртта на св. Ме-

тодий. Съ отпуснатитѣ отъ екзархията 150 лири т. за целъта направени бѣха нужнитѣ приготовления за патронния празникъ на църквата и гимназията. Следъ тържествената църковна служба съ 12 свещеника, облѣчени въ нови одежди, подарени отъ руския св. Синодъ за празника, и позлатена свещена утварь и рипиди, състоя се народно шествие за водосвегъ отъ църквата въ гимназията съ ученицитѣ и ученичкитѣ, въ нова униформа, а пѣвцитѣ — 70 ученика на църк. хоръ въ бѣли стихари, и всичкото множество съ запалени бѣли свѣщи, съ етикетъ ликътъ на св. св. равноап. Methodия и Кирила, знакъ на духовната еванг. просвѣта, и съ иконата имъ, изработена и подарена за случая отъ руския светогорски Пантелеимоновъ манастиръ.¹

Валията бѣ забранилъ процесното шествие по улицитѣ до гимназията, но по ходотайството на руския генераленъ консулъ въ града, като представителъ на руската църква и държава на това тържество, туй запрещение бѣ отмѣнено съ условие, хорвото пѣние да почне отъ гимназиалната улица.

Молебенътъ бѣше извършенъ въ присѣтствието на хилядно множество българи, надошли отъ околнитѣ села и представители отъ всички общини въ Македония. Директорътъ на гимназията въ своята прочувствена речъ охарактеризира великото значение на празнуемото събитие за цѣлото славянство, за българския народъ, частно за Македония, за града Солунъ и за гимназията, и че въ съседството съ нея сж били нѣкога старото градско управление и може би и родителския домъ на св. св. Братя. Изказанитѣ мисли бѣха потвърдени съ нѣкои исторически данни. Речъта на архим. Козма въ църква сжщо направи дълбоко впечатление на присѣтствуващия народъ. За споменъ той бѣ угостенъ съ сладкиши и снабденъ съ книжки: Животътъ и дейността на св. св. Равноапостоли, Службата имъ и тѣхния ликъ, отпечатанъ въ иконички отъ руския москов. художникъ Ширяевъ, и съ фотографически картички на Н. Блаженство, българ. екзархъ Иосифа.

На банкетата въ гимназиалния салонъ присѣтствуваха повече отъ 350 гости, държаха се речи и тостове: за султана и неговитѣ

¹ Съ съпроводително писмо отъ игумена архим. Макарий той честитаваше свѣтлото всеславянско празденство на града на св. Methodия, мислено насочено сега въ Солунъ, а не въ Вишеградъ (Моравия), по недозволяването отъ католичеството.

сановници, за славянството — въ сговоръ и единомислие, за българския цѣлокупенъ народъ, за просвѣтата на Македония, за Н. Блаженство екзарха, за руския св. Синодъ и императора, за князь Фердинанда, за православнитѣ всеславянски народъ за солунското българско гражданство, за напредъка на гимназията, за учащитѣ въ тѣхъ. Слѣдъ пѣснитѣ отъ ученическия хоръ и продължителното българско, смѣсено отъ ученици, граждани и селяни, хоро съ гайди и пѣсни, гоститѣ и множеството се разотидоха радостни и доволни.

На литературната вечеринка присѣдствуваха мнозина и отъ чужди народности, а илюминацията, бенгалскитѣ огньове и ракетитѣ, привлѣкоха голѣма публика. Гимназиалниятъ салонъ бѣше препълненъ отъ народъ. Директорътъ съ речъ приветствува гоститѣ и посетителитѣ. Следъ пѣснитѣ на ученическия хоръ, учит. Григоръ Пърличевъ държа високопоетична хвалебна панегирика, а учит. Г. Поповъ реферира за великото просвѣтно значение на съставената отъ равноапостолитѣ просвѣтители писменостъ за цѣлото славянство и частно за българитѣ. Въ това време отъ голѣмата навалица около стълбата затрещѣха подпоркитѣ въ долния етажъ и опасността отъ срутване на дървеното старо здание бѣ неминуема. Като нѣмаше на кжде да се разстѣпи и размѣсти публиката и за да се избѣгне катастрофа и отговорностъ, взе се решение отъ членове на общината, за крайно съжаление, да се обяви прекратяване на вечеринката, понеже зданието не позволяваше нейното продължаване. Референтчикътъ отъ тая изненада се смути, обаче благоразумието наддѣлѣ.

Презъ деня се получиха въ дирекцията отъ разни мѣста телеграми съ честитявания. Приготвената своевременно мраморна плоча отъ председателя на общината съ надписъ за споменъ отъ отя празникъ бѣ заровена въ гимн. дворъ на мѣстото, гдето стана водосветътъ съ молебень и многолѣтствие.

Въ Велешко презъ пролѣтътъ бѣ извършено отъ размирници турци разорение и изгаряне на нѣколко български села. Валията устно съобщи за това на председателя на общината и на директора съ предложение, да съобщатъ по нѣкой начинъ на околното тамъ население да не се вълнува отъ стореното зло, понеже правителството щѣло бѣло да накаже виновнитѣ и да обезщети пострадалитѣ, а за удовлетворение на смутилото се отъ туй злодѣяние българско общество възна-

мѣрявало да назначи въ тамошнитѣ каази (околии) българи каймаками (окол. началници). Отговорено му бѣ, че туй ще се съобщи на екзарха, той да направи нужното, гдето следва.

Предполагаше се по това време да стане обиколка по Македония отъ една смѣсена европейка комисия, която да изработи и представи проектъ на органически уставъ за нѣкакви автономни реформи въ вилаетитѣ. Английскитѣ въ нея представителъ Тротеръ посети тогава и двѣтѣ ни гимназии. Всичко туй обаче наскоро заглѣхна.

Подиръ освободителната война на България въ висшитѣ сфери въ Цариградъ бѣха се образували съ влияние предъ султана двѣ политич. течения: едното — да се не даватъ никакви права на българитѣ въ вилаетитѣ, а другото, напротивъ, да имъ се позволява да си отварятъ свои училища, да имъ се изпратятъ тѣхни владици въ исканитѣ имъ епархии, а въ спорнитѣ такива да си образуватъ свои църковно-училищни общини съ архиерейски намѣстници отъ екзархията. Представителъ на второто течение бѣше солунскитѣ валия Галибъ паша, а на първото — сѣрскитѣ воененъ комендантъ Хасанъ паша, единъ отъ защитницитѣ на гр. Плѣвенъ презъ руско-турската война, който и бѣ изпратилъ на заточение инспектора на бѣлг. училища въ Сѣрско Петъръ Сарафовъ и архиер. намѣстникъ архим. Харитона. Той наскоро бѣ извиканъ въ Цариградъ и смѣненъ.

Затуй валията Галибъ паша благоволише къмъ гимназията и съветваше директоритѣ да умѣятъ да се ползуватъ отъ даденитѣ имъ училищни права, винаги да сж коректни въ легалнитѣ изпълнения на своитѣ педагогически и дидактически длѣжности къмъ повѣрената имъ младежъ за умственото ѣ развитие и културно-морално образование. Той се изказваше нѣкога и по-конкретно: „Отвори ви се мѣлкомъ гимназията, и тя има вече право на сществуване, правителството нѣма да я затвори, само ако вие нѣкакъ отвѣтре не ѣ тласнете вратитѣ“; „Ние знаемъ, че българскитѣ народъ иска и се стреми вече къмъ просвѣта, и никой не ще му се противопостави, защото както пролѣтъ тревата никне и расте бързо, дори ако и да я тѣпчатъ и затрупватъ и съ камъне, а тя пакъ се показва отстрани, така и българскитѣ народъ въ вилаетитѣ се пробуди и трѣгна къмъ учил. просвѣта, че и насъ дори ни изпреварва. Та и не е въ интересъ на държавата, да оставя българската младежъ да отива въ чужбина (еджиебие) за наука, гдето ще

се повлиява отъ разни идеи, недопустими у насъ, и да ги разпространява сетне у дома си, когато въ сжщностъ туй учение тя ще може да го получава по-добре и по-леко тукъ, срѣдъ сжществуващитѣ условия на живота.“

Единъ день, по заповѣдь отъ централната власть, била се явила въ гимназията анкета, безъ знанието на директора, да разучи добре положението ѝ и да разгледа въ нея всичко. Четирмата висши чиновници отъ администрацията посетили всичкитѣ класове, разгледали учебницитѣ и разпредѣлението на седмичнитѣ уроци, заинтересували се и за уредитѣ въ физич. кабинетъ. Учител. Фр. Сплитекъ, между другото, обърналъ вниманието имъ и на малкия уредъ електрическото топче, като казалъ, че съ подобно устройство на брѣгова батарея, отдалечъ може да се обстрелва неприятельтъ и защитава брѣговата линия. Членоветѣ на анкетата се спогледнали засмѣно за наивно казаното и си отишли съ непритворна вежливостъ. Наскоро се обаче узна, че посещението било анкета, тъй като противници съ клеветнически доносъ разказвали, че съ полученитѣ отъ Виена физически уреди донесенъ билъ въ гимназията и топъ—артилерийско орждие.

Не следъ много валията бѣше смѣненъ и премѣстенъ за такъвъ въ Смирна. На изпращането му въ парахода отъ директора и членъ отъ общината съ единъ най-малъкъ ученикъ отъ гимназията, поднесенъ му биде букетъ отъ страна на ученицитѣ въ знакъ на признателна благодарностъ за свободното имъ и спокойно училищно занятие и образование, подъ мждрата негова закрила и благоволение. Пашата бѣ развалнуванъ отъ искренитѣ думи на малкия ученикъ и съ просълзени очи каза открито: „За васъ станахъ жъртва“ (сизинъ ичинъ курбанъ олдумъ).

Галибъ, на възраст около 60 години, бѣ човѣкъ тихъ, кроткъ, разсждителенъ и справедливъ; той се ползуваше съ всеобщо уважение и авторитетно влияние въ Цариградъ. Единствениятъ подаръкъ, който му се отнасялъ дома му, както и на по-първитѣ бееве, първенци и чиновници, отъ страна на христ. духовни началници, споредъ сжществуващия обичай, е билъ на Великденъ червени яйца съ кржгълъ козунакъ. — Пашата обаче понѣкога не скриваше своето негодование, че българското общество не бързало съ избиране на свой мухтаръ (старѣйшина), който официално да представлява българското въ

града население, а съ време той да бжде и членъ въ идарето. По единъ случай той изказа своето възмущение спрямо нѣкои наши селяни отъ Кукушко за причиняванитѣ му безпокойства съ честитѣ си колебания и мѣнявания на своитѣ вѣроизповедни отношения: ту унииати, ту католици, ту протестанти, ту православни, наричайки ги хора за съжаляване заради тѣхното религиозно непостоянство, „мѣняватъ вѣрата си като риза“ (дини гюмлекъ гиби дишириорларъ).

Но новиятъ валя наскоро бѣ смѣненъ и замѣстенъ съ предишния. Новоназначениятъ председател на окр. учил. инспекция Мунтасъ въ своята дейность като да е ималъ прицель гимназията и се опитва да ѝ напакости. Единъ день самъ влѣзълъ въ една отъ спалнитѣ на ученицитѣ, въ време на класнитѣ занятия въ гимназията, и ужъ билъ намѣрилъ подъ възглавницата на ученика Петра (Пере) Тошевъ българска христоматия отъ Костовъ и Мишевъ, непозволена отъ турската цензура за помагало на ученицитѣ. Отъ направеного му следствие въ инспекцията не се установи, чия е била тая христоматия, отъ кого е внесена въ пансиона и поставена подъ възглавницата на ученика. Явно бѣ, че подлогътъ е билъ извършенъ отъ самия турчинъ. При всичко туй ученикътъ трѣбваше да отиде въ Цариградъ, да бжде представенъ лично отъ екзарха на самия министъръ на просвѣщението, разпитанъ и оправданъ (Тошевъ, следъ свършване на гимназията стана единъ отъ най-вѣрлитѣ врагове на турцитѣ и на турската държава).

Мунтасъ искаше да подложи на държавенъ изпитъ и гимназиялнитѣ учители, обаче не успѣ, защото членоветѣ на изпитната мукомисия, съ 2—3 класно образование, сами се отказаха отъ тая честь. Опита се да изхвърли изучването въ гимназията на срѣдната всеобща история, понеже въ нея се говорѣло противно (мъзъръ) за мухамеданството, но главниятъ мюфтия се указалъ по-съобразителнъ, като казалъ, че гяуритѣ, ако не мислѣха така, не щѣха да бждатъ гяури. Мунтасъ не прие тая проста демонстрация и заповѣда да се изхвърли цѣлиятъ отдѣлъ за мухамеданството отъ учебницитѣ, та затова учителитѣ трѣбваше да го преминатъ въ разказъ на ученицитѣ.

Видни и образовани млади турци, дори и съ по-висока европейска култура, не скриваха своята омраза къмъ гимназията, а гърцитѣ злобно ги настройваха срещу нея съ своитѣ клеветничества, че ужъ тя представлявала отъ себе си враж-

дебна крепостъ противъ държавата, ученицитѣ щѣли били да разбудятъ българската рая за да потърси и тя за себе си свободенъ и самостоятеленъ животъ. Учителътъ по турски езикъ каза веднажъ на директора, на шега на истина, че Турция направила била на себе си три голѣми исторически грѣшки: че съ завладѣването на своитѣ земи не изклала християнското население, че съ заевването на Цариградъ дала на грѣцкия патриархъ автономни религиозни права, а въ най-ново време, че допуснала учредяването на българската екзархия, която свести, раздвижи и организира покорния български народъ та той потърси и доби политическа свобода. Всичко туй, прибави беятъ, Турция сторила съ своята простота и непредвидливостъ и си приготвила сама на себе си яма, за своето сгромолясване не само въ европейскитѣ ѝ владѣния, но и въ други, въ Азия и Африка. Другъ пжтъ сжщиятъ, на въпроса на директора, защо правителството продължава да държи грѣцкитѣ владици въ българскитѣ епархии въ вилаетитѣ, той му отговори конкретно: „Седлото на атьтъ (коня) стѣгатъ съ два колана, щото ако се ослаби единиятъ, той лесно ще скжса и другия и ще хвърли и ездача и седлото“. „Та мигаръ българската рая може да се оприличава на ать?“ каза директорътъ „Нѣщо повече, добави беятъ, понеже въ турската история най-вѣрно е характеризирано херойството на българитѣ“. Богатиятъ пѣкъ солунски чифликчия Хамди бей се похвали на директора, че на чифлика си при с. Колакия (Солунско) за своитѣ ратаи българи билъ построилъ и кжщи и църква, но не и училище, което не трѣбвало да бжде (ясакъ), защото училището отваряло било очитѣ на работника българинъ и той ще престанѣлъ да работи на бея.

Единъ отъ чуждитѣ посетители на гимназията презъ тази година е билъ сръбскитѣ дипломатически агентъ въ Цариградъ Стоянъ Новаковичъ, който на отиване да заеме своя постъ миналъ презъ Македония и Солунъ. Доведенъ отъ руския консулъ Якобсонъ въ гимназията, той внимателно разгледа учебната програма, споходи всичкитѣ класове, разговаря съ учителитѣ, разпита и нѣкои ученици въ V-ия кл. въ време на урокъ по всеобща история за мѣсторождението имъ и пожела да чуе, да ли учен. Александръ Димовъ отъ Куманово може да говори по сръбски; на отрицателния отговоръ на последния Новаковичъ счете това за български шовинизъмъ.

Отъ разпита на нѣколко ученици отъ Скопско той се увѣри, че действително матерниятъ имъ езикъ е българския, въ което се убеди и отъ разговора на ученицитѣ помежду си на двора въ време на междучасието. Обаче агентътъ сърбинъ не можа да скрие своята зловна завистъ и смущение, когато консултътъ му съобщи, че освенъ мжжка гимназия българитѣ иматъ и девическа и две основни училища съ около 600 ученика и ученички.

За да се избѣгнатъ враждебнитѣ спрѣчквания и сбивания на ученицитѣ отъ гръцката гимназия при срещанията имъ съ нашитѣ, директорътъ счете за нужно да направи посещение на директора на гръцката, да се срещне съ учителитѣ, да види училищната имъ програма и узнае броя на ученицитѣ имъ, които били 75, разпредѣлени въ четири класа. На последния не било позволено да върне визитата, ако и да настоявали учителитѣ, които похвалили реалното образование въ нашата гимназия предъ школния елински класицизъмъ въ тѣхната. — Директорътъ и учителитѣ отъ единствената турска прогимназия въ града идваха въ гимназията и довеждаха своитѣ ученици отъ III кл. за опити по физика. Това повлия на мнозина първенци турци и чиновници да гледатъ на гимназията съ по-голѣмо довѣрие и да ползуватъ нашитѣ учители и ученици съ своето внимание и благоволение, а директорътъ на гимназията съ своя печатъ, подобно на единъ махаленски мухтаръ, потвърждаваше удостоверенията на ученицитѣ и учителитѣ за свободно пътуване низъ вътрешността дори и за странство.

Когато гърци граждани отишли въ двора на конака на митингъ предъ валията, въ протестъ на станалия протестъ въ България (Пловдивъ), тѣла отъ митинга мина край гимназията и заяви своето недоволство съ удари отъ бастуни по дъсчаната ѝ ограда, безъ обаче отвѣтре да отговори нѣкой на това. Валията изказа съжаление на председателя на общината и на директора за станалото и похвали въздържането за избѣгване неминуемъ инцидентъ, като каза: „Нѣколко души чужденци съ капели, гърци (биръ-качъ киши еджиеби шапкалж урумъ) подигнали лекомислени гърци на митингъ“, обаче правителството не би имъ обърнало внимание, дори ако би тръгнали по „Моло“ и съ голи шашки, но, напротивъ, и най-малко едно движение отъ страна на българитѣ би го поставило веднага на щрекъ, за да вземе нужнитѣ мѣрки.

За съдържанието на 324 ученика въ пансиона комисията изразходва събранитѣ презъ годината отъ платили ученици 2416 лири и внесениѣ отъ екзархията за стипендианти 1200 л., всичко 3616 лири, а съ учителски плати 2316 л., всичко 5932 лири т.

Ученицитѣ по мѣсторождение бѣха:

Отъ Солунския вилаетъ:

	пла- тили	стипен- дианти	всич- ко		пла- тили	стипен- дианти	всич- ко
гр. Солунъ	—	1	1	с. Мачуково	1	2	3
„ Кукушъ	8	4	12	„ Смоквица	1	—	1
„ Дойрянъ	6	1	7	„ Неготино	1	—	1
„ Гумендже	3	—	3	гр. Струмица	—	2	2
„ Гевгелий	2	2	4	с. Киречъ-киой	—	2	2
„ Енид.-Вардаръ	4	4	8	„ Бабакево	—	1	1
„ Водень	5	3	8	„ Айватово	—	1	1
с. Владово	1	—	1	„ Негованъ	2	—	2
„ Саракилово	1	—	1	„ Зарово	3	—	3
гр. Кавадарци	4	1	5	с. Сухо	2	—	2
с. Богданци	1	3	4	„ Драголица	1	—	1
„ Морарци	1	—	1	„ Войлакъ	2	—	2
„ Стояково	2	—	2	„ Хжрсово	1	—	1
„ Калиманци	2	—	2	„ Висока	1	—	1
„ Оризарци	—	1	1	Всичко	55	28	83

Отъ Битолския вилаетъ:

гр. Битоля	4	2	6	с. Върбени	1	1	2
„ Прилепъ	28	1	29	„ Бобощица	2	—	2
„ Охридъ	14	4	18	„ Обоки	1	—	1
„ Ресень	1	2	3	„ Морхово	3	1	4
„ Струга	1	1	2	„ Ракита	—	1	1
„ Костуръ	1	—	1	„ Дъмбени	—	1	1
„ Крушово	—	1	1	„ Пожаръ	—	1	1
„ Кичево	—	1	1	„ Горенци	—	1	1
с. Загоричане	4	1	5	„ Бобища	—	1	1
„ Куманичево	1	—	1	„ Круше	—	1	1
гр. Дебъръ	1	1	2	„ Дрѣнокъ	—	2	2
с. Мокрени	1	—	1	„ Жупаница	—	2	2

с. Б.-Блаца	1	—	1	с. Смоль	—	1	1
„ Екши-су	1	1	2	„ Дръглища	—	1	1
„ Пътеле	1	—	1	„ Богомила	—	1	1
„ Емборе	2	2	4	„ Галичникъ	—	2	2
				Всичко	68	34	102

Отъ Сърския санджакъ:

гр. Съръ	2	2	4	с. Скребатно	5	—	5
„ Мелникъ	2	—	2	„ Гайтаниково	—	2	2
„ Неврокопъ	5	—	5	„ Кресна	1	1	2
„ Г.-Джумая	1	2	3	„ Хоцава	—	1	1
„ С.-Джумая	—	1	1	„ Старчища	—	1	1
„ Мехомия	1	—	1	„ Влахи	1	1	2
с. Банско	8	1	9	„ Дъскотъ	1	—	1
„ Якоруда	3	—	8	„ Просочане	—	1	1
„ Либяхово	1	—	1	„ Голешово	1	—	1
„ Годлево	2	1	3	„ Г.-Порой	4	2	6
„ Бѣлица	—	1	1	„ Д.-Порой	1	1	2
„ Разлогъ	—	2	2	„ Г.-Броди	2	—	2
„ Ковачевица	1	—	1	„ Калапотъ	2	—	2
				Всичко	44	20	64

Отъ Скопско:

гр. Скопие	2	1	1	гр. Щипъ	1	2	3
„ Кр.-Паланка	5	4	9	„ Велесъ	40	6	46
„ Куманово	3	—	3	„ Тетово	1	—	1
„ Кратово	1	—	1	Всичко	53	13	66

Отъ други мѣста:

гр. Цариградъ	2	2	4	Коричане	2	—	2
„ Синопъ	1	—	1	(Мориово)			
„ Трявна	1	—	1	Всичко	7	2	9
„ Котелъ	1	—	1				

Всичко

Платили 227 и
стипендианти 97

324 ученика

По мѣстожителство ученицитѣ бѣха:

Отъ Солунско	44	отъ 8 града	и 39	отъ 23 села.
„ Битолско	51	„ 8	„ „ 51	„ 24 „
„ Сѣрско	15	„ 5	„ „ 49	„ 21 „
„ Скопско	66	„ 7	— —	—
„ Други мѣста	5	„ 4	„ „ 4	„ 1 „
Всичко	181	„ 32	„ „ 143	„ 69 „

Или 324 ученика отъ 101 мѣста.

Панс. комисия събрала отъ 88 ученика по 2% върху платата имъ 19½ лири т. въ полза на гимназ. библиотека.

Съ отварянето на VII класъ въ шестата 1885/6 уч. год. гимназията стана пълна реалка.

Записани бѣха 342 ученика, съ две паралелки въ IV и V кл. (въ I-38, II-40, III-70, IV-86, V-62, VI-35 и VII-11), отъ които 314 пансионери и 28 приходящи.

Учителитѣ бѣха миналогодишнитѣ: Георги Кандиларовъ, директоръ, иеродияк. Иларионъ Пенчевъ, Георги Поповъ, Францъ Сплитекъ, Костадинъ Стателовъ, Петъръ Драгановъ, Григоръ Пърличевъ, Антонъ Дойкинъ, Иеронимъ Буфети, Фадълъ бей, Абди и Етхемъ, и новоназначенитѣ: Александъръ Кулевъ, Георги Миндовъ, Христо Димитровъ и Е. Шевалие, французинъ. — Въ пансион. комисия бѣха: Петъръ Шумковъ, касиеръ, Дамянъ Кондовъ и Саздо Ризовъ, членове отъ общината, а Георги Поповъ и Францъ Сплитенъ — отъ учит. съветъ, и Георги Кандиларовъ председателъ.

Отъ пансионеритѣ 227 бѣха самоподръжници, 60 екзарх. стипендиянти, 23 подържани отъ комисията и 4-учители.

Учебнитѣ занятия въ гимназията следваха редовно и спокойно 9½ месеци и се завършиха съ годишни и зрѣлостни изпити.

Предметитѣ по класове и седмичнитѣ имъ часове бѣха:

	I	II	III	IV	V	VI	VII	Всичко
1. Законъ Божи	3	2	2	2	2	2	2	15
2. Български езикъ	5	5	4	3	—	—	—	17
3. Старобългарски езикъ —	—	—	—	2	2	1	1	6
4. Словесность, литература и логика—	—	—	—	—	3	2	2	7
5. Психология	—	—	—	—	—	—	2	2
6. Аритметика	5	4	2	—	—	—	—	11
7. Алгебра	—	—	2	2	2	2	2	10
8. Геометрия	—	—	2	2	2	2	—	8
9. Дескриптивна	—	—	—	—	2	2	2	6
10. Физика	—	—	—	2	2	2	2	8
11. Козмография	—	—	—	—	—	—	2	2
12. Химия	—	—	—	2	2	2	2	8
13. Естествена история	2	2	2	2	2	2	2	14
14. Всеобща история	2	2	2	2	2	3	3	16
15. География	2	2	2	2	—	—	—	8
16. Гръцки езикъ	—	—	2	2	—	—	—	4
17. Латински езикъ	—	—	—	2	2	—	—	4
18. Французки езикъ	2	2	3	3	3	3	3	19
19. Турски езикъ	2	3	3	3	3	3	3	20
20. Рисование	2	2	2	2	2	2	2	14
21. Геометр. чертание	2	2	2	—	—	—	—	6
22. Краснописание	3	3	—	—	—	—	—	6
Всичко	30	29	30	33	31	28	30	211

Въведена бѣ записна — материална книга за учителитѣ. Направилъ отсѣтствия презъ рамазана само учителтъ по турски езикъ Фадълъ бей.

Панс. комисия въ своитѣ редовни заседания опредѣляше месечната програма на ястията за пансионеритѣ, контролираше качеството на продуктитѣ и пазарнитѣ имъ цени, прегледваше смѣткитѣ на иконома и съставяше такива на 3 месечни и годишни за екзархията, по воденитѣ книги отъ общинския секретаръ Г. Георгиевъ.

Храната на пансионеритѣ бѣше питателна, прѣсна и достатъчна, както блажната, тѣй и постната. Здравословното състояние на пансионеритѣ бѣ добро, освенъ слаби и малки заболявания, лѣкувани отъ панс. лѣкаръ, нѣмецътъ Стругъ.

Тази година стана първиятъ матуритетенъ изпитъ на свършилитѣ VII кл. ученици по цѣлия почти учебенъ ма-

териялъ отъ всичкитѣ предмети и класове на гимназ. курсъ, съ малки частични съкращения по представенъ отъ екзархията правилникъ, и съ замѣстникъ на екзарх. пратеникъ — директорътъ. Всичкитѣ абитуриенти издържаха зрѣлостния изпитъ съ успѣхъ и получиха атестатитѣ си на годишния публиченъ актъ, раздадени отъ валията, който ги поздравя съ завършването на образованието и имъ пожела щастие въ практическия имъ животъ и ползотворна училищна дейность на желеащитѣ учителска изложба.

Свършилитѣ VII кл. ученици отъ този прѣвъ изпускъ бѣха: Бано Кушовъ, отъ Велесъ, Александъръ Кожухаровъ, отъ Криворечна-Паланка, Георги Стрѣзовъ, отъ Охридъ, Димитъръ Изовъ, отъ с. Горни-Порой (Демирхисарско), Йорданъ Бомболовъ и Йорданъ Мирчевъ, отъ Прилепъ, Йорданъ Читкушевъ, отъ Велесъ, Иванъ Липошлиевъ, отъ Г.-Порой, Лазаръ Тодевъ, отъ с. Банско (Разложко), Петъръ Маврудиевъ, отъ с. Гайтанинво (Неврокопско), и Христо Нечевъ, отъ Битоля.

Презъ годината напустнаха 32 ученика по бедность и за следване въ България.

Пансионската комисия изразходва за съдържанието на пансионеритѣ 3759 лири турски, или по 12 лири за всѣки единъ, а съ учителскитѣ плати, 2167 лири, общиятъ бюджетъ на гимназията бѣ 5926 лири.

Посетители на гимназията презъ годината бѣха постоянни, най-вече селяни и селянки, любопитни да видятъ „бугарското школо и бугарската книга“.

Въ VII-та 1886/87 уч. година броятъ на ученицитѣ въ гимназията бѣ 269 (въ I кл. 17 ученика, въ II—38, III—36, IV—44, V—66, VI—37 и VII—31), отъ тѣхъ 154 плащащи пансионери, 60 екзарх. стипендианти, 27 подържници на панс. комисия и на учители и 28 приходящи. — Въ сравнение съ миналитѣ години броятъ на ученицитѣ се увеличи въ горнитѣ класове и намалѣ въ долнитѣ, защото мнозина родители отъ икономически съображения сж намирали за по-износно да издържатъ синоветѣ си въ горнитѣ класове на гимназията, а долнитѣ да свършатъ въ роднитѣ имъ градове, гдето има такива, или въ нѣкои близки, като: Битоля, Скопье, Прилепъ, Велесъ и др.

Учители бѣха миналогодишнитѣ:

Георги Кандиларовъ, директоръ, Францъ Сплитекъ, Александъръ Кулевъ, Петъръ Драгановъ, Костадинъ Стателовъ, Григоръ

Пърличевъ, Иеронимъ Буфети, Абди и Етхемъ и новоназначенитѣ: Архим. Козма, Иеор. Викторъ Патрикиевъ, Даниилъ Стадниковъ, Христо Станишевъ, Калиманъ Ронже (унгарецъ) и Христо п. Стояновъ.

Класнитѣ занятия прѣзъ годината по техническиѣ предмети ставаха следъ пладне.

Съ своето държане въ време на ходенето си на ловъ, учителтъ и старши надзирателъ въ пансиона К. Ронже бѣ възбудилъ нѣкакво подозрение у полицията и недовѣрие на властта, затуй поискано бѣ неговото уволнение отъ длъжността му, и той биде интерниранъ въ началото на II уч. полугодие. А изпратениятъ отъ екзархията новъ учителъ и надзирателъ Георги Дечевъ не можа да се яви въ гимназията, защото на границата властитѣ му уловили нѣкакви книжа и съ пристигането му въ Солунъ билъ откаранъ направо въ главния затворъ Беязъ-Куле, отгдето, по ходатайство на жена му, бѣ освободенъ и върнатъ обратно задъ граница. Тия два случая принудиха екзархията да не се довѣрва на разни препоржки за назначаване недобре познати на нея лица на длъжностъ въ гимназията.

На разпоред. стопанска комисия тази година възложенъ бѣ и девическиятъ пансионъ съ членоветѣ ѝ: отъ общината Дамянъ Кондовъ, касиеръ, Саздо Ризовъ и секретартъ ѝ за смѣтководителъ Георги Георгиевъ; отъ учит. съвѣтъ Фр. Сплитекъ и Александъръ Кулевъ, а отъ девич. гимназия сжщиятъ и Г. Кандиларовъ, председателъ. Длъжността на членоветѣ бѣше все безплатна.

Учебнитѣ занятия бѣха редовни презъ цѣлата уч. година.

Учителитѣ изпълняваха своята длъжностъ съ предана ревностъ, както и миналитѣ години. Тѣхниятъ примѣръ на самоотвържена дейность влияеше на ученицитѣ, както и искрениѣ имъ възпитателни наставнически назидания. Старанията на ученицитѣ съ любовъ и жадность къмъ знания и стремежъ за образователна училищна просвѣта все повече възбуждаха въ учителитѣ приятни чувствуваня и радостно доволство за полагаанитѣ имъ за тѣхъ трудове. Веселото настроение у ученицитѣ отъ взаимнитѣ имъ задружни занимания и животъ усилваше сангвиничната имъ юношеска радостъ, която обръщаше и възбуждаше и по-слабитѣ имъ другари и малоподвижни натури къмъ по-голѣмо прилежание. Задружниятъ пансионски

животъ, като сближаваше ученицитѣ, тѣ се опознаваха единъ съ други помежду си тъй, че ставаха близки, нераздѣлими приятели и другари. Туй единство ги правѣше любопитни да се запознаватъ и съ роднитѣ си мѣста, села и градове, съ живота, нравитѣ и обичаитѣ на тѣхнитѣ съотечественици. Въ гимназията и пансиона ученицитѣ, събрани отъ разни краища, отъ себе си представляваха своята родина като една цѣлокупна Македония, която тѣ изучаваха най-подробно въ класъ, като предметъ, имайки всѣкога предъ очитѣ си и нейното обширно очертание на карта по голѣмия мащабъ на австр. генер. щабъ. Когато ученицитѣ си разотиваха по домоветѣ си на ваканция, мила бѣше тѣхната гледка на взаимнитѣ имъ опрощавания и изпращания, съ обещания да си пишатъ, а учителитѣ ги съветваха да описватъ роднитѣ си мѣста, да събиратъ фолклоренъ материалъ и да изучаватъ изобщо всичко забележително. Въ началото на учебната година написаното отъ ученицитѣ се прочиташе, разказваше се върху него и всичко се изслушваше съ общъ и живъ интересъ. По този начинъ познанията на ученицитѣ въ гимназията за родината имъ, въ свръзка съ България, се разширяваха и обогатяваха, и тя имъ ставаше все по-мила и по-обична, та още тукъ, на училищната скамейка, се зараждаха и развиваха юношескитѣ имъ мечти и желаня, съ време да пожрътвуватъ всичкитѣ си сили и способности за нейното развитие и просвѣтно благо. Туй не бѣше изкуствено развитъ шовинизъмъ, съ какъвто може да си служи нѣкой другъ преднамѣрено, а една чиста и възвишена природна любовъ къмъ своето отечество и народна гордостъ.

Учебната година се измина тихо и благополучно и се завърши съ годишнитѣ класни и матуритетни изпити. На последнитѣ се явиха 20 абитуриенти отъ VIII. кл., отъ тѣхъ 16 издържаха съ успѣхъ и получиха атестати за зрѣлостъ отъ втори изпускъ, а другитѣ — свидетелства за завършенъ курсъ.

Годишниятъ бюджетъ на гимназията и пансиона бѣше — 3200 лири т. за съдържанието на пансионеритѣ (по 12 лири на ученикъ) и 1947 лири за учителски плати. Всичко 5147 лири.

Въ год. отчетъ се изказа желание да се въведе класно наставничество, за да могатъ по-близко да се запознаватъ, особено но-

воназначаванитѣ учители съ ученицитѣ; да се разпредѣля учебниятъ материалъ на срокове, съ огледъ по възможность и на методичнитѣ му единици; да се набавятъ нѣкои библиотечни и кабинетни помагала; да се назначатъ надзиратели-възпитатели въ пансиона по-подготвени за тази важна длѣжностъ лица, която да изпълняватъ умѣло, съ обичъ и усърдна преданость, а пансионътъ да се снабди съ собствено здание.

Въ хрониката на гимназията сж отбелязани два извънредни случая.

Търговецъ (франц.) въ града донесълъ въ дюкяна си платъ отъ докъ, като ималъ предъ видъ пансионеритѣ. Понеже на последнитѣ не се даваше лѣтна униформа, той предяви въ търгов. сждъ искъ за три хиляди зл. франка обезщетение отъ панс. комисия, безъ да е ималъ нѣкой съ него устни или писмени условия за това. Той изгуби дѣлото въ сжда и въ заведеното отсетне следствие. — Въ гимназията биде осуетенъ единъ печаленъ инцидентъ, за който не бѣ дадена никаква гласность съ цель да се запази доброто име на заведението. А на 18 май, во време на вечеря на ученицитѣ, по невнимание на слугата, се избѣгна неминуемъ пожаръ въ зданието отъ пламнала ламба въ класна стая, забелязана и изгасена отъ директора.

Панс. комисия, между другото, отпусна сто лири отъ панс. бюджетъ (съ одобрение отъ екзархията) за откриване икономически пансионъ при Вардарпортенското основно училище за подържане на 12 ученика отъ околнитѣ десетъ близки до града български села, въ които не бѣ се успѣло да се назначатъ учители за отваряне на българ. училища. — Въ мжжкия пансионъ икономската длѣжностъ бѣше възложена на препорѣчания отъ екзарх. Темко Поповъ, отъ Охридъ, а надзирателската — на основнитѣ учители Костадинъ Бодлевъ и Христо п. Стояновъ.

VIII.-та уч. 1887/88 година на гимназията и пансиона относно вжтрешното имъ положение, представлява две части, първата, до края на 1887 г., продължение на предишното имъ състояние — развитие и уредба, а втората — смуть и безредие отъ началото на 1888 г.

Директорътъ на гимназията Кандиларовъ лично моли екзарха да го освободи отъ заеманата му длѣжностъ и да го остави за преподавателъ, но той категорично отказа да приеме

оставката му. Останалъ въ длъжността си, той изпроси отъ екзарха позволение да се направятъ за презъ зимния сезонъ на пансионеритѣ шинели, понеже повечето отъ тяхъ нѣмаха палта и поради ограничени сръдства на родителитѣ имъ тѣ бѣха слабо облѣчени та лесно простиваха.

Навреме, предъ започването на уч. година, пристигна въ Солунъ назначениятъ, по препорѣка, за старши възпитателъ въ пансиона Миланъ Радивоевъ, отъ Елена, бившъ варненски окр. учил. инспекторъ, човѣкъ възрастенъ, съ добъръ нравъ, съ инициатива и енергия, любителъ на възпитанието на учил. младежъ, съ бащински чувства и съ предана обичъ къмъ възложената му длъжностъ. За неговъ сѣтрудникъ бѣше опредѣленъ Д. Шишмановъ, младъ, интелигентенъ човѣкъ, съ благъ характеръ, добра обноска и обичащъ образованието и просвѣтата на македонското юношество. За тѣхенъ помощникъ остана миналогод. осн. учителъ и надзирателъ Христо п. Стояновъ.

Ако и да бѣ обявено, че приемнитѣ и поправителни изпити ще станатъ въ края на м. августъ и уч. занятия ще започнатъ въ началото на м. септ., повечето ученици обаче и сега закѣснѣха да се яватъ въ гимназ., сѣщо и нѣкои учители.

Броятъ на ученицитѣ презъ I-то $\frac{1}{2}$ годие бѣше 192, отъ които 52 постѣпиха отъ долнитѣ класове на кл. училища въ страната (Битоля, Скопье, Велесъ, Щипъ, Прилепъ, Кукушъ, Съръ, Воденъ, Г. Джумая и др.). Туй намаляване на новопостѣпилитѣ съ 77 ученика отъ минал. год. зависѣше отъ отварянето на класнитѣ училища въ провинцията. Тѣй напр., по-преди отъ Прилепъ имаше въ гимназията до 45 учен., сега само 12, отъ Велесъ до 57, сега 18, отъ Охридъ повече отъ 30, сега 15 и пр. А съ заселването на мнозина българи съ семействата си въ Солунъ приходящитѣ отъ града напротивъ се увеличиха.

Учителскиятъ сѣставъ бѣ отъ миналогодишнитѣ учители: Георги Кандиларовъ, директоръ, а отъ 11 апр. — Н. А. Начевъ, Архим. Козма, Георги Поповъ, Фр. Сплитекъ, Антонъ Дойковъ, Даниилъ Стадниковъ, Александъръ Кулевъ, Григоръ Пърличевъ, Костадинъ Стателовъ, Иеронимъ Буфети, Абдии Етхемъ, и новоназначенитѣ: Костадинъ Брадински, Петко Шахановъ, Георги Кабакчиевъ, Иванъ Крафти и Костадинъ Бодлевъ, Г. Георгиевъ. Пансионната стопанска комисия се състоеше отъ: Г. Кандиларовъ, председателъ, Д. Кондовъ, касиеръ, С. Тошевъ, чле-

нове отъ общината и секретарь, А. Кулевъ и Фр. Сплитекъ отъ учит. съвѣтъ.

Директорътъ изработи подробни таблици съ точно опредѣление потрѣбната храна на ученикъ дневно, месечно и годишно, сжщо и чистота, освѣтление и топливо въ пансиона, които екзарх. учил. отдѣлъ отпосле бѣ представилъ за ржководство въ другитѣ пансиони при екзарх. класни уч-ща въ вилаетитѣ, за избѣгване възможна злоупотреба.

Съ премѣстването на пансиона въ обширната кжща на Спандони и неговото по-сносно нареждане състави се и малка ученическа библиотека съ читалня за ученицитѣ, въ свободното отъ занятия време, съ отборъ по възраст и развитие за четене книги съ научно и поучително съдържание за самообразование, възпитание и развитие, за усвояване на добри нрави, укрѣпяване на волята и характера, съ религиозно-нравственъ моралъ и любовъ къмъ ближнитѣ и родината.

За физически гимнастически упражнения на ученицитѣ направени бѣха нужднитѣ приспособления, обаче гимнастиката като предметъ не се въведе, защото правителството намирало въ нея непозволени приеми на военни упражнения. За домашни забавления на пенсионеритѣ бѣха въведени литературни вечеринки и театрални представления съ историческо и научно съдържание.

Презъ първата учебна четвъртъ занятията въ гимназията и животътъ въ пансиона вървѣха редовно и спокойно. Но както злобата и завистъта, подбуждани отъ властолюбиво и гордо високомѣрие, въ едно общество пораждатъ и докарватъ пагубни последици, за крайно съжаление и гимназията трѣбвало да изпита и преживѣе, ако и за кжсо време, такова зло. Трима отъ учителитѣ, повлияни отъ одного, настроенъ отъ нѣкжде, проявиха дрѣзка претенциозность и прецедентность, некоректно държане и нередовно изпълняване на своята длъжность. Директорътъ рапортира за това въ екзархията и съ специаленъ пратеникъ устно докладва на Н. Блаженство. Но той билъ узналъ предварително отъ „другаде“ за туй външно подстрекателство, насочено спрямо чисто еволюционната учебно-възпитателна задача на заведението, за която държеше директорътъ и по искането на екзарха.

Тримата учители подадоха оставка въ училищния отдѣлъ и своеволно напуснаха своитѣ занятия въ гимназията до при-

стигането на дѣловодителя на отдѣла Д. В. Храновъ. Той обаче привидно направи едно похърхностно разследване, изслуша проформа нѣкои частни мнения, предимно на поменатитѣ учители и на тѣхни частни съмишленици, и си замина. Екзархътъ, вече предупреденъ за истинския интересъ изобщо на учебното дѣло въ страната, мимо доклада на дѣловодителя временно ме назначи на екзархийска служба въ Воденъ и околията, и до като се опредѣли мой замѣстникъ, възложи надзора на гимназията на заведващия педагогическия курсъ при нея К. Стателовъ.

Последва раздѣление на учителитѣ и ученицитѣ на две една срещу друга вреждебни страни. Казанитѣ трима учители поеха управлението на гимназията и въ учителския съветъ действуваха дори съ насилие спрямо несъгласнитѣ съ тѣхъ колеги. Благоразумието обаче на едни отъ тѣхъ наддѣлява, за да се избѣгнатъ остри борби и смущения, да не последватъ разстройство на пансиона и прекратяване на занятията въ гимназията. Появиха се и раздѣления въ общинскитѣ членове и между нѣкои отъ нашитѣ граждани, а чуждитѣ съ интересъ и любопитство следѣли за взаимнитѣ спорове на българитѣ, правителството пъкъ очаквало намѣса въ случай на нужда. Сждбата на гимназията ставаше все повече въпросъ на деня.

Извършенитѣ скандали въ пансиона отъ тримата учители спрямо старшия възпитателъ повлияха зле на ученицитѣ, нѣкои отъ които проявиха непокорство и дързки своеволия и последваха отъ това безредици въ пансиона. Радивоевъ замина за Цариградъ на докладъ въ екзархията. Потвърди се фактътъ, че юношеската воля лесно се дисциплинира отъ добритѣ възпитатели и бързо се развърщава отъ лошитѣ думи и примѣри.

Училищнитѣ смутове и произволи отъ нѣкои ученици въ пансиона принудиха сжщитѣ учители сега да взематъ мѣрки за тѣхното прекратяване. Въ непълненъ учителски съветъ тѣ взеха решение, да се отстранятъ отъ пансиона и гимназията по-буйнитѣ ученици (отъ VI кл. 3-ма, отъ V—1, отъ III 2-ма, отъ II—1 и отъ педагогическия курсъ 1, всичко 8 души); на нѣкои ученици да се отнематъ стипендиитѣ, а на мнозина да се намали поведението на срѣдно и да се накажатъ безъ отпускъ отъ пансиона до края на годината. Въ туй време по-

вече отъ половината ученици отъ VII кл. напуснаха гимназията.

Сръбското търговско агентство въ града, следъ като успѣло да прибере нѣколко български деца, чрезъ напусналия длъжността си пансионския икономъ Темко Поповъ въ отвореното при консулството съ две отдѣления първоначално училище, привлѣкло и нѣкои отъ изключенитѣ и напуснали гимназията ученици и ги склонило да ги изпрати да следватъ въ Сърбия, гдето тѣ били приети като правителствени стипендианти и помѣстени въ открития тамъ пансионъ „св. Сава“. Отначало ученицитѣ живѣли добре и спокойно въ пансиона, но отпосле тѣхнитѣ отношения спрямо надзирателя имъ, влахъ отъ с. Невѣстка (Костурско), се влошили, защото той ги заставялъ да кореспондиратъ съ родителитѣ си по сръбски, на което тѣ се възпротивили, понеже последнитѣ не разбиратъ този езикъ. Упоритото настояване на надзирателя вълнувало ученицитѣ и произлѣзълъ бунтъ въ пансиона. Намѣсила се властта и се опитала да ги усмири, но последнитѣ напуснали пансиона и се прѣснали низъ Бѣлградъ. Преследвани отъ полицията, за да не бждатъ арестувани, едни отъ ученицитѣ успѣли да избѣгатъ въ България, и въ София постѣпили въ разни училища, а други се скрили въ турското тамъ посолство, като турски поданици, и се завърнали въ Македония. Тѣй се свърши тази ученическа печална епопея.

Горепоменатитѣ учители поискаха отъ училищния отдѣлъ уволнението на едного отъ своитѣ противници учители, и въ това време подстрекавали ученицитѣ въ горнитѣ класове да не отиватъ въ класъ на неговитѣ уроци, които обаче не можали да разпредѣлятъ помежду си. Тия учители наклеветили старшия възпитателъ предъ екзархията и той биде повиканъ за обяснение.

Срѣди тѣзи разпалени страсти, партийни борби и безредици въ гимназията и пансиона, които се продължиха повече отъ три месеца, най-сетне на 11. IV. пристигна въ Солунъ новоназначениятъ директоръ Никола А. Начевъ заедно съ старшия възпитателъ. Подалиятъ оставка учителъ биде поканенъ да заеме длъжността си, но недоволнитѣ отъ него учители се възпротивиха на това съ напущане длъжността си, а членоветѣ отъ пансионската комисия поискаха отстранението на старшия възпитателъ. Екзархията обсъди постѣп-

китѣ на еднитѣ и на другитѣ, а за да се незатвори гимназията, предписа да се разпредѣлят уроцитѣ на поменатиятъ учителъ, обаче нѣмало кой да ги земе въ VII класъ. Ученицитѣ сега разбрали грѣшката си, че сж се били подали на подстрекателствата на казанитѣ учители и съ това възбудили срещу себе си недоволството имъ и навлѣкли върху себе си тѣхнитѣ обвинения.

Старшиятъ възпитателъ Радивоевъ биде повиканъ отново въ Цариградъ и предъ екзарха ималъ силни спречквания съ дѣловодителя на отдѣла Храновъ, който наскоро следъ това билъ уволненъ, като виновникъ за произшествията въ гимназията, надзирателтъ Д. Шишмановъ задържанъ на длъжностъ въ духовния отдѣлъ, а на въпроснитѣ учители било предрешено уволнението имъ въ идната учебна годнна.

Директорътъ Начевъ за тѣзи събития въ гимназията въ своя годишенъ отчетъ*) казва: „Въ м. януарий се появяватъ прескърбнитѣ ученически разпри въ VII кл., колкото нищожни и лесно отстраними въ началото, толкова усложнени и последствията гибелни за заведението отподиръ, и тѣ ставатъ причина за окончателното раздѣление на учителското тѣло на две противоположни страни. Вследствие на всичко това, нѣкои предмети сж останали незаети до края на годината, други сж били дадени отъ единъ преподавателъ на други; нѣкои преподаватели не сж влизали въ часъ до 2 месеца, а нѣкои въ известни класове — и до края на годината“. Въ отчета, обаче не сж внесени за тая година колко-годе повече подробности, необходими за преживѣното минало на гимназията.

Следъ петмесечни нередовни занятия последнитѣ бѣха прекратени на 20. V. и произведени годишнитѣ и матуритетни изпити съ съкращения на учебния материялъ. На годишния актъ директорътъ се постаралъ да се даде традиционото му официално публично тържество, за да се загладятъ създалитѣ се недобри мнения въ обществото за гимназията отъ бившитѣ безредици въ нея.

Отъ записанитѣ 192 ученика напустнали и изключени 36 и следвали до края на учебната год. 156.

За съдържанието имъ въ пансиона получени отъ учени-

*) Напечатанъ въ Солунъ отъ книжарницата на К. Самарджиевъ и С-ие, 25. II. 1889 г. на стр. 60.

чески плати 1177 лири т., за 60 стипендианти и др. 1800 лири и за учителски плати 2098 лири, всичко 5075 лири т.

При всичкитѣ затруднения отъ турската цензура за получаване отъ вънъ книги и уреждане на библиотеката въ гимназията, отъ следнитѣ, изгубени по-ценни съчинения, по нередовностъ отъ библиотекаря, може да се види, като какви книги е тя съдържала въ началото си: Полевой, Исторія русской литературы т. III; Пыпинъ, Исторія славянскихъ литературъ т. I; Шекспиръ, Съчиненія, т. т. I и II; Писаревъ, Т. VI и VII; Лермонтовъ, Т. I; Пушкинъ, т. I и II; Гоголь, т. I и II; Некрасовъ, Кн. I—II; Хомяковъ, Грибоѣдовъ, Крыловъ, Хемницеръ, Григоровичъ — по една книга; Пушкинъ, Борисъ Годуловъ; Фонъ Визинъ, Комедия; Бокль, Исторія цивилизації въ Англіи — по една книга; Француски Енциклопедически речникъ — две книги и V. Hugo, Notre Dame de Paris. Всичко изгубени 20 книги.

По следнитѣ учебници на стипендиантитѣ може да се види, кои сж били ръководствата въ първитѣ години на гимназията при даванитѣ отъ учителитѣ на ученицитѣ записки по нѣкои предмети въ горнитѣ класове:

По законъ Божи, Св. История В. и Н. Заветъ отъ Смирновъ, преводъ Марковъ; Богослужение — Рудаковъ, преводъ Зографовъ; Катихизисъ—Филарета, преводъ Дановъ; Вс. Църковна История—Смирновъ (руски семинарски учебникъ); Българска църковна история—Р. Каролевъ.—По български езикъ: Българска граматика—Икономовъ и Панаретовъ; Читанка—за долнитѣ класове—Икономовъ, за горнитѣ—Христоматия Костовъ и Мишевъ; Словесностъ и Литература по записки, сжщо и Старо-български езикъ. — По Математика: Аритметика — Малининъ, съ задачникъ, две части, превелъ Дановъ; Алгебра—Василевъ и Золотовъ, Геометрия — Гюзелевъ и Караджовъ, Стереометрия и Тригонометрия — Шоурекъ, Дескриптива — записки, Логаритмически таблици — Студничка и Вега.—Смѣтководство — по записки. — Физика — Бракаловъ и Гюзелевъ и рускиятъ учебникъ Малининъ и Буренинъ. — Химия — Атанасовъ. — Естествена история—Бѣлчевъ; Зоология—Покорный и Гердъ, преводъ Кулевъ съ таблици; Ботаника—Бракаловъ и Георгиевъ; Минералогия — Покорный, Урумовъ и Гердъ; — Антропология—Бракаловъ;—Козмография—Краевичъ;—Всеобща история—Гиндели, две части;—География—Смирновъ, преводъ,

въ три части.—Отечествена География—по записки.—Българска история—Манчевъ.—Психология—Гиляревски, руски учебникъ, и записки. — Гръцки езикъ — читанка; Латински езикъ—сжщо и граматика Кюнеръ; Француски ез. Grammaire Francaise и Pratiques Lectures, Francinaist Tour de la France; Турски езикъ—букварь и читанка — Талими Караеъ.

Уредитъ и помагалата въ кабинетитъ: По физика и по механика на твърдитъ тѣла и разни други 37 уреда; по течнитъ — 37; аеромеханика и др. 18; топлина — 13; магнетизъмъ 6; електричество, галванизъмъ и електрогалванизъмъ — 47; акустика — 18; свѣтлина 33. Всичко 207 уреда. — По естествена история, зоологически отдѣлъ: 19 разни главнити па скелети, 27 препарирани млѣкопитаещи и др., 32 — въ стъкленици риби, 200 екземпляра колекция отъ спиртувани моллюски, 72 — микроскопически препарации и 7 таблици по зоология отъ Иверсена и Шуберта. — Анатомически отдѣлъ: 6 модела на трупа и пр., 1 образецъ отъ гипсъ на разрѣзъ на човѣшката кожа, 3 черепа и 2 человѣчески скелета. — По ботаника 1 хербарий отъ 100 вида и 2 ботанически атласа. — Химическа лаборааория: 106 стъклени и металически апарати. — Технологическа колекция: 10 карти на най-важнитъ машини за фабрично производство; 90 препарати по неорганическа химия и 63 — по органическа. — Сбирка по геометрия и чѣртание. По планиметрия 61 разни модели, по стереометрия 35 модели и др. тѣла, — перспектива 25 модела, — дескрептива отъ 25 релефи колекция, — по практическа геометрия най-необходимитъ пособия. По рисуване: 20 разни картини (пейзажи и фигури), 2 атласа и разни гипсови модели и др. По история и география: картини, атласъ исторически, глобуси и планетарий, разни исторически и географически карти. — Презъ годината бѣха получени отъ Виена поржчанитъ пособия по химия, сбирки по естествена история, помагала по геометрия, чѣртание и рисуване и изпратенитъ тамъ нѣкои уреди по физика за поправка.

По третия изпускъ тази година свършили съ матура единадесетъ ученика.

А ученицитъ по класове бѣха:

Въ I кл. 15. Антоновъ Стоянъ, Бояджиевъ Михаилъ, Иловъ Янаки, Ичевъ Димитъръ, Костовъ Ташко, Лимончевъ Георги, Х. Мишевъ Петръ, Найдовъ Костадинъ, Петковъ Иванъ, Пърличевъ Кирилъ, Самарджиевъ Иорданъ, Ставревъ Пандо, Стояновъ Христо, Циварковъ Ангелъ и Яневъ Никола.

Въ II кл. 25. Битрековъ Димитъръ, Димитровъ Звезданъ, П. Димитровъ Филипъ, Димитровъ Тома, Икономовъ Никола, Караивановъ Григоръ, Лупевъ Димитъръ. Люляновъ Иванъ, Мареловъ Иванъ, Пандевъ Димитъръ, Пандевъ Никола, Пандуровъ Владимиръ, Петровъ Панталей, Петровъ Костадинъ, Саздовъ Атанасъ, Сариевъ Михаилъ, Стойковъ Димитъръ, Ташевъ Георги, П. Теафиловъ Авраамъ, Узуновъ Никола, Хаджиевъ Василь, Шошевъ Христо, Шубановъ Александъръ, Яневъ Иванъ.

Въ III кл. 31. Ангеловъ Андрей, Атанасовъ Димитръ, Васковъ Никола, Бринговъ Симеонъ, Гелиновъ Никола, Георгиевъ Стоянъ, Гергиевъ Христо, П. Георгиевъ Петръ, Дубровъ Антонъ, П. Ивановъ Лазаръ, Кюркчиевъ Александръ, Ламбовъ Христо, Мацановъ Петръ, Х. Мишевъ Панче, Николовъ Ангелъ, Николовъ Димитъръ, Паскалевъ Петръ, Пѣловъ Стефанъ, П. Стоиловъ Антонъ, П. Стояновъ Антонъ, П. Стаматовъ Стаматъ, Стефовъ Костадинъ, Такеджиевъ Георги, Фъркачевъ Георги, Цвѣтковъ Димитъръ, Цървенковъ Никола, Янчевъ Никола и четири еврейчета. —

Въ IV. кл. 24. Бабалѣевъ Марко, Велевъ Иванъ, Гьорчевъ Димитъръ, П. Гутовъ Димитъръ, Костадиновъ Прокопъ, Крапчевъ Борисъ, П. Костадиновъ Панто, Кусевъ Панто, Миндовъ Иванъ, Мирчевъ Михаилъ, Маноловъ Иванъ, Мамковъ Димитъръ, Николовъ Костадинъ, Настевъ Антонъ, Помарлиевъ Иванъ, Х. Петровъ Димитъръ, Сарафовъ Борисъ, Стояновъ Сидо, Саракиновъ Христо, Тръпчевъ Тръпче, Таневъ Георги. П. Тодоровъ Григоръ, П. Димитровъ Кръсте и Кюркчиевъ Александъръ.

Въ V. кл. 34. Антоу Трайче, Бояджиевъ Владимиръ, Васковъ Иванъ, Георгиевъ Авксентий, Гюрковъ Христо, Гуговъ Димитръ. Груевъ Дамянъ, Димитровъ Филипъ, Джеровъ Лука, Димитровъ Тръпче, Думевъ Анастасъ, Занешовъ Христо, Илиевъ Йорданъ, Ивановъ Михаилъ, П. Ивановъ Христо, Калейчевъ Вангелъ, Кратовалиевъ Михаилъ, П. Ивановъ Христо, Килейчевъ Вангелъ, Кратовалиевъ Михаилъ, Костовъ Александъръ, Ляповъ Димитъръ, Маджаровъ Александръ, Михайловъ Димитъръ, Милановъ Василь, Наковъ Евтимъ, Недѣлчевъ Стоянъ, Палашевъ Георги, Параспуровъ Александъръ, Х. Пандовъ Иванъ, Стояновъ Костадинъ, Тръпчевъ Апостолъ, Темчевъ Наумъ, Тодоровъ Димитъръ, Христовъ Тодоръ, П. Миховъ Димитъръ и Михайловъ Методий.

Въ VI кл. 38. Ангелъ Божилъ, Ангеловъ Никола, Атанасовъ Кузманъ, Атанасовъ Петъръ, П. Арсовъ Петъръ, Баласчевъ Георги, Бѣлевъ Георги, Василевъ Ангелъ, Васковъ Панче, Гелевъ Янаки, Димитровъ Антонъ, П. Диновъ Василь, Димчевъ Димитъръ, Димитровъ Лазаръ, Динковъ Христо, Дудуловъ Перикълъ, Зарзевъ Никола, Зимбилиевъ Димитъръ, П. Ивановъ Георги, Игнатовъ Акимъ, Карагюлевъ Климентъ, Колевъ Диаманди, Крайничанецъ Иванъ, П. Коцевъ Христо, Миховъ Димитъръ, Х. Мишевъ Иванъ, Матовъ Славойко, Николовъ Георги, Папушковъ Михаилъ, Поповъ Димитъръ, Робевъ Костадинъ, Трендафиловъ Александъръ, Трайчевъ Георги, П. Томовъ Димитъръ, Христовъ Андрей, Чакърговъ Александъръ, Димитровъ Моначий и Апостоловъ Никола.

Въ VII. кл. 25. Бояновъ Кирилъ, Вучевъ Михаилъ, Гйорчевъ Йорданъ, П. Димитровъ Григоръ, Златковъ Иванъ, Ивановъ Христо, Илиевъ Василь, Кенинъ Христо, Кондевчевъ Костадинъ, Кондовъ Панто, Костадиновъ Илия, Коневъ Александъръ, Лъжовъ Георги, Матовъ Христо, Минджовъ Ахиль, Настевъ Никола, Павлевъ Тодоръ, Палазовъ Иванъ, Спространовъ Евтимъ, Спространовъ Иванъ, Стамболиевъ Петъръ, П. Ташевъ Костадинъ, Трифоновъ Василь, Янчуловъ Йорданъ и Питовъ Михаилъ.

По мѣсторождения ученицитѣ били:

Отъ Солунския вилаетъ 100: отъ гр. Солунъ 9, отъ Велесъ 18, — Струмица 5, — Кукушъ 6, — Водень 6, — Енидже Вардаръ 5, — Гевгели 4; отъ Киречкьой, Сухо, Заревъ, Бубанево, Висока, Г.-Броди, Просочени, Драма, Райково, Г. Джумая, Градево, Цели-орманли, Калиманци, Мелникъ, Гайтаниново, Либахово, Мехомия, Лешко, Бѣлевѣцово, Папрадища, Богомила, Неготино, Тодораки, Мачуково, Богданци, Дойранъ, Гумендже, Валандово, Айватово по 1; отъ Негованъ, Калапотъ, Кавадарци, Д.-Порой и Ваташа по 2; отъ Г.-Порой, Загоричани и Стояново по 4. — Отъ Битолския в. 76: отъ Охридъ 15, Прилепъ 12, Битоля и Емборе по 5, Крушово и Струга по 3, отъ Ресенъ, Царидворъ, Янковецъ, Пѣтеле, Пѣсочница, Смилево, Дебъръ, Орѣховецъ, Стеблево, Леринъ, Цѣрово, Прекопана, Зелениче, Кондурово и Бобища по 1; отъ Дрѣнокъ, Лазаро-поле, Екшису и Б.-Блаца по 2. — Отъ Скопския в. 17: отъ Щипъ 4, Куманово 3, Скопье, Кратово и Кр.-р.-Палаика по 2, отъ Кочани, Тетово, Ново-село и Бразда по 1. — Отъ други мѣста 5, отъ Цариградъ 2, Лѣсковецъ, Троянъ и Дамяново по 1.

По занятията на родителитѣ имъ: търговци 25, свещеници 19, бакали и земледѣлци по 12, терзии 6, млѣкари 5, фурнаджии и ханджии по 4, градинари, кожухари, майстори, дограмаджии, чиновници по 3, каменари, работници, зидари слуги по 2, медникари, бѣчвари, самарджии, опинчари, обущари, папуджии, кожари, кошничари, кърпачи, свѣщари, маслари, рибари, сапунджии, кафеджии, китратджии, лѣкари шивачи метлари, тютюнджии, хлѣбари, готвачи, варджии, книгопродавци, копачи рибари по 1, безъ занятие 6 и сираци 41.

Бюджетътъ на гимназията и пансиона е билъ 5075 лири т., плати на учителитѣ 2098 л., платили пенсионери 1177 лири и 1800 лири за стипендияти и др.

Въ поменатия печатанъ „Кратъкъ отчетъ“ на гимназията за 1888/89 уч. год. директорътъ казва, че учебнитѣ занятия презъ нея били редовни, учителитѣ живѣли сговорно помежду си и усърдно изпълнявали своята длъжностъ и учебната година изтекла спокойно въ гимназията и пансиона.

Учебнитѣ занятия не почнали на време и записването на ученицитѣ се продължавало поради късното имъ пристигане отъ домоветѣ си. Постъпили 183 ученика, отъ тѣхъ 63 били нови. Презъ годината напуснали 4, изключени 3 и починалъ 1. Общиятъ брой на ученицитѣ, съ 27 въ педагогическия курсъ, билъ 202, отъ тѣхъ 167 пенсионери и 35 приходящи.

Отъ 16 учители 9 били новоназначени, вмѣсто уволненитѣ миналогодишни, и 2 въ педагогическия курсъ съ 300 часа седмично (безъ уроцитѣ по дескриптива, незаети по липса на преподавателъ).

Ученицитѣ 31 отъ VII кл. освенъ единъ издържали съ успѣхъ матура и получили свидѣтелства и за зрѣлостъ.

Съ този IV изпускъ гимназията завършила 9та си година, а пансионътъ — 8та (5та отъ съдържанието му на стопански начала).

Въ състава на пансионската комисия влизали: директорътъ на гимназията и пансиона, като председателъ, общинскитѣ членове: Д. И. Кондовъ, касиеръ, Н. Попалексиевъ, С. Дерменджиевъ, И. Дамяновъ и смѣтководителътъ Г. Георгиевъ, началницата на девическия пансионъ Е. Кондратиева и Л. Поповъ отъ учителскиятъ съветъ. Въ 38 заседания комисията се занимавала съ уредбата на двата пансиона, мъжкия и девическия, и съ тѣхното изобщо благосъстояние.

Възпитателно-дисциплинарната длъжност въ пансиона директорътъ извършвалъ съ помощта на старшия надзирателъ Димитръ Х. Ивановъ и неговитѣ сътрудници Иванъ Х. Николовъ и Христо п. Стояновъ, съ значително подобрене вследствие на акуратното и добросъвестно изпълняване на длъжността си. Хигиеническата служба въ двата пансиона била възложена на поканения отъ Битоля д-ръ М. Христовичъ, който я изпълнилъ съ старание и присърдце.

Гимназията била призната отъ правителството въ България, Сърбия и другаде за пълно сръдно учебно заведение, и свършилитѣ въ нея своето образование ученици навсѣкжде се отличили съ добра училищна подготовка за висша наука и за учителска длъжностъ, съ похваленъ нравъ и възпитанъ характеръ.

За издръжката на 168-тѣ пенсионери изразходени били отъ 93 плащащи и за 74 стипендиянти 2015 лири турски, за плати на учителитѣ 2144 лири, всичко 4,159 лири.

Общиятъ успѣхъ отъ годишнитѣ изпити на ученицитѣ билъ много-добъръ, като отъ 157 ученика 40 издържали съ отличие, 73 по I редъ, 3 по II, 24 съ повторителенъ и 17 останали да повтарятъ.

До като се намѣрятъ по-подробни данни, сжществуващитѣ сега официални документални дефекти ще държатъ въ неизвестностъ втория — 15-годишенъ животъ на гимназията и на учебното дѣло въ Солунъ, защото следъ изгарянето на училищната архива въ екзархията въ 1903 г. билъ възобновенъ само списъкътъ на училищата и учителитѣ подъ нейното ведомство за презъ туй време, отъ който се вижда само общиятъ формаленъ животъ на научно-просвѣтното дѣло въ вилаетитѣ, и отъ него сж извадени следнитѣ статистически сведения за гимназията презъ 1889/90 до 1903/4 учебни години:

Въ Хта 1889/90 учебна година учителскиятъ съставъ билъ почти миналогодишния, освенъ двама новоназначени, съ годишна плата: директорътъ 261 л. турски, 1 учителъ 198, 3 — по 175, 1—157, 1—160, 2 — по 130, 5 — по 100, 1 — 50 и 1 — 13 лири, а именно: Н. А. Начовъ, Д. Стадниковъ, Д. Матовъ, Бл. Димитровъ, Вас. Кънчевъ, А. Тошевъ, иерод. Г. Димитровъ, П. Машевъ, Дим. х. Ивановъ, К. Самарджиевъ, Хр. Мжнгъровъ, Ив. х. Николовъ, Иер. Буфети, свещ. Ив. Маджаровъ, Абди и Етхемъ и К. Шурбановъ. Писарътъ Д. х. Ивановъ билъ и старши надзирателъ въ пансиона.

Отъ Vия изпускъ свършили съ матура 14 ученика.

Въ XI-та 1890/91 учебна година учителствували: Н. А. Начевъ, директоръ, Д. Стадниковъ, Бл. Димитровъ, В. Кънчевъ, Д. Цоневъ, Иерод. Г. Димитровъ, П. Машевъ, Кост. Величковъ, Ив. х. Василевъ, Хр. Мангъровъ, Ив. х. Николовъ, Иером. Буфети, Абди и Етхемъ, Ив. п. Христовъ, и Ж. Мишель. — Броятъ на ученицитѣ е билъ 170. — Свършили съ матура 26 ученика. Бюджетътъ билъ за плати на учителитѣ 2113 лири турски и за подържане на пансиона отъ платили ученици и пособие за стипендианти 1499 лири, всичко 3622 лири.

Въ XII-та 1901/92 година учителитѣ били 16, отъ тѣхъ 8 миналогодишни и 8 новоназначени: Димитъръ х. Ивановъ, директоръ, Христо Гановъ, Петръ Рачевъ, Иерод. Викторъ Димандиевъ, Никола Мискиновъ, Йорданъ Кусевъ, А. Наумовъ (педагогически курсъ) и свещ. Иванъ Маджаровъ. Броятъ на ученицитѣ билъ 179. — Свършили съ матура 26. — Бюджетътъ билъ почти миналогодишния, за учителскитѣ плати 1535 лири и за пансиона отъ платили ученици и пособие за стипендианти 2342 лири турски, всичко 3877 лири.

За XIII-та 1892/93 учебна година въ екзархийския списъкъ нѣма имената на учителитѣ. Възъ основа на нанесенитѣ сжщи миналогодишни плати 2342 лири турски може да се допусне, че тѣ сж били сжщитѣ; за издържане на пансиона отбелязана сума 1499 лири, или всичко 3841 лири турски.

Свършили съ матура отъ VII класъ 18 ученика отъ VIIIия изпускъ, а броятъ на ученицитѣ въ гимназията е билъ 159.

Въ XIV-та 1893/94 учебна година учителитѣ били освенъ миналогодишни и новоназначенитѣ: Михаилъ К. Сарафовъ, директоръ, съ контрактъ за три години, съ плата по 435 лири турски годишно, Василъ Кънчевъ, инспекторъ, Владимиръ Дяковичъ, д-ръ Манолъ Ивановъ, д-ръ Д. Страшимировъ, Атанасъ Бадевъ, Венцеславъ Трунечекъ, Христо Тенчевъ, Димитъръ Мирчевъ, Благой Десковски, Антонъ Димитровъ, Иванъ Васковъ, Петъръ п. Арсовъ, Анастасъ Наумовъ, и Костадинъ Дюкмеджиевъ, всичко 19. — Отъ VII. класъ свършили 14 ученика (IX. изпускъ).

Годишниятъ бюджетъ билъ 4905 лири турски; 3105 лири за учителски плати и 1800 лири за съдържанието на пансиона.

Въ XV-та 1894/95 уч. год. учителскиятъ съставъ състоялъ освенъ отъ 13-тѣ миналогодишни учители и 8 новоназначени:

д-ръ Младенъ Панчевъ, д-ръ Др. Дѣлиделвовъ, Андрей Тошевъ, д-ръ Никола Димчевъ, Иванъ Гарвановъ, Константинъ Ангеловъ, Ат. В. Шапардановъ и Юлианъ Шумлянски, препараторъ, всичко 21.—Свършили съ матура отъ X-ти изпускъ 23 ученика отъ VII кл.—Годишниятъ бюджетъ билъ 5137 лири т.—3337 л. за плати на учителитѣ и 1800 лири за подържане на пансиона.

Презъ XVI-та 1895/96 уч. год. учителитѣ били 20, миналогодишни 15 и новоназначени 5: К. Антоновъ, д-ръ Л. Димитровъ, Илия Пейчиновски, Георги Петровъ и А. Стояновъ.—Свършили съ матура отъ XI-ти изпускъ 12 ученика отъ VII кл.—Годишниятъ бюджетъ билъ 4873 лири турски (3273 лири плати на учителитѣ и 1600 лири за подържане на пансиона).

Въ XVII-та 1896/97 уч. год. учителствували миналогодишни 15 и новоназначени 6: Д-ръ Н. Колушевъ, Александъръ Колевъ, Христо п. Коцовъ, Христо Далчевъ, Атанасъ Ченгеловъ и Георги Раевъ. За директоръ билъ временно Благой Димитровъ. — Свършили съ матура отъ XII-ти изпускъ 15 ученици отъ VII кл. — Изразходвани 5228 лири т. — 3228 лири за учителски плати и 2000 лири за пансиона.

Въ XVIII-та уч. 1897/98 год. имало 20 учители, 12 миналогодишни и 9 новоназначени: Димитъръ х. Ивановъ, управителъ, С. Пасхалевъ, Йорданъ Семерджиевъ, Василь Градинаровъ, А. П. Стоиловъ, К. Кулишевъ, Сотиръ Велчевъ, Ст. Мартиновъ и свещ. Ив. Маджаровъ. — Свършили отъ XIII-ти изпускъ 34 ученици отъ VII кл. — Дадени били за плати на учителитѣ 2635 лири, а отъ тази година пансионътъ билъ закритъ.

Въ XIX-та 1898/99 уч. год. имало 17 учители, 12 миналогодишни и 5 новоназначени: Лука Димитровъ, Христо Матовъ, иеромон. Викторъ, Никола Бояджиевъ, В. Дюкмеджиевъ и д. директоръ Атан. П. Ченгелевъ. — Свършили VII кл. съ матура 22 ученика отъ XIV-ти изпускъ. — Заплати на учителитѣ дадени 2236¹/₂ лири турски.

Въ XX-та уч. г. 1899/900 г. учителскиятъ съставъ състоялъ отъ 10 миналогодишни и 5 новоназначени учители: Лазаръ Пяковъ, директоръ, съ годишна плата 300 л. турски, Димитъръ Михайловъ, Н. Ризовъ, Г. Йонковъ и Алфредъ Ру.—Отъ тази година учителитѣ сж били степенувани: първостепеннитѣ получавали плата 184 лири т., второстепеннитѣ—145¹/₂ лири, третостепеннитѣ — 122¹/₂, временнитѣ 98 и волнонаемнитѣ отъ 80—20

лири. Бюджетътъ за учителитѣ тази година билъ 2134¹/₂ лири турски. — Свършили отъ XV-ия изпускъ 16 ученика.

Въ XXI-та уч. 1900/901 год. учителитѣ били миналогодишнитѣ съ и. д. директоръ Георги Раевъ и новоназначенитѣ: Еню Енчевъ, д-ръ Ив. Дрънковъ и Якимъ Игнатиевъ, всичко 18 учители съ обща годишна плата 2325 лири т. Освенъ редовния писаръ К. Шурбановъ, назначенъ билъ и секретарь-смѣтководитель Г. Георгиевъ. — Свършили отъ XVI-ия изпускъ 25 ученика отъ VII класъ.

Въ XXII-та уч. 1901/902 год. въ гимназията и открития търговски курсъ имало 17 учители, — 9 миналогодишни и 8 новоназначени: М. Шаранковъ, Н. Х. Лимончевъ, Иорданъ Николовъ, Ст. И. Бѣлевъ, Д. Влаховъ, Иерод. Протасий, Хр. Н. Кюлюмовъ и Сребренъ п. Петровъ, съ обща годишна плата 2266¹/₂ лири т. — Свършили съ матура отъ XVII-ия изпускъ отъ VII кл. 16 ученика.

Въ XXIII-та 1902/903 уч. год. учителитѣ били 9 миналогодишни и 8 новоназначени: Д. Мирчезъ, Благой Калейчовъ, Иванъ Сапунаровъ, Хр. Пърговъ, И. Ц. Недѣлковъ, Илия Христофоровъ, Н. Господиновъ и Иванъ Карпузовъ, съ обща годишна плата 2267 лири т. — Свършили отъ XVIII-ия изпускъ тази година 15 ученици.

Въ XXIV-та 1903/904 уч. год. имало 15 учители, — 9 миналогодишни и 6 новоназначени: Александъръ Димитраковъ, Атанасъ Ярановъ, Петъръ п. Арсовъ, Никола Филипчевъ, Борисъ Манчевъ и Владимиръ Маджаровъ, съ обща годишна плата 1700 лири т. — Свършили съ матура тази година отъ XIX-ия изпускъ 10 ученика.

По добити сведения отъ екзархийската архива на училищния отдѣлъ, намираща се въ София, въ синодалната палата, по годишнитѣ отчети на управителитѣ на гимназията до края на последната ѝ 1912/13 уч. година се указва:

Въ XXV-та 1904/905 уч. год. имало 16 учители: Атанксъ Д. Ченгеловъ, директоръ, Иванъ Сапунаровъ, Йорданъ Мирчевъ, Атанасъ Ярановъ, Александъръ Димитраковъ, Илия Христофоровъ, П. Раковъ, Христо Батанджиевъ, Христо Николовъ, Миланъ Митовъ, Светославъ Стефановъ, Никола Филипчевъ, Лазаръ Перфановъ, Христо Далчевъ, Асенъ Куюмджиевъ

и Етхемъ Абди, съ 234 часа седмично. Учителитѣ Д. Миразчиевъ билъ екстерниранъ, а Борисъ Мончевъ не билъ допуснатъ отъ правителството да учителствува, понеже билъ арестуванъ.

Повечето учители били съ висше образование: 1 теологъ, 2 физико-математици, 1 агрономъ, 1 историко-филологъ, 1 естественикъ, 1 филологъ, 1 отъ търговска академия, 1 по музика и 1 художникъ. Учили се: 6 въ България, 2 въ Чехия, 2 въ Швейцария, 1 въ Русия, 1 въ Германия, 1 въ Хърватско и 1 въ Цариградъ. По мѣсторождение 12 били отъ вилаетитѣ и 4 отъ България. По семейно положение: 9 неженени и 7 женени. Учителствували 8 души отъ 4 до 9 години и 8 души отъ 18 до 23 год.

Броятъ на ученицитѣ билъ 139: въ I класъ 21, II — 20, III — 27, IV—23, V—24, VI — 15, VII — 9 и въ I търговския курсъ 16. Отъ тѣхъ 23 ученика живѣли при родителитѣ си въ собствени кѣщи, 49 въ наемни квартири при родители и познати (повече отъ последнитѣ избѣгали отъ околнитѣ села поради преследвания и неволи) и 67 живѣли въ частни, мизерни квартири, въ отдалеченитѣ крайнини на града, защото гърцитѣ не имъ давали квартири подъ наемъ.

Самоподържането е било скѣпо и ограничено. Давана била помесечна помощ отъ по 126 до 1153 гроша отъ отпуснатото екзархийско пособие и отъ фондъ за подпомагане бедни ученици, образуванъ отъ пожъртвования на самоподържници ученици по 5 гроша месечна вноска и отъ 1% отъ платитѣ на учителитѣ, а 12 ученици се ползували съ безплатни обеда, като за вечера имъ давали по половинъ грошъ за парче хлѣбъ и сиренце или халвица. Тоя мизеренъ животъ на ученицитѣ се отразилъ и на успѣха имъ, затуй директоритѣ наредъ нѣколко години настоявали предъ екзархията за да се открие отново пансионътъ.

Учебнитѣ занятия (следвали презъ годината при неблагоприятни външни условия) били раздѣлени на два срока и се завършили съ повторения и годишни изпити. Издържали матура 9 ученици отъ VII кл. и получили атестати за зрѣлостъ отъ XX изпускъ.

Поведението на ученицитѣ зависѣло твърде много отъ външни причини и влияния. Живѣйки на квартири, ученицитѣ, особено отъ долнитѣ класове, се събирали и съ гамени

гърчета, които имъ оказвали лошо влияние, а нѣкои отъ горнитѣ — другарували и съ българи ученици отъ французското търговско училище на Гюро и слушали отъ тѣхъ лоши отзиви за гимназията и ученицитѣ ѝ. А разпуснатитѣ изобщо градски нрави и слабото домашно възпитание вредно влияли на колебливата юношеска воля. Липсвали сж контролъ и упжтване за четене на книги по възраст и развитие и съ поучително съдържание та нѣкои ученици се запознавали, повлиявали и увличали отъ лоши принципи и направления, вследствие на което преподавателитѣ трѣбвало да ги вразумяватъ и възвръщатъ отъ увлѣченията имъ, ако и нѣкои учители и да сподѣляли такива идеи — Провиненията на ученицитѣ въ гимназията били: немирство, неприлично държане, непокорство — дори и колективно въ горнитѣ класове, пушене и занимаване съ азартни игри, закъсняване на урокъ, неприготвяне на писменитѣ работи, отклонявания отъ отиване въ църква и отсъствия отъ уроци, числото на които тази година достигнало до 5,252 часа, когато миналата година били 1,341.

Здравословното състояние на ученицитѣ, поради лошитѣ имъ жилища, мизерната храна и слабото облѣкло било недобро: отъ 139 ученика 129 заболѣвали презъ годината отъ 1 до 7 пжти и то повече отъ горнитѣ класове. Прегледването имъ било отъ гимназиялния лѣкаръ, съ изключение на по-тежко болнитѣ, което ставало въ квартирата му.

Гимназията била лишена отъ своя предишенъ респектъ и предъ властитѣ, — единъ ученикъ билъ битъ въ полицейското управление и затворенъ, защото нѣмалъ при себе си своето нуфузно тескере.

Гимназиялната библиотека имала 2204 книги: 426 съ богословско съдържание, 144 съ философско, 670 литературно и белетристично, 184 по филология, 229 по история, география и статистика, 229 по естествена история, физиология и медицина, 186 по математика и смѣтководство, 99 разни, 13 списания, 14 по изкуство и 135 различни. По езици тѣ били: 40% български, 30% руски и 30% французски, нѣмски и др. Презъ годината се ползували 2815 ученика и разни лица, първитѣ вземали книги и отъ частни библиотеки по свой изборъ.

Публикуванитѣ сведения отъ откритата при гимназията

метеорологическа станция сж интересували и външния свѣтъ и правили честь на заведението.

Отпразднуванъ билъ тържествено 25-годишния юбилей на гимназията и празникътъ на пролѣтътъ — 1-ви май. Патронния празникъ на гимназията посетили двамата тогава въ града цивилни агенти, рускиятъ Демерикъ и австрийскиятъ Мюлеръ съ французския жандармерийски офицеръ Л. Ламушъ. — Турскиятъ държавенъ главенъ училищенъ инспекторъ ревизиралъ класнитѣ занятия въ гимназията презъ дветѣ учебни полугодия по 3—4 дни наредъ, а вилаетскиятъ присѣтствувалъ само на зрѣлостния изпитъ по турски езикъ.

Свършили съ матура отъ VII кл. тази година отъ XX-ия изпускъ 8 ученика.

По мѣсторождение ученицитѣ били: отъ Солунския вилаетъ 102, отъ Битолския 9, отъ Скопския 23 и отъ други мѣста 5. Всичко 139 ученика. Отъ тѣхъ 80 били отъ 22 града и 59 отъ 28 села. Всичкитѣ — отъ 50 мѣста. Съ живи родители били 102 ученика, съ бащи 8, съ майки 18 и кржгли сираци 10. — Родителитѣ имъ били повечето занаятчии (24), земледѣлци (21), търговци (19), комисионери (10), свещеници (6), шивачи (6) и пр.

Дадени: за учителски плати 1825 лири т., за канцеларски, учебни пособия, даждия, за докторъ, лѣкарства и др. 379 лири. Всичко 2201 лира.

Въ 26-та 1905/906 учебна година учителскиятъ съставъ билъ: Атанасъ Д. Ченгеловъ, директоръ, миналогодишни 13 и новозначенитѣ: М. Соле и надзирателъ, Костадинъ Тодоровъ, Недѣлко Тумпуловъ и Георги Саракиновъ. Всичко 18 учители. По образование 12 били съ висше, 4 съ незавършено такова и 2 съ срѣдно. По народностъ били 16 българи, 1 французинъ и 1 турчинъ, а по мѣсторождение — 14 отъ вилаетитѣ, 3 отъ България и единъ отъ Франция.

Броятъ на ученицитѣ билъ 130, отъ тѣхъ въ двата търговски курса 29, а въ гимназията 101 (въ I кл. — 7, II — 10, III — 14, IV — 28, V — 19, VI — 12 и VII — 11), отъ които миналогодишни 89 и новоприети 41, напуснали презъ годината 9 и следвали до края 121. Живѣли при родителитѣ си въ собствени кжци 14, подъ наемъ 36, сами на частни квартири 64 и 6 отъ търговски курсъ — въ новооткрития за тѣхъ пансионъ, а самоподържниците (64) получили пособие отъ екзар-

хията отъ $2\frac{1}{2}$ —10 лири турски годишно, всичко $231\frac{1}{2}$ лири.

Пансионътъ билъ откритъ за курсиститѣ съ цель да се привлѣкатъ повече ученици въ търговския отдѣлъ, и за подобро усвояване на французския езикъ назначенъ билъ за надзирателъ въ него французинъ, който обаче пристигналъ въ Солунъ въ началото на м. ноемврий, а и самъ той не билъ подготвенъ за тази длъжностъ. Броятъ на пансионеритѣ билъ нищоженъ, понеже не било оповестено въ провинцията за откриването на пансиона. — Екзархията отпустинала 250 лири т. за 8 стипендианти и толкова полустипендианти; отъ явилитѣ се шесть ученици единъ билъ приетъ на цѣла стипендия и петъ на половина, а другитѣ стипендии останали незаети. Отъ пособието се изразходвали 150 лири за храна въ пансионана на 25 най-бедни ученици отъ гимназията (отъ две порции и $\frac{1}{4}$ хлѣбъ на обѣдъ), а остатъкътъ се употребилъ за лѣкарства на бедни ученици, нѣкои отъ които били снабдени и съ облѣкло и обуца съ 25 лири отъ дадено отъ учителитѣ представление за тази цель.

Отпуснати били и 40 лири за учебни помагала, но тѣ не били набавени. — Между получаванитѣ списания въ гимназиялната библиотека били: Училищенъ Прегледъ, Периодическо Списание на Б. Кн. Дружество, Мисль, Учитель и др.,

Отъ направенитѣ отъ ученицитѣ 4903 отсъствия 2592 били неизвинени, затова и годишниятъ имъ общъ успѣхъ билъ 3·7.

Екскурзии направили само ученицитѣ отъ VII класъ и то въ града по училищата. Ученици отъ гръцката гимназия и улични гамени гърчета нападали нашитѣ ученици по улицитѣ и дори ранявали нѣкои отъ тѣхъ.

Живѣйки на частни квартири, провиненията на ученицитѣ били постоянни, най-много отъ буйство, саморазправа, упорство, ходене въ кафенета и кръчми, пиянство и нередовность въ занятията. Отъ 130 ученици били наказани 429, — нѣкои по нѣколко пѣти.

Отъ явилитѣ се отъ VII. класъ 10 ученика на матура издържали съ успѣхъ 7 (отъ XXI изпускъ).

Бюджетътъ на гимназията билъ около 1500 лири турски. 27-та 1906/907 учебна година била една отъ „ненормалнитѣ“. Въ началото били арестувани почти всички учители, нѣкои неназначени овреме та преподаванията по много предмети започвали въ разво време.

Учителскиятъ съставъ билъ: Христо Тенчевъ, отъ Кукушъ, директоръ, Илия Христофоровъ, отъ Радовишъ, завеждалъ и метеорологическата станция, Андрей Мацановъ, отъ Велесъ, Михаилъ Копановъ, отъ Прилепъ, Христо Далчевъ, отъ Кукушъ, Христо Батанджиевъ, отъ Гумендже, Йорданъ Николовъ, отъ с. Варошъ (Прилепско), Димитръ Кюркчиевъ, отъ Велесъ, д-ръ Петръ С. Тончевъ, отъ село Еникьой (Одринско), Александъръ Игнатиевъ, отъ Пловдивъ, Лука Перфановъ, отъ Панагюрище, Георги Саракиновъ, отъ Воденъ, Владимиръ Тодоровъ, отъ Цариградъ, Жоржъ Гастонъ Лигониеръ, отъ Парижъ, Етхемъ Абди, отъ Солунъ, и Михаилъ Небреклиевъ, отъ Прилепъ.

Броятъ на ученицитъ билъ 148, — 102 въ гимназията и 46 въ търговския отдѣлъ. Новопостъпилитъ били 54 отъ класнитъ училища въ провинцията и 12 отъ солунскитъ основни училища.

Отъ четири години броятъ на ученицитъ въ гимназията значително намалѣлъ, защото много родители по нѣмане на пансионъ се страхували да оставятъ синовецитъ си на частни квартири та да подпадатъ подъ лошо влияние на низкитъ градски нрави въ Солунъ, а нѣкои бащи писали на директора, че престижътъ на гимназията билъ „падналъ“, понеже нѣкои ученици се учили въ нея не на добро, а на зло. Учителскиятъ съветъ се стараелъ да въведе въ гимназията „стария редъ и дисциплина“, но имало ученици, които се противѣли съ колективни протести и напуснали, а други продължавали да своеволничатъ и били изключени: — отъ V класъ единъ, отъ VI. 6, напуснали 3 и останалъ 1. Затварянето на VI класъ (3 май) уронило престижа на гимназията и наскърбило българското общество.

84 ученици били подържани отъ родителитъ си, 42—отъ благотѣтели и 22 отъ пособие на екзархията, която отпуснала за гимназията 253 лири турски, а за стипендии и полустипендии въ търговския отдѣлъ 300 лири, отъ които останалъ излишъкъ 176 лири, понеже въ пансионското здание нѣмало достатъчно помѣщение та изборътъ на ученици за даване стипендии билъ малкъ, защото се забавили тѣ съ идването поради късното отваряне на пансиона.

Учебната година се започнала съ непълно число преподаватели, съ малко ученици и седмично съ 159 часа вмѣсто съ около 300.

Въ годишния отчетъ директорътъ казва, че политическитѣ събития презъ 1903 г. се отразили много зле на цѣлото наше учебно дѣло въ вилаетитѣ и частно на гимназията, и занятията въ нея били неджгави, познанията на ученицитѣ непълни и повърхностни, а и преподаденото не било асимилирано и разработено. Споредъ директора, „свършилитѣ ученици днесъ сж ограничени въ много отношения и не могатъ се сравнява въ нищо съ ония отъ преди 8—10 години“, за което имало и други причини. „Прѣчката на ученицитѣ въ успѣха е тѣхната сиромашия и лошиятъ животъ въ града; изгледътъ имъ е посърналъ, сами омършавѣли и облѣчени въ ветхи, изпокжсани дрехи“. „Едничкото условие за подобрене е отварянето на пансионна“. — „Дисциплината, продължава директорътъ, куца силно. Ученицитѣ сж груби, неакуратни, немарливи, нехайни къмъ всичко и често отсъствуватъ“. „За съжаление, известни личности съ лоши идеи въздействуватъ вредно на крѣжката ученическа душа, вследствие на което нѣкои ученици не зачитатъ ни законъ, ни дѣлгъ, ни правило“. Обаче поведението на пансионеритѣ отъ търговския отдѣлъ било „свършено друго“: само 4 ученици били наказани съ намалено поведение, а отъ тѣхъ трима се поправили.

По мѣсторождение ученицитѣ били: отъ гр. Солунъ 27, отъ 14 каази на Солунския вилаетъ 75, отъ 6 каази на Битолския 15, отъ 9 — на Скопския 27, отъ Одринско 2 и отъ България 2, или отъ 102 града и 46 села. По занятие на родителитѣ имъ ученицитѣ били: 40 на търговци и комисионери, 33 на занаятчи, 10 на земледѣлци, 10 на надничари и др; 7 на свещеници и учители, 12 безъ опредѣлено занятие, 3 на чиновници, 21 безъ бащи и 21 безъ майки.

7 абитуриенти отъ VII кл. издържали матура съ успѣхъ (4·2), отъ XXII изпускъ, сжщо и ученицитѣ отъ класоветѣ съ общъ годишенъ такъвъ, а отъ търговския отдѣлъ съ 4·45.

Отъ 3172 книги въ библиотеката нѣкои били „премахнати“ отъ цензурата, на други били „изрѣзани известни части,“ за да бжде допустимо държането имъ въ гимназията, а ученическата библиотека нарастнала и съ подарени 25 списания.

Презъ годината посетили гимназията и професори отъ софийския университетъ и разни длъжностни и официални лица, между които били рускиятъ и ромънскиятъ консулъ, рускиятъ цивиленъ агентъ, французскиятъ вицеконсулъ, Леонъ Ламушъ и др.

Отъ екзархията били внесени за учителски плати 1987 лири турски, пособие за пансионери и бѣдни ученици 553 лири и такса отъ платили пансионери 1982 л., всичко 4522 лири, освенъ подаренитѣ за нуждаещи се ученици 26 лири.

Учителскиятъ съветъ заседавалъ всѣка седмица за разгледване на дѣла и въпроси отъ текущъ педагогически и дисциплинаренъ характеръ (38 заседания въ 8 учебни месеци).

28-та 1907/908 учебна година. Понеже презъ изтеклата учебна година се затворилъ VI класъ, гимназията останала съ шестъ класа и нѣмало матуритетни изпити и изпускъ на ученици отъ VII кл.

Пръвъ пжтъ училищната година се почнала на 1 септемврий. Имало 18 учители: Антонъ П. Стоиловъ отъ с. Лешко (Г. Джумайско), директоръ, 9 миналогодишни, и новоназначени: архимандритъ Протасий (отъ Сопотъ), д-ръ Стефанъ Петковъ (Ловечъ), Димитръ Д. Дедовъ (Долня-Орѣховица), Даниилъ Ласковъ (Доганъ-Хисаръ, Дедеагачко), Михаилъ Христовъ (Пиротъ), Александъръ Вълчевъ (Видинъ), Владимиръ Папаалексиевъ (Солунъ), Емануилъ Ляпчевъ и Илия Узуновъ — извънредни.

Броятъ на ученицитѣ въ 6-тѣ класа на гимназията въ края на годината е билъ 98, а въ 3-тѣ курса въ търговския отдѣлъ 81, всичко 179, съ напустналитѣ 13—192. Тѣ били отъ 34 каази и отъ 107 мѣста, села и градове; съ живи родители 155 ученици, безъ бащи и безъ майки 93 и сираци 4. — Ученицитѣ въ търговския отдѣлъ били синове на родители търговци и комиссионери (61).

Вследствие на увеличилата се слаба дисциплина на ученицитѣ отъ гимназията, особено миналата година, които живѣли на частни квартири, екзархията отворила отново гимназиялния, пансионъ, закритъ преди 7 години, съ субсидия отъ 550 лири турски. Приети били стипендианти 13 ученика по 15 лири, полустипендианти и плащащи отъ 5—15 лири, всичко 54 пансионери гимназисти и 53 приходещи, живѣещи при родителитѣ си, а въ търговския пансионъ имало 10 стипендианти, 62 полустепендианти плащащи и приходещи 9, всичко 81.

Сега успѣхитѣ и поведението на ученицитѣ отъ гимназията, въ сравнение съ миналитѣ седемь години, били много по-добри, „благодарение на пансиона, въ който имали възможността свободно и спокойно да се отдаватъ съ старание на своитѣ занятия, да сформироваха характера си и дисциплинираха ума си.“ „Туй радвало и учителитѣ, които, съ малки изключения, били предадени на званието си и нищо друго не отвличало вниманието имъ, а сж се стремили да поставятъ гимназията на онова стъпало, на което тя трѣбва да бжде като най-стара въ страната.“

Класнитѣ занятия се завършили съ редовнитѣ годишни изпити, които се считали за „ползовити“ за знанията на ученицитѣ, безъ матуритетни отъ VII класъ, поради закриването на VI-ия. Пансионеритѣ „не проявили презъ годината никакви нарушения на реда и дисциплината;“ провинили се били 24 ученика и наказани само съ мъррене. Ученицитѣ били редовни въ класнитѣ за занятия и въ църква на богослужение.

Търговскиятъ пансионъ билъ въ наето здание безъ дворъ, въ еврейския кварталъ, срѣдъ разни работилници и при шумна търговска улица; облѣклото на пансионеритѣ било отъ тъмно синьо сукно, а на тия отъ гимназията — отъ вълненъ моравъ, сливенски шаякъ, съ половинъ цена по-евтино.

Рѣдко се случвало да нѣма въ Солунъ нѣкоя епидемическа болестъ, и тази година били прекратени занятията и въ гимназията презъ м. декемврий.

Посетили гимназията: професоръ отъ Парижкия университетъ съ француския консулъ, консули и агенти, турски офицери, кметътъ, учители отъ разни училища и др.

Бюджетътъ на гимназията билъ: 2474 лири турски за учителскитѣ плати и 5512 лири за пансионитѣ, съ платили пансионери, и за разни др., всичко 7986 лири, съ излишъкъ 158.

Изказано било мнение предъ екзархията да се приспособятъ еднакви учебници за училищата въ страната, допуснати отъ турската цензура, а руски езикъ да се преподава въ горнитѣ класове не факултативно.

Въ 29-та учебна 1908/909 год. учителскиятъ съставъ ималъ 10 миналогодишни и 16 новоназначени, всичко 26 учители: Димитъръ Мирчевъ, Иванъ Сапунаровъ, Благой Калейчевъ, Иванъ Караджовъ-Маноловъ, Атанасъ Ярановъ, Лука Перфановъ, Георги Баждаровъ, Дечо Чехларовъ (отъ Лѣсковѣцъ), Кирилъ

Пърличевъ, Даниилъ Бланшудъ (отъ Лозана, Швейцария) Евтимъ Воденичаровъ, Никола Гацевъ, Христо Поповъ, Димитъръ Влаховъ, Георги Мончевъ и Димитъръ Ангеловъ.

Броятъ на постъпилитѣ ученици билъ 137. По мѣсторожение тѣ били: 99 отъ градъ Солунъ и отъ 13 каази на вилаета, отъ Битолско 7, отъ Скопско 25, отъ Одринско 1 и отъ България 5, отъ тѣхъ 55 ученици — пансионери и 82 приходещи.

Редовнитѣ занятия се почнали въ месецъ октомврий, по неявка на всички преподаватели, но тѣ вървѣли спокойно само една седмица, защото редътъ и дисциплината били нарушени ненадейно отъ нѣколко ученици отъ горнитѣ класове. Туй танао вследствие „наводнитѣ града социалисти, които кръстосвали налѣво-надѣсно низъ улицитѣ, намирали благоприятна почва и привърженици за своитѣ утопии и у нѣкои отъ приходящитѣ ученици, а тия повлияли на свои другарисъкласници пансионери“. Тѣ почнали да се явяватъ въ класъ на урокъ съ дълги коси, които не искали да стрижатъ, и се обличали въ червени рубашки и курткы. На 7 октомврий произвели бунтъ въ гимназията срещу училищния режимъ, принципа на възпитанието и на ученическия животъ изобщо. Никакви увещания и вразумявания отъ страна на директора, на учители и учителския съветъ, на видни наши граждани и общински членове, на чиновници отъ българското търговско агенство и на екзархийски пратеници не можали да имъ въздействуватъ и отклонятъ отъ увлѣченията и заблужденията имъ. Извикани били и родителитѣ имъ за съдействие, употребени и заплашвания съ намаляване на поведението имъ и изключване отъ гимназията, но нищо не подеиствувало на развалнувалата се и развилнѣла буйна младежь. Най-сетне взети били решителни действия съ изключване на най-виновнитѣ и нежелаещитѣ да се откажатъ отъ заблужденията си ученици и да се разкаятъ за сторенитѣ си грѣшки. Изключени били 7 ученика отъ VII класъ за винаги и 5 за една година, 3 отъ V класъ за винаги отъ гимназията и 2 за една година отъ екзархийскитѣ училища, 2 отъ IV класъ за една година отъ гимназията и 1 за винаги отъ нея, 1 отъ VI класъ и единъ отъ II класъ за една година отъ гимназията. Всичко 24 ученици.

До усмиряването на бунта занятията били прекратени и изгубенъ цѣлъ месецъ учебно време въ най-добрата половина на учебната година. Съ отстранение на провиненитѣ ученици,

които „въ гимназията учили едно, а вънъ отъ нея слушали друго“, съ тѣхъ заедно били отстранени и други, провинени въ разни престѣпления и останали непоправими въ вироглавството си.

Отъ изключенитѣ ученици нѣкои били приети въ Плѣвенската гимназия (България), въ която сѣщо успѣли да произведатъ смутове и бунтъ. (Единъ отъ учителитѣ въ нея, въ писмото си до директора на солунската, дълбоко съжалявалъ, че въ учителския съветъ гласувалъ за приемането имъ). Въ годишния си отчетъ директорътъ говори за „лошото възпитание, давано отъ нѣкои родители на децата имъ“ и привежда думитѣ на единъ баща, който казалъ: „Нека децата ни бждатъ сѣрбезъ“ — смѣли. Туй се считало като следствие на съвременитѣ политически събития въ Турция на хуриета (Следъ бунта управлението на търговския отдѣлъ станало самостоятелно отъ гимназиялното до края на учебната 1912/13 година). Броятъ на пансионеритѣ намалѣлъ на 37 ученици. Облѣклото имъ било подобро, — сукнена униформа, а лѣте дочена, и по единъ чифтъ обуца.

Учебната година се завършила съ спокойни и редовни занятия и съ добъръ успѣхъ и поведение.

Занемарениятъ до сега предметъ гимнастика тази година билъ поставенъ отъ учителя Д. Бланшудъ на „много добри начала“. Направенитѣ гимнастически упражненія на 11 май (ст. ст.) привлѣкли любопитството на многолюдна публика. — Четенето книги отъ гимназиялната библиотека, която се увеличила съ купени и подарени и тази година до 90 екземпляра, ставало по препорѣка отъ учителитѣ. — Зравословното състояние на ученицитѣ презъ годината е било добро и, за щастие, въ града нѣмало е епидемия.

Гимназията празнувала два държавни официални празника, — откриването на I-ия турски парламентъ и възшествието на отоманския престолъ на султанъ Мохамедъ V. Презъ годината посетили гимназията и редъ пѣтници отъ България на заминаването имъ презъ Солунъ.

Свършили съ матура 4 ученика отъ VII класъ (отъ XXIII изпускъ).

Платитѣ на учителитѣ били 3307 лири турски, а пансионниятъ бюджетъ 758 лири, — всичко 4065 лири.

Въ 30-та учебна 1909/910 година учители били: д-ръ Тодоръ Дечевъ, директоръ, Иванъ Васковъ, Йорданъ Мирчевъ, Евтимъ Наковъ, Атанасъ Ярановъ, Георги Аяновъ, Христо Ачевъ, Христо Николовъ, Никола Мартиновъ, Юлианъ Шумлянски, препараторъ, и миналогодишни 8, всичко 18.

Броятъ на ученицитѣ билъ 181, отъ тѣхъ 134 отъ Солунско, 16 отъ Битолско, 25 отъ Скопско, отъ Одринско 3 и отъ България 3; подържани отъ родителитѣ си 127, отъ екзархията и благодетелни лица и дружества 54; живѣли въ пансиона 101, при родителитѣ си, настойници и на частни квартири 81. — Отъ приходещитѣ 24 били съвършено бедни и се ползували въ пансиона съ обѣдъ, нѣкои и съ закуска, а всички и съ обуца. Отварянето на пансиона закъснѣло два месеца,

Занятията презъ годината следвали редовно и спокойно. Досегашнитѣ годишни изпити, по предписание отъ екзархията, били отмѣнени и направенъ вмѣсто тѣхъ преговоръ на всичкия преминатъ учебенъ материялъ.

Общиятъ годишенъ успѣхъ на ученицитѣ билъ 5·4, а на пансионеритѣ, както всѣкога, — по-добъръ отъ тоя на приходещитѣ, за повдигане на който по нѣкои предмети едни отъ тѣхъ били задължени да идватъ въ гимназията на вечернитѣ занятия за готвене на уроцитѣ си, въ отдѣлна за тѣхъ стая, подъ надзоръ на дежурни учители.

Матура държали 8 ученика и получили свидетелства за зрѣлостъ (отъ XXIV-ти изпускъ).

Поведението на пансионеритѣ продължавало да бжде много по-добро отъ това на приходещитѣ. Дисциплинарни срѣдства за исправление на провинилитѣ се били повече съвети. (За направена кражба на часовникъ отъ двама ученици било наложено наказание да се заплати стойността му, намаляване поведението имъ съ 2 единици и отстранение отъ пансиона). — Общото годишно поведение на ученицитѣ било 4·8. — Образувалото се ученическо дружество съ отдѣлна библиотека, четенето на реферати и даване на ученически представления въ пансиона повлияли за добрата дисциплина въ заведението, тъй че при несгодитѣ на помѣщението липсвали дори и бивалитѣ обикновени разни драсканици и явно се забелѣзвало възпитателното влияние на ученицитѣ на хоровото пѣние и музиката. Възпитателно подействували и направенитѣ посещения на гимназията отъ екскурзиянтитѣ отъ Ломското педагогическо

и Сърското училище, на които ученицитѣ отстѣпили леглата си и имѣ прислужвали на угощението, отъ професоритѣ отъ Софийския университетъ: г. г. Д. Агура, Л. Милетичъ, В. Златарски, А. Иширковъ, асистента Ж. Радевъ и 20 студенти; изпълнението на нѣколко номера отъ ученическия гимназияленъ хоръ въ дадения въ града публиченъ концертъ, присѣтствието имѣ като зрители на първия учредителенъ конгресъ на „Българска матица“ въ гимназиялния салонъ, сѣщо и направенитѣ въ пансиона презъ годината нѣколко вечеринки и екскурзии вънъ отъ града.

Годишниятъ бюджетъ на гимназията е билъ 2220 лири турски за учителски плати и 2326 лири за подържане на пансиона, всичко 4546 лири, и даденото пособие 47 лири отъ ученическия фондъ за бедни ученици.

Въ 31-та учебна 1910/911 година гимназията станала осмокласна и долнитѣ три класа названи прогимназиялни; претрупаниятъ учебенъ материалъ по нѣкои предмети разширенъ и програмата изравнена съ оная на гимназиитѣ въ чужбина. Откритъ е отново класическиятъ отдѣлъ, за да могатъ свършващитѣ ученици да следватъ въ висши училища въ странство по филология, история, право и медицина.

Броятъ на ученицитѣ отново се увеличилъ до 260, отъ които 89 въ прогимназията и 171 въ гимназиялнитѣ класове, повечето отъ Солунъ (52), Кукушъ (25), солунския вилаетъ 172, и отъ другаде, и то 170 отъ градове и 90 отъ села; подържани отъ родители 206, отъ екзархията и благотворителни дружества 54. Пансионеритѣ били 150 ученика: 48 плащали пълна такса по 15 турски лири, 49—непълна отъ 8—15 лири, 30 екзархийски стипендиянти и 23 полустипендиянти отъ 4—7½ лири.

Учителитѣ били 6 миналогодишни и 5 новоназначени: Г. Баждаровъ, Лука Перфановъ, Методи Гелевъ, Кирилъ Пърличевъ и Сребренъ п. Петровъ. Нѣкои отъ учителитѣ въ търговската девическа гимназия имали часозе по своитѣ предмети и въ мъжката.

Учебнитѣ занятия презъ годината вървѣли редовно и се завършили съ изпити на ученицитѣ отъ трети прогимназияленъ класъ и съ зрѣлостенъ отъ последния гимназияленъ на 12 абитуриенти съ успѣхъ — отъ XXV. изпускъ.

Традиционниятъ годишенъ актъ станалъ едновременно на тритѣ гимназии въ двора на мъжката, въ присѣтствието на

властитѣ и на голѣма публика. По причина на дѣждѣ актѣтъ билѣ продѣлженѣ въ гимназиялния салонѣ. Навалицата тукѣ била разредена, понеже зданието, като ветхо, не могло да издѣржи, както бѣ станало и по-рано, на 6. V. 1885 г. на литературната публична вечеринка.

Дисциплината въ гимназията и пансиона била добра. Сто-ренитѣ провинения отѣ ученицитѣ били отѣ обикновено есте-ство, освенѣ 8 ученика отѣ VI класѣ, които се опитали да протестиратѣ срещу нѣкаква распоредба на пансионското на-чалство, и извѣршена кражба на химикалии, долни дрехи и пари отѣ възрастенѣ ученикѣ, бившѣ по-преди на служба, а двама ученици се опитали да скриятѣ изпратенитѣ имѣ отѣ до-ма пари за пансионската такса за II-то полугодие, подобно на оня ученикѣ Е. Н., който сѣщо си послужилѣ съ лѣжа въ учебната 1887/8 година. Изобщо поведението на ученицитѣ значително се подобрило, — отѣ 260-тѣ 232 ученици имали примѣрно, а всичкитѣ — 5·80, при нововѣведената шестибална система. Извѣнкласнитѣ четения на ученицитѣ увеличавали познанията имѣ, екскурзиитѣ по околноститѣ на града освежавали тѣх-нитѣ мисли, а литературнитѣ реферати и домашни вечеринки съ поучително съдѣржание разнообразили обикновенния имѣ пансионски животѣ и го правѣли приятенѣ и радостенѣ. А увеличаването на броя на книгитѣ въ гимназиялната библиотека и умножаването на учебнитѣ помагала разширявали знанията на учителитѣ и облекчавали класнитѣ имѣ занятия.

При ревизиранието на гимназията турскиятѣ вилаетски училищенѣ инспекторѣ поискалѣ сведения за нейното отва-ряне; въ VII класѣ на урокѣ по турски езикѣ запиталѣ единѣ ученикѣ: „Колко теории има за произхода на българитѣ“, по-следниятѣ се позовалѣ на една. Попиталѣ директора, пре-подава ли се българската история като отдѣленѣ предметѣ, последниятѣ му отговорилѣ, че тя се изучава въ всеобщата история на срѣднитѣ вѣкове въ сврѣзка съ историята на дру-гитѣ народи; на въпроса на ревизора, зададенѣ на другѣ уче-никѣ: „При стария режимѣ въ Турция християнитѣ не слу-жили въ войската, а при сегашния тѣ служатѣ, кое е по-доб-рото за тѣхѣ?“ Ученикѣтъ отговорилѣ, че за отдѣлната лич-ность — първото, а отѣ обществено и о течествено гледище — второто. Показана била на инспектора поисканата му хри-стоматия по български езикѣ само отѣ Ив. Доревѣ за про-

гимназиитѣ, понеже за гимназиялнитѣ класове нѣмално такава та преподавателтъ си служилъ въ класъ съ четене откъслечи отъ съчиненията на самитѣ автори, каквито се намиратъ въ библиотеката. На другитѣ си ревизии инспекторѣтъ прегледалъ учебницитѣ по всеобща история и поискалъ хрестоматията на Д. Мирчевъ, но тя не се намирала въ гимназията като невъведена. Инспекторѣтъ присѣствувалъ и на матура по естествена история, обаче той не се запозналъ съ програмата на предметитѣ и не отворилъ дума за методи на преподаването. Най-сетне посетилъ гимназията и самиятъ министъръ на просвѣщението. Той изказалъ мнение предъ директора, че гимназията трѣбвало да се снабди съ ново здание, вмѣсто сегашното ветхо и негодно. Последниятъ използувалъ случая да узнае, да ли ще се даде позволително за построяване на ново здание и отъ близостъта на джамията не ще ли има нѣкоя пречка за това, но министърѣтъ отговорилъ, че отъ закона нѣма да има никакво препятствие. И самата градска санитарна комисия въ ревизията си констатирала непригодността на дветѣ помѣщения — гимназията и пансиона.

Бюджетѣтъ на гимназията тази година билъ 257,276 лева за учителски плати и др. и за подържането на пансиона 196156 л., всичко 453,432 лева, а фондѣтъ за поддръжка на бѣдни ученици билъ 8970 златни гроша.

Поискано било приравнение на учителскитѣ плати съ ония въ Цариградската духовна семинария.

Въ 32-та 1911/12 учебна година появилата се въ града холерна епидемия и бързото ѣ засилване извикала затварянето на училищата въ самото начало на учебната година и едва къмъ 2-та половина на следния мѣсець Солунъ билъ обявенъ за чистъ. Започнати записванията на ученицитѣ, броятъ на които билъ 84 въ прогимназията и 242 въ гимназията, или всичко 326, отъ които отъ Солунския вилаетъ 202, отъ Битолския 49, Скопския 60 и отъ други мѣста 15; отъ тѣхъ 214 били отъ градове и 112 отъ села, най-повечето (116) синове на занаятчии, на търговци (48), земледѣлци (41) и други професии (121); — пенсионери 201 и приходещи 125, подържани отъ родители 251, отъ благодетели и стипендианти 75.

Миналогодишнитѣ петима учители, заедно съ новоназначенитѣ станали 13: Иванъ Сапунаровъ, Евтимъ Наковъ, Костадинъ Николовъ, Илиа Христофоровъ, Г. Баждаровъ, Ал.

Вълчевъ, Др. Зографовъ, Александъръ Христофоровъ, Анастасъ Разбойниковъ, Стр. Дерменджиевъ, Станю Янковъ, Георги Кулишевъ и Илия Узуновъ.

Учебнитѣ занятия презъ всичкото учебно време вървѣли редовно и успѣшно и се завършили съ матуритетни изпити на 22 абитуриенти отъ последния гимназияленъ класъ, които получили свидетелства за зрѣлостъ отъ XXVI изпускъ, а за другитѣ класове въведени били отново годишнитѣ изпити.

Нѣкои ученици отъ горнитѣ класове се провинили съ опитвания да разпространяватъ между другаритѣ си анархистични идеи, тѣ извършили и редъ престѣпления: фалшифицирания, демонстрации, ропоти срещу учители и др.

Отъ страна на централната правителствена властъ посетилъ гимназията извънреденъ ревизоръ, сжщо и самиятъ министъръ на народното просвѣщение.

На 12 май гимназията празнувала 150-годишнината на първата българска история отъ хилендарския монахъ о. Паисий.

На 7 февруарий гимназията била въ трауръ по случай на убийството на ученика отъ VII класъ Георги п. Димитровъ отъ неизвестенъ злодѣй, а на 5 май ученицитѣ присѣтствували на погребението на удавилия се на кжпане ученикъ отъ I кл.

На матуритетния изпитъ по математика билъ делегиранъ отъ моарифа преподавателъ по този предметъ въ турското въ града училище идадие.

Въ гимназията били купени музикални инструменти и образуванъ ученически оркестъръ, който свирилъ на годишния публиченъ гимназияленъ актъ.

Годишниятъ бюджетъ на гимназията и пансиона билъ 5435 лири турски, — за учителски плати и др. 2146 лири и за пансиона 3289.

Въ годишния отчетъ на гимназията сж помѣстени мнения на учителския съветъ, щото екзархията да изработи програма за зрѣлостнитѣ изпити, да нѣма освобождение на ученици отъ общитѣ годишни изпити, да се замѣни предметътъ християнска апологетика съ уроци по философия, за да се запознавали ученицитѣ съ въпроситѣ изъ областта на морала и да може да си създадатъ по-обстоенъ миогледъ, и да се повишили платитѣ на учителитѣ съ 30%, поради поскжпването на живота.

33-та — 1012/1913. Тази е била последната учебна година на съществуването на гимназията и на всичките български училища в Солунъ. Тя е била най-ненормалната и се продължила само 5½ учебни месеца (отъ 10. IX. до 18. X и отъ 1. II, до 10. VI) по причина на станалитъ и въ града грозни събития срещу всичко българско отъ страна на враждебнитъ действия на гръцката държава и на гръцкитъ тамъ военни власти, вследствие на коварната измѣна на Гърция и Сърбия на сключения имъ съ България съюзъ за война противъ Турция.

Учителскиятъ съставъ билъ отъ миналогодишнитъ 9 учители и новоназначенитъ 7: Георги Бѣлевъ, и. д. директоръ, Антонъ Атанасовъ, П. Мърмевъ, Кузма Георгиевъ, Христо Ангеловъ, Иванъ Снѣгаровъ и Никола Вранчевъ.

Записването на ученицитъ почнато на време и учебнитъ занятия били редовни само до 18 октомврий, когато нашитъ училищни помѣщения били заети отъ дошлитъ въ града български войскови части и ученицитъ се разотишли, а се завърнали къмъ края на м. януарий, когато помѣщенията били изпразнени отъ войскитъ и занятията се захванали и продължили редовно до м. юний.

Броятъ на ученицитъ билъ 331,—53 въ прогимназията, безъ първия класъ, и въ гимназията 278, а на пансионеритъ 202, и отъ тѣхъ само 8 отъ прогимназията. Управлението на пансиона било възложено на началникъ съ три помощника — наставници. Вътрешниятъ редъ въ пансиона билъ по новъ правилникъ. Вечерни занятия имало само два часа (5—7), а утрешни часъ и половина (6—7½). Дисциплината въ пансиона била добра, отстранени били нѣкои ученици за голѣма палавщина. Предъ видъ на изгубеното учебно време въ 1-то полугодие предполагало се занятията да следватъ презъ цѣлия м. май и изпититъ да станатъ въ юний.

Числото на ученицитъ въ VII класъ тази година е било най-голѣмо — 49, което се увеличило съ 11 нови абитуриенти за матура.

Годишенъ отчетъ за гимназията въ екзархията тази година не е представенъ. Въ архивата се намѣри само рапортъ отъ дуректора отъ 11 февруарий 1913 г. за започването на учебнитъ занятия въ началочо на 2-то полугодие. Споредъ устнитъ му съобщения, г. Бѣлевъ, като гледалъ усилващитъ се враж-

дебни отношения на гръцките военни и граждански власти спрямо българитѣ и всичко българско и въ Солунъ, билъ принуденъ да освободи четирма учители отъ занятията имъ, преследвани отъ полицията, за да заминатъ за България, а учителятъ Антонъ Атаназовъ, безъ негово знание, емигриралъ, понеже билъ търсенъ отъ полицията да го арестува, защото агитиралъ въ селото си Куфалово противъ гръцката окупация. — Директорътъ поискалъ позволение отъ екзархията и отъ министерството на просвѣщението въ София да се произведатъ матуритетнитѣ изпити презъ първата половина на м. юний и да се разпуснатъ ученицитѣ, да отидатъ при родителитѣ си. Отъ министерството е отговорено, че по сведенията на министра нѣмало никаква опасностъ за ученицитѣ та занятията може да се продължатъ до края на учебната година, а отъ екзархията, получена заповѣдь, щото директоритѣ на гимназиитѣ, мъжка, девическа и търговска, заедно съ председателя на общината архимандритъ Евлогий, бидейки тамъ на самото мѣсто и виждайки най-добре положението на условията и развитието на събитията, съвмѣстно да разгледатъ и решатъ въпроса за произвеждане на зрѣлостнитѣ изпити и за завършване на учебната година. Мнозинството било за съобщението отъ София, а г. Бѣлевъ останалъ при свое мнѣние, — да се свърши въ гимназията всичко до 10 юний, и на своя отговорностъ обявилъ на абитуриентитѣ, че зрѣлостнитѣ изпити ще се произведатъ въ продължение на петъ дни (3—8. VI). Ученицитѣ отъ търговската гимназия и ученичкитѣ отъ девическата поискали да станатъ и тѣхнитѣ зрѣлостни изпити сжщо презъ туй време, които се и извършили.

Събитията въ Солунъ отъ день на день се влошавали, ставали все по-сждбоносни и опасността за ученицитѣ била вече явна. Време за произвеждане на всички устни изпити не оставало и учителскиятъ съветъ решилъ да се издадатъ на всичкитѣ абитуриенти свидетелства за зрѣлостъ, като се обозначи въ тѣхъ общия имъ годишенъ успѣхъ по предметитѣ и тѣ да се считатъ за издържали матура, и туй решение било потвърдено отъ екзархията. Затова въ списъка на матурирантитѣ отъ този XXVI изпускъ е отбелязанъ предъ номера на всѣко зрѣлостно свидетелство и годишениятъ успѣхъ.

До 10 юний всичко било завършено, ученицитѣ разпуснати и веднага отпжтували за роднитѣ си мѣста, сжщото било

и съ учителитѣ. Директоритѣ привършили набързо своитѣ писмени работи и на 13 сѣщи месецъ заминали и тѣ за къмъ гр. Дойранъ, гдето се намирали българскитѣ войски, като възложили на учителя по гимнастика г. Бланшудъ, като чуждъ поданикъ, да се грижи за цѣлостта на гимназиялнитѣ здания, за тѣхния инвентаръ, за кабинетитѣ, библиотекитѣ и архивитѣ. Колко добре е щѣло да бжде, предъ видъ на явната опасностъ, да бѣха по нѣкакъвъ начинъ веднага, поне последнитѣ, архивитѣ, експедирани до Дойранъ и отъ тамъ въ София.

Подиръ три дни настанало нещастieto въ Солунъ и краятъ на гимназиитѣ и на българскитѣ училища. На 17 юний се развили кървавитѣ печални събития, когато грѣцкитѣ войски избиваха и плѣняваха намиращитѣ се и квартируващи въ гимназията български войскови части, арестуваха мнозина български граждани и едни откараха на заточение по островитѣ, а нѣкои изхвърлиха отъ парахода и издавиха въ морето, между които бѣ и председателтъ на общината архимандритъ Евлогий и секретартъ му Христо Батанджиевъ. Училищната покщнина, кабинетитѣ, сбиркитѣ и библиотекитѣ били разграбени, а архивитѣ изгорени въ двора на гимназиитѣ.

Тѣй печално се завърши сѣществуването на Солунската българска мжжка и девическа гимназия подиръ 33 годишния имъ животъ и просвѣтна дейностъ! Туй стори съ нея исконниятъ нашъ народенъ врагъ и противникъ на всичко българско, който презъ всичкото време на дейността на мжжката гимназия непрестанно отъ умраза и завистъ коварно я клеветѣше предъ турското правителство и искаше нейното затваряне. И сега той властнически свободно се устреми върху нея и я унищожи.

Грозниятъ този фактъ сведочи и въ сегашния просвѣтенъ вѣкъ за отсѣствие на култура и хуманостъ, за кипежъ на жестока диващина и варварска вандалщина у гърцитѣ. Съ тѣзи свои постѣпки гърцитѣ напомнятъ едновременнитѣ турски яничери и дѣлото на Василия българоубиеца. Гърция си остава съ своята култура чужда за насъ българитѣ и враждебна въ своитѣ отношения, понеже елинизаторската ѣ цель е за нея ржководна идея. Но тази последнята, съ какъвто начинъ и да се налага, предъ силата на развитото се и закрепнало народно самосѣзнание у македонския българинъ ще остане не-

мощна. Македония за него си остава свещена и обетована родина, а градът Солунъ е за него славенъ Сионъ. Възпитаницитѣ на българската солунска гимназия, откърмени съ духовна храна и израснали въ нейнитѣ прегрждки, ще я споменаватъ и почитатъ презъ цѣлия си животъ.

Директоритѣ на гимназията по годинитѣ на тѣхното служене.

1. Кузманъ Шапкаревъ 1 год. (1880/81).
 2. Божилъ Райновъ 2 „ (1881/82—1882/83).
 3. Георги Кандиларовъ 4 „ и 4 мес. (1883/84—1887).
 4. Костадинъ Стателовъ — „ 3 мес. (1888).
 5. Н. А. Начовъ 3 „ и 5 м. (1888—1890/91).
 6. Димитръ х. Ивановъ 2 „ (1891/92—1892/93)
 7. Михаилъ Сарафовъ 3 „
 8. Анастасъ Ченгелевъ 3 „ (1893/4—1895/96).
(1896/97—1897/98 и 1898/99)
 9. Лазаръ Паяковъ 1 „ (1899/900).
 10. Георги Раевъ 4 „ (1900/901—1903/904).
 11. А. Наумовъ 2 „ (1904/905—1905/906)
 12. Христо Тенчевъ 1 „ (1906/907).
 13. Антонъ П. Стоиловъ 2 „ (1907/908—1908—909).
 14. Т. Дечевъ 3 „ (1909/910—1911/912).
 15. Йор. Баиболовъ (Търг. гимн.) 3 „ (1909/910—1911/912).
 16. Георги Бѣлевъ 1 „ (1912/913).
- Всичко 16 директора управлявали 33 години.

Списъкъ на учителитѣ въ Солунската гимназия отъ 1880/81 до 1912/13 учебни години.

- | | Презъ коя учебна година
е учителствувалъ. |
|---|--|
| 1. Кузманъ Шапкаревъ ¹ | 1880/81 |
| 2. Христо Бучковъ | 1880/81 до 1882/83 |
| 3. Христо п. Стояновъ | 1880/81 |
| 4. Траянъ Чатлевъ | „ |
| 5. Божилъ Райновъ | 1881/82 до 1882/83 |
| 6. Архимандритъ Козма | 1881/82 до 1883/4 |

¹ Отпечатанитѣ съ разредени букви сж имената на директоритѣ.

7. Никола Райновъ 1881/82
 8. Абди ефенди „ до 1892/93
 9. Трайко Китанчевъ 1882/83
 10. Тодоръ Таневъ „
 11. Костадинъ Стателовъ „ до 1889/90
 и. д. директоръ 3 мес. 1888
 12. Иерод. Евгени Рилски „
 13. Георги Кандиларовъ 1883/84 до 1887
 14. Ф. Берtrandъ 1882/83 „ 1883/84
 15. Георги Поповъ 1884/84 до 1885/86 и въ
 16. Францъ Сплитекъ 1888/89 „ 1887/88
 17. Григоръ Пърличевъ „ „ 1888/89
 18. Благой п. Димитровъ „ и въ „ до 1896/97
 19. Антонъ Дойкинъ 1883/84 до 1885/86
 20. Костадинъ Желъзковъ „
 21. Етхемъ Абдиевъ „ „ 1903/909
 22. Иеронимъ Буфети 1882/83 до 1895/96 и въ
 1897/98 „ 1902/903
 23. Николай Петровски 1884/85
 24. Петръ Драгановъ 1886/87
 25. Ж. Гуро „
 26. Иерод. Иларионъ Пенчевъ 1885/86
 27. Димитръ Цухлевъ „
 28. Антонъ Бадевъ „ и въ 1893/94 до 1896/97
 29. Фаджлъ бей „ до 1885/86
 30. Александръ Кулевъ 1885/86 до 1887/88
 31. Георги Миндовъ „
 32. Христо Димитровъ „ до 1886/87
 33. К. Ронже „
 34. Христо Станишевъ 1886/87 до 1887/88
 35. Иерод. Викторъ Диамандиевъ 1890/91 до 1891/92
 и въ 1898/99
 36. Даниилъ Стадниковъ „ до 1892/93
 37. Костадинъ Брадински 1887/88
 38. Иванъ Крафти „
 39. Петко Шахановъ „
 40. Георги Кабакчиевъ „
 41. Н. А. Начевъ 1888/89 до 1890/91

Българскитѣ гимназии и основни училища въ Солунъ.

42. Димитръ Матовъ 1888/89 до 1889/90
 43. Василь Кънчевъ „ до 1890/91 и въ 1893/94
 44. А. Тошевъ „ до 1889/90 и въ 1894/95
 45. П. Машевъ „ до 1890/91
 46. Димитръ х. Ивановъ „ до 1889/90 и въ 1891/92
 до 1892/93 и въ 1897/98
 43. П. Василиевъ „
 48. Христо Мангъровъ „ до 1890/91
 49. Иванъ х. Николовъ „ до 1892/93
 50. Ж. Мишель 1890/91
 51. Д. Цоневъ „ до 1892/93
 52. Иерод. Г. Димитровъ 1889/90 до 1890/91
 53. Костадинъ Самарджиевъ „
 54. Костадинъ Величковъ 1890/91
 55. Ив. х. Василевъ „
 56. П. Матовъ 1891/92 до 1892/93
 57. Хр. Гановъ „ „ 1893/94 и въ
 58. П. Рачевъ 1896/97 „ 1892/93
 59. Н. Мискиновъ „ „ „
 60. Йорданъ Кусевъ „ „ „
 61. Иванъ Василевъ „ „ 1893/94
 62. А. Наумовъ 1891/92 до 1895/96
 63. Михаилъ К. Сарафовъ 1893/94 „ „
 64. Владимиръ Дяковичъ „
 65. Д-ръ Мановъ Ивановъ „ „ 1895/96
 66. Венцеславъ Трунечекъ „
 67. Д-ръ Д. Страшимировъ „
 68. Христо Генчевъ „ до 1900/901 и 1906/907
 69. Димитръ Мирчевъ „ до 1895/96, въ 1902/903
 70. Благой Десковски и въ 1910/909 до 1896/97
 въ 1898/99 до 1900/901
 71. Антонъ Димитровъ до 1895/96
 72. Иванъ Васковъ „ 1894/95 и въ 1909/910
 до 1910/911
 73. Петръ п. Арсовъ „ и въ 1903/904
 75. Костадинъ Дюкмеджиевъ „
 75. Д-ръ Младенъ Панчевъ 1894/95
 76. Д-ръ Д. Делиделовъ „ до 1895/96
 77. Никола Димчевъ „ и въ 1895/97 до 1893/99
 78. Иванъ Гарвановъ „ до 1902/903

79. Костадинъ Ангеловъ 1884/95 до 1896/97
80. Ат. В. Шапардановъ " " "
81. Юлиянъ О. Шумлянски " " 1898/99, въ 1909/910
до 1910/911 и въ 1912/913
82. Андрей Тошевъ "
83. К. Антоновъ 1895/96 до 1896/97
84. Д-ръ Л. Димитровъ " " "
85. Илия Пейчиновски " " "
86. Георги Петровъ " " "
87. Андрей Стояновъ " " "
88. Василь Градинаровъ 1896/97 до 1897/98
89. Д-ръ Н. Колушевъ " " "
90. Александръ Коневъ " " "
91. Христо п. Коцевъ " и въ 1903/904
92. Христо Далчевъ " до 1908/909
93. Георги Раевъ " " 1900/901 и управит.
въ 1901/902 до 1903/904
94. Анастасъ Ченгелевъ " и директ. 1897/98 и
1903/904 до 1905/906
95. Сл. Паскалевъ 1997/98
96. Йорданъ Самарджиевъ "
97. Антонъ П. Стоиловъ " въ 1901/902—1902/903
и директоръ 1907/908 — 1908/909
98. К. Кулишевъ 1897/98
99. Сотиръ Велчевъ " до 1901/902
100. Ст. Мартиновъ " " 1900/901
101. Лука Димитровъ 1898/99
102. Христо Матовъ " до 1900/901
103. Никола Бояджиевъ "
104. В. Дюкмеджиевъ "
105. Лазаръ Паяковъ 1899/900
106. Димитъръ Михайловъ 1899/900 и 900/901
107. Н. Ризовъ " "
108. Г. Йонковъ "
109. Алфредъ Ру " до 1902/903
110. Иерод. Никодимъ 1900/901
111. Ал. Велчевъ " и 1907/908
112. М. Шаранковъ 1901/902 и 1902/903
113. Н. Х. Лимончевъ "

114. Йорданъ Николовъ 1901/902 и въ 1906/907 до
1909/910 търг. курсъ
115. Ст. К. Бѣлевъ 1901/902
116. Иерод. Протасий „ и 1907/908
117. Д. Влаховъ „, 1903/904 и 1908/909
118. А. Куюмджиевъ „, 1902/903 и 1904/905
119. Хр. Н. Кюлюмовъ „ до 1903/904
търг. курсъ
120. Ср. п. Петровъ „ и 1910/911 до 1911/912
121. Благой Калейчевъ 1902/903, 1908/909 и 1909/910
122. Ив. Сапунаровъ „ до 1906/907 и 1908/909
търг. курсъ до 1912/913
123. Хр. Пърговъ 1902/903
124. И. Ц. Недѣлковъ „
125. Илия Христофоровъ „ до 1909/10 и въ 911/12
126. Н. Господиновъ „
127. Ив. Караджовъ 1902/903
128. Ат. Д. Четелевъ 1903/904
129. Алекс. Димитровъ „ и въ 1905/906
130. Атанасъ Ярановъ „ „
131. Никола Филипчевъ „ „
132. Борисъ Мончевъ „ 1904/905
133. Владимиръ Ик. Маджаровъ . 1903/904
134. Христо Данчевъ 1904/905
135. Ал. Димитраковъ „ до 1905/906
136. Ат. Ярановъ „ и въ 1908/909 до
1910/911
137. Христо Батанджиевъ „ до 1910/911
138. Св. Ан. Стефановъ 1904/905 до 1905/906
139. П. Раковъ „ „
140. Миланъ Митовъ „ „
141. Христо Николовъ „ до 1905/906 и въ
1909/910
142. Л. Перфановъ „ до 1906/907 и 1908/909
до 1910/911
143. Йорданъ Мирчевъ „ до 1907/908 и 1909/910
144. Д. Миразчиевъ „ „
145. К. Тодоровъ 1905/906
146. Г. Саракиновъ „ до 1910/911 т. курсъ
147. М. Соле „
148. Недѣлко Тумпулювъ „

149. Жофрѣ Лигониерѣ 1906/907 до 1908/909
150. Димитрѣ Кюркчиевѣ " " "
151. Андрей Мацановѣ " " "
152. Михаилѣ Копановѣ " " "
153. Д-рѣ П. Пенчевѣ " " "
154. Михаилѣ Небреклиевѣ " до "
155. Александрѣ Игнатовѣ " и 1907/908
156. Владимирѣ Тодоровѣ " и
157. Димитрѣ п. Дицевѣ 1907/908
158. Д-рѣ С. Петковѣ " " "
159. Михаилѣ Кръстевѣ " " "
160. Даниилѣ Т. Ласкояѣ " " "
161. Владимирѣ Папалексиевѣ " и 1911/912 т. курсѣ
162. Илия Узуновѣ " до 1908/909 и
1911/912 "
163. Емануилѣ Ляпчевѣ " и 1909/910 до
1911/912
164. Иванѣ Маноловѣ 1908/909
165. Евтимѣ Воденичаровѣ " и 1909/919
166. Христо Поповѣ " " "
167. Никола Гацевѣ " до 1911/912
168. Г. Баждаровѣ " 1909/910 и 1911/912 до
1912/913
169. Даниилѣ Бланшудѣ " " "
170. Кирилѣ Пърличевѣ " и 1910/911 до
1912/913
171. Д. Чехларовѣ 1908/909 и 1909/910
172. Г. Мончевѣ " " "
173. Д. Ангеловѣ " " "
174. Д-рѣ Т. Дечевѣ 1909/910 и въ 1912/913 ди-
ректорѣ на т. гимн.
175. Евтимѣ Наковѣ " до 1911/912 т. к.
176. Георги Аяновѣ " " "
178. Христо Ачевѣ " и 1911/912 до
1912/913
178. Никола Мартиновѣ " " "
179. Йорданѣ Бомболовѣ " до 1911/912
директорѣ на търг. гимн.
180. Петрѣ Ивановѣ " до 1912/913
181. Георги Ивановѣ " и 1911/912
182. Михаилѣ Шурковѣ " " "

183. Методий Гелевъ	1910/911	"
184. Драганъ Зографовъ	" Т. К.	"
185. Георги Митовъ	" Т. К.	"
186. Стоянъ Янковъ	" Т. К.	"
187. Пано Младчевъ	" Т. К.	"
188. Никола Икономовъ	" Т. К.	"
189. Костадинъ Николовъ	1911/912 и 1912/913	"
190. Алекс. Христофоровъ	" " "	"
191. Ан. Разбойниковъ	" " "	"
192. Неотбелѣзанъ въ екзарх. списъкъ	1911/912	"
193. Станю Янковъ	"	"
194. Стр. Дерменджиевъ	"	"
195. Георги Кулишевъ	"	"
196. Атанасъ Димитровъ	" и 1912/913	"
197. Неотбѣлѣзанъ	" Т. К.	"
198. Георги Бѣлевъ	1912/913 директ. въ мжж. гим.	"
199. Антонъ Атанасовъ	"	"
200. П. Мърмевъ	"	"
201. Козма Георгиевъ	"	"
202. Христо Ангеловъ	"	"
203. Иванъ Снѣгаровъ	"	"
204. Никола Вранчевъ	"	"
205. Симеонъ Златковъ	" Т. К.	"
206. Василь Ивановъ	" Т. К.	"
207. П. П. Шатевъ	" Т. К.	"

*По мѣсторождение.**По образование.*

Отъ Македония	130	Съ Висше	144
" България	55	" Срѣдно	56
" Франция!Белгия и		" Специално	5
" Италия	8	Непоказано	2
" Русия	5		
" Чехия	4		
" Турция	3		
" Непоказани	2		
	<u>207</u>		<u>207</u>

Отъ тѣхъ:

88	учителствували	по 1 година.	Всичко	88 години
44	"	" 2 "	"	88 "
30	"	" 3 "	"	90 "
16	"	" 4 "	"	64 "
10	"	" 5 "	"	50 "
5	"	" 6 "	"	30 "
2	"	" 7 "	"	14 "
2	"	" 8 "	"	16 "
4	"	" 9 "	"	36 "
2	"	" 10 "	"	20 "
2	"	" 12 "	"	24 "
1	"	" 19 "	"	19 "
1	"	" 26 "	"	26 "
<u>207</u>	"			<u>565</u> "

Срѣдно по 2·7 години.

Броятъ на учителитѣ.

Презъ	1880/81	учебна година	4	учители
"	1881/82	" "	5	"
"	1882/83	" "	8	"
"	1883/84	" "	13	"
"	1884/85	" "	16	"
"	1885/86	" "	15	"
"	1886/87	" "	14	"
"	1887/88	" "	15	"
"	1888/89	" "	16	"
"	1889/90	" "	16	"
"	1890/91	" "	15	"
"	1891/92	" "	15	"
"	1892/93	" "	16	"
"	1893/94	" "	20	"
"	1894/95	" "	21	"
"	1895/96	" "	21	"
"	1896/97	" "	21	"
"	1897/98	" "	18	"
"	1898/99	" "	17	"
"	1899/990	" "	15	"

Презъ	1900/901	учебна година	15	учители
"	1901/902	" "	17	"
"	1902/903	" "	18	"
"	1903/904	" "	15	"
"	1904/905	" "	17	"
"	1905/906	" "	19	"
"	1906/907	" "	18	"
"	1907/908	" "	21	"
"	1908/909	" "	25	"
"	1909/910	" "	25	"
"	1910/911	" "	21	"
"	1911/912	" "	29	"
"	1912/913	" "	24	"

Всичко . . . 565 учители.

**Списъкъ на свършилитѣ ученици съ зрѣлостенъ изпитъ
VII. класъ на гимназията по изпуски.**

Първи изпускъ въ уч. 1885/1886 год.

1. Бано Кушевъ отъ Велесъ.
2. Георги Стрезовъ отъ Охридъ.
3. Димитръ Изовъ отъ Кукушъ.
4. Йорданъ Бомболовъ отъ Прилепъ.
5. Йорданъ Мирчевъ " "
6. Йорданъ Чигушевъ отъ Велесъ.
7. Иванъ Липошлиевъ отъ с. Горни Порой (Дем. Хисарско).
8. Лазаръ Тодевъ отъ с. Банско (Разложско)
9. Александъръ Кожухаровъ отъ Кр.-Р. Паланка.
10. Петръ Мавродиевъ отъ с. Гайтаниново.
11. Христо Нечевъ отъ Битоля.

Втори изпускъ въ уч. 1886/1887 год.

1. Никола Апостоловъ отъ Г.-Джумая.
2. Димитръ Апостоловъ отъ Кр. Р. Паланка.
3. Иванъ Благоевъ отъ с. Ракита (Костурско).
4. Иванъ Бележковъ отъ с. Годлево (Разлошко).
5. Иванъ Василевъ отъ с. Пателе (Битолско).
6. Йорданъ Гйошевъ отъ Велесъ.

7. Димитръ Жостовъ отъ с. Гайтаниково (Неврокопско).
8. Григоръ Илиевъ отъ Прилепъ.
9. Антонъ Кецкаровъ отъ Охридъ.
10. Иванъ Лимончевъ " "
11. Лука Мелийчинъ отъ с. Бѣлица (Разлошко).
12. Георги Раевъ отъ Прилепъ. "
13. Георги Сирилешовъ отъ с. Банско.
14. Христо Тасевъ отъ Кр. Р. Паланка.
15. Христо Тенчевъ отъ Кукушъ. *Бивбата*
16. Атанасъ Георгиевъ отъ с. Волакъ (Драмско).

Трети изпускъ въ уч. 1887/1888 год.

1. Ахилъ Минджовъ отъ гр. Охридъ.
2. Иванъ Палазовъ отъ гр. Гевгелии,
3. Петръ Стамболиевъ отъ с. Г. Броди (Серско).
4. Костадинъ п. Ташевъ отъ гр. Мелникъ.
5. Йорданъ Янчуловъ отъ гр. Прилепъ.
6. Михаилъ Вучевъ отъ гр. Кр. Р. Паланка.
7. Григоръ п. Димитровъ отъ с. Неготино.
8. Василь Илиевъ отъ гр. Прилепъ.
9. Христо Кенинъ отъ с. Вогданци (Гевгелийско).
10. Костадинъ Кондевчевъ отъ с. Прекопана (Костурско).
11. Иванъ Златковъ отъ гр. Кратово.

Четвърти изпускъ въ уч. 1888/1889 год.

1. Никола Апостоловъ отъ с. Пателе (Битолско).
2. Панче Васковъ отъ гр. Велесъ.
3. Янаки Гелевъ отъ с. Бобища (Костурско).
4. Антонъ Димитровъ отъ с. Айватово (Солунско).
5. Лазаръ Димитровъ отъ с. Дрѣнокъ (Дебърско).
6. Манасий Димитровъ отъ Кр. Р. Паланка.
7. Василь п. Диновъ отъ с. Б.-Блаца (Костурско).
8. Никола Зарзевъ отъ гр. Велесъ.
9. Якимъ Игнатиевъ отъ гр. Кратово.
10. Георги Николовъ отъ гр. Охридъ.
11. Иванъ х. Мишевъ отъ гр. Щипъ.
12. Костадинъ Робевъ отъ гр. Битоля.
13. Димитръ п. Томовъ отъ с. Мачуково (Гевгелийско).
14. Георги Трайчевъ отъ гр. Прилепъ.

15. Божилъ Ангеловъ отъ с. Баба-кьой (Ен. Вардарско).
16. Никола Ангеловъ отъ с. Висока (Лагадинско).
17. Кузманъ Атанасовъ отъ с. Загоричани (Костурско).
18. Георги Баласчевъ отъ гр. Охридъ.
19. Ангелъ Василевъ " " "
20. Костадинъ Груевъ отъ гр. Битоля.
21. Георги Бѣлевъ отъ гр. Охридъ.
22. Димитръ Димчевъ отъ гр. Битоля.
23. Христо Динковъ отъ с. Д.-Порой (Дем. Хисарско).
24. Перикль Дудуловъ отъ гр. Струга.
25. Климентъ Карагюлевъ отъ гр. Охридъ.
26. Георги п. Ивановъ отъ с. Негованъ (Лагадинско).
27. Иванъ Крайничанецъ отъ гр. Велесъ.
28. Славейко Матовъ отъ гр. Велесъ.
29. Анастасъ Тръндафиловъ отъ гр. Охридъ.
30. Александъръ Чакъровъ отъ гр. Струга.

Пети изпускъ ве учебната 1889/1890 година.

1. Трайче Антоуъ отъ с. Бразда (Скопско).
2. Иванъ Васковъ отъ гр. Велесъ.
3. Авксентий Георгиевъ отъ гр. Куманово.
4. Тръпче Димитровъ отъ гр. Воденъ.
5. Димитъръ Ляповъ отъ с. Бобища (Костурско).
6. Александръ Маджаровъ отъ гр. Охридъ.
7. Димитръ Михайловъ отъ гр. Дойранъ.
8. Костадинъ Стояновъ отъ с. Пѣсочница (Леринско).
9. Наумъ Темчевъ отъ с. Загоричани (Костурско).
10. Димитръ Тодоровъ отъ гр. Велесъ.
11. Апостолъ Тръпчевъ отъ гр. Воденъ.
12. Филипъ Георгиевъ отъ гр. Леринъ.
13. Христо Занешовъ отъ гр. Воденъ.
14. Михаилъ Кратовалиевъ отъ гр. Скопее.

Шести изпускъ въ учебната 1910/1891 година.

1. Марко Балалѣевъ отъ с. Д.-Орманъ (Мелнишко).
2. Христо п. Василевъ отъ с. Конче (Радовшко).
3. Никола Герасимовъ отъ гр. Тетово.
4. Матей Геровъ отъ гр. Тетово.
5. Никола п. Григориевъ отъ с. Гостиваръ (Тетовско).

6. Димитръ Гуговъ отъ с. Д.-Порой (Димирхисарско).
7. Кръстю п. Димитровъ отъ с. Емборе (Кайлярско).
8. Трайче Доревски отъ гр. Ресенъ.
9. Благой Калейчевъ отъ с. Владово (Воденско).
10. Пандо п. Костадиновъ отъ гр. Струмица.
11. Иванъ х. Костадиновъ отъ гр. Гевгели.
12. Панто Кусевъ отъ гр. Прилепъ.
13. Никола Лимончевъ отъ гр. Охридъ.
14. Димитръ Момковъ отъ гр. Гевгели.
15. Михаилъ Манасиевъ отъ гр. Щипъ.
16. Иванъ Манолевъ отъ гр. Солунъ.
17. Антонъ Настевъ отъ гр. Солунъ.
18. Йорданъ Николовъ отъ гр. Прилепъ.
19. Костадинъ Николовъ отъ с. Команичево (Костурско).
20. Тодоръ Панайотовъ отъ с. Куру-Дере (Лозенградско).
21. Димитръ х. Петровъ отъ с. Гайтаниново (Неврокопско).
22. Иванъ Пожарлиевъ отъ гр. Ен. Вардаръ.
23. Владимиръ Трайчевъ отъ гр. Ръсенъ.
24. Тръпче Тръпчевъ отъ гр. Ен. Вардаръ.
25. Иванъ п. Филиповъ отъ с. Енидже (Лозенградско).
26. Атанасъ Михайловъ отъ с. Бобища (Костурско).

Седми изпускъ въ учебната 1891/1892 година.

1. Никола Бързицовъ отъ гр. Дойранъ.
2. Димитъръ Георгиевъ отъ гр. Щипъ.
3. Стоянъ Георгиевъ отъ с. Дабиля (Струмишко).
4. Иванъ Групчевъ отъ гр. Охридъ.
5. Атанасъ Калфовъ отъ гр. Лозенградъ.
6. Христо Киприяновъ отъ гр. Куманово.
7. Никола Костадиновъ отъ гр. Ресенъ.
8. Антонъ Костовъ отъ гр. Дойранъ.
9. Александръ Кюркчиевъ отъ с. Неготино (Тиквешко).
10. Емануилъ Ляпчевъ отъ с. Биралци (Кайларско).
11. Лазаръ Маджаровъ отъ гр. Солунъ.
12. Йорданъ Масларовъ отъ гр. Велесъ.
13. Димитръ Мирасчиевъ отъ гр. Щипъ.
14. Панче х. Мишевъ отъ гр. Солунъ.
15. Благой Орловъ отъ с. Бобища (Костурско).
16. Тодоръ Паскалевъ отъ с. Старчища (Неврокопско).

17. Велко Ралевъ отъ гр. Одринъ.
18. Петко Сарафовъ отъ с. Либяхово (Неврокопско).
19. Христо Секуловъ отъ с. Ново-село (Шипско).
20. Костадинъ Стефовъ отъ с. Загоричани (Костурско).
21. Антонъ п. Стояновъ отъ с. Стояково (Гевгелийско).
22. Христо Тенчовъ отъ градъ Кукушъ.
23. Михаилъ Филиповъ отъ градъ Шипъ.
24. Никола Филипчевъ отъ градъ Охридъ.
25. Никола Хърлевъ отъ с. Г.-Броди (С. Джумайско).
26. Перинский Цвѣтковъ отъ с. Градево (Джумайско)

Осми изпускъ въ учебната 1892/1893 година.

1. Петръ Васковъ отъ градъ Велесъ.
2. Иванъ Джейковъ отъ градъ Цариградъ.
3. Филипъ п. Димитровъ отъ с. Емборе (Кайлярско).
4. Иванъ Толевъ отъ градъ Битоля.
5. Арсений Алексиевъ отъ градъ Дебръ.
6. Стоянъ Джейковъ отъ с. Еди-Куле (Цариградско).
7. Стоянъ Димитровъ отъ градъ Лозенградъ.
8. Христо Диневъ отъ градъ Дойрянъ.
9. Атанасъ Добревъ отъ с. Плевня (Драмско).
10. Симеонъ Зографовъ отъ градъ Велесъ.
11. Димитръ Костадиновъ отъ с. Дебрени (Мелнишко).
12. Илия Костадиновъ отъ градъ Шипъ.
13. Симеонъ Михайловъ отъ градъ Велесъ.
14. Василь Пасковъ отъ с. Осиково (Неврокопско).
15. Анастасъ Савиновъ отъ градъ Охридъ.
16. Лазаръ Симидчиевъ отъ градъ Скопье.
17. П. Станковъ отъ градъ Тетово.
18. Климентъ Шапкаревъ отъ градъ Охридъ.

Девети изпускъ въ учебната 1893/1894 годика.

1. Атанасъ В. Шапардановъ отъ с. Б.-Блаца (Костурско).
2. Иванъ Т. Чековъ отъ с. Екши-Су.
3. Иванъ Бѣловъ отъ градъ Шипъ.
4. Илия Левковъ отъ градъ Велесъ.
5. Михаилъ Марковъ отъ градъ Шипъ.

6. Петръ х. Мишевъ отъ градъ Солунъ.
7. Костадинъ Найдовъ отъ с. Папръдища (Велешко).
8. Алексо х. Таковъ отъ градъ Прилепъ.
9. Кирилъ Пърличевъ отъ градъ Охридъ.
10. Йорданъ Самарджиевъ отъ градъ Солунъ.
11. Атанасъ Смиляновъ отъ градъ Неврокопъ.
12. Тодоръ Станковъ отъ градъ Прилепъ.
13. Христо Стояновъ отъ с. Мързенци (Гевгелийско).
14. Антонъ Тошевъ отъ гр. Прилепъ.

Десети изпускъ въ учебната 1894/1895 годнна.

1. Илия Балтовъ отъ градъ Прилепъ.
2. Михаилъ Бояджиевъ отъ градъ Велесъ.
3. Страшимиръ Дочковъ отъ градъ Цариградъ.
4. Петръ Мартулковъ отъ градъ Велесъ.
5. Костадинъ Станишевъ отъ градъ Кукушъ.
6. Тодоръ п. Антоуъ отъ с. Ватоша (Тиквешко).
7. Георги Ацевъ отъ с. Любаница (Скопско).
8. Георги Чкатровъ отъ градъ Прилепъ.
9. П. Василевъ отъ градъ Охридъ.
10. Иванъ Гиновски отъ с. Галичникъ. (Дебрско).
11. Д. х. Диневъ отъ градъ Дойрянъ.
12. Илия х. Ивановъ отъ градъ Ямболъ.
13. Иванъ Караджовъ отъ с. Лешко (Джумйско).
14. Сава Михайловъ отъ с. Мачуково (Гевгелийско).
15. Тодоръ Павлевъ отъ градъ Скопье.
16. Костадинъ Поповъ отъ с. Ракита (Кайлярско).
17. Иванъ Петровъ отъ с. Ватоша (Тиквешко).
18. Крумъ Спасовъ отъ с. Гайтаниново (Неврокопско).
19. Ал. Ставревъ отъ градъ Щипъ.
20. Славъ Стрезовъ отъ градъ Ресенъ.
21. Илия Талевъ отъ градъ Драма.
22. Иванъ Телятиновъ отъ градъ Дойрянъ.
23. Иванъ Тенчевъ отъ градъ Кукушъ.

Единадесети изпускъ въ учебната 1895/1896 год.

1. Борисъ Антоновъ отъ гр. Велесъ.
2. Иванъ Ташовъ отъ гр. Гевгели.
3. Христо Кюлюмовъ отъ с. Чичово (Велешко).
4. Димитъръ п. Ангеловъ отъ с. Зарово (Лагадинско).
5. Спиро Бояджиевъ отъ гр. Дебъръ.
6. Аристидъ Дамяновъ отъ с. Черешница (Костурско).
7. Григоръ п. Димитровъ отъ с. Шеятово (Костурско).
8. Никола Дмонисиевъ отъ гр. Дойрянъ.
9. Георги Драндаровъ отъ гр. Велесъ.
10. Христо Ивановъ отъ гр. Г.-Джумая.
11. П. Робевъ отъ гр. Битоля.
12. Илия Тошевъ отъ гр. Прилепъ.

Дванадесети изпускъ въ учебната 1896/1897 год.

1. Яни Анастасовъ отъ гр. Лозенградъ.
2. Христо Вълкановъ отъ с. Пъсочница (Леринско).
3. Пантелей х. Здравевъ отъ гр. Прилепъ.
4. Стефанъ Иосифовъ отъ гр. Кр.-Р.-Паланка.
5. Асѣнь Кръндевъ отъ гр. Велесъ.
6. Георги Митовъ отъ с. Женско (Кукушко).
7. Костадинъ Николовъ отъ с. Дебрене (Мелнишко).
8. Илия Орловъ отъ с. Бобища (Леринско).
9. Илия Ращановъ отъ гр. Велесъ.
10. Димитъръ Тенчевъ отъ гр. Кукушъ.
11. Михаилъ Момчеджиковъ отъ гр. Шипъ.
12. Аницинъ Панчевъ отъ гр. Велесъ.
13. Д. Стрезовъ отъ гр. Охридъ.
14. Христо Антоновъ отъ с. Куманичево (Костурско).
15. Антонъ Тишинъ отъ гр. Кукушъ.

Тринадесети изпускъ въ учебната 1897/1898 год.

1. Александъръ Апостоловъ отъ гр. Кр.-Р.-Паланка.
2. Стилянъ Апостоловъ отъ с. Ени-киой (Одринско).
3. Михаилъ Басотовъ отъ гр. Шипъ.
4. Кръсте Георгиевъ отъ с. Върбени (Леринско).

5. Иванъ Делйовъ отъ гр. Охридъ.
6. Александъръ Димитраковъ отъ гр. Кр.-Р.-Паланка.
7. Христо Диневъ отъ с. Стояково (Солунско).
8. Стефанъ Добревъ отъ гр. Лозенградъ.
9. Тодоръ Дяковъ отъ гр. М.-Търново.
10. П. Желѣзковъ отъ с. Дерекйой (Одринско).
11. Димитъръ Икономовъ отъ гр. Кукушъ.
12. Владимиръ Карамфиловъ отъ гр. Прилепъ.
13. Георги Лазовъ отъ с. Кресна (Мелнишко).
15. Димитъръ Молеровъ отъ с. Банско (Разложко).
16. Стоянъ Мълчанковъ отъ с. Скребатно (Неврокопско).
17. Георги Настевъ отъ с. Владово (Воденско).
18. Тодоръ Симоновъ отъ гр. Прилепъ.
19. Христо Стефовъ отъ с. Арменско (Леринско).
20. Василь Ставревъ отъ гр. Щипъ.
21. Димитъръ Стаменовъ отъ с. Г. Порой (Дем.хисарско).
22. Христо п. Стояновъ отъ с. Мелникичъ (Сърско).
23. Лазаръ п. Трайковъ отъ с. Джмбени (Костурско).
24. Йорданъ Тренковъ отъ гр. Прилепъ.
25. Илия Христофоровъ отъ гр. Радовишъ.
26. Илия Чкоревъ отъ гр. Прилѣпъ.
27. Радославъ Якимовъ отъ гр. Кр.-Р.-Паланка.
28. Стамо Янковъ отъ гр. М.-Търново.
29. П. Бошнаковъ отъ гр. Велесъ.
30. Григоръ п. Димитровъ отъ с. Кономлади (Костурско).
31. Георги Калимаевъ отъ гр. Воденъ.
32. Илия Костовъ отъ гр. Прилепъ.
33. Димитъръ Василевъ отъ гр. М.-Търново.
34. Ан. Спространовъ отъ гр. Охридъ.

Четиринадесети изпускъ въ учебната 1898/1899 год.

1. Йорданъ Апостоловъ отъ гр. Кр.-Р.Паланка.
2. Димитъръ Буюклиевъ отъ гр. Струмица.
3. Миланъ Галевъ отъ гр. Велесъ.
4. Михаилъ Димчевъ отъ гр. Прилепъ.
5. Атанасъ Думчевъ отъ с. Г.-Порой (Д.-Хисарско).
6. Г. Дупковъ отъ гр. Кукушъ.
7. Христо п. Илиевъ отъ гр. Радовишъ.
8. Илия Кепевъ отъ гр. Прилепъ.

9. Андрей Мацановъ отъ гр. Велесъ.
10. Костадинъ Мацановъ " "
11. Иванъ Мицовъ отъ гр. Кратово.
12. Харалампи Поповъ отъ гр. Прилепъ.
13. Иванъ Садразамовъ отъ гр. Гумендже.
14. Михаилъ Христовъ отъ с. Дудулари (Солунско).
15. К. Ципушевъ отъ гр. Радовишъ.
16. Пантелей Яневъ отъ с. Г.-Балванъ (Щипско).
17. М. Небреклиевъ отъ гр. Прилепъ.
18. Никола п. Гьорговъ отъ гр. Велесъ.
19. Боянъ х. Ивановъ отъ гр. Ямболъ.
20. Стефанъ Крѣпиевъ отъ гр. Велесъ.
21. Христо Куслевъ отъ гр. Кукушъ.
22. Костадинъ Савиновъ отъ гр. Охридъ.

Петнадесети изпускъ въ учебната 1899/1900 година.

1. Велянъ Ив. Джиковъ отъ гр. Крушово.
2. Венцеславъ п. Димитровъ отъ гр. Кр.-Р. Паланка.
3. Димитръ Дораковъ отъ гр. Ен.-Вардаръ.
4. Тодоръ Ивановъ отъ гр. Битоля.
5. Янаки Илиевъ отъ гр. Дойрянъ.
6. Антонъ Костадиновъ отъ гр. Струмица.
7. Светославъ п. Стефановъ отъ гр. Солунъ.
8. Божилъ Танчевъ отъ с. Бугариево (Солунско).
9. Периклъ Златаревъ отъ гр. Солунъ.
10. Иванъ Икономовъ отъ гр. Кукушъ.
11. Павелъ Поцевъ отъ гр. Кратово.
12. Александръ Христофоровъ отъ гр. Радовишъ.
13. Якимъ Апостоловъ отъ гр. Кратово.
14. Ал. Златковъ отъ гр. Кратово.
15. Дамянъ Илиевъ отъ с. Загоричани (Костурско).
15. Иванъ Прагматарски отъ с. Скребатно (Неврокопско).

Шестнадесети изпускъ въ учебната 1900/1901 уч. год.

1. Кириякъ Ангеловъ отъ гр. Вратца.
2. Фироклисъ Антоновъ отъ гр. Кр. Р. Паланка.
3. Костадинъ Весовъ отъ гр. Велесъ.
4. Ал. Голѣминовъ отъ гр. Самоковъ.
5. Давидъ Генчевъ отъ гр. Фердинандъ.

6. Г. Григориевъ отъ с. Цървене (България).
7. Костадинъ Ивановъ отъ гр. Битоля.
8. П. х. Йордановъ отъ с. Ваташа (Тиквешко).
9. Христо Костадиновъ отъ гр. Вратца.
10. Иванъ Лйомчевъ отъ гр. Гумендже.
11. Георги Палашевъ отъ гр. Кюстендилъ.
12. Ангелъ Пешевъ отъ гр. Вратца.
13. Иванъ Стаменовъ отъ с. Гаганица (България).
14. Петръ х. Стояновъ отъ гр. Велесъ.
15. Василь Тодоровъ отъ гр. Вратца.
16. П. Тончевъ отъ с. Клисуре (България).
17. Арсо Цвѣтковъ отъ с. Козица (Кичевско).
18. Михаилъ Шурковъ отъ гр. Велесъ.
19. Георги Димитровъ отъ гр. Мустафа-Паша.
20. Миланъ Крепиевъ отъ гр. Велесъ.
21. Лазаръ Мишевъ отъ гр. Кавадарци.
22. Димитръ Николовъ отъ с. Емборе (Кайларско).
23. Владимиръ Тасевъ отъ гр. Прилепъ.
24. Кирилъ Тенчевъ отъ гр. Кукушъ.
25. Александръ Теодосиевъ отъ гр. Кочане.

Седмнадесети изпускъ въ учебната [1901/1902 година.

1. Димитръ Карабашевъ отъ с. Владово (Воденско)
2. Борисъ Минчевъ отъ с. Ватоша (Тиквешко).
3. Петръ Даскаловъ отъ с. Калиманци (Мелнишко).
4. Йорданъ Васковъ отъ гр. Велесъ.
5. Димитръ Балевъ отъ гр. Троянъ.
6. Апостоль Ивановъ отъ гр. Битоля.
7. Даниилъ Крапчевъ отъ гр. Прилепъ.
8. Борисъ Мончевъ отъ гр. Прилепъ.
9. Димитръ Весовъ отъ гр. Велесъ.
10. Никола Георгиевъ отъ гр. Радовишъ.
11. Петръ Журски отъ с. Журче (Охридско).
12. Никола Кировъ отъ градъ Крушево.
13. Петръ Наумовъ отъ градъ Прилепъ.
14. Александъръ п. Христовъ отъ с. Мачуково (Прилѣпско).
15. Яковъ Янковъ отъ с. Радоеца (Дебренско).
16. Георги Мончевъ отъ градъ Прилѣпъ.

Осемнадесети изпускъ въ учебната 1902/1903 година.

1. Шерйо Атанасовъ отъ градъ Сѣръ.
2. Дончо м. Балевъ отъ градъ Троянъ.
3. Гавриилъ Гаврииловъ отъ с. Зарово (Лжгадинско).
4. Георги Гиновъ отъ градъ Солунъ.
5. Страшимиръ Дерменджиевъ отъ градъ Солунъ.
6. Нано п. Гутовъ отъ градъ Кукушъ.
7. Георги Крейновъ отъ с. Годлево (Разлошко).
8. Димитъръ Крепиевъ отъ градъ Велесъ.
9. Владимиръ Маджаровъ отъ с. Негованъ (Лжгадско).
10. Сотиръ Наумовъ отъ градъ Битоля.
11. Костадинъ Нейковъ отъ градъ Крушево.
12. П. Саздовъ отъ градъ Кюстендилъ.
13. Стефанъ Тошевъ отъ градъ Кратово.
14. Василь Илиевъ отъ градъ Радовишъ.
15. Богданъ Михайловъ отъ с. Ново-Село (Щипско).

Деветнадесети изпускъ въ учебната 1903/1904 година.

1. Даниилъ Болебоновъ отъ Прилепъ.
2. Владимиръ Димитровъ отъ градъ Крушево.
3. Григоръ Димитровъ отъ с. Боймица (Гевгелийско).
4. Василь Дудоклиевъ отъ градъ Струмица.
5. Якимъ Каракировъ отъ с. Ватилъкъ (Солунско).
6. Георги Кулишевъ отъ градъ Дойрянъ.
7. Даниилъ Раевъ отъ градъ Прилепъ.
8. Дионисъ п. Стамковъ. Ен.-Вардаръ.
9. Христо Станишевъ отъ градъ Кукушъ.
10. Акександръ Станишевъ отъ гр. Кукушъ.

Двадесети изпускъ въ учебната 1904/1905 година.

1. Филипъ Дервишовъ отъ с. Мачуково (Гевгелийско).
2. Михаилъ Димшовъ отъ градъ Прилепъ.
3. Георги Илиевъ отъ с. Ново-Село (Струмишко).
4. Петъръ Кавракировъ отъ с. Ватилъкъ (Солунско).
5. Иорданъ Крѣпиевъ отъ градъ Велесъ.
6. Никола Танушевъ отъ с. Русилово (Кукушко).
7. Миланъ Тодоровъ отъ градъ Кукушъ.
8. Георги Чуперковъ (Христовъ) отъ с. Бугариево (Солунско).

Двадесет и първи изпускъ въ учебната 1905/1906 година

1. Петръ Бояджиевъ отъ с. Морарци (Кукушко).
2. Кирилъ Георгиевъ отъ градъ Куманово.
3. Александъръ Занешовъ отъ градъ Воденъ.
4. Лазаръ Здравевъ отъ градъ Скопие.
5. Христо Икономовъ отъ градъ Кукушъ.
6. Манушъ Стаменовъ отъ с. Ангелци (Струмишко).
7. Никола Яневъ отъ градъ Кукушъ.

Двадесет и втори изпускъ въ учебната 1906/1907 година.

1. Христо Гьорановъ отъ градъ Солунъ.
2. Петъръ Дѣлевъ отъ градъ Кукушъ.
3. Траянъ Златановъ отъ с. Долно-Куфалово (Солунско).
4. Траянъ Златановъ отъ с. Долно-Куфалово.
5. Павелъ Ингилизовъ отъ гр. Пехчево.
6. Георги п. Илиевъ отъ гр. Радовишъ.
7. Левъ Евт. Кацковъ отъ гр. Охридъ.
8. Симеонъ Миразчиевъ отъ гр. Щипъ.
9. Михаилъ Миревъ отъ гр. Прилепъ.
10. Христо Миховъ отъ гр. Кавадарци.
11. Никола х. Мишевъ отъ гр. Велесъ.
12. Любомиръ х. Николовъ отъ гр. Скопье.
13. Петъръ Пармаковъ отъ гр. Охридъ.
14. Костадинъ Терзиевъ отъ гр. Кукушъ.
15. Стоименъ Трайковъ отъ с. Шипковица (Радовишко),

Въ учебната 1907/1908 година изпускъ нѣмало.

Двадесе и трети изпускъ въ учебната 1908/1909 година.

1. Прокопъ Атанасовъ отъ гр. Неврокопъ.
2. Владимиръ Весовъ отъ гр. Велесъ.
3. Михаилъ Досрадановъ отъ гр. Скопие.
4. Благой Димитровъ отъ гр. Гумендже.

Двадесет и четвърти изпускъ въ учебната 1909/1910 година.

1. Търпе Блажевъ отъ гр. Скопье.
2. Георги Бумбаровъ отъ с. Фотовища (Неврокопско).
3. Никола Весовъ отъ гр. Велесъ.
4. Боголюбъ Даскаловъ отъ с. Ковачевица (Неврокопско).

5. Кузманъ Иосифовъ отъ гр. Дебъръ.
6. Павелъ Поцевъ отъ гр. Кратово.
7. Костадинъ Таневъ отъ гр. София.
8. Петъръ Тошковъ отъ гр. Гумендже.

Двадесетъ и пети изпускъ въ учебната 1910/1911 година.

1. Илия Богдановъ отъ гр. Велесъ.
2. Борисъ Бѣлазелковъ отъ гр. Солунъ.
3. К. Димитраковъ отъ гр. Кр.-Р.-Паланка.
4. Михаилъ Ивановъ отъ с. Просочане (Драмско).
5. Ст. Дельохаджиевъ отъ гр. Кукушъ.
6. Б. Икономовъ отъ с. Бѣлица.
7. Методий Манчевъ отъ с. Ватоша (Тиквешко).
8. Михаилъ П. Стаматовъ отъ с. Бугариево (Солунско).
9. Стефанъ Стойковъ отъ гр. Г.-Джумая.
10. Никола Терзиевъ отъ гр. Кукушъ.
11. П. Христовъ отъ с. Бугариево (Солунско).
12. Дамянъ Илиевъ отъ с. Загоричане (Костурско).

Двадесетъ и шести изпускъ въ учебната 1911/1912 година.

1. Михаилъ Байльозовъ отъ гр. Кукушъ.
2. Никола Васевъ отъ гр. Г.-Джумая.
3. Атанасъ Георгиевъ отъ гр. Кратово.
4. Кирилъ Данчевъ отъ гр. Скопье.
5. Кирилъ Ивановъ отъ гр. Кратово.
6. Михаилъ Небреклиевъ отъ гр. Прилепъ.
7. Кирилъ Пехливановъ отъ с. Куфалово (Солунско).
8. Кръстю Поповъ отъ с. Лешко (Г.-Джумайско).
9. Славъ Маджаровъ отъ гр. Солунъ.
10. Кирилъ х. Пановъ отъ гр. Прилепъ.
11. Филипъ Николовъ отъ с. Смърдешъ (Костурско).
12. Георги п. Христовъ отъ с. Морарци (Кочанско).
13. Никола Митевъ отъ с. Раклинъ (Радовишско).
14. Панче х. Владимировъ отъ гр. Щипъ.
15. Илия Ивановъ отъ гр. М.-Търново.
16. Г. Д. Даутовъ отъ с. Банско (Разложко).
17. Ати Николовъ отъ гр. Солунъ.
18. Димитъръ Шоповъ отъ гр. Кукушъ.
19. П. Христовъ отъ с. Бугариево (Солунско).

20. Георги Нецовъ отъ гр. Струмица.
21. Александъръ Минчевъ отъ гр. Солунъ.
22. Славъ Поповъ отъ гр. Г. Джумая.

Двадесетъ и седми, послѣденъ изпускъ въ учебната 1912/913 г.

1. Стефанъ Алексовъ отъ гр. Щипъ.
2. Георги Абаджиевъ отъ с. Плѣвня (Драмско).
3. Христо Амповъ отъ гр. Дойрянъ.
4. Трайко Антоу отъ гр. Скопье.
5. Щерю Божиновъ отъ гр. Енидже-Вардаръ.
6. Георги Божковъ отъ гр. Енидже-Вардаръ.
7. Димитъръ Велевъ отъ гр. Скопье.
8. Тодоръ Велевъ отъ с. Дрѣнокъ (Дебърско).
9. Петъръ Весовъ отъ гр. Велесъ.
10. Петъръ х. Георгиевъ отъ гр. Свиленградъ.
11. Никола Даскаловъ отъ с. Петрово (Дем.-Хисарско).
12. Христо п. Димитровъ отъ с. Грамадна (Кукушко).
13. Александъръ Димчевъ отъ с. Скребатно (Неврокопско).
14. Христо Диневъ отъ с. Стояково (Гевгелийско).
15. Илия Добревъ отъ с. Ватоша (Тиквешко).
16. Стоянъ Дриновъ отъ гр. М.-Търново.
17. Василь Дяконовъ отъ гр. Скопье.
18. Георги Ивановъ отъ с. Покровникъ (Г.-Джумайско).
19. Методи Ивановъ отъ с. Владово (Воденско).
20. Димитъръ х. Илиевъ отъ гр. Кр.-Р.-Паланка.
21. Иванъ Карловъ отъ с. Плѣвня (Драмско).
22. П. Колицърковъ отъ гр. Прилепъ.
23. Иванъ Кротовъ отъ с. Междурѣкь (Кукушко).
24. Александъръ Кусевъ отъ гр. Воденъ.
25. Георги Куслевъ отъ гр. Кукушъ.
26. Илия Кушевъ, отъ гр. Велесъ.
27. Кирилъ Лазаровъ отъ гр. Кавадарци.
28. Борисъ Липеновъ отъ гр. Дойрянъ.
29. Илия Лютвиевъ отъ гр. Прилепъ.
30. Кирилъ Минчевъ отъ с. Ватоша (Тиквешко).
31. Георги Михайловъ отъ с. Годлево (Разложко).
32. Панае Николовъ отъ с. Неготино (Тиквешко).
33. Христо Николовъ отъ гр. Дойрянъ.
34. Борисъ Петровъ отъ гр. Велесъ.

35. Георги Продановъ отъ с. Патаросъ (Дойрянско).
36. Спиро Спиридоновъ отъ гр. Дойрянъ.
37. Атанасъ Тимевъ отъ гр. Кавала.
38. Кирилъ Тимчевъ отъ с. Г.-Порой (Дем. Хисарско).
39. Димитъръ Тополовъ отъ гр. Скопье.
40. Доксимъ Браяновъ отъ с. Галичникъ (Дебърско).
41. Свѣтославъ Чочковъ отъ гр. Велесъ.
42. Василь Шалдевъ отъ гр. Гумендже.
43. Борисъ Шоповъ отъ гр. София.
44. Тома Яневъ отъ с. Хотово (Мелнишко).
45. Евтимъ М. Кусиколчевъ отъ гр. Енидже-Вардаръ.
46. Христо Стоиловъ отъ гр. Кукушъ.
47. Христо Пенчевъ отъ гр. Одринъ.
48. Благой Христовъ отъ с. Раклишъ (Радомирско).
49. Методи Цимтишевъ отъ гр. Радовишъ.
50. Методи Минчевъ отъ с. Ватоша (Тиквешко).
51. Панче Владимировъ отъ гр. Щипъ.
52. Иванъ Д. Поповъ отъ с. Банско (Разложко).
53. Георги Мѣшковъ отъ гр. София.
54. Димо Петковъ отъ с. Кара-Агачъ (Гюморджинско).
55. Фердинандъ Шоповъ отъ гр. Котелъ.
56. Тръпче Гърковъ отъ гр. Енидже-Вардаръ.
57. Христо Гърковъ отъ с. Ваташа (Тиквешко).
58. Никола Бучковъ отъ с. Вѣдрица (Енидже-Вардарско).
59. Илия Захарчевъ отъ гр. Кавадарци.

**Броятъ на ученицитѣ отъ изпускиѣ по околии на
мѣсторождението имъ.**

Битолска	59	Скопска	14
Велешка	43	Радовишка и Кочанска .	14
Кукушка	33	Неврокопска	14
Охридска	28	Дойранска	13
Кумановска	28	Разложко	11
Солунска	26	Воденска	10
Костурска	22	Дебърска и Кичевска .	10
Щипска	21	Енидже-Вардарска . . .	9
Гевгелийска	18	Горно-Джумайска . . .	9
Тиквешка	16	Демиръ-Хисарска	7

Струмишка	7	Лжгадинска	5
Мелнишка	6	Сърска	4
Драмска	6	Тетовска	4
Леринска	6	Кайлярска	4
Всичко отъ 28 околии въ Македония . .		447	
Отъ България		26	
„ Източна Тракия		10	
„ Западна Тракия		2	
„ Цариградъ		3	
		Всичко ученици . . 488	

**Броятъ на изпускиѣ по учебнитѣ години и по
годинитѣ на гимназията.**

Първиятъ изпускъ въ 1885/86 уч. г. въ VI год. на гимназията			
Вториятъ	„ „ 1886/87	„ „ „ VII	„ „ „
Третиятъ	„ „ 1887/88	„ „ „ VIII	„ „ „
Четвъртиятъ	„ „ 1888/89	„ „ „ IX	„ „ „
Петиятъ	„ „ 1889/90	„ „ „ X	„ „ „
Шестиятъ	„ „ 1890/91	„ „ „ XI	„ „ „
Седмиятъ	„ „ 1891/92	„ „ „ XII	„ „ „
Осмиятъ	„ „ 1892/93	„ „ „ XIII	„ „ „
Деветиятъ	„ „ 1893/94	„ „ „ XIV	„ „ „
Десетиятъ	„ „ 1894/95	„ „ „ XV	„ „ „
Единадесетиятъ	„ „ 1895/96	„ „ „ XVI	„ „ „
Дванадесетиятъ	„ „ 1896/97	„ „ „ XVII	„ „ „
Тринадесетиятъ	„ „ 1897/98	„ „ „ XVIII	„ „ „
Четиринадесетиятъ	„ „ 1898/99	„ „ „ XIX	„ „ „
Петнадесетиятъ	„ „ 1899/900	„ „ „ XX	„ „ „
Шестнадесетиятъ	„ „ 1900/901	„ „ „ XXI	„ „ „
Седемнадесетиятъ	„ „ 1901/902	„ „ „ XXII	„ „ „
Осемнадесетиятъ	„ „ 1902/903	„ „ „ XXIII	„ „ „
Деветнадесетиятъ	„ „ 1903/904	„ „ „ XXIV	„ „ „
Двадесети	1904/905	„ „ „ XXV	„ „ „
Двадесетъ и първиятъ	1905/906	„ „ „ XXVI	„ „ „
Двадесетъ и вториятъ	1906/907	„ „ „ XXVII	„ „ „
Нѣмало изпускъ	1907/908	„ „ „ XXVIII	„ „ „
Двадесетъ и третиятъ	1908/909	„ „ „ XXIX	„ „ „
Двадесетъ и четвъртиятъ	1909/910	„ „ „ XXX	„ „ „
Двадесетъ и петиятъ	1910/911	„ „ „ XXXI	„ „ „
Двадесетъ и шестиятъ	1911/912	„ „ „ XXXII	„ „ „
Двадесетъ и седмиятъ	1912/913	„ „ „ XXXIII	„ „ „

Всичко 27 изпуска въ 33 учебни години.

Общият брой на учениците по изпуски.

1885/86 11	1894/95 23	1903/904 10
1886/87 17	1895/96 12	1904/905 8
1887/88 11	1896/97 15	1905/906 7
1888/89 30	1897/98 34	1906/907 15
1889/90 14	1898/99 22	1903/909 4
1890/91 26	1899/900 16	1909/910 8
1891/92 26	1900/901 25	1910/911 9
1892/93 18	1901/902 16	1911/912 22
1893/94 14	1902/903 15	1912/913 <u>60</u>

Всичко ученици отъ 27 изпусака . . 488

Сжщитѣ ученици по мѣсторождението имъ.

I. Солунска околия:		IV. Дойрянска околия:	
гр. Солунъ	15	гр. Дойрянъ	12
с. Бугариево	4	с. Патаросъ	<u>1</u>
„ Ватилъкъ	2	Всичко	13
„ Куфалово	3		
„ Дудулари	1	V. Енидже-Вардарска:	
„ Айватово	<u>1</u>	гр. Енидже-Вардаръ	7
Всичко	26	с. Въдрища	1
		„ Бабакево	<u>1</u>
		Всичко	9
II. Кукушка околия:		VI. Воденска:	
гр. Кукушъ	26	гр. Водень	6
с. Грамадна	1	с. Владово	<u>4</u>
„ Женско	1	Всичко	10
„ Русилово	1		
„ Морарци	2	VII. Лжгадинска:	
„ Ангелци	1	с. Негованъ	2
„ Междурѣкъ	<u>1</u>	„ Зарово	2
Всичко	33	„ Висока	<u>1</u>
		Всичко	5
III. Гевгелийска околия:		VIII. Демиръ-Хисарска:	
гр. Гевгелий	4	с. Горни-Порой	4
с. Мачуково	4	„ Долни-Порой	2
„ Стояково	3	„ Петрово	<u>1</u>
„ Богданци	1	Всичко	7
„ Бойлица	1		
„ Мързенци	1		
гр. Гумендже	<u>5</u>		
Всичко	19		

IX. Сърска:		с. Лешко	2
гр. Съръ	1	„ Градево	1
с. Горно-Броди	2	„ Покровникъ	1
гр. Мелникъ	1	Всичко	9
Всичко	4	XV. Скопска:	
X. Драмска:		гр. Скопье	12
гр. Драма	1	с. Люляница	1
с. Просочани	2	„ Бразда	1
„ Войлакъ	1	Всичко	14
„ Плѣвня	2	XVI. Кумановска:	
Всичко	6	гр. Крива-Паланка	15
XI. Неврокопска:		„ Кратово	10
с. Гайтаниново	4	„ Куманово	3
„ Скребатно	3	Всичко	28
гр. Неврокопъ	2	XVII. Велешка:	
с. Либяхово	1	гр. Велесъ	41
„ Старчища	1	с. Папрадища	1
„ Осиково	1	„ Чичево	1
„ Хотовища	1	Всичко	43
„ Ковачевица	1	XVIII. Щипска:	
Всичко	14	гр. Щипъ	16
XII. Разложко:		с. Ново-Село	4
с. Банско	5	„ Балванъ	1
„ Годлево	3	Всичко	21
„ Бѣлица	2	XIX. Радовишка и Кочанска:	
„ Раклинъ	1	гр. Радовишъ	8
Всичко	11	„ Кочани	1
XIII. Мелнишка:		с. Шипковица	1
гр. Мелникъ	1	„ Раклинъ	1
с. Кресна	1	„ Конче	1
„ Калиманци	1	„ Морарци	1
„ Дебрене	1	гр. Пехчево	1
„ Д.-Орманъ	1	Всичко	14
„ Хотово	1	XIV. Горна-Джумайска:	
Всичко	6	гр. Горна-Джумая	5
XIV. Горна-Джумайска:			
гр. Горна-Джумая	5		

XX. Струмишка:		XXVI. Леринска:	
гр. Струмица	5	гр. Леринъ	1
с. Ново-Село	1	с. Пѣсочница	1
„ Дадила	1	„ Върбени	1
Всичко	<u>7</u>	„ Арменско	1
		„ Екши-Су	1
XXI. Тиквешка:		Всичко	5
гр. Кавадарци	4	XXVII. Костурска:	
с. Ватоша	9	с. Загоричани	5
„ Неготино	3	„ Бобища	5
Всичко	<u>16</u>	„ Бълг.-Блаца	2
Всичко		„ Куманичево	2
отъ Скопския вилаетъ .	143	„ Ракита	3
XXII. Битолска:		„ Черешница	1
гр. Битоля	10	„ Прекопана	1
„ Прилепъ	38	„ Смърдешъ	1
„ Рѣсенъ	4	„ Кономлади	1
„ Крушево	5	„ Джмбени	1
с. Пътеле	2	Всичко	22
Всичко	59	XXVIII. Кайлярско:	
XXIII. Дебърска:		с. Емборе	3
гр. Дебъръ	3	„ Биралци	1
с. Галичникъ	2	Всичко	4
„ Дрѣнокъ	2	Всичко	
„ Радоица	1	отъ Битолския вилаетъ .	132
„ Козица (Кичев.)	2	Всичко отъ Македония	447
Всичко	10	1. Отъ Западна Тракия:	
XXIV. Тетовска:		гр. Кавала	1
гр. Тетово	3	с. Карагачъ (Гюмердж.) .	1
с. Гостиваръ	1	Всичко	2
Всичко	4	2. Отъ Изт. Тракия (Одринско):	
XXV. Охридска:		гр. Лозенгредъ	4
гр. Охридъ	24	„ Одринъ	2
„ Струга	2	„ Куру-Дере	1
„ Радиля	1	„ Енидже	1
„ Журче	1	„ Дерекъ	1
Всичко	28	„ Еникъ	1
		Всичко	10

3. Отъ гр. Цариградъ	3	„ Фердинандъ	1
Всичко	<u>3</u>	„ Котелъ	1
Всичко отъ Тракия	15	„ Клисуре	1
4. Отъ България:		„ Ракишъ (Радомир.)	1
гр. София	3	„ Гаганица	1
„ Вратца	4	„ Царовене	<u>1</u>
„ Кюстендилъ	2	Отъ България Всичко	26
„ Троянъ	2	„ Македония „	447
„ Ямболъ	2	„ Тракия „	<u>15</u>
„ Свиленградъ	2	Всичко	
„ М.-Търново	4	свършили съ матура	488
„ Самоковъ	1		

Броятъ на следвалитѣ и напуснали по класове ученици презъ всичкитѣ 33 учебни години на гимназията.

№ по редъ	Въ учебнитѣ години	К Л А С О В Е														Всичко				
		I		II		III		IV		V		VI		VII		постжпили	следвали	науснали		
		постжпили	следвали	постжпили	следвали	постжпили	следвали	постжпили	следвали	постжпили	следвали	постжпили	следвали	постжпили	следвали					
1	1880/81	27	26	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	27	26	—	
2	1881/82	69	—	35	—	19	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	123	123	—	
3	1882/83	80	74	59	59	27	27	21	20	—	—	—	—	—	—	—	187	180	/7	
4	1883/84	48	43	86	79	73	71	40	38	21	19	—	—	—	—	—	263	250	/18	
5	1884/85	44	42	61	60	106	100	69	66	36	32	19	11	—	—	—	335	311	/24	
6	1885/86	38	37	40	37	70	60	86	77	62	54	35	34	11	11	—	342	310	/32	
7	1886/87	17	15	38	36	36	33	44	34	66	61	37	30	31	20	—	269	229	/40	
8	1887/88	15	13	26	22	27	24	23	21	37	31	39	34	25	11	—	192	156	/36	
9	1888/89	26	24	16	16	24	20	28	28	35	34	23	22	31	31	—	183	175	/8	
	Следвали	274		309		355		284		231		131		73		1760		166		
	Напуснали	20		17		28		28		26		22		25		(следвали)				
10	1839/90	25	24/4	16	22	31/2	27/5	14	159/11											
11	1890/91	23	21	20	26/3	30	28/2	26	174/5											
12	1891/92	20	22/2	19	28	32/3	26	26	173/5											
13	1892/93	19	20	15	27	26	22/2	18	157/2											
14	1893/94	11/5	19/1	7	7	24	15	14	97/6											
15	1894/95	26/2	23	25	30/2	28/2	25	23	180/6											
16	1895/96	20/3	17	18	25	23/4	16	12	131/7											
17	1896/97	24/1	22	26/2	23	20	18	15	148/3											
18	1897/98	23/4	13/3	6/1	33/8	12/1	15/3	—	107/20											
19	1898/99	32/4	22	18	36	37	34/3	29	208/7											
20	1899/900	27/4	23/4	27/5	22/1	25/5	34/2	17/1	175/22											
21	1900/901	22	20	23	28	30/2	27/1	25	175/3											
22	1901/902	21	19	27	31/2	28/4	18	16	160/6											
23	1902/903	24	20	33/2	24	27/3	19/1	16	172/5											
24	1903/904	24/1	18/1	17/1	24/1	19/1	21	14	137/5											
25	1904/905	21/2	20	11	23/2	24/2	15/4	9/1	123/11											
26	1905/906	7	10	12/1	28/1	19/1	12	11/1	99/4											
27	1906/907	19/3	6/1	17/4	21/5	18/4	10/9	11	102/26											
28	1907/908	23/1	13/1	6	38/5	12/1	15/1	—	107/9											
29	1908/909	30/3	17/3	12	24/9	27/12	8/2	19/15	137/44											
30	1909/910	35/1	23/2	15	59/1	25/1	17	7	181/5											
31	1910/911	42/3	27/4	20/1	73/8	65/4	21/1	12/1	260/22											
32	1911/912	37/1	31/1	16	88/23	68/5	64/1	22/2	326/13											
33	1912/913	—	25/3	28/3	91/14	72/3	71/2	51/2	338/27											
Всичко презъ последнитѣ 24 години		565	517	475	445	444	425	836	781	722	662	578	539	406	383	Всичко				
Съ ония презъ първитѣ деветъ години		38	30	19	35	60	39	23												
Всичко		294	274	326	309	363	335	313	284	257	231	153	131	98	73					
постжпили		20	17	28	29	26	22	25												
следвали		801	849	807	1149	979	731	504												
напуснали.		754	791	760	1065	893	670	456												
		47	58	47	84	86	61	48								5820				
																5389				
																431				

Следвалитѣ въ VII класъ държали матура 456 ученика
Отъ напусналитѣ явили се и други на „ 32 „

Всичко свършили съ матрра: 488 ученици

III

ПЕДАГОГИЧЕСКИ КУРСЪ ПРИ ГИМНАЗИЯТА.

За да се подготвятъ учители за основнитѣ и трикласни училища въ провинцията, въ учебната 1887/88 година се отвори при мъжката гимназия двегодишенъ Педагогически курсъ, подъ управлението на гимназиалния директоръ и съ преподаватели въ гимназията. Курсътъ просъществува осемъ години — отъ 1887/88 до 1895/96 учебни години. Броятъ на свършилитѣ ученици е 129.

Приемаха се въ първия курсъ свършилитѣ трети гимназияленъ класъ. Програмата на учебнитѣ предмети бѣше гимназиялната съ педагогика, преподавана отъ специалисти по нея учители. Броятъ на свършилитѣ ученици въ курса показва, че гимназиялното образование се е предпочитало отъ педагогическото.

Списъкъ на свършилитѣ Педагогическия курсъ ученици съ свидетелства за зрѣлостъ при Солунската мъжка гимназия отъ откриването му въ 1887/8 до 1895/96 год.

Първи изпускъ въ учебната 1888/89 година.

(Безъ зрѣлостенъ изпитъ)

1. Д. Божковъ отъ с. Савекъ (Д. Хисарско), роденъ въ 1866 г
2. Тодоръ Бѣлоглавовъ отъ гр. Шипъ " " 1869 "
3. Д. Георгиевъ отъ с. Негованъ (Солунско) " " 1869 "
4. Кост. Георгиевъ отъ гр. Цариградъ " " 1868 "
5. Хр. Георгиевъ отъ с. Брѣзница (Костурско) " " 1865 "
6. Ив. Дуйковъ отъ с. Сопотъ (Кумановско) " " 1866 "
7. Г. Ивановъ отъ с. Броди (Сърско) " " 1868 "
8. Д. Ивановъ отъ с. Екшису (Леринско) " " 1866 "
9. Илия Ивановъ отъ гр. Прилепъ " " 1867 "
10. Хр. Илиевъ отъ гр. Битоля " " 1869 "
11. Ат. Михайловъ отъ с. Бобища (Костурско) " " 1867 "
12. Кост. Николовъ отъ гр. Ресенъ " " 1869 "

13. Мино Петковъ отъ с. Тресанче (Дебърско)	" "	1866 "
14. Ив. Поповъ отъ гр. Г.-Джумая	" "	1866 "
15. Димо Трайковъ отъ с. Смърдешъ (Костур.)	" "	1865 "
16. Стоянъ Трубаревъ отъ гр. Скопье	" "	1865 "
Василь Шоповъ отъ гр. Неврокопъ	" "	1866 "

Въ забележката срѣщу цѣлия изпускъ съ моливъ написано: „Зрѣлостенъ изпитъ не е произведенъ, а годишенъ за цѣлия изпускъ, зачита се за завършено срѣдно образование“.

Втори изпускъ въ учебната 1889/90 година.

(Съ зрѣлостни свидетелства)

1. Недѣлко Дамяновъ отъ гр. Битоля	роденъ въ	1869 г.
2. Стефанъ Ивановъ отъ гр. Битоля	" "	1872 "
3. Атанасъ Илиевъ отъ гр. Прилепъ	" "	1867 "
4. Наумъ Петровъ отъ с. Пѣсочница (Леринско)	" "	1869 "
5. Ант. п. Илиевъ отъ с. Лешко (Г.-Джумайско)	" "	1867 "
6. Стойко Тютюнджиевъ отъ гр. Лозенградъ	" "	1869 "
7. Г. Каранджуловъ отъ гр. Прилепъ	" "	1867 "

Трети изпускъ въ учебната 1890/91 година.

1. Наумъ Атанасовъ отъ гр. Охридъ	роденъ въ	1872 г.
2. Димитъръ Атанасовъ отъ гр. Вратца	" "	1870 "
3. Милко Ахчиевъ отъ гр. Скопье	" "	1870 "
4. Д. Дуртанчевъ отъ с. Цапари (Битолско)	" "	1869 "
5. Дим. п. Исаковъ отъ гр. Джумая	" "	1871 "
6. Тома Исаиевъ отъ гр. Тетово	" "	1869 "
7. Ив. Костадиновъ отъ с. Златари (Рѣсенско)	" "	1871 "
8. Йорд. Мирчевъ отъ гр. Прилепъ	" "	1874 "
9. Пант. Николовъ отъ с. Пателе (Леринско)	" "	1869 "
10. Среб. п. Петровъ отъ с. Екшису (Кайларско)	" 8/X.	1870 "
11. Ник. Радославовъ отъ с. Левуново	" "	1870 "
12. П. Чакъряновъ отъ гр. Велесъ	" "	1870 "
13. Андрей Шапковъ отъ с. Царедворъ (Рѣсенско)	" "	1874 "

Четвърти изпускъ въ 1891/92 учебна година.

1. М. Антоновъ отъ с. Ранци (Кайлярско)	род. въ	10/VII 1827 г.
2. Ив. Ачковъ отъ гр. Струга	" "	27/XII 1874 "
3. Г. Басмаровъ отъ гр. Неврокопъ	" "	4/III 1871 "
4. Дим. Битраковъ отъ гр. Охридъ	" "	7/III 1871 "

5. Ник. Вълчевъ отъ с. Казичане (Бъл.)	„ „	13/IV	1870 „
6. Дим. Галевъ отъ гр. Велесъ	„ „	11/X	1872 „
7. Дим. Георгиевъ отъ гр. Кр.-Паланка	„ „	15/VIII	1872 „
8. Н. Георгиевъ отъ с. Окуфъ (Дедеагачко)	„ „	6/XII	1872 „
9. П. Глушковъ отъ гр. Велесъ	„ „	10/VII	1873 „
10. Стойче Димевъ отъ гр. Битоля, роденъ на		25/X	1872 „
11. Ст. п. Димитровъ отъ с. Каракъой(Невр.)	„ „	30/I	1869 „
12. Тома Димитровъ отъ с. Стояково (Гев.)	„ „		1873 „
13. Светозаръ Витошевъ отъ гр. Скопье	„ „	17/I	1872 „
14. Левъ Карадимчевъ отъ гр. Охридъ	„ „	1/III	1873 „
15. Стеф. Костадиновъ отъ с. Хотово (Мел.)	„ „	12/IX	1873 „
16. Г. Курукафовъ отъ гр. Одринъ	„ „	8/IX	1871 „
17. Алекс. Кръстевъ отъ с. Зубовци (Куман.)	„ „	12/IX	1872 „
18. Е. Джунгуловъ отъ с. Лазарополе (Рек.)	„ „	27/VIII	1870 „
19. Мих. Миладиновъ отъ гр. Кратово	„ „	24/X	1869 „
20. Мих. Наумовъ отъ с. Екшису (Леринско)	„ „	25/VI	1873 „
21. Г. Николовъ отъ гр. Неврокопъ	„ „	21/II	1872 „
22. Василь Панчевъ отъ гр. Велесъ	„ „		1872 „
23. Т. Петковъ отъ с. Лжджакиой (Дедеаг.)	„ „	20/VIII	1871 „
24. Мет. Стояновъ отъ с. Екшису (Лерин.)	„ „	2/VII	1874 „
25. Кост. Трифоновъ отъ с. Баница „	„ „	8/I	1871 „
26. Стоянъ Трушковъ отъ гр. Петричъ	„ „	1/III	1870 „
27. Атиногенъ Хаджовъ отъ гр. Струга	„ „	16/VII	1874 „
28. Дим. Хлѣбаровъ отъ гр. Воденъ	„ „	14/IX	1872 „
29. Порфирий Шайновъ отъ гр. Струга	„ „	11/VII	1873 „

Пети изпускъ въ 1892/93 учебна година.

1. Иванъ х. Атанасовъ отъ с. Дерекъой (Од.)	род. въ	1871 „
2. Здраве Бошевъ отъ с. Лисолай (Бит.)	„ „	1871 „
3. Илия Гюрчевъ отъ гр. Охридъ	„ „	1866 „
4. Кръсте Димчевъ отъ гр. Битоля	„ „	1873 „
5. Иванъ Коневъ отъ гр. Прилепъ	„ „	1873 „
6. Г. Мандичевъ отъ гр. Солунъ	„ „	1873 „
7. Дим. Розовъ отъ с. Бобища (Костур.)	„ „	1866 „
8. Ан. Ставревъ отъ с. Янковецъ (Ресен.)	„ „	1872 „
9. Гр. п. Томовъ отъ с. Мачуково (Гев.)	„ „ 24/VI	1872 „
	(безъ зрѣлости свидетелства)	
10. Спиро Бадевъ отъ гр. Прилепъ	„ „	1872 „
11. Никола Поповски отъ с. Косенецъ (Корч.)	„ „	1874 „
12. Търпо п. Филиповъ отъ с. Баница (Деб.)	„ „	1874 „

Шести изпускъ въ 1893/94 учебна година:

1. Дим. Ангеловъ отъ с. М.-Дервентъ (Одр.) род. въ 25/IX 1869 г.
2. Хр. Атанасовъ отъ с. Пасинки (Дебр.) „ „ 15/III 1869 „
3. Ан. Добревъ отъ гр. Ресенъ „ „ 1873 „
4. Лазаръ Давчевъ отъ с. Кожле (Скопско) „ „ 15/II 1874 „
5. Стеф. п. Ивановъ отъ гр. Кочани „ „ 17/VII 1875 „
6. Павелъ Ковачевъ отъ гр. Мустафаша „ „ 30/VI 1872 „
7. Стоянъ Кръстевъ отъ гр. Щипъ „ „ 7/IX 1875 „
8. Ан. Неофитовъ отъ гр. Тетово „ „ 15/V 1874 „
9. Г. Саманджиевъ отъ гр. Мустафаша „ „ 3/III 1870 „
10. Бл. Тошевъ отъ с. Зелениче (Костурско) род. 15/VI 1872 г.
11. Атан. Палчевъ отъ с. Косинецъ (безъ зрѣлосто свидетелство)
„ 20/IV 1873 „
12. Г. Атанасовъ отъ с. Бобища (Костурско) „ 15/III 1870 „

Седми изпускъ въ 1894/95 уч. година.

(Съ свидетелства за зрѣлостъ)

1. Ив. Грудевъ отъ с. Сувонли (Одринско) род. 25/V 1872 г.
2. Ил. Гулабчевъ отъ гр. Леринъ „ 30/VI 1873 „
3. Дим. Ивановъ отъ с. Карахалилъ (Лозенгр.) „ 8/X 1875 „
4. Кост. Илиевъ отъ гр. (Радовишъ) „ 2/IV 1872 „
(Безъ зрѣлостни свидетелства):
5. Йорд. Ангеловъ отъ гр. (Прилепъ) „ 29/III 1874 „
6. Хр. п. Василевъ отъ с. Берово (Малешов.) „ 23/III 1874 „
7. Вас. Костадиновъ отъ с. Б.-Блаца (Костур.) „ 3/V 1875 „
8. Кост. Кузмановъ отъ с. Киречкѡй (Солун.) „ 18/III 1876 „
9. Ат. Николовъ отъ с. Мачуково (Гевгел.) „ 19/I 1874 „
10. Ат. Ризовъ отъ с. Кременъ (Неврокоп.) „ 14/IV 1875 „
11. Кр. Самарджиевъ отъ с. Крушево (Д.-Хис.) „ 10/IX 1874 „

Осми изпускъ въ уч. 1895/96 год.

(Съ свидетелства за зрѣлостъ)

1. Антонъ Димитровъ отъ с: Д. Порой, род. 6/VIII 1876 г.
2. Ник. п. Димитровъ, с. Узунъ-кюпрю (Одр.) „ 6/VIII 1079 „
3. Пет. Макревъ отъ с. Селце (Дебърско.) „ 14/X 1875 „
4. Мих. Николовъ отъ с. Бобища (Кост.) „ 15/VIII 1874 „
5. Хр. Павловъ отъ гр. Сѣрѣ „ 27/X 1875 „
6. Д. п. Христовъ отъ с. Кръстофоръ (Бит.) „ 15/VIII 1874 „
7. Влад. Яневъ отъ гр. Щипъ „ 28/V 1877 „

(Безъ свидетелства за зрѣлость):

1. Ив. Анастасовъ отъ с. Лобница (Корч.) род. 28/III 1896 г
2. Йорд. Анастасовъ отъ гр. Кратово " 10/I 1877 "
3. Кост. Георгиевъ отъ с. Банско (Разлож.) " 25/X1076 "
4. П. Димитровъ отъ с. Негованъ (Лжгад.) " 19/VI 1874 "
5. Г. Зердевъ отъ гр. Прилепъ " 26/X 1877 "
6. Дионисъ Кандиларовъ отъ гр. Кукушъ " 23/I 1876 "
7. Г. Костадиновъ отъ с. Хотово (Мелн.) " 19/I 1875 "
8. Хр. Нейковъ отъ с. Църковени (Воден.) " 8/IV 1874 "
9. Д. Смиляновъ отъ гр. Прилепъ " 20/1876 "
10. Хр. Узуновъ отъ гр. Охридъ " 10/X1878. "

Всички свършили 129 ученици, отъ които 79 съ зрѣлостни свидѣтелства и 40 безъ такива.

ТЪРГОВСКИ КУРСОВЕ ПРИ ГИМНАЗИЯТА.

Солунъ, като търговски центъръ е привличалъ и по-заможнитѣ българи отъ разни мѣста на Македония за търговия, мнозина отъ които виждали нуждата отъ търговско образование за синоветѣ си. Още съ отварянето на гимназията въ програмата ѝ се въвежда и смѣтководство, преподавано отъ подготвенъ за него учителъ, а когато е нѣмало такъвъ, то е оставало незаето.

Но нуждата отъ специално търговско образование за българската младежъ ставала все по-належаща. И на 20-та година на гимназията — въ 1899/900 учебна г. бѣ откритъ при нея тригодишенъ Търговски курсъ, който обаче следъ 3 години (1903/904 учебна год.) се закры, като не удовлетворявалъ напълно потрѣбното търговско образование.

Броятъ на следвалитѣ ученици презъ тритѣ учебни години билъ: въ 1899/900 въ I кл. 25 (напуснали 4), 1900/901 въ I кл. 24 и въ II. 20 (напуснали 3) и 1901/902 въ I кл. 16, въ II. 17 и въ III. 18 (напуснали 4); всичко (въ I. — 65, II. — 37 и III. 18) — 120 ученици (напуснали 11).

Отъ следвалитѣ 14 ученици въ III-ти класъ, свършили тригодишния търговски курсъ съ свидетелства за зрѣлость:

Отъ I-ви изпускъ въ 1901/902 уч. година

1. Тодоръ Александровъ, отъ гр. Щипъ, род. на 9/V 1879 год.
2. Ник. Гацевъ отъ гр. Воденъ " " 20/IX 1883 "
3. Георги Георгиевъ отъ гр. Дойрянъ " " 17/X 1884 "

4. Любом. Илевъ отъ гр. Д.-Джумая	„ „	13/XI 1882	„
5. Иванъ Нощевъ отъ гр. Воденъ	„ „	1/III 1882	„
6. Ангелъ Пецовъ отъ гр. Габрово	„ „	31/VIII 1882	„
7. Г. Саракиновъ отъ гр. Воденъ	„ „	22/I 1884	„
8. Н. Стояновъ отъ с. Церова-кория (Бълг.)	„ „	3/IX 1882	„
9. Арсенъ Тасовъ отъ гр. Г.-Джумая	„ „	9/I 1884	„
10. Кост. Пандевъ, с. Калопать (Драм.)	„ „	20/V 1877	„

Отъ следвалитѣ въ III класъ ученици въ последната на курса 1902/903 уч. година държали матура 11 ученици и получили свидетелства за зрѣлость:

Отъ II изпускъ въ уч. 1902/903 година

1. Йорд. Сугаревъ, отъ гр. Прилепъ род. на	15/IX 1831	год.
2. Йорд. Биолчевъ, отъ гр. Прилепъ „ „	24/I 1880	„
3. Алек. Стефовъ, отъ гр. Мустафа-паша „ „	10/II 1881	„

А другигѣ 8 ученици получили свидетелства за завършенъ курсъ:

1. Кост. Андреевъ отъ гр. Дупница род. на	18/IV 1881	год.
2. Кост. Ацевъ отъ гр. Прилепъ „ „	20/VIII 1880	„
3. Н. Василевъ отъ гр. Луковитъ (Бълг.) „ „	9/II 1884	„
4. Цв. Гайдаровъ, отъ с. Правецъ „ „	25/XII 1882	„
5. Ст. Михневъ отъ с. Дълбоки „ „	28/I 1881	„
6. Геор. Николчевъ отъ гр. Белоградъ „ „	28/III 1885	„
7. Ат. Петровъ отъ с. Гждоборъ (Солун.) „	14/IX 1822	„
8. Дим. Янковъ отъ гр. Варна (Бълг.) „	29/II 1880	„

Всичко отъ двата изпуска на курса свършили 21 ученици отъ тѣхъ 13 съ зрѣлостни свидетелства и 8 съ удостоверения за завършенъ курсъ.

КЛАСИЧЕСКИ ОТДѢЛЪ.

При мжжката гимназия бѣ откритъ въ 1883/4 учебна година въ IV-ия класъ съ четири годишенъ курсъ до 1896/97 учебна година и следъ три години закритъ въ 1899/900 учебна година.

Списъкъ на свършилитѣ класическия отдѣлъ съ матура ученици отъ 1896/97 до 1898/99 учебна година.

Първи изпускъ въ 1896/97 учебна година.

1. К. Баждаровъ, отъ с. Катраница (Кайлярско) род.	15/V 1878	г.
2. Ал. Георгиевъ отъ гр. Г.-Джумая „	20/II 1877	„

3. К. Звънчаровъ отъ гр. Неврокопъ	„ 10/X 1874 „
4. Д. п. Илиевъ отъ гр. Струмица	„ 16/I 1878 „
5. Василь Узуновъ отъ гр. Г.-Джумая	„ 8/IV 1873 „

Втори изпускъ въ 1897/98 учебна година.

1. Йорданъ Ачковъ, отъ гр. Прилепъ	род. 8/IX 1877 г.
2. Милошъ п. Милошевъ отъ гр. Ст.-Загора	„ 28/IX 1874 „
3. Ник. Минцевъ отъ гр. Дойрянъ	„ 22/X 1880 „
4. Козма Стефовъ отъ с. Загоричане (Костурско)	„ 25/IX 1875 „
5. Стоянъ Стойковъ отъ с. Сурлево (Дойрянско)	„ 18/V 1879 „

Свършилъ безъ зрѣлостно свидѣтелство:

6. Запре Трайковъ отъ с. Топчиево (Солунско)	род. 15/III 1874 „

Трети изпускъ въ 1898/99 учебна година.

1. Г. Анастасовъ, отъ с. Ново-село (Солунско)	род. 14/V 1879 г.
2. П. Георгиевъ „ „ „ „	„ 26/VI 1876 „
3. Кр. Капиданчевъ отъ с. Лобаница (Корчан.)	„ 14/XI 1880 „
4. Никола Маноловъ отъ гр. Кукушъ	„ 26/V 1887 „
5. Б. Пројовски отъ с. Янковецъ (Ресенско)	„ 1/II 1879 „
6. Ангелъ Московъ отъ гр. Съръ	„ 15/III 1878 „
7. Хр. п. Ивановъ отъ с. Морарци (Кукушко)	„ 1/VIII 1877 „

Свършилъ безъ зрѣл. свидѣтелство:

8. Мил. Мартиновъ отъ гр. Велесъ, роденъ 12/VII 1880 г.

Всичко отъ Класическия отдѣлъ 19 ученици.

ТЪРГОВСКА ГИМНАЗИЯ.

Потрѣбата отъ търговска наука за българитѣ въ вилаетитѣ се наложи и бѣ откритъ I. кл. на Търговска гимназия въ зданието на реалката въ учебната 1904/5 год. съ 14 ученика, които живѣли на частни квартири. За привлечане на повече ученици, съ отварянето и на II кл. съ 26 ученика, на следната 1905/6 год. биде откритъ за тѣхъ пансионъ и въведена униформа отъ тъмносиво сукно на 40 пансионера. Броятъ на ученицитѣ до V-ти класъ въ 1908/9 учебна год. достигналъ 86. Съ отварянето и на VI-ти класъ въ 1909/10 год. гимназията се обяви за пълна, съ завършенъ търговски образователенъ курсъ, съ специаленъ свой учителски персоналъ и директоръ и въ отдѣлно помѣщение и пансионъ.

Гимназията е открита по предписание отъ екзархията, на 20. VIII, а занятията почнати на 1. септ. — Учителскиятъ персоналъ състоялъ отъ 9 души, съ обща годишна плата 22,371 л.

Преподаванията презъ годината били редовни. Имало 5758 учебни часове, занятията завършени съ повторения презъ цѣль мѣсець на изучения материялъ.

Тази учебна година гимназията даде първи изпускъ на свършилитѣ съ матура 3 ученици и получили зрѣлостни свидѣтелства, съ общъ год. успѣхъ при петибална система 4'60.

Отъ 126 ученици 108 живѣли въ пансиона и 18 — при родителитѣ си. Въ пансиона тѣ бѣха подъ надзора на началникъ и трима наставника. Ползували се съ добра храна и две облекла — зимно и лѣтно. Поради нехигиеничнитѣ условия въ зданията, неприспособени за пансиони, и нѣмането на шинели нѣкои ученици заболѣвали и едни отъ тѣхъ били освободени отъ занятия и пратени въ роднитѣ имъ мѣста.

На ученицитѣ сж четени реферати за учтивость и вежливость въ обноскитѣ имъ, и това е повлияло значително на тѣхното поведение, да съзнаватъ грѣшкитѣ си и своитѣ лоши постѣпки. (Провинили се 23 ученици и наказани съ мѣрене). Вмѣсто екскурзии ученицитѣ отъ V и VI класове сж водени въ нѣкои голѣми търговски кантори, посетили сж въ пристанището руската плавателна изложба на стоки и тая на ромънскитѣ произведения, сжществуващитѣ търговски курсове при разнитѣ въ града училища: гръцко, елино-френско, италиянско, ромънско, еврейско и сръбско, което, впрочемъ, наскоро биде закрито. Въ тия училища имаше повече ученици еврейчета, предимно за усвояване на езици, а въ търговския отдѣлъ на френския колежъ отивали и българчета за изучване на френския езикъ, преподаването на който въ гимназията било засилено още отъ I класъ и уреденъ при нея и търговски музей.

Нѣкои отъ учителитѣ имали часове по своята специалность и въ мжжката гимназия и обратно. Класнитѣ стаи служели и за заняти на ученицитѣ. По нѣмане на учебници по нѣкои специални предмети преподаването ставало по записки, а това затруднявало учителитѣ, които сж имали по нѣколко такива предмети въ единъ класъ съ по единъ часъ седмично. После-обѣднитѣ уроци въ нѣкои класове ставали по-късно, поради голѣмитѣ горещини въ Солунъ отъ м. май. Пра-

вителиството снабдило гимназията съ официално позволително и тя била призната за пълна сръдня търговска.

Въ втората 1910/11 уч. година на гимназията записванията на ученицитѣ продължили отъ 25. VIII и презъ цѣлия м. септеиврий, поради късното имъ пристигане, отъ страхъ на появилата се въ града холера. Мнозина отъ дошлиитѣ ученици били „почти малокръвни“.

Гимназията и пансионътъ се помѣстили въ доста хигиенно и вмѣстително, триетажно здание, наблизу до мъжката гимназия, въ която отивали ученицитѣ на уроцитѣ по физика и химия.

Записали се въ гимназията 122 ученика, следвали до края на уч. година 119 и напуснали трима. Въ пансиона били 107 ученици, отъ тѣхъ плащали пълна такса и непълна 75, стипендиянти 24, полустипендиянти 8 и приходещи 15. Общата имъ възраст била отъ 12 до 22 години.

Учители имаше 11, отъ които 5 миналогодишни и 6 новоназначени, съ обща годишна плата 26,003 л.

Съ матура свършили отъ VII класъ 3 ученици.

Повече сведения за тази уч. година нѣма, защото годишниятъ отчетъ на гимназията не се намѣри въ екзарх. архива.

Въ учебната 1911/12 год. закритъ I класъ, а въ следната — и II-я и гимназията останала съ горнитѣ петъ класа, но броятъ на ученицитѣ не намалѣлъ.

Предметитѣ по класове съ седмичнитѣ имъ часове били следнитѣ:

	II	III	IV	V	VI	VII	Всичко
Законъ божи	2	—	2	—	—	2	5
Български езикъ	5	4	3	—	—	—	12
Литература	—	—	—	2	2	1	6
Математика	3	3	—	—	—	—	6
Геометрия	2	2	—	—	—	—	4
Алгебра	—	—	3	2	1	—	6
Всеобща и Бълг. история .	—	2	1	1	2	—	6
География	2	2	1	1	1	—	7
Естествена история	2	2	—	—	—	—	4
Физика	—	2	—	2	2	—	6
Химия	—	—	2	2	—	—	4
Френски езикъ	6	6	4	5	5	5	31
Нѣмски „	—	—	4	4	5	5	18
Турски „	5	5	4	4	4	3	25
Търговско смѣтане	—	—	2	3	2	—	7
Търговско знание	—	—	1	1	1	—	3
Книгодържание	—	—	2	2	—	3	7
Законоведение	—	—	2	2	2	1	7
Търговска география	—	—	1	1	—	1	3
Стокознание	—	—	—	—	3	3	6
Финансова наука	—	—	—	—	—	1	1
Търговско право	—	—	—	—	—	1	1
Търговска кантора	—	—	—	—	2	3	5
„ икономия	—	—	—	—	—	1	1
„ история	—	—	—	—	—	1	1
Политическа аритметика . .	—	—	—	—	—	2	2
„ икономия	—	—	—	—	—	1	1
Дактилография	—	—	1	1	—	—	2
Рисование	2	2	—	—	—	—	4
Краснописание	2	1	—	—	—	—	3
Гимнастика	1	1	—	—	—	—	2
Всичко 32 предмета съ часове :	32	32	33	33	33	33	196

Учители презъ последнитѣ четири учебни години били:

Име и презиме	1909/910	1910/11	1911/12	1912/13	Всичко години
Йорданъ Бомболовъ, управитель	1	1	1	—	3
Георги Саракиновъ	1	1	—	—	2
Йорданъ Николовъ	1	—	—	—	1
Никола Гацевъ	1	1	1	—	3
Емануилъ Ляпчевъ	1	1	1	1	4
Петръ Ивановъ	1	1	1	1	4
Георги Ивановъ	1	—	1	—	2
Михаилъ Шурковъ	1	—	1	—	2
Георги Аяновъ	1	—	—	—	1
Евтимъ Наковъ	—	1	—	—	1
Иванъ Сапунаровъ	—	1	—	—	1
Драганъ Зафировъ	—	1	—	—	1
Георги Митовъ	—	—	1	—	1
Стоянъ Янковъ	—	1	—	—	1
Пано Младчевъ	—	1	—	—	1
Сребренъ п. Петровъ	—	—	1	—	1
Владимиръ п. Алексиевъ	—	—	1	1	2
Атанасъ Димитровъ	—	—	1	1	2
Владимиръ Цървенковъ	—	1	—	—	1
Д-ръ Тодоръ Дечевъ, управитель	—	—	—	1	1
Симеонъ Златковъ	—	—	—	1	1
Василъ Ивановъ	—	—	—	1	1
П. П. Шатевъ	—	—	—	1	1
Георги Стояновъ	—	—	—	1	1
Илия Колевъ	—	—	—	1	1
Амеде Барде	—	—	1	—	1
Ж. Ришеръ	—	—	1	—	1
Ж. Лигониеръ	—	—	1	—	1
Всичко 28 учители въ .	9	11	13	10	43

По мѣсторождение учителитѣ били 40 българи отъ Македония и 3 французи отъ Парижъ.

Броятъ на ученицитѣ презъ последнитѣ четири години по

Въ учебн. Година	Мѣсторождение отъ						Домашно поло- жение			Съдържанне				Д С Ч К О						
	Со- лунско		Скоп- ско		Одрин- ско		Бъл- гария		Градове		Села		съ живи родите- ли		безъ баща или майки	кръгли сираци	пълна и непълна такса	стипен- дианти	полу- стипен- дианти	При- ходящи
	51	27	32	11	5	101	25	5	101	25	101	25								
1909/10	51	27	32	11	5	101	25	101	25	101	25	101	22	3	83	16	9	18	126	
1910/11	51	25	31	10	5	98	24	98	24	98	24	96	23	3	75	24	8	15	122	
1911/12	52	27	33	10	3	102	23	102	23	102	23	98	24	3	90	12	9	14	125	
1912/13	52	26	32	10	4	105	19	105	19	105	19	97	23	4	76	24	8	16	124	
Срѣдно	52	26	32	10	4	102	23	102	23	102	23	98	23	3	81	19	9	16	124	

По занятие родителей на ученицитѣ били: 51 търговци, 34 занаятчии, 12 свободна професия, 10 земледѣлци, 6 свещеници и учители, 3 чиновници, 2 надничари и 6 непоказано занятие.

Отъ зададенитѣ теми за писменъ изпитъ на матурирантитѣ въ уч. 1911/12 год. по политическа аритметика и търговско смѣтане интересна е била следната: „Ако се намѣри българинъ добродѣтель, който въ деня на 150-годишнината на Паисиевата история да подари само 10,000 лв. за образуване фондъ „от. Паисий“ и екзархията нареди, щото всѣка една отъ 16-тѣ епархии да внася въ началото на годината за фонда по 300 л., екзархията 600 л., и „Българската Матица“ 500 лв., то следъ 50-годишнината на фонда, която ще се съвпада съ 200-годишнината на Паисиевата история, ще може да се издържа за вѣчни времена Солунската Търговска гимназия само отъ лихвитѣ на фонда, ако сумитѣ на последната се внасятъ своевременно въ банката за олихвяване по 4⁰/₀ сложна лихва“.—Устниятъ изпитъ билъ по: законъ божи, законоведение, стокознание съ технология, политико-търгов.-икономия, търговско знание, търговска география и финансова наука. Конспектитѣ били съобщени на абитуриентитѣ въ навечерието на изпититѣ и тѣ били издържали съ много-добъръ успѣхъ, понеже се занимавали „старателно“, когато учиницитѣ отъ другитѣ класове, по нѣмане на годишенъ изпитъ, гледали само да получатъ преводна бележка.

Дисциплината въ гимназията, както и въ реалната, била нарушавана „отъ външни подстрекавания на разни лица, за постигане чрезъ учащата се младежъ свои цели, чужди на учебно-възпитателното“ дѣло. Вследствие на това презъ уч. 1911/12 година сж наказани за разни провинения 56 ученици, отъ които 3 отстранени отъ пансиона и 1 изключенъ и отъ гимназията.

Стопанската комисија (отъ управителя, началника, 2 учители и 2 граждани) се грижила за храната и облѣклото на пансионеритѣ, за нуждитѣ на пансиона и контролирала приходо-разходнитѣ парични суми.

Въ града станала изложба на картини, въ която били представени такива и отъ нашитѣ ученици и за една отъ тѣхъ опредѣленъ бронзовъ медалъ.

Гимназията била ревизирана отъ екзархийскитѣ инспектори, посетена отъ дѣловодителя на училищния отдѣлъ при екзархията, отъ екскурзиянти отъ Варненското търговско училище и отъ разни длѣжностни лица.

**Списъкъ на свършилитѣ гимназията съ матура отъ IV-ия
класъ ученици.**

Отъ I-ви изпускъ въ учебната 1909/10 година.

Липсватъ имената на свършилитѣ трима ученици.

Отъ II-ри изпускъ въ учебната 1910/11 година.

1. Вл. Хр. Икономовъ отъ гр. Щипъ, роденъ на 31/I 1891 год.
2. Кондовъ Тодоръ отъ гр. Солунъ " " 8/I 1893 "
3. Ризовъ Георги отъ гр. Солунъ " " 8/V 1893 "

Отъ III-ти изпускъ въ учебната 1911/12 година:

1. Апостоловъ Тр., отъ с. Духъ (Гостив.) на възрастъ 21 год.
2. Гиговъ Апостоль отъ гр. Воденъ " " 22 "
3. Голевъ Христо отъ гр. Щипъ " " 22 "
4. Димитровъ Никола, отъ с. Д.-Порой (Д.-Хисарско), 22 "
5. Константиновъ Атанасъ отъ с. Хрупища (Костурско) 21 "
6. Саковъ Петъръ отъ гр. Кукушъ " " 24 "
7. Стаматовъ Богданъ отъ гр. Солунъ " " 20 "
8. Сарджовъ Крумъ отъ гр. Кукушъ " " 18 "
9. Хаджиевъ Владимиръ отъ гр. Охридъ " " 21 "
10. Х. Божковъ Любомиръ отъ гр. Скопье " " 21 "

съ свидетелство за завършенъ курсъ.

Отъ IV-ти изпускъ въ последната 1912/13 уч. година свършили съ общъ годишенъ успѣхъ по всѣки предметъ отъ последния класъ и получили свидетелства съ зрѣлостъ:

1. Алиоковъ Никола, отъ гр. Кукушъ роденъ на 11/XI 1891 г.
 2. Арсовъ Христо отъ гр. Щипъ " " 19/III 1894 "
 3. П. Анастасовъ Димитръ отъ гр. Скопье " " 25/VII 1894 "
 4. Благоевъ Димитръ отъ с. Фотовища (Невр.) " 12/X 1892 "
 5. Бошнаковъ А. Георги отъ гр. Радовишъ " " 13/IV 1890 "
 6. Гюрковъ Панче отъ гр. Щипъ " " 1/IV 1894 "
 7. Илиевъ А. Сотиръ отъ гр. Г.-Джумая " " 20/V 1892 "
 8. Ивановъ Методи отъ с. Орланци (Кич.) " " 15/X 1892 "
 9. Констандиновъ Иванъ отъ гр. Неврокопъ " " 1/I 1895 "
 10. Калайджиевъ Никола отъ с. Г.-Броди " " 15/VI 1891 "
- (Д.-Хисарско)
11. Прилепски Георги отъ гр. Велесъ " " 10/IV 1891 "
 12. Паскалевъ Констан. отъ с. Старчище (Невр.) " 10/V 1891 "
 13. Василевъ (п. Стефановъ) Филипъ отъ гр. Букъ 9/XI 1891 "

14. Табаковъ Н. Янчо отъ гр. Дедеагачъ „ „ 1/I 1893 „
 15. Тасевъ Стефанъ отъ гр. Кратово „ „ 17/XII 1891 „
 16. Шурковъ Петръ отъ гр. Велесъ „ „ 6/V 1893 „
 17. Янковъ Кръстьо отъ с. Хрупища (Кост.) „ „ 2/IV 1892 „

Общиятъ брой на свършилитѣ съ зрѣлостни свидѣтелства ученици:

Отъ III курсъ въ 1901/902 уч. год. въ I-ви изпускъ 10 ученици,
 „ сжция „ „ 1902/903 „ „ „ II-ри „ 3 „

Всичко . . 13

„ VI класъ въ 1909/10 „ „ „ I-ви изпускъ 3 ученици

„ 1910/11 „ „ „ II-ри „ 3 „

„ 1911/12 „ „ „ III-ти „ 10 „

и „ 1912/13 „ „ „ IV-ти „ 17 „

Всичко . 33

Всичко . . 46 ученици.

Броятъ на ученицитѣ по години, следвали въ търговскитѣ курсове и въ гимназията.

№ по редъ	въ уч. година	Курсове						напуст-нали	следвали	ВСИЧКО
		I	II	III	IV	V	VI			
I.	1899/900	25	—	—	—	—	—	4	21	25
II.	1900/901	24	20	—	—	—	—	3	41	44
III.	1901/902	16	17	18	—	—	—	4	47	51
IV.	1902/903	—	—	11	—	—	—	—	11	11
IV.	1903/904	—	—	—	—	—	—	—	—	—
V.	1904/905	16	—	—	—	—	—	2	14	16
VI.	1905/906	19	12	—	—	—	—	5	26	31
VII.	1906/907	20	18	8	—	—	—	8	38	46
VIII.	1907/908	20	26	25	10	—	—	?	81	81
IX.	1908/909	26	37	14	8	5	—	4	86	90
—	—	Гимназия						30	365	395
X.	1909/910	26	31	32	24	10	3	5	121	126
XI.	1910/911	39	23	25	23	9	3	3	119	122
XII.	1911/912	—	54	22	21	18	17	4	128	132
XIII.	1912/913	—	—	62	24	21	17	7	117	124
		Всичко .						19	485	504
		Съ следв. въ курсоветѣ .						30	365	395
		Всичко следвали .						49	850	899

899 ученици.

Свършилите 46 ученици по мѣсторождението си били: 7 отъ Щипъ, 4 отъ Воденъ, 3 отъ Солунъ, 3 отъ Кукушъ, 3 отъ Г.-Джумая, 2 отъ Прилепъ, 2 отъ Велесъ, 2 отъ Скопие и по 1 отъ: Дойрянъ, Габрово, Мустафа-Паша, Неврокопъ, Дедеагачъ, Кратово, Радовишъ и Охридъ, или отъ града и отъ села: Цѣрова-Кория, Духъ, Г.-Броди, Д.-Порой, Старчища, Букъ, Фотовища, Орланци по единъ и два отъ Хрупища; всичко 46 ученици.

Бюджетътъ на гимназията за четиритѣ учебни години билъ: заплати на учителитѣ 4800 лири турски, за наеми и други 1752 л. и за съдържанието на пансиона 6200 л., всичко 12752 лири турски.

Както за реалната гимназия, така и за търговската управителтъ не успѣлъ да представи въ екзархията своя годишенъ отчетъ за вървежа и състоянието на учебно-възпитателното дѣло на повѣреното му учебно заведение за 1912/13 учебна година, за туй и липсватъ данни и за случилото се съ гимназията и пансиона отъ извършения отъ гърцкитѣ войски погромъ въ тѣхъ и на всичко българско въ гр. Солунъ.

IV.

СОЛУНСКАТА БЪЛГАРСКА ДЕВИЧЕСКА ГИМНАЗИЯ ОТЪ 1880/81 ДО 1912/13 УЧ. ГОДИНА.

Отварянето на гимназията съ пансионъ. Устрояване и животъ на гимназията. Помѣщаване въ собствено здание. Външни тревоги за гимназията. Изключително ненормално време. Гимназията педагогическа. Последната уч. година на гимназията.

Съ отварянето на мъжката гимназия, съ огледъ къмъ научната училищна просвѣта е следвала необходимостта да се отвори и девическа гимназия въ гр. Солунъ, за образование и възпитание на македонскитѣ девойчета. И първиятъ будителъ и дѣецъ Кузманъ Шапкаревъ сподѣлялъ нуждата отъ тия две срѣдни учебни заведения за просвѣтата на Македония и ги считалъ като едно недѣлимо цѣло, и действувайки за тѣхното отваряне въ Солунъ е ималъ предвидъ и дветѣ. Не било срещнато никжде и отъ никого въ Македония препяствие и противене за отварянето на тия две учебни заведения, признавани отъ всички българи за необходими за българския народъ въ вилаетитѣ. Тѣй погледнала на тѣхъ и Солунската община и най-сетне и екзархията, и когато билъ подетъ въпросъ за премѣстването на мъж. гимназия въ Прилепъ, имало се е предвидъ и девическата.

За нейното помѣщение и наредба погрижила се общината, а най-много за пансиона ѝ. И презъ всичкото време на нейното сществуване тя ѝ посвещавала сериозно внимание, а мнозина отъ членоветѣ ѝ, както и нѣкои видни българи граждани, сж били настойници на девойчетата отъ провинцията, по задължение на тѣхнитѣ родители. Чужди посетители на гимназията винаги сж били придружавани отъ общинския председателъ или отъ нѣкого отъ общинскитѣ членове. Затова и гражданитѣ отъ другитѣ народности сж я считали за общинска.

Въ началото на I-та 1880/81 уч. година общината известила градскитѣ общини въ Македония за отварянето и на де-

вическо класно училище (гимназия съ пансионъ) въ гр. Солунъ, и въ скоро време пристигнали отъ разни мѣста и се записали 40 ученички. Отворенъ билъ пригответеленъ класъ съ 8 ученички, една учителка, Царева Миладинова Попалексиева, и трима учители отъ мъжката гимназия. Учебната година се завършила съ успѣхъ.

Дълго време гимназията и пансионътъ се помѣщавали въ едни и сѣщи наемни здания, докато най-после тѣ се снабдили съ собствено помѣщение и се уредили по-добре. Съ икономическата частъ на пансиона се занимавала разпоредителната комисия при мъжкия пансионъ. Въ гимназията сж имали допълнителни уроци по своитѣ предмети и учители отъ мъжката, и директоритѣ на последнята дълго време изпълнявали сжщата длъжностъ и въ нея дори и при назначавана началница на пансиона за вътрешния редъ и дисциплина въ гимназията. Назначаваниятъ учителски персоналъ тѣй сжщо е билъ често смѣняванъ и назначаванъ както въ мъжката.

Въ втората 1881/2 учебна година въ гимназията е билъ отворенъ I-ви класъ съ 10 ученички, съ сжщитѣ учители отъ м. гимназия и учителката Ц. Попалексиева, която проявила голѣма дейностъ за приучаване на девойчетата къмъ пансионски животъ, редъ и приличие и успѣла да прибере въ гимназията нѣкои девойчета отъ гръцкото училище на родители българи въ гр. Солунъ.

Въ третата 1882/83 учебна година е отворенъ и II класъ съ 20 ученички (въ I-вия 16 и II-рия 4), съ две учителки, Царева Попалексиева и Елена Стателова.

Въ четвъртата 1883/4 учебна година е отворенъ и III класъ съ 35 ученички съ учетелкитѣ: Евгения Димева, отъ В.-Търново (братовчедка на Ст. Стамболова), свършила висшитѣ педагогически курсове въ Киевъ (Русия), и началница на пансиона, Ц. Попалексиева, отъ Охридъ, бивша Миладинова, свършила Фундуклеевската гимназия въ Киевъ (Русия) и Е. Стателова, отъ Дебъръ, следвала въ Москва (Русия). Е. Димиева къмъ края на учебната година заболѣла, заминала за родния си градъ, гдето се и поминала, като оставила частъ отъ своитѣ книги (по-добри съчинения) на руски езикъ за библиотеката на мъжката гимназия, съ които да се ползуватъ и учителкитѣ отъ девическата. Гимназията и пансионътъ се помѣща-

ваха въ наетата къща на Бѣла-Ризо, недалечъ отъ мъжката гимназия.

Въ учебната 1884/5 година гимназията стана четирикласна съ 48 ученички, отъ които 40 пансионерки и 8 приходящи. Управителтъ на мъжката гимназия, Г. Кандиларовъ бѣше и на девическата, преподавалъ въ IV класъ, а учителки бѣха миналогодишнитѣ и новозначенитѣ Камелия Сплитекъ, свършила гимназия въ Русия, и Ана Тръпче-Стойанчева, отъ Воденъ, свършила гимназия въ Одеса (отъ Питомника за славянски девизи) и началница на пансиона.

На 25 III. ст. ст. се отпразднува тържествено въ гимназията патронниятъ празникъ „св. Благовѣщение“, въ присѣствието на много граждани и руския консулъ Якобсонъ.

На годишнитѣ изпити завършиха четирикласното си образование петъ ученички, на които на публичния годишенъ гимназиаленъ актъ се раздадоха свидетелства за завършенъ курсъ и тѣ бѣха първиятъ изпускъ:

Апостолова Кириакица, отъ Цариградъ,
Йотова Ефросикия, отъ Охридъ,
Пърличева Деспина, отъ Охридъ,
Свежарова Мария, отъ Велесъ и
Шумкова Мария, отъ Солунъ.

Бюджетътъ на гимназията и пансиона бѣше: за учителски плати $507\frac{1}{2}$ лири т., отъ 31 платили пансионерки — 496, за 20 стипендиянтки и $\frac{1}{2}$ стипендиянтки $525\frac{1}{2}$, и канцеларски 10. Всичко 1539 лири т.

Отъ 51 пансионерки 11 бѣха отъ IV-то отдѣление.

По мѣсторождение ученикитѣ бѣха: отъ Велесъ 10, отъ Охридъ 9, отъ Солунъ 8, отъ Прилепъ 6, отъ Куманово 2, отъ Скопие, Дойранъ, Кукушъ, Драма и Цариградъ по 1, всичко отъ 10 града и 7 отъ 9 села: Емборе 2, Баня (Битолско) 1, Драгоманци (Воденско) 1, Мачуково (Солунско) 1, Плѣвня и Просочане (Драмско) 2.

Занятията и животътъ на ученикитѣ въ гимназията и пансиона презъ учебната година вървѣха мирно и тихо. Никакви дисциплинарни разисквания върху поведението на нѣкоя ученички нѣмаше въ учителския съветъ. Добритѣ и чисти нрави, насадени и развити отъ родителитѣ и учителкитѣ—възпитателки въ душитѣ и сърдцата на ученикитѣ, се проявяваха въ разумно държане и невинностъ въ обносикитѣ имъ. Скромността

и свенливостта въ време на разходки и въ църква показваха тѣхната нравствена чистота и заслужаваха похвали за възпитанието на българскитѣ девиси. — Освенъ редовнитѣ празнични и обикновени и вѣнъ отъ града разходки, за развлѣчение на ученичкитѣ бѣха дадени вечеринки въ пансиона презъ рождественската ваканция и въ патронния празникъ на гимназията.

Въ шестата 1885/6 учебна година гимназията бѣ обявена за петокласна, по причина на миналогодишния изпускъ отъ IV класъ, тази година имаше четири класа съ 56 ученички, отъ тѣхъ 47 пансионерки и 9 приходящи. Тритѣ отдѣления се помѣщаваха въ зданието на гимназията съ 71 ученички, — 18 пансионерки и 53 приходящи.

Учителки бѣха миналогодишнитѣ учителтъ Костадинъ Стателовъ и. д. директоръ.

Домакинството въ пансиона завеждаше общинската комисия. Отъ 65 пансионерки 41 плащали и 24 стипендиянтки, за съдържанието на които изразходвани 887 лири турски, а за учителскитѣ плати 342 лири, съ канцеларски 10 лири, всичко 1239 лири.

Свършилитѣ IV класъ 10 ученички бѣха преведени въ края на учебната година въ V класъ.

Въ VII-та 1886/7 учебна година учителки били сжщитѣ миналогодишни и новоназначената началница на гимназията и пансиона Елизавета Павловна Кондратова, българка отъ гр. Болградъ—Бесарабия (Русия), съ допълнителни уроци на учители отъ мжжката гимназия.

Броятъ на ученичкитѣ въ гимназията съ новопостжпилитѣ въ I класъ билъ 71 ученички, а въ тритѣ отдѣления билъ почти миналогодишниятъ, отъ тѣхъ 65 пансионерки — 41 плащали и 24 стипендиянтки; за съдържанието имъ въ пансиона изразходвани 853 лири т., а съ учителскитѣ плати 472 лири, бюджетътъ билъ 1325 лири.

Въ VIII. 1887/8 уч. год. учителскитѣ съставъ билъ отъ миналогодишнитѣ четири учителки и новоназначената Е. п. Тилова.

По нѣмане данни въ екзархийската архива, изгорѣла въ уч. 1903/4 година, броятъ на ученичкитѣ въ гимназията ще да е билъ около 80, а въ пансиона е имало 64, съ ония отъ отдѣленията, отъ тѣхъ 14 платили, 20 стипендиянтки и 30¹/₂ стипендиянтки. Съ 200 лири за наемъ и др., за съдържанието имъ изразходвани 1232 лири и 468 л. за учителски заплати, год. бюджетъ билъ всичко 1700 лири.

Свършили девет ученички VI класъ безъ матура — съ годишни свидетелства.

Въ IX 1888/9 учебна година. Учителското тѣло е състояло отъ ланската началница Е. П. Кондратева и новоназначенитѣ учителки: Мария Кушева, М. Казакова, А. Игнатиева (и надзирателка), Д. Багрянова и Христо Батанджиевъ.

Изразходвани за пансиона отъ платили ученички и внесено отъ екзархията пособие за стипендиянтки 719 $\frac{1}{2}$ лири т., а съ учителскитѣ плати 439 лири годишниятъ бюджетъ на гимназията и пансиона билъ 1158 $\frac{1}{2}$ лири. Броятъ на ученичкитѣ билъ въ началото 84.

Свършили сж VI кл. 15 ученички безъ матура съ годишни свидетелства.

Въ X-та 1889/90 учебна година учителки сж били освенъ миналогодишни две и за управителъ Хр. Батанджиевъ, и новоназначенитѣ Т. Друмова и Сарафова (по ржкодѣлие), съ добавъчни уроци на нѣкои учители отъ мжжката гимназия по своитѣ предмети и С. Стрѣзовъ отъ открития педагогически курсъ.

Внесени сж отъ екзархията учителскитѣ плати на сума 378 лири т. и пособие за пансиона 600 лири, съ платили пансионерки 755 лири, та бюджетътъ билъ всичко 1133 лири т. Броятъ на ученичкитѣ билъ ланскитѣ.

Свършили сж VI класъ 14 ученички безъ матура, съ годишни свидетелства.

Въ XI-та 1890/91 учебна година сж учителствували: А. Енчева, П. Димитрова, Райнова, Стоенчева и Маринъ Пундевъ, управителъ на гимназията, освенъ миналогодишнитѣ М. Кушева и С. Стрѣзовъ, преподавателъ въ педагогическия курсъ.

За учителски плати сж дадени 590 лири т. и за пансиона около 400 лири, съ платитѣ на пансионеркитѣ 1836 лири — всичко 2826 лири.

Свършили сж съ матура VI класъ отъ първи изпускъ петъ ученички и 2 съ годишни свидетелства, общиятъ брой на ученичкитѣ билъ 74.

Въ XII-та 1891/92 учебна година учителствували: Христо Батанджиевъ и. д. управителъ, Т. Попова, В. Димитрова, Хр. Драганова и нѣкои учители отъ мжжката гимназия съ допълнителни уроци.

За учителски плати сж дадени 428 лири т. и за пансиона отъ платили и пособие 746 лири, всичко 1174 лири.

Свършили сж сжщия класъ съ матура отъ втори изпускъ 12 ученички и две съ годишни свидетелства, всичко 14 ученички. Общиятъ брой на ученичкитѣ билъ около 83.

Въ XIII-та 1892/93 учебна година ще да сж учителствували сжщитѣ преподавателки съ сжщата обща годишна плата 428 лири т. и съ сжщото пособие за пансиона.

Въ екзархийския списъкъ липсватъ имената имъ за тази година, но възъ основа на нанесенитѣ имъ плати и пособията, вѣроятнo, тѣ сж били миналогодишнитѣ. — Свършили сж съ матура отъ трети изпускъ 14 ученички и една съ годишно свидетелство, всичко 15 ученички. Общиятъ брой на ученичкитѣ билъ 79.

Въ XIV-та 1893/94 учебна година учителския съставъ билъ: Маринъ Пундевъ, управителъ, д-ръ Младенъ Панчевъ, Андрей Тошевъ, Теофана Попова, Мария Дюкмеджиева, Елена Димитрова, Върба Димитрова и Захария Василева съ обща годишна плата 1035 лири т., а за съдържанието на пансиона сж събрани отъ платили ученички и внесени за стипендии 800 лири, всичко 1835 лири т.

Свършили отъ IV изпускъ VI класъ съ матура 17 ученички, а общиятъ имъ брой въ гимназията билъ 76.

Въ XV-та 1894/95 учебна година учителствували: Йорданъ х. Петровъ, отъ Котелъ, свършилъ Робертъ-колежъ, управителъ, Бано Кушевъ, А. С. Сърезлиева, Атина Николова, Олга Нягелчева и две миналогодишни, съ обща годишна плата 760 лири. За пансиона сж събрани отъ платили ученички и внесено пособие, както лани, 800 лири. Всичко 1560 лири.

Свършили VI класъ отъ пети изпускъ съ матура 14 ученички и една съ годишно свидетелство. Броятъ на ученичкитѣ билъ 79.

Въ XVI-та 1895/96 учебна година учителскиятъ персоналъ състоялъ отъ: Михайлъ К. Сарафовъ, управителъ, Георги Пеневъ, Димитръ Апостоловъ, Ана Ив. Кертева и четири миналогодишни учители, съ обща годишна плата 690 лири т.. Бюджетътъ съ събранитѣ отъ платили пансионерки и внесеното пособие за стипендиянтки и др. 800 лири билъ всичко 1490 лири.

Свършили сж отъ шести изпускъ съ матура 11 ученички и три — съ годишни свидетелства. Общиятъ имъ брой въ гимназията билъ около 44.

Въ XVII-та 1896/67 учебна година учителствували новоназначенитѣ: А. Наумовъ, управителъ, Димитъръ Мирчевъ, Йорданъ Кусевъ, Иеронимъ Буфети, Т. Икономова, Е. Палашева, П. Георгиева, Мария Шумкова и двама лански учители, съ обща годишна плата 1135 лири турски, а отъ платили пансионерки съ пособието за стипендии за пансиона изразходвани около 850 лири, или всичко 1985 лири.

Свършили съ матура отъ седми изпускъ 9 ученички и съ годишни свидетелства две, а общиятъ брой на ученичкитѣ въ гимназията билъ 102.

Въ XVIII-та 1897/8 учебна година учителствували шесть миналогодишни и новоназначенитѣ: Г. Пеневъ, управителъ, Андонъ Кецкаровъ и Султана Димитрова, съ обща годишна плата 940 лири. Пособието за пансиона е неизвестно както и събраното отъ платили ученички.

Свършили сж съ матура отъ осми изпускъ 28 ученички и две съ годишни свидетелства. Общиятъ брой на ученичкитѣ билъ 130.

Съ закриванато на мъжкия пансионъ отъ тази година девическиятъ билъ оставенъ.

Въ XIX-та 1898/9 учебна година сж учителствували четири миналогодишни учители и шесть новоназначени: Е. п. Ангелова, Арни Арнасъ, Дим. Миховъ, Ц. Пампуловъ, В. Златарова, и Пела Георгиева и съ обща годишна плата 1091 лири турски.

Съдържанието на пансиона е неизвестно.

Свършили сж съ матура отъ девети изпускъ 19 ученички. Общиятъ брой на ученичкитѣ билъ 119.

Въ XX-та 1899/900 учебна година имало четири миналогодишни и четири новоназначени учители: Иванъ Палазовъ, Георги Сапунджиевъ, Олга Попова, Вѣна Златарева, съ управителъ А. П. Стоиловъ и съ обща годишна плата 991 лири турски.

Съдържанието на пансиона и за тази година е неизвестно както и за миналата.

Свършили сж отъ десети изпускъ съ матура 25 ученички. Общиятъ брой на ученичкитѣ билъ 129.

Въ XXI-та 1900/901 учебна год. учителскиятъ съставъ билъ отъ 7 миналогодишни учители и една новоназначена — Аспасия Георгиева, съ обща год. плата $981\frac{1}{2}$ лири турски.

49 ученички сж свършили отъ единадесетия изпускъ съ матура и 8 съ годишни свидетелства. Общиятъ брой на ученичкитѣ билъ 136.

Въ XXII-та 1901/2 учебна година учителскиятъ съставъ билъ отъ новоназначенитѣ: Благой Десковски, управитель, Г. Салганджиевъ и Хр. Батанджиевъ и 7 миналогдишни учители и учителки, съ обща год. плата 1077¹/₂ лири т.

Свършили сж съ матура отъ дванадесетия изпускъ 39 ученички и двѣ съ годишни свидетелства. Общиятъ брой на ученичкитѣ билъ 127.

Въ XXIII-та 1902/3 учебна година учители били: Тодоръ К. Таневъ, управитель, Иванъ Лимончевъ, Сп. Мартиновъ и Ал. Димитрова и миналогодишни седемъ, съ обща годишна плата 1296¹/₂ лири т.

Свършили сж съ матура отъ тринадесетия изпускъ 20 ученички и 14 съ годишни свидетелства. Общиятъ брой на ученичкитѣ билъ 112.

Въ XXIV-та 1903/4 учебна година учителствували отъ миналогодишнитѣ четирма и новоназначенитѣ: Благой Калейчевъ, Евтимъ Наковъ, Иеронимъ Буфети, Сребренъ п. Петровъ, Мина Шеръ и Люба Кюаева, съ обща год. плата 1170 лири т.

Броятъ на ученичкитѣ билъ 146, — пансионерки 88 и приходещи 58 (въ I кл. 21, II — 11, III — 17, IV — 21, V — 32 и въ VI — 44). Свършили сж съ матура отъ четирнадесети изпускъ 39 ученички и 4 съ годишни свидетелства.

Освенъ изпратенитѣ въ екзархията списъци за учителитѣ и свършилитѣ съ матура ученички, подиръ изгарянето на архивата въ екзархийския училищенъ отдѣлъ сведенията за живота и на девическата гимназия щѣха да сж по-пълни, ако да сж били изискани преписи и отъ годишнитѣ отчети за поменатитѣ деветнадесетъ (1885/5 до 1903/904) учебни години.

Въ XXV-та учебна 1904/5 година за помѣщение на гимназията и пансиона приснопаметниятъ великъ родолюбецъ и благодетель Евлоги Георгиевъ купилъ и подарилъ здание въ Солунъ, въ махалата, „Св. Атанасъ“, отъ 698·63 кв. метра, съ дворъ 1403·72 кв. м. и градина 170·10 кв. м., всичко 2275·45 кв. м., за 50 хиляди златни гроша; а при сжщото, друго здание отъ около 620 кв. м., за общинско основно училище, купилъ Георги Шоповъ, отъ гр. Исмаилъ (Румъния), за около хиляда турски лири.

Голѣмото здание било масивно, триетажно, просторно, ремонтирано, свѣтло и изглеждало като ново, правоугълно (17·80 м. дълго и 12·94), широко, край улица, която води за м. гимназия, съ три голѣми салона и съ нѣколко съседни стаи. Дворѣтъ билъ посадень съ доволно голѣми, сѣнчести яворови дървета и съ градина посрѣде, засѣна съ разни цвѣтни и плодни растения. Помѣщението е било снабдено съ водопроводна и чешмяна изобилна вода и съ канализация.

Гимназията и пансионѣтъ заеха всичкото помѣщение заедно съ зданието за основното училище, отстѣпено отъ общината.

Учители били миналогодишнитѣ и новоназначената Ангелина Попова, съ обща годишна плата 1278 лири т.

Брѣятъ на ученичкитѣ билъ 148, — 86 пансионерки и 62 приходещи. Платили пълна пансионска такса 5, стипендиянтки 33 и $\frac{1}{2}$ стипендиянтки 48. Последнитѣ доплатили отъ 2 до 12 лири, — 315 лири, споредъ състоянието на родителитѣ имъ.

Църковната община бѣ опредѣлила на по-състоятелнитѣ ученички известна плата, като право за учение, за въ полза на основнитѣ ѝ училища.

По мѣсторождение ученичкитѣ били: отъ 12 каази (околии) на Солунския вилаетъ 91 (35 отъ гр. Солунъ), отъ 4 — на Скопския 27, отъ 8 на Битолския 22, отъ 5 на Одринския 7 и отъ България — Варна 1, всичко 123 отъ градове и 25 отъ села. По домашно положение: 104 били съ живи родители, 8 само съ бащи, 31 само съ майки и 5 кржгли сираци. По занятие на родителитѣ имъ: 71 — на разнo дребно занаятчийство, 15 на търговци, 17 на бакали, 10 комисионери, 8 свещеници, 5 учители и 22 други. По състояние: 26 заможни, 42 съ срѣдно състояние и 80 бѣдни. По възраст — до 11 години въ I кл. и 19 въ VI.

Констатирана е и сега немарливостъ у нѣкои ученички въ не на-врѣме пристигане въ Солунъ следъ ваканцията и не набавяне всичкитѣ си учебници. По цензурни причини и въ девическата гимназия нѣкои предмети (отеч. география, бълг. история и бълг. литература) се преподавали безъ учебници.

Годишнитѣ занятия вървѣли спокойно и успѣшно. Презъ май сж ставали приготовления съ повторения въ долнитѣ класове за годишнитѣ изпити и въ VII класъ за матура. — Общиятъ годишенъ успѣхъ билъ 4·25, най-добъръ — по техническитѣ и

повествователни предмети, а поведението — примѣрно (5), прилежанието 4.75 и вънкашността на писменитѣ работи 4.35. — Въ годишния си рапортъ управителтъ казва: „Наистина, при сегашнитѣ разюздани обществени нрави пансионитѣ сж спасителни кораби за растящето поколение“.

Въ Турско сж били немислими екскурзии, особено за ученички. Тѣ сж отивали само на разходъ низъ града, придружавани отъ гавазинъ, отъ управителя и отъ учители. Посетили фабриката за добиване свѣтливъ газъ и дошлия австрийски воененъ параходъ, за да видятъ, какъ се добива електрическо освѣтление.

Ученичкитѣ нѣмали възможность да четатъ и нужнитѣ всички образци по български езикъ и литература. По нѣмане на учителка, гимназиялното пияно почти не се употрѣбявало, липсвалъ е и другъ музикаленъ инструментъ, та животътъ на пансионеркитѣ вървѣлъ безъ забава и развлѣчение. Навремени ставали беседи и конференции по нѣкои научни и практически въпроси. — Въ случай на нѣкакви провинения отъ нѣкои ученички, управителтъ и класнитѣ учители си служили съ прилични възпитателни въздѣйствиа. Длъжността на надзирателкитѣ въ пансиона, при 18—20 седмични урока въ гимназията, се утруднявала и отъ разнитѣ домакински разпоредби въ него.

Отпразднуванъ е на 25. XI (ст. стилъ) обявениятъ Св. Климентъ Охридски за патронъ на основното училище при гимназията. Турскиятъ окржженъ училищенъ инспекторъ провѣрилъ учителскитѣ свидетелства на преподавателитѣ, а председателятъ на моарифа (окржжна училищна инспекция) — класнитѣ занятия. — Два траурни дни имало въ гимназията — погребението на ученичката отъ VI кл. (21. II) Донка Трайкова и присжтствието на ученичкитѣ при погребението на убития (5. X) отъ грѣкъ злодѣй заслужилия български свещеникъ Стаматъ Танчевъ.

Неприспособено още новото помѣщение за нуждитѣ на пансионъ, явили се заболявания на по-слабитѣ ученички, най-вече презъ небивалата тази година въ Солунъ остра и продължителна зима.

Небогатата гимназиялна библиотека, увеличена въ 1902/3 год. съ 93 екземпляра отъ разни съчинения и въ 1903/4 — съ 176, тази година била снабдена съ 6 български списания и съ 71 разни книги, подарени отъ В. Мончевъ, съ 12 отъ учи-

теля Д. Апостоловъ, съ разни пжтешествия и приложения на руското списание „Природа и люди“ и съ 5 названия отъ съчиненията на Хенр. Сенкевичъ, подарени отъ Р. Пенчевъ.

Бюджетътъ на гимназията билъ 1278 лири т. за учителски плати, 80 лири за разни и за пансиона пособие 500 лири и 315 лири отъ платили ученички, всичко 2173 лири т.

Въ годишния отчетъ на управителя сж изказани и мнения: назначителнитъ на учителитъ да се съобщаватъ въ изтичането на учебната година за да могатъ по-спокойно да прекарватъ лѣтната ваканция; откриваниятъ педагогически курсъ при гимназията да бжде отдѣленъ отъ последнята, а отъ свършилитъ тази година съ матура 39 ученички отъ петнадесетия изпускъ да могатъ да бждатъ препоржчани за учителки, сжщо и дветъ, получили годишни свидетелства.

Гимназиялниятъ актъ е станалъ въ присжтствието на висшитъ административни власти и отбрана публика въ обширния гимназияленъ дворъ подъ тента и сѣнчеститъ явори.

Въ XXVI-та [1905/6 учебна година при гимназията е откритъ стопански отдѣлъ за горни дрехи и шапкарство, съ учителка Ангелина Попова.

Учителскиятъ съставъ билъ ланскиятъ и съ премѣстения отъ мжжката гимназия Костадинъ Стояновъ, понеже се отворила паралелка на VI класъ.

Броятъ на записанитъ ученички билъ 153, съ записанитъ въ стопанския отдѣлъ 9, — всичко 162, а безъ напусналитъ презъ годината 3 — следвали 159, отъ тѣхъ пансионерки 87 и приходещи 75. — По мѣсторождение ученикитъ били повечето отъ сжщитъ градове и села, както въ миналата година (отъ Солунския вилаетъ 105, отъ Скопския 29, — Битолския 20, — Одринския 7, — Цариградския 1 и отъ Бѣлгария 2). Броятъ на ученикитъ, родени въ Солунъ, се увеличилъ (35—39). — Съ заможни родители имало 28 ученички, съ срѣдно състояние 47 и бедни 87. — По занятие броятъ на търговцитъ се е удвоилъ, отъ 15 на 30. — По възрастъ въ I класъ имало 7 ученички по на 11 години, а въ VI — 6 по на 20. — За подържането си въ пансиона 6 ученички платили по 12 лири турски, 12 — по 10 лири, 8 — по 7, 17 — по 6, 5 — по 5, 3 — по 4, 4 — по 3, 2 — по 2 и 30 стипендиянтки по 1. Всичко 87 ученички платили 433 лири (безъ 3·11 лири недоборъ).

Въ своитъ класни занятия ученикитъ срѣщали затрудне-

ния, защото нѣмали набавени всичкитѣ си учебници. Най-беднитѣ се ползували съ такива отъ фонда за беднитѣ.

Презъ годината имало 4993 учебни часове, най-много по български езикъ — 688 и по ржкодѣлие 437.

Общиятъ годишенъ успѣхъ въ гимназията билъ 4:37 (шестибаленъ), поведението 5, прилежанието 5:19 и вънкашността на писменитѣ работи 4:32. — Преминали въ по-горенъ класъ и свършили: съ отличие 39 ученички, по I редъ 99, съ поправителенъ по единъ предметъ 8, по два 7 и остангли въ сжщия класъ 6 ученички.

Имало провинения отъ ученичкитѣ отъ най-обикновенъ характеръ и възпитателнитѣ въздействия били най-ефикаснитѣ за поправка на провинилитѣ се. Единични простжпъци се дължели на лоши домашни условия. Случилъ се единчкъ опитъ отъ външни фактори за нарушение на пансионската дисциплина. Само на една ученичка е намалено поведението на една единица. — Надзирателкитѣ би направили много по възпитанието на ученичкитѣ, ако да сж имали по-малко часове въ гимназията. Констатиранъ е фактътъ, че учителтъ по законъ божи билъ най-мощниятъ факторъ въ възпитанието на младежъта.

Въ девическия пансионъ били потрѣбни хигиенични условия за да се избѣгнатъ физиологически причини за заболявания въ развиващата се възраст на ученичкитѣ, а е имало нужда отъ облекчения за тѣхъ отъ измжчващитѣ ги зрѣлостни изпити. Презъ годината въ пансиона имало заболявания отъ треска, ангина, главоболие и разстройство на стомахъ, но рѣдки случаи отъ очebolъ, две ученички отъ VI кл. заболѣли отъ тифъ и пневмония, но оздравѣли и свършили съ успѣхъ. — Дневната храна била достатъчна: 900 гр. чистъ хлѣбъ, 300 гр. месо, 125 гр. прѣсна риба, 130 гр. пр. млѣко и кисело 400 гр.; захаръ 25 гр. и пр. Но сж липсвали тѣлесни упражнения, по-чести разходки, игри и развлѣчения.

Посетилъ гимназията окржжниятъ училищенъ-моарифски инспекторъ и присжтствувалъ въ нѣкои класове на урокъ по български езикъ, физика, домакинство, пѣние, ржкодѣлие и на практическо преподаване въ основното девическо училище.

Презъ годината сж прочетени отъ библиотеката книги: отъ VII кл. отъ 373 автора, отъ VI кл. — 689, отъ V — 244, отъ IV — 280 и пр., отъ стопанския отдѣлъ 37 и отъ учители 56,

всичко 1679 книги. — Набавени 30 названия на разни книги и за стопанския отдѣлъ — нужднитѣ приспособления.

Бюджетътъ на гимназията билъ за учителски плати 1431 $\frac{1}{2}$ лири турски, за разни 160 лири и за пансиона събрани отъ ученически плати 445 и пособия за 30 стипендиянтки 500 лв. — Всичко 2536 $\frac{1}{2}$ лири.

Отъ дадено представление въ полза на бедни ученички сж събрани 15 лири, съ които имъ сж купени дрехи и обуца.

Поискано било отъ екзархията позволение да се въведе униформа на ученичкитѣ, класнитѣ занятия да бждатъ предъ обѣдъ и отъ свършилитѣ съ матура ученички десетъ да бждатъ изпратени въ странство за следване по нѣкои специалности.*)

Свършили сж съ матура отъ шестнадесетия изпускъ 47 ученички и една съ годишно свидетелство. Отъ следната година гимназията станала седмокласна.

Въ XXVII-та 1905/7 учебна година юлската въ Солунъ учителска афера създаде прѣчки за живота и на гимназията. Продължителнитѣ арести, затваряния, обвинения и изследвания, бѣгства, заточения и убийства на учители, свещеници, граждани и селяни българи по цѣла Македония и Одринско изплашили всѣкого. Преживенитѣ страхове презъ ваканцията продължили и презъ учебната година. Учителитѣ постоянно се страхували, да не би да бждатъ отново арестувани. Отначало се прѣсналъ слухъ, че гимназията не ще бжде отворена, затуй и ученичкитѣ дълго време не се явявали. Въ екзархийския в. „Вѣсти“ били опровергани тия лъжливи слухове, и общинитѣ убедили родителитѣ на ученичкитѣ да ги изпратятъ въ гимназията, затуй учебната година се почнала не навреме. Продължителнитѣ езекутирания на българитѣ въ провинцията продължавали да вълнуватъ и учителитѣ и ученичкитѣ. Всички се страхували за своитѣ родители и близки. И действително, много българи и сега били избити, други емигрирали, нѣкои заточени и едни осждени на дългогодишенъ затворъ.

Учителитѣ тази година били 10 лански и 4 новозначени: Кина Генова, Г. Николовъ, Мария Н. Ганчева и Велика Желѣзкова, съ обща годишна плата 1582 $\frac{1}{2}$ лири т. Преподаванията сж започнали нередовно поради ареститѣ на нѣкои учители, а новоназначенитѣ закѣснѣли съ идването си.

*) Покщнината въ гимназията и пансиона билъ отъ 279 номера.

Вследствие на изключителните събития въ страната материалното положение на мнозина българи се влошило и родителитѣ на много ученички били принудени да взиматъ пари подъ лихва за тѣхната издрѣжка въ пансиона за да завършатъ гимназиалното си образование.

Броятъ на ученичитѣ билъ 167, отъ тѣхъ 46 въ последния VII класъ, а въ двата курса на стопанския отдѣлъ 18, — всичко 185.

По мѣсторождение ученичитѣ били: отъ Солунския вилаетъ 127, отъ Скопския 31, Битолския 23, Одринския 2 и отъ България 2, — отъ 22 града и 26 села, най-много отъ Кукушъ 38, отъ Солунъ 36, отъ Велесъ 16, отъ Прилепъ 10, — Дойранъ 9, Скопье 8, Воденъ 6, Охридъ 4. Най-малко ученички имало отъ Източна Македония (Сърския санджакъ).

Родителитѣ на 104 ученички били бедни, на 31 по-заможни, а на 50 съ срѣдно състояние, а по занятие тѣ били: търговци 38, чиновници 12, комисионери, свещеници, бакали по 9 и др.

Пансионеркитѣ били 101 ученички, — плащали 67 и стипендиянтки 34, платили по една лира, всичко 530 лири т., а приходещитѣ въ гимназията — 84 ученички.

„Поради ненормалния животъ отъ 4—5 години въ страната занятията въ гимназията вървѣли неспокойно. Учителитѣ и ученичитѣ слушаха, казва директорътъ въ годишниятъ си отчетъ, за избиване на съграждани, съселяни и роднини, еди-де станало жестоко клане на маса българи, — заможни и бедни, на свещеници и учители, за обиски и арести, които ставали навсѣкжде“. Така че „всѣкой живѣе днесъ за днесъ“. „Вървишъ низъ улицата и се озърташъ, да не бждешъ нападнатъ отъ нѣкого“. „Отъ строгостята на цензурата застрашава се преподаването не само на български езикъ, география и българска история, но и на всеобща“.

Обикновенитѣ годишни изпити били продължени съ 17 дни, тѣ станали и въ VI кл. (понеже отъ идната уч. година се откривалъ и VII) по билети, съ които тѣ били „отегчителни, поради горещинитѣ“ отъ м. май, а ползата имъ малка“. — Общиятъ годишенъ успѣхъ въ гимназията билъ много-добъръ, особено по законъ божи, по вс. история и педагогика. Преведени били въ по-горенъ класъ съ отличие 29 ученички, а останали да поварятъ 5.

Презъ годината не сж правени екскурзии на ученичкитѣ, защото „времената за излизане вѣнѣ отъ града за такива не-позволявали“.

Поради влиянието на вѣншнитѣ недобри нрави и условия училищното възпитание успѣло много за развитието на вилята и закрепване на добѣръ характеръ у ученичкитѣ, като мощенъ факторъ за това. За съжаление, слабо се изучвали отъ страна на учителкитѣ-възпитателки въ пансиона индивидуалнитѣ особености на ученичкитѣ, поради многото имъ уроци въ гимназията и слабата имъ подготовка за такава дейность, липсвали и нагледнитѣ примѣри въ тѣхния животъ и обноски, затуй грубитѣ и неучтиви обноски били обикновени у ученичкитѣ. Не ще и дума, че „чужбината не дава онова, що е свойствено на нашитѣ добри народни нрави“, говори директорътъ. „На нѣкои наши млади, нови учителки, следвали и поживѣли въ чужбина, усвоили нѣкакви възгледи, убеждения и привички, чужди на нашия народъ и несъгласни съ понятията му за религиозно-нравственото възпитание, редътъ въ пансиона билъ нѣщо старо, много консервативно и регресивно, та тѣ си турили за задача на всѣкакъвъ начинъ да го реформиратъ споредъ своитѣ възгледи, въ по-либераленъ духъ, да не приличалъ на манастирски и на Еди-куле (затвора въ Солунъ)“. „Омжженитѣ учителки, напротивъ, сж много по-редовни и предани на своята длѣжностъ въ гимназията, а госпожицитѣ губятъ доста време за занимаване съ себе си и мислене за тоалети, прогулки и срещи“. — Пансионската управа обаче и чителския съветъ зорко сж следѣли за поведението на ученичкитѣ, внимателно и разсѣдливо се отнасяли къмъ всѣко едно тѣхно провинение и действували съ потрѣбния възпитателенъ способъ за тѣхното исправление.

Здравословнитѣ нужди изисквали разширяване на пансионското помѣщение съ нови пристройки и вжтрешни приспособления, необходими за едно девическо общежитие, но съществуващитѣ политически и граждански условия, за съжаление, при добрата храна, лишавали младата възраст отъ отъ движения и физически упражнения на чистъ и отворенъ въздухъ и отъ чести разходки и излети. „Всички тия нѣща, както и лѣтнитѣ ученически колонии, съ които много може да се помогне за здравето и тѣлесното развитие на пансионеркитѣ, казва директорътъ въ годишния си отчетъ, сж сънѣ

не само за ученичеството, а и за учителитѣ въ нашитѣ мѣста“.

Годишниятъ бюджетъ на гимназията билъ: плати на учителитѣ 1581·50 лири т., за покжщина, поправки, канцелярски, отопление, освѣтление, чистота и прислуга 126 лири, за учебни помагала, книги и разни 34 л., всичко 1621·55 лири т.; за стопанския отдѣлъ за наемъ, покжщина и др. 68 л. турски; за издържане на пансиона 864 лири, за докторъ, лекове и прислуга 187 л., за топливо, освѣтление, покжщина, поправки и др. 144 л. и разни 661 л. — всичко 1924 л., или всичко 3545 лири т.

Фондътъ за бедни ученички билъ въ приходъ 69¹/₂ лири и разходъ 55·70 лири.

До сега на учителитѣ се плащало по тримесечие, искало се да бжде помесечно. Изказало се мнение да се отмѣнятъ годишнитѣ изпити въ класоветѣ и да се отвори и III курсъ въ стопанския отдѣлъ за уроци само по ржкодѣлие.

Тази година нѣмало изпускъ за завършилитѣ VI-ти кл. ученички, защото били преведени въ отворения VII-ми.

Въ XXVIII-та 1907/8 уч. год. съставътъ на учителитѣ билъ 9 миналогодишни и 6 новоназначени: Невѣна Богоева, Олга Стефановичъ, Екатерина Периклиева, Ангелина Попова, Маргарита Кйоръ и Александра Александрова съ обща годишна плата 1539 лири. Презъ второто полугодие станали заменявания и назначения: Иванъ Доревъ, Иванъ Васковъ, Драганъ Тъпковъ, Христо Нейковъ, Веселина Писарева и Хрисанта Настева.

При образцовото първоначално училище се образували д в е слети отдѣления съ двѣ учителки, Мария Йончева и Мария Трендафилова.

Записани били въ гимназията 234 ученички. Следвали 217 отъ тѣхъ 67 приходящи и 150 пансионерки, а съ ученички отъ дветѣ слети отдѣления 7 приходящи и 4 пансионерки, всичко 74 приходящи и 154 пинсионерки.

Въ двата стопански курса сж следвали 18 ученички.

По мѣсторождение ученичкитѣ били: отъ Солунския вилаетъ 148, най-много отъ Кукушъ 47 и Солунъ 35, отъ Скопския 44, — отъ Велесъ 18 и Скъпье 11, отъ Битолския 35, — отъ Прилепъ 18 и Ботоля 7, отъ Одринския 4 и отъ България 4, — Варна, София и Ст-Загора по 1. Или отъ 26 града 195 и отъ 26 села 39.

169 ученички били съ живи родители, 48 само съ майки, 9 — съ бащи и 8 сираци; съ заможни 74, съ срѣдно състояние 49 и бедни 111; на 90 търговци, 33 занаятчии, земледѣлци, свещеници и чиновници по 13, а другитѣ на надничари, учители и скотовѣдци.

По съдържание: самоподрѣжници били 28 ученички, стипендиантки 52, полустипендиянтки 27, ползували се съ помощи 46, съ обѣдъ 28 и приходещи 53, всичко 234 ученички. — Всички ученички платили и до 3 лири и внесли 321 лири и по една лира — 102 л. за фонда на беднитѣ.

Отъ преподавателитѣ 6 били съ висше образование, 5 следвали въ странство и 6 съ гимназиално въ Солунъ и България. По народностъ били 16 българи и 1 францужанка, по поданство 10 българско, 6 турско и 1 французко. Всички учителки били неженени и една вдовица.

Преподаванията сж вървѣли презъ годината редовно, но съ затруднения по български езикъ, история и отечествена география по нѣмане на учебници, недопускани отъ цензурата.

Свършили сж 43 ученички отъ VII класъ съ матура отъ седемнадесетия изпускъ; произведени били и въ класоветѣ годишни изпити.

Презъ годината сж прочетени отъ ученичкитѣ 1521 разни книги, най-много отъ VI класъ — 468, и отъ VII — 353. — Екскурзия е направена частична — до Кукушъ.

Приходещитѣ ученички се държали изобщо по-свободно, а пансионеркитѣ по-сдържано. Провинения особени не сж отбелязани. За възпитателки въ пансиона липсвали достойни и примѣрни съ държането си и отношенията си лица.

Чувствувала се нуждата за често посещение на гимназията и пансиона отъ лѣкаря.

Въ XXIX-та 1908/9 учебна година управителтъ на гимназията въ полугодишния си рапортъ до екзарха (отъ 21 II. 1909 подъ № 201) нарича туй полугодие „нешастно за гимназията“ и го причислява къмъ „изключителнитѣ ненормални въ 1902/3 и 1903/4 учебни години, когато се гледало само да се запази гимназията“ безъ огледъ на учебнитѣ занятия. За тази ненормалностъ една отъ причинитѣ била не на временото назначаване на учителския персоналъ и честото промѣняване на учителитѣ и учителкитѣ вследствие на известнитѣ политически обстоятелства и въ Солунъ, а друга — „грозниятъ

ученически бунт в съседната мъжка гимназия, острият взаимоотношения между учителките — надзирателки в пансиона, които създадоха едно брожение между учениците и отбившия в м. септември конгрес в града на конституционните клубове, в които имало делегати и учители. Обаче най-главното било революцията на 11 юлий, която промени държавния строй в турската държава, раздруса в нея обществения социален и икономически живот и възбуди дори и мисли в населението за една мечтана, неопределена бжнина, още повече в Солун, който бил отначалото център на революцията. Всичко това се отразило и върху живота изобщо и на всички училища в страната.

Гимназията се отворила на 3 IX., а занятията започнали на 9 с бившите на лице преподаватели, но окончателното разпределение на предметите, по липса на всичките учители, не могло да стане през цялото почти полугодие, затуй и редовни занятия в всичките класове нямало. А и вниманието на учениците не било съсредоточено в занятията им, защото слуховете за бунта в мъжката гимназия ги смущавали, спречкванията между двете надзирателки ги привличали на страната на едната или на другата, а пък външни лица не само желали, но и се старали да станат смутове и вълнения и между учениците в гимназията и пансиона.

Учителският състав бил сформирани едва в м. януарий от 19 души: Тодор К. Танев, управител, Иван Васков, Благой Десковски, Георги Саманджиев, Иван Дорев, Христо Николов, Драган Тъпков, Христо Нейков, Евтим Наков, Евтим Спространов, Иван Караджов. Сотир Наумов, Елена Димитрова, Олга Стефанова, Екатерина Периклиева, Василка Желъзарова, Веселина Писарова, Хрисанта Настева и Албина Николова, с обща годишна плата 2070¹/₂ лири турски.

Учебното дѣло през второто полугодие вървѣло редовно. — Броят на учениците бил 226, 148 пансионерки и 78 приходещи, най-много в VI и VII кл. — по 47. — По мѣсто-рождение тѣ били: от Солунския вилает 145 (от Солунската кааза 42 и Кукушката 46), от Битолския 37, Скопския 36, Одринския 3 и от България 5. — Съ живи родители били 168 и кржгли сираци 12, а по тѣхното занятие — 80 търговци 76, занаятчи и разни професии. — По съдържание били 13 ученички платили

пълна пансионска такса по 15 турски лири, 41 — отъ 14 до 8 лири, 12 по 7 л., 34 — отъ 6—4 и стипендиянтки 48 по 1 лира.

Учението въ гимназията се затруднявало отъ премѣшването на учители и презъ второто полугодие, смѣняването на предметъ отъ единъ учителъ на другъ и нѣмането учебници за проданъ въ книжарницитѣ, поради обявения бойкотъ на български стоки въ Солунъ отъ 22.IX до м. януарий. 199 ученички отсѣствували отъ урокъ повече по болестъ и само 31 не отсѣствували. — Общиятъ годишенъ успѣхъ билъ 4.39 и поведедието 4.97.

На матура се явили 47 абитуриентки отъ VII. кл. Писмени изпити имало по български езикъ, французски, педагогика и математика и устни по сжщитѣ предмети, естествена история, законъ божи и география, съ конспекти и билети. Споредъ новъ правилникъ за тия изпити нѣмало освобождаване отъ тѣхъ. Една абитуриентка не издържала писменъ изпитъ по три предмета и не била допусната до устнитѣ, три не издържали устенъ по български езикъ, две по математика, една не се явила по законъ божи и една останала да повтаря класа за слабъ успѣхъ по три предмета. Издържали сж съ успѣхъ отъ осетнадосетия изпускъ 38 ученички и получили свидетелства за здрълостъ и 7 за завършенъ курсъ.

За избѣгване на скандални случаи отъ гражданитѣ гърци и гръкомани, презъ годината нѣмало никакви излети вѣнъ отъ града съ ученичкитѣ, дори и до нѣкои отъ най-близкитѣ села; затова за развлѣчение на пансионеркитѣ сж устройвани въ пансиона всѣки месецъ по две домашни забавления.

Относно дисциплината въ пансиона въ отчета на управителя се казва, че въ време на бунта въ мжжката гимназия били подхвърляни прокламации отъ ученицитѣ презъ оградата и прозорцитѣ на пансиона и внасяни скришомъ отъ нѣкои приходещи ученички; а въ туй тревожно време две отъ надзирателкитѣ напуснали пансиона и останала само една, която заболѣла, та положението на управителя, за запазване реда въ пансиона и гимназията, било най-затруднително. Действително, „не всѣка учителка и не всѣки учителъ може да изпълнява истински възпитателната и надзирателска дейность въ единъ пансионъ, ако той отъ все сърдце не е предаденъ съ любовъ и искрено желание да изпълнява дълга на своето звание“.

Презъ годината въ библиотеката сж набавени книги съ 243 названия и автори, купена била малка покжщина и доставени нѣкои помагала. Прочетени били отъ 1814 ученички 560 книги, повече отъ VI и VII кл.

Отъ учителския съветъ изказани били следнитѣ мнения: За нѣкои млади учителки, получили висше образование на западъ, владеещи езици, имащи изтънчени манери, за да блеснатъ въ обществото и отъ желание да се намиратъ въ весели събрания и дружби, учителската и възпитателската служба въ гимназията и пансиона имъ се виждала тежка; годишнитѣ изпити въ класоветѣ да се замѣнятъ съ обобщение на по-сжщевствения изученъ презъ годината материалъ, или пъкъ да се въведатъ контролни изпити; да се изработи подробенъ конспектъ на учебния материалъ по всичкитѣ предмети въ класоветѣ; при броя на ученички въ класъ повече отъ 30 да се открива паралелка; пропорционално съ на скжпотията да се увеличатъ платитѣ на учителитѣ, а въ стопанския отдѣлъ да се образува колекция отъ българска народна изящна бродерия отъ образци по ржкодѣлие.

Бюджетътъ на гимназията билъ съ платитѣ на учителитѣ и даденъ хонораръ 2070 лири (както и въ мжжката гимназия), и други 235 л., отъ 2305 лири, и на пансиона за подържане на ученикитѣ 1427 лв. и други 475 л., всичко 1902 лири, или всичко 4207 лири т.

Съ бесплатни обеда въ пансиона се ползували 25 бедни ученички.

Фондътъ за такива възлизалъ на 142 лири, съ разходъ 58 лири.

Въ XXX-та 1909/10 уч. год. учителитѣ били миналогодишнитѣ деветъ и новоназначенитѣ: Благой Калейчевъ, Георги Грашевъ, Илия Христофоровъ, Тодора Руменова, Райна Цв. Иванова и Ана Тошева, съ обща годишна плата 1628¹/₂ л. т.

Записани сж 228 ученички, най-много въ VI кл. 52 и въ VII 38, отъ които напустнали 5 и отъ IV 1. По здравословни причини въ последния класъ не се явили 9 лански ученички. По мѣсторождение ученикитѣ били: 150 отъ Солунския вилаетъ, 37 отъ Скопския, 39 отъ Битолския, 2 отъ Одринския и 2 отъ България; — 186 отъ 30 града и 42 отъ 28 села; 82 били дъщери на търговци, 75 на занаятчи, 28 на свещеници и учители и 43 на разни занятия; 120 — на по-вече и по-малко заможни ро-

своята длъжност и да иматъ еднакви отношения и обръщения съ ученичкитѣ. Учителитѣ имали чести срещи съ родителитѣ и настойниците имъ относно тѣхното поведение и домашни занятия, а гимназиялниятъ лѣкаръ внимателно бдѣлъ за чистоплътността на ученичкитѣ. Въ заведението било приложено старание и за изкореняване на порока кражба. — Изключена била отъ гимназията една ученичка за водена частна кореспонденция, а друга отстранена временно и намалено годишното ѝ поведение съ две единици за кражба, следъ като се била признала и разкаяла.

За по-голѣма охолностъ въ помѣщението на пансиона наето било и друго съседно здание. Въ последното били въведени особенъ редъ и чистота, похвалени и отъ обществото. Сериозни заболявания въ пансиона презъ годината нѣмало, освенъ случаи отъ апандиситъ, отъ който се поминала ученичката отъ VII класъ Екатерина Иванова, на петия день отъ операцията.

Презъ годината държани били реферати отъ учители и ученички отъ последнитѣ класове, направени и нѣколко близки до града екскурзии.

Купени били за дветѣ библиотеки, учителска и ученическа, 227 книги и 16 списания и получени всичкигѣ излѣзли книги отъ министерския сборникъ „Народни Умотворения“. Доставени били нѣколко помагала по физика, химия, география, рисование, ржкодѣлие и гимнастика. — Презъ годината посетили гимназията: професоритѣ отъ Софийския университетъ г. г. Агура, Иширковъ, Кацаровъ, Милетичъ и Златарски, италиянскиятъ консулъ Примо Леви, ромънскиятъ учител Саровъ, 3 учители съ 28 ученици отъ Ломското педагогическо училище, ученици отъ Сърското, офицеръ отъ главния щабъ на III-та турска кавалерийска дивизия, нѣкои длъжностни лица и много отбрана публика на даденитѣ отъ ученичкитѣ домашни забави, както и на годишния публиченъ актъ.

Отъ 33 ученички въ VII класъ явили се на матура 27, а единадесетѣ се отказали отъ страхъ да не пропаднатъ; тѣ били повлияни отъ външни злонамѣрени лица, че ужъ по зрѣлостно свидетелство не можало да се сжди за развитието на ученичката. Темата за писменъ изпитъ по български езикъ била: „Църквата и училището като главни фактори за националното свѣстяване на българина“. Издържали съ матура отъ деветнадесетия изпускъ 27-тѣ ученички.

Бюджетътъ билъ на гимназията за учителски плати 1564 лири и други 176, всичко 1740 лири, и на пансиона 1890 лири и др. 131 лири, всичко 2021, или всичко 3,761 лири.

Въ XXXI 1910/11 учебна година гимназията бѣ названа Педагогическа.

Учителитѣ били седмина миналогодишни и шесть новоназначени: Йорданъ Николовъ, управителъ, Атанасъ Михайловъ, Лазаръ Цуневъ, Зора Димева, Райна Алексова, Люба Кулева и Анастасия Шенкова, съ обща годишна плата 33,005·80 лева.

Броятъ на ученичитѣ билъ 265, — 151 пансионерки и 114 приходящи, а съ стопанското въ двегодишния отдѣлъ по 18 ученички — 36, всичко въ гимназията 301 ученички. Най-много имало въ VI класъ 56 и въ VII 42.

Отъ държалитѣ матура 32 ученички свършили съ зрѣлостни свидетелства отъ двадесетия изпускъ 22 и десеть съ годишни свидетелства.

Въ XXXII-та 1911/12 уч. год. учители били миналогодишни деветъ съ Благой Калейчевъ, и. д. управителъ, и новоназначенитѣ: Димитръ п. Пандевъ, Дионисий Кандиларовъ, Владимиръ Цървенковъ, Наумъ Темчевъ, Ана Тошева и Венера Саева, съ обща годишна плата 1610¹/₂ лири т.

Отъ следвалитѣ презъ годината 276 ученички (най-много въ гимназ. класове: въ IV — 59, V — 48, VI — 64 и въ VII — 54), 180 били пансионерки (64%) и 96 приходещи. Внесената пансионска такса отъ ученичитѣ била 1517 лири, при недоборъ 30¹/₄ лири. 47 ученички били пълни самоподържани, 72 субсидирани, 41 стипендиянтки и 20 полустипендиянтки.

По мѣсторождение броятъ на ученичитѣ отъ Солунския вилаетъ се увеличилъ до 155 (съ 21 отъ Сѣрския санджакъ), отъ Битолския билъ почти сжщия миналогодишенъ — 64 и отъ Скопския 50, (по градове: 46 отъ Кукушъ, 34 отъ Солунъ, 25 отъ Прилепъ, 21 отъ Велесъ и 10 отъ Скопие), а по занятие на родителитѣ имъ той значително се билъ промѣнилъ: 55 търговци, 22 учители, 19 свещеници, 16 чиновници, по 15 бакали и надничари, 14 обушари, по 13 комисионери и майстори, шивачи 10, земледѣлци 8, разни занаятчи и др. 80.

Поради холера въ града, учебната година се почнала въ края на м. октомврий и се продължила 8 месеци.

Учебниятъ материалъ, съ повторение на нѣкои части отъ миналогодишния, минатъ съ съкращения. Писмени работи презъ

годината зададени най-много по български езикъ и френски по 46, а по математика само 23. Най-много часове имало по тия предмети и ржкодѣлие (829, 578 и 645), а най-малко по хигиена и медицина (28) и етика 32.

Общиятъ годишенъ успѣхъ въ гимназията билъ „добъръ“.

Отъ VII кл. отъ двадесетъ първи изпускъ свършили съ матура 42 ученички и съ годишни свидетелства 12. — Преведени въ по-горенъ класъ 163 ученички, да предържатъ по единъ предметъ 41, по два — 10 и останали въ сжщия класъ 6.

Наказани били презъ годината само съ мъррене нѣколко ученички и общото годишно поведение на всичкитѣ било примѣрно — 6.

Пансионътъ се помѣщавалъ въ петъ здания. Ученичкитѣ заранъ ставали въ 5 часа, следъ 8 часовъ сънъ. Условиата на живота имъ въ пансиона се подобрили значително, сжщо и здравословното имъ състояние, само горещинитѣ въ последнитѣ учебни месеци влияли недобрѣ на по-слабитѣ. Взимали се винаги мѣрки и срѣдства за предпазване пансионеркитѣ отъ заболявания, каквито често се явявали въ града дори и въ широкъ размѣръ, особено въ началото на есенята. Възпитателната страна обаче не могла още да се упражнява задоволително по нѣмане още за нея по-подготвени и отговарящи лица.

Освенъ държанитѣ реферати, ученичкитѣ водени били и на представления, полезни за тѣхъ съ своето съдържание.

Въ годишния отчетъ управительтъ отбелязълъ, че броятъ на книгитѣ въ учителската библиотека възлизалъ на 1085 екземпляра, а въ ученическата на 1688, на стойностъ 9348 зл. гроша, и че учебнитѣ помагала били: по химия 222, по физика 133, по ест. история 350, по рисоваиие 206, законъ божи 104 (картини), география 28, цигулка 43 и по френски езикъ, геометрия и ржкодѣлие 33, безъ обозначение обаче на тѣхната стойностъ.

Освенъ екзарх. ревизори, посетили гимназията екскурзиянти ученици съ четирма учители отъ Варна. — Бюджетътъ на гимназията билъ 1610 $\frac{1}{2}$ лири т. за учителски плати съ рѣзни 423, всичко 2032 $\frac{1}{2}$ лири, и на пансиона за подържането му 2021.70 лири и за наеми 119 л., всичко 2140.70 л., или всичко 4173 лири.

Въ последната XXXIII-та 1912/13 уч. година и девическата гимназия учителскиятъ съставъ билъ отъ новоназначенитѣ: д-ръ Йорданъ Бомболовъ, управителъ, съ год. плата 4994 лева, Драганъ Тжпковъ съ 2780·75 л., Христо Шалдевъ, 3268·80 л., Драганъ Зографовъ, 2179·20 л., Наталия Мончева, 1089·60 л. и Мария Тръндафилова, 953·40 л., и миналогодишнитѣ: Благой Калейчевъ, съ 4176·80 л., Евтимъ Наковъ, Атанасъ Михайловъ, съ по 3813·60 л., Димитръ п. Пандовъ съ 3302·85 л., Иванъ Караджовъ съ 2780·75 л. и Дионисий Кандиларовъ, съ 2724 л. Всичко 12 учители съ обща год. плата 35,877·35 л.

Броятъ на записанитѣ ученички билъ 244, а следвали 230. Тази год. VII-ия класъ е билъ най-голѣмъ — 61 ученички и свършили 56. — Пансионерки имало 170 и приходещи 60. — Платили пълна плата 40 уч. — 600 л., 18 — половина — 115 л., пълни стипендиянтки 39 — 585 л. и 73 субсидирани съ 465 л., всичко 1765 лири.

Бюджетътъ на гимназията билъ за учит. плати 1560 лири турски и за разни 420 л., всичко 1980 лири, и на пансиона за подържането му 1765 лири и за наеми — 119 лири, всичко 1884 лири, или всичко 3864 лири.

Отварянето на балканската война въ началото на уч. година обхванала вниманието и на учащата се наша младежъ и въ Солунъ. Бързиятъ победоносенъ напредъкъ на българскитѣ войски и тѣхния чуденъ успѣхъ привеждалъ въ възхищение сърдцата на всѣкой българинъ и на ученичкитѣ. Раздрусването на империята и сгромолясването на турската властъ възбудили неизказана радостъ въ сърдцата и на младитѣ души, че се освобождава отъ петвѣковния робски турски гнетъ родината и за многострадалецътъ българинъ блѣсвала свѣтлината за новъ свободенъ и културенъ, просвѣтенъ животъ и напредъкъ. Естествено, вниманието и на девойчетата въ гимназията е било обърнато постоянно върху новитѣ събития и мислитѣ имъ се съсрѣдоточавали къмъ всичко онова, което се вършело вънъ отъ стениѣ на пансиона и на Солунъ по всички Македония, Тракия, особено въ Одринско, затова и училищнитѣ имъ занятия вървѣли не тѣй спокойно и тихо както въ миналитѣ години. Учебното време е текло въ заведението въ всеобщи възхищения и радости, и дълго не сж достигали до ушитѣ на ученичкитѣ зловещитѣ слухове за зародилата се въ душиѣ на съюзницитѣ гърци и сърби гибелната сждбоносна завистъ, която

затъмнявала полезното. Рушили се лоялнитѣ съюзнически отношения и се възгаряли миналитѣ, напластили се въ душитѣ на гърцитѣ исторически превратности, отъ небивалитѣ бойни подвизи на победоносната доблестна и прославена по цѣль свѣтъ българска армия, които ги довели до враждебностъ и заканителни погледи при срещи съ българското офицерство и въ Солунъ. Всичко туй се усилило и създадо тежка атмосфера, както и отъ въпроса за владенето на Солунъ, въ който вече било дошло кралското семейство съ главния щабъ на гръцката армия, и отъ проникванията на гръцки войсковы части и въ заетитѣ отъ българскитѣ войски райони.

Колкото и да е възбудило възхищение у българитѣ навлизането на българскитѣ войски въ Солунъ и срещитѣ имъ съ нашитѣ офицери, особено при посрещането на Н. В. царь Фердинанда (5 дек. 1912 год.), решителността обаче на гърцитѣ, тѣ да владѣятъ града съ неговия хинтерландъ (както отсетне, на 3 мартъ 1913 г., рускиятъ императоръ казалъ на Ст. Даневъ, че Солунъ ще се даде на гърцитѣ) дълбоко ги наскърбила и загрижила, а още повече сблъскванията съ кръвопролития на тѣхнитѣ постове съ нашитѣ (въ Мъгленско на моста при с. Съботско 7 януарий) и завземането отъ войскитѣ имъ съ бой нашитѣ Правишки и Нигритски райони. Положението за българитѣ въ Солунъ още повече се влошило, когато българската дивизия напустнала града и оставени били само 2 дружини. Гръцката армия, използвайки отсъствието на българската, когато тя разходвала усилията си и сломявала общия неприятель, прониква въ нейния тилъ и ѝ ограбва добития нейнъ имотъ. Положението ставало все по-критическо, и то повечето вследствие на характеристичнитѣ гръцки фалшификации и лъжи спрѣмо нашето правителство и главнокомандуване.

Независимо отъ воденитѣ взаимни преговори за разбирателство и примирие и постигнатия миръ въ Лондонъ (V.), за българитѣ въ Солунъ ставало все по-явно, че тѣхниятъ животъ и оставане въ града подъ гръцка власть сж не само невъзможни, но дори и немислими. Затуй на отговорнитѣ лица въ гимназиитѣ и пансионитѣ, загрижени отъ хода на събитията, и враждебнитѣ настроения на гръцкитѣ военни и граждански власти срещу всичко българско въ града, длъжността имъ налагала да взематъ най-бързи ефикасни мѣрки, за да запазатъ учащитѣ се отъ неминуемата за тѣхъ опасностъ, въ

случай на по-дългото имъ стоене въ града, а учебното време е било за произвеждане матуритетнитѣ и контролни изпити. Благодарение на сношения съ нѣкои лица отъ чужда народностъ, станало известно, че българитѣ въ Солунъ ги очаква „вартоломеева нощъ“, и трѣбвало да се бърза съ привършване на учебната година и разпусчане на учащитѣ се по домоветѣ имъ, което и било извършено до 13 юний. И дѣйствително предполагаемата гонитба на българитѣ и кървавата разправа съ останалитѣ въ Солунъ български войници, квартируващи и въ м. гимназия, за непредаването имъ оржието си, се извършила по най-варварски начинъ следъ четири дни.

Това не е дало възможность и на управителя на девическата гимназия да приготи годишния отчетъ и да го изпрати въ екзархията, а набързо били написани само свидетелствата на държалитѣ матура 56 абитуриентки, съ отбелѣзване въ тѣхъ общия имъ годишенъ успѣхъ по предметитѣ и признаването имъ за свършили зрѣлостнитѣ си изпити, и тѣ отпътували на 12 юний заедно съ учителкитѣ и учителитѣ. Управительтъ, оставилъ гимназията и пансиона на грижитѣ на общинския председателъ, архимандритъ Евлогия и секретаря му Христо Батанджиевъ, заедно съ инвентаря на учебнитѣ помагала, съ архивата и покщината, които следъ петъ дни (17 с. м.) били разграбени и унищожени отъ гърцитѣ.

Стопански отдѣлъ, откритъ при девическата гимназия за горни дрехи и шапкарство.

I. Въ уч. 1905/6 год. учителка била Ангелина Попова съ 9 ученички.

II. Въ уч. 1906/7 год. въ двата курса (I и II). съ по 9 ученички преподавала сжщата и били изразходвани за наемъ, покщнина и други 67'63 лири турски.

III. Въ уч. 1907/8 год. съ 18 ученички била сжщата учителка.

IV. Въ уч. 1908/9 г. учителка била сжщата и се изразходвали за наемъ и други 44 лири турски.

V. Въ уч. 1909/10 год. броятъ на ученикитѣ въ двата курса оставалъ 18.

VI. Въ уч. 1910/11 год. учителка била Люба Небреклиева, съ годишна плата 950 лева и броятъ на ученикитѣ билъ въ

долниятъ едногодишенъ отдѣлъ 18, а въ горниятъ двегодишенъ сжщо 18, или всичко 36 ученички.

VII. Въ уч. 1911/12 и 1912/13 година не сж известни учителкитѣ и броя на ученикитѣ.

Трикласно училище.

За общо прогимназиялно образование на девойчетата и нуждата отъ учителки за основнитѣ училища екзархията открила и при девическата гимназия трикласно училище съ общъ прогимназияленъ курсъ въ уч. 1911/12 год., въ което за учителки назначила: Хрисанта Настева, Ана Тошева, Зора Димова и Венера п. Саева, съ обща годишна плата 3427·70 лева, а въ 1912/13 уч. година — миналогодишни две и новоназначенитѣ Мария Иванова и Калиопа Спасова, съ обща годишна плата 4925·50 лева.

Списъкъ на директоритѣ на Девическата гимназия.

1. Царева Попалексиева	1 год.	(1883/4).
2. Георги Кандиларовъ	1 "	(1884/5).
3. Костад. Стателовъ	1 "	(1885/6).
4. Елисаветка Кондратиева	3 "	(1886/7 до 1888/9).
5. Христо Батанджиевъ	1 "	(1889/90).
6. Маринъ Пундевъ	4 "	(1890/91 до 1893/4).
7. Йорданъ х. Петровъ	1 "	(1894/5).
8. Михаилъ Сарафовъ	1 "	(1895/6).
9. А. Наумовъ	1 "	(1896/7).
10. Георги Пеневъ	2 "	(1897/9—1898/9).
11. А. П. Стоиловъ	2 "	(1899/900—1900/901).
12. Бл. Десковски	1 "	(1901/902).
13. Тодоръ К. Таневъ	8 "	(1902/903 до 1909/10).
14. Йорданъ Николовъ	1 "	(1910/11).
15. Благой Калейчевъ	1 "	(1911/12).
16. Йорданъ Бомбаловъ	1 "	(1912/13).

Всичко 16 директори, управлявали 30 години.

Списъкъ на учителитѣ въ Девическата гимназия по години на учителствуването имъ отъ уч. 1880/81 до 1912/13 г.

	Презъ коя учебна година е учителствувалъ.
1. Царева Попалексиева ¹	1883/4 и учителка до 1887/8
2. Евгения Димиева	"
3. Елена Стателова	1882/3 до 1887/88
4. Ана Тръпчева Кандиларова .	1884/5 " 1886/7
5. Камелия Сплитекъ	" " 1887/8
— Георги Кандиларовъ	— —
6. Костадинъ Стателовъ	1885/6
7. Елисавета Кандратиева	1886/7 " 1888/9
8. Христо Батанджиевъ	1888/9 директоръ въ 1889/90 и учит. въ 1901/2 до 1903/4
9. Мария Кушева	" " 1890/91
10. М. Казакова	" " 1889/90
11. А. Игнатиева	"
12. Д. Багрянова	"
13. Т. Друмева	1889/90
14. Сарафова	"
15. С. Стрѣзова	"
16. А. Енчева	1890/91
17. П. Димитрова	1890/91 до 1891/92
18. Райкова	" " 1892/93
19. Стоенчева	" " "
20. Маринъ Пундевъ	" " 1893/4
21. Т. Попова	1891/92 " 1892/3
22. Д-ръ Младенъ Панчевъ	1893/4
23. Андрей Тошевъ	"
24. Теофана Попова	"
25. Мария Дюкмеджиева	"
26. Елена Димитрова	" до 1895/6, 1897/8 до 1902/3 и 1907/8—1908/9
27. Върба Димитрова	1893/4
28. Захария Василева	" до 1895/6
29. Йорданъ х. Петровъ	1894/5
30. Бано Кушевъ	" до 1895/6 и 1896/7
31. А. С. Сърезлиева	"

¹ Отпечатанитѣ съ разредени букви сж имената на директоритѣ.

32. Атина Николова " " "
33. Олга Няголчева "
34. Георги Пеневъ — " " учит. и дирек*
въ 1897/8 до 1898/99
35. Димитръ Апостоловъ — 1896/7 до 1897/8 и
1899/90 до 1902/3
- Михаилъ Сарафовъ 1895/6
36. Ана Ив. Костовъ — 1896/7
37. А. Наумова 1896/7 —
38. Димитръ Мирчевъ " до 1901/2
39. Йорданъ Кусевъ " " 1907/8
40. Иеронимъ Буфети " и 1903/4 и 1905/6
41. Т. Икономова " " 1897/8
42. Е. Палашева " —
43. Пена Георгиева 1895/7 и 1898/9 до 1901/902
44. Мария Шумкова " до 1897/8
45. Антонъ Кецкаровъ 1897/8—1898/99
46. Султана Димитрова " —
47. Е. П. Ангелова — "
48. Арни Ариянь — "
49. Димитръ Миховъ — "
50. Ц. Пампулова — "
51. Вѣна Златарева 1898/99 и 1899/900
52. А. П. Стоиловъ 1899/900 и 1900/901
53. Иванъ Палазовъ " до 1901/2
54. Г. Салганджиевъ " " 1907/8
55. Олга Попова " " 1902/3
56. Аспасия Георгиева 1900/901 " "
57. Благой Десковски 1901/2 и 1903/4
и въ 1909/10 учителъ
58. Т. К. Таневъ 1902/3 — 1904/5 до 1909/10
59. Иванъ Лимончевъ " —
60. Ст. Мартиновъ " —
61. Ал. Димитровъ " —
62. Благой Калейчевъ 1903/4 до 1910/11, и управи-
тель въ 1911/12 и 1912/13
63. Евтимъ Наковъ 1903/4 до 1908/9, 1909/10
и 1912/13
64. Сребренъ п. Петровъ 1903/4 до 1906/7

65. Хрисанта Настева¹ 1904/5 906/7, 908/9 до 912/13
 66. Костадинъ Стояновъ 1905/6
 67. Люба Кюпева „ и 1906/7
 68. Мина Шеръ „ —
 69. Христо Николовъ 1906/7 до 1908/9
 70. Кина Генова „ —
 71. Георги Николовъ „ —
 72. Мария Ганчева „ и 1907/8
 73. Велика Желъзарова „ до 1908/9
 74. Ангелина Попова „ и 1907/8
 75. Невѣна Богева — „
 76. Олга Стефановичъ 1907/8 до 1909/10
 77. Екатерина Периклиева „ и 1808/9
 78. Александра Александрова „ —
 79. Мария Кйоръ „ —
 80. Иванъ Васковъ 1908/9 и 1909/10
 81. Г. Самарджиевъ „ до 1910/11
 82. Иванъ Доревъ „ —
 83. Драганъ Тълковъ „ и 1912/13
 84. Христо Нейковъ „ и 1909/10
 85. Иванъ Караджовъ „ до 1912/13
 86. Вес. Писарева 1908/9 и 1909/10
 87. Албиена Николова „ „ „
 88. Евтимъ Спространовъ „ „ „
 89. Георги Грашевъ 1909/10 до 1911/12
 90. Ана Тошева² „ „ „
 91. Тодора Руменова „ —
 92. Илия Христофоровъ „ и „
 93. Райна Ц. Иванова „ —
 94. Йорданъ Николовъ 1910/11
 95. Лазаръ Цуневъ „ —
 96. Зора Дацева „ и 1911/12
 97. Райна Алексова „ —
 98. Люба Кулева „ —
 99. Анастасия Шенкова „ —
 100. Атанасъ Михайловъ „ до 1912/13

¹ Въ уч. 1810/11—912/13 била учит. и въ III-кл. дев. училище и началница на пансиона.

² Била учит. и въ III-кл. дѣвич. уч.-ще.

101. Димитръ п. Пандовъ	1911/12 до	"
102. Георги Сапунджневъ	"	—
103. Владимиръ Цървенковъ	"	—
104. Дионисий Кандиларовъ	"	" "
105. Драганъ Зографовъ	"	" "
106. Мария Трендафилова	"	" "
107. Наталия Мончева	1911/12 и 1912/13	
108. Наумъ Темчевъ ¹	"	—
109. Венера Саева ¹	"	и 1912/13
110. Иорданъ Бомболовъ	—	"
111. Христо Шалдевъ	—	"
112. Мария Иванова	—	"
113. Калиопа Спасова	—	"
114. Димитръ Ничевъ	—	"

Или:

50 учители по	1 година.	Всичко	50 години
28	" " 2	"	56 "
17	" " 3	"	51 "
6	" " 4	"	24 "
5	" " 5	"	25 "
1	" " 6	"	6 "
2	" " 7	"	14 "
2	" " 8	"	16 "
1	" " 10	"	10 "
1	" " 11	"	11 "

Учителствували повече отъ 5 години:

Димитръ Мирчевъ	6 години
Димитръ Апостоловъ	7 "
Хрисанта Настева	7 "
Ефтимъ Наковъ	8 "
Тодоръ К. Таневъ	8 "
Георги Салганджиевъ	9 "
Благой Калейчевъ	10 "
Елена Димитрова	11 "

^{1 1} Учителствували и въ III-кл. дѣв. уч.-ще.

Свършилите ученички IV класъ въ учебната 1884/85 год.

(съ годишни свидетелства):

1. Апослолова Кириакица отъ Цариградъ.
2. Йотова Ефросиния отъ гр. Охридъ.
3. Пърличева Деспина отъ гр. Охридъ.
4. Свакярова Мария отъ гр. Велесъ.
4. Шумкова Нушка отъ гр. Солунъ.

Първи изпускъ въ 1886/87 учебна година.

(Свършили V класъ безъ матура — съ свидетелства за завършенъ курсъ).

1. Велкова Донка отъ гр. Битоля.
2. Желѣзкова Мария отъ с. Баня (Разложко).
3. Кацкова Василка отъ гр. Охридъ.
4. Ракиджиева Евгения отъ гр. Прилепъ.
5. Шумкова Нушка отъ гр. Солунъ.

Втори изпускъ въ учебната 1887/88 година.

(Свършили V класъ безъ матура).

1. Атанасова Донка отъ гр. Прилепъ.
2. Божкова Екатерина отъ гр. Велесъ.
3. Георгиева Анастасия отъ гр. Неготино.
4. Дамянова Василка отъ гр. Битоля.
5. Костадинова Мария отъ с. Плѣвня (Драмско).
- 6) Новоселиева Екатерина отъ гр. Велесъ.
7. П. Стефанова Евка отъ гр. Солунъ.
8. Стрезова Екатерина отъ гр. Охридъ.
9. Тасева Елена отъ с. Янковецъ.

Трети изпускъ въ учебната 1888/89 година.

(Свършили V класъ безъ матура, съ свидетелства за завършенъ курсъ).

1. Балева Коца отъ гр. Охридъ.
2. Бъчварова Анастасия отъ гр. Одринъ.
3. Георгиева Ана отъ с. Емборе (Кайлярско).
4. Димитрова Мария отъ гр. Велесъ.
5. Златарова Мария отъ гр. Солунъ.
6. Кирова София отъ гр. Дойранъ.
7. Кръстева Гена отъ гр. Куманово.
8. Михайлова Екатерина отъ гр. Кукушъ.
9. Настева Евгения отъ гр. Солунъ.

10. Симитчиева Екатерина отъ гр. Скопье.
11. Стефанова Граматина отъ гр. Драма,
12. Христова Захария отъ гр. Куманово.

Свършилитѣ ученички VI класъ съ матура.

Първи изпускъ въ уч. 1890/91 година.

1. Бошнакова Мария отъ Велесъ.
2. Казанкова Екатерина отъ Велесъ.
3. Орлова Цвѣтана отъ с. Бобища (Костурско).
4. Свакярова Александра отъ Велесъ и
5. Чамова Олимпияда отъ Воденъ.

Втори изпускъ въ уч. 1891/2 година.

1. Апостолова Недѣля отъ Битоля.
 2. Атанасова Мария отъ Кавадарци.
 3. Гължбова Фания отъ Струга.
 4. Владичева Елена отъ Ресенъ.
 5. Захаријева Калиопа отъ Струмица.
 6. Иосифова Елена отъ Охридъ.
 7. Константинова Магдалина отъ Гевгелия.
 8. Лазева Василка отъ Битоля.
 9. Левтерова Елисавета отъ Солунъ.
 10. Михайлова Параскева отъ с. Бобища (Костурско).
 11. Стерева Василка отъ Битоля и
 12. Янчева Евтимица отъ Воденъ.
- Две ученички свършили безъ свидетелства зи зрѣлость

Трети изпускъ въ уч. 1892/3 година.

1. Богданова Любица отъ Велесъ.
2. Байчева Константина отъ Ресенъ.
3. Василева Фания отъ Охридъ.
4. Димитрова Фимина отъ Димотика.
5. Димитрова Поликсена отъ Леринъ.
6. Иванова Елена отъ Ен. Вардаръ.
7. Касова Василка отъ Загоричани (Костурско).
8. Котева Елисавета отъ Битоля.
9. Митрова Донка отъ Битоля.
10. Михайлова Василка отъ Битоля.
11. Няголчева Толка отъ Димотика.

12. Трайкова Евдокия отъ Лозенградъ.
 13. Терзиянова Аспасия отъ Охридъ.
 14. Христова Мария отъ Мачуково (Солунско).
- Една ученичка свършила безъ свидетелство за зрѣлость.

Четвърти изпускъ въ 1893/94 год.

1. Атанасова Мария отъ с. Сухо (Солунско).
2. Георгиева Мария отъ Г.-Броди (Сърско).
3. Георгиева Пенка отъ Ст.-Загора.
4. Дончева Екатерина отъ Загоричани (Костурско).
5. П. Димитрова Султана отъ Загоричани (Костурско).
6. Димитрова Флора отъ Рѣсенъ.
7. Занешева Хрисанта отъ Воденъ.
8. Иванова Стойка отъ Скопье.
9. Краева Ванта отъ Скопье.
10. Митева Деца отъ Бобища (Костурско).
11. Настева Хрисанта отъ Битоля.
12. Ралева Божия отъ Кукушъ.
13. Ракиджиева Фания отъ Прилепъ.
14. Димитрова Фотика отъ Съръ.
15. Танева Велика отъ Гумендже.
16. Христова Евгения отъ Галичникъ (Дебърско).
17. Христова Тодора отъ Воденъ.

Пети изпускъ въ уч. 1894/5 год.

1. Вангелова Виктория отъ Битоля.
2. Георгиева Магдалина отъ Гевгелия.
3. Дукова Константина отъ Загоричани (Кост.).
4. Иванова Станка отъ Д. Порой (Дем. хис.).
5. Иосифчева Фания отъ Солунъ.
6. Кръстева Зойка отъ Радовишъ.
7. Кюпева Любица отъ Велесъ.
8. Мискарева Вѣра отъ Охридъ.
9. Такиджиева Мария отъ Кукушъ.
10. Трайкова Параскева отъ Битоля
11. Тръпкова Доска отъ Галичникъ (Дебр.).
12. Филипчева Анастасия отъ Охридъ.
13. Чакърова Славка отъ Струга.
14. Янева Димитра отъ Петричъ.

Една ученичка получила годишно свидетелство.

Шести изпускъ въ уч. 1895/6 год.

1. Александрова Екатерина отъ Щипъ.
2. Биолчева Иванка отъ Прилепъ.
3. Димчева Василка отъ Прилепъ.
4. Димитрова Маслина отъ Загоричани (Костурско).
5. Диамандиева Пандора отъ Леринъ.
6. Иванова Олга отъ Ямболъ.
7. Константинова Зоица отъ Радовишъ.
8. Масларова Роза отъ Велесъ.
9. Христова Сава отъ Бобища (Костурско).
10. Шопчева Анастасия отъ Прилепъ.
11. Йочкова Мария отъ Прилепъ.

Три ученички получили годишни свидетелства.

Седми изпускъ въ уч. 1896/7 год.

1. Бояджиева Роса отъ Велесъ.
2. Георгиева Тодора отъ Битоля.
3. Гочева Евка отъ Щипъ.
4. Дереванова Василка отъ Струга.
5. Димчева Екатерина отъ Прилепъ.
6. Калева Елена отъ Ресенъ.
7. Ставрева Хрисанта отъ Подмочани (Ресенско).
8. Христова Параскева отъ Прилепъ.
9. Янева Вангелия отъ Радовишъ.

Двѣ ученички получили годишни свидетелства.

Осми изпускъ въ уч. 1897/8 год.

1. Атанасова Анастасия отъ Одринъ.
2. Антонова Зоица отъ Радовишъ.
3. Войнова Донка отъ Велесъ.
4. Вучева Мария отъ Крива Паланка.
5. Гължбова Константина отъ Струга.
6. Димитрова Ирина отъ Лозенградъ.
7. Димитрова София отъ Загоричани (Костурско).
8. Зердева Мария отъ Прилепъ.
9. Зографова Перса отъ Велесъ.
10. Иванова Ана отъ Скопие.
11. П. Константинова Тодора отъ Битоля.
12. П. Костова Мария отъ Дойранъ.

13. Курукафова Мария отъ Одринъ.
 14. Максимова Зафирка отъ Крива Паланка.
 15. Маринова Стефана отъ Прилепъ.
 16. Милошева Анастасия отъ Прилепъ.
 17. Мосинова Поликсена отъ Охридъ.
 18. Николова Ана отъ Лозенградъ.
 19. Петрова Параскева отъ Скопье.
 20. Петрова Султана отъ Екши-су (Леринско).
 21. П. Тодорова Мария отъ М.-Паша.
 22. П. Стоянова Рада отъ Лозенградъ.
 23. Урумова Евка отъ Радовишъ.
 24. Христова Василка отъ Мустафа-паша.
 25. П. Христова Донка отъ Битоля.
 26. П. Христова Доца отъ Мачуково (Солунско).
 27. Янакиева Елена отъ Загоричани (Костурско).
 28. Янчева Тодора отъ Киречъ-кьой (Солунско).
- Две ученички получили годишни свидетелства.

Девети изпускъ въ уч. 1898/9 год.

1. Васкова Павлина отъ Велесъ.
 2. Войнова Мария отъ Велесъ.
 3. Георгиева Цвѣта отъ Лозенградъ.
 4. Григорова Рахила отъ Кр.-Паланка.
 5. Главинчева Екатерина отъ Охридъ.
 6. П. Ефремова Любица отъ Щипъ
 7. Иванова Кръстинка отъ Скопье.
 8. Йосифова Мария отъ Щипъ
 9. Мацанова Елена отъ Солунъ.
 10. Мацанова Павлина отъ Велесъ.
 11. Мискарева Хрисанта отъ Охридъ.
 12. Монева Елена отъ Щипъ.
 13. Николова Ана отъ Костуръ.
 14. Николова Тодора отъ Гевгелия.
 15. Ставрева Мария отъ Ямболъ.
 16. Стефанова Иванка отъ Бобища (Костурско).
 17. Стерйова Милица отъ Айватово (Солунско).
 18. П. Стоянова Мария отъ Лозенградъ.
 19. Чикмакова Султана отъ Кукушъ.
- Една ученичка не получила зрѣлостно свидетелство.

Десети изпускъ въ уч. 1899/900 год.

1. Александрова София отъ Шипъ.
2. Ангелова Султана отъ Кърчево (Дем. Хис.)
3. Антонова Домника отъ Кочани.
4. Бостанджиева Олимпия отъ Гумендже.
5. Богданова Мария отъ Прилепъ.
6. Василева Славка отъ Кюстендилъ.
7. Весова Олга отъ Велесъ.
8. Георгиева Мария отъ Струмица.
9. П. Георгиева Пандора отъ Велесъ.
10. Георгиева Щиряна отъ Драма.
11. Димова Донка отъ Прилепъ.
12. Димитрова Милица отъ Кратово.
13. Доревска Огненка отъ Ресенъ.
14. Иванова Мария отъ Владово (Воденско).
15. Измирлиева Екатерина отъ Кукушъ.
16. Кръстева Мария отъ Одринъ.
17. Петрова Калиопа отъ Горенци (Костур.).
18. Петрова Василка отъ Битоля.
19. Петкова Елена отъ Скопье.
20. Полихронова Ана отъ Лозенградъ.
21. Петкова Райна отъ Прилепъ.
22. Тръпчева Ризка отъ Скопье.
23. Христова Александра отъ Кавадарци.
24. П. Христова Константина отъ Мачуково (Солунско).
25. Христова Райна отъ Калоферъ.

Единадесети изпускъ въ уч. 1900/901 год.

1. Аризанова Мария отъ Велесъ.
2. Аргирова Невѣна отъ Лозенградъ.
3. Ангелова Мария отъ Прилепъ.
4. Атанасова Милка отъ М.-Търново
5. Брайкова Рада отъ М.-Търново.
6. Василчева Деспина отъ Охридъ.
7. Василева Зоица отъ Струмица.
8. Войнова Александра отъ Велесъ.
9. Гацева Султана отъ Воденъ.
10. Гюршева Костадина отъ Хрупища (Костурско).
11. Голистоянова Василка отъ Велесъ.

12. Гължбова Царева отъ Струга.
 13. П. Димитрова Ана отъ Петричъ.
 14. Димчева Магдалина отъ Дойранъ.
 15. Данева Елена отъ Струмица.
 16. Иванова Василка отъ Устово (Ахж-Челеб.).
 17. Иванова Евгения отъ Щипъ.
 18. Иванова Екатерина отъ Кукушъ.
 19. Иванова Мария отъ Прилепъ.
 20. Измирлиева Райна отъ Кукушъ.
 21. Икономова Елена отъ Скопье.
 22. Икономова Слава отъ Скопье.
 23. Ипсова Ипсимания отъ Велесъ.
 24. Кожинкова Елена отъ Щипъ.
 25. Лазарова Мария отъ Стояково (Гевгел.).
 26. Лапева Мария отъ Велесъ.
 27. Малешевска Ана отъ Дупница.
 28. Манолова Анастасия отъ Устово (Ахж-Челеб.).
 29. Милева Царева отъ Струга.
 30. Мончева Наталия отъ Прилепъ.
 31. Мързенска Фания отъ Прилепъ.
 32. Нешкова Василка отъ Крушево.
 33. Ничева Севастиа отъ Велесъ.
 34. Пейкова Бонча отъ Плѣвня (Драм.).
 35. Петрова Пелагия отъ Радовишъ.
 36. Подолешова Руса отъ Велесъ.
 37. Проичева Елена отъ Велесъ.
 38. Рашкова Елена отъ Одринъ.
 39. Свакярова Павлина отъ Велесъ.
 40. Солева Елена отъ Прилепъ.
 41. Станишева Мария I отъ Кукушъ.
 42. Стефанова Мария отъ Карагачъ (Бесарабия).
 43. П. Стефанова Олга отъ Солунъ.
 44. Стефчова Мария отъ Тетово.
 45. Паишия Мария отъ Дупница.
 46. Христофорова Вангелия отъ Радовишъ.
 47. Чакаларова Зоя отъ Смърдешъ (Костурско).
 48. Ченгелева Ташиня отъ Плѣвня (Драмско).
 49. Червенакова Екатерина отъ Кукушъ.
- Осемь ученички свършили безъ свидетелства за зрѣлость.

Дванадесети изпускъ въ уч. 1901/902 год.

1. Антонова Славка отъ Солунъ.
2. Арсова Пандора отъ Щипъ.
3. Атанасова Олга отъ Сѣръ.
4. Бадачева Екатерина отъ Воденъ.
4. Богойчева Анастасия отъ Св. Врачъ (Мелнишко).
6. Богоева Фания отъ Битоля.
7. Батункова Царева отъ Охридъ.
8. Вардева Пауна отъ Петричъ.
9. Василева Павлина отъ Велесъ.
10. Гарабетова Вартигшки отъ Сливенъ.
11. Даниилова Славка отъ Кукушъ.
12. Джайкова Мария отъ Велесъ.
13. Димитрова Славка отъ Ресенъ.
14. Евтимова Андромаха отъ Струмица.
15. Желѣзарова Велика отъ Кукушъ.
16. Иванова Елена отъ М.-Паша.
17. Иванова Милка отъ Лозенградъ.
18. Иванова Олга отъ Битоля.
19. Костадинова Ефросина отъ Одринъ.
20. Кузманова Елена отъ Солунъ.
21. Мацанова Василка отъ Солунъ.
22. Миладинова Славка отъ Струга.
23. Михаилова Аспасия отъ Охридъ.
24. Михаилова Виктория отъ Прилепъ.
25. Никова Мария I отъ Велесъ.
26. Никова Мария II отъ Г.-Порой (Дем.-Хисарско).
27. Найденова Роса отъ Лозенградъ.
28. Нокова Царева отъ Скопье.
29. Николова Аспасия отъ Солунъ.
30. П. Петрова Мария отъ Дойранъ.
31. Проичева Павлина отъ Велесъ.
32. Палаганова Елена отъ Скопие.
33. Х. Танчева Велика отъ Д.-Порой (Дем. Хисарско).
34. Тодорова Недѣля отъ Одринъ.
35. Тръндафилова Мария отъ Солунъ.
36. Червенкова Донка отъ Прилепъ.
37. Червень-Иванова София отъ Кукушъ.
38. Шумкова Елена отъ Солунъ.

39. Янева Елена отъ Св. Врачъ (Мелнишко).
Двѣ ученички не получили зрѣлостни свидетелства.

Тринадесети изпускъ въ уч. 1902/903 г.

1. П. Адамова Невѣна отъ Прилепъ.
2. Атанасова Мария отъ Одринъ.
3. Брайкова Злата отъ Одринъ.
4. Дѣлева Магдалина отъ Кукушъ.
5. Димева Мария отъ Прилепъ.
6. Димитрова Мария отъ Бун.-Хисаръ (Лозенгр.).
7. Зографова Виктория отъ Битоля.
8. Измирлиева Невѣна отъ Кукушъ.
9. П. Илиева Щиряна отъ Байр.-Джумая,
10. Кирова Анастасия отъ Деде-агачъ.
11. П. Коцова Мария отъ Щипъ.
12. Лазева Василка отъ Прилепъ.
13. Михайлова Ана отъ Солунъ.
14. Накова Анастасия отъ Велесъ.
15. Ралева Анастасия отъ Одринъ.
16. П. Стаматова Петра отъ Бугариово (Солунско).
17. Тодорова Павлина отъ Велесъ.
18. Тръндафилова Екатерина отъ Солунъ.
19. Якимова Евгения отъ Кр. Паланка.
20. Янева Елена отъ Петричъ.

Четиринадесетъ ученички отбелезани безъ зрѣлостни свидетелства.

Четиринадесети изпускъ въ уч. 1903/904 год.

1. Алабашева Ванта отъ Струмица.
2. Аљокова Вѣра отъ Кукушъ.
3. Анастасова Арсенка отъ Хрупница (Костурско).
4. Атанасова Василка отъ Битоля.
5. Божинова Анастасия отъ Куманово.
6. Х. Божкова Александра отъ Скопье.
7. Блажева Елена отъ Тетово.
8. Варналиева Мария отъ Велесъ.
9. Весова Виктория отъ Велесъ.
10. П. Гаврилова Зоица отъ Пехчево.
11. Георгиева Магдалина отъ Солунъ.
12. Гелинова Комянина отъ Струмица.

13. Димева Ангелина отъ Велесъ.
 14. Димева Мария отъ Дебъръ.
 15. Димчева Гора отъ Скопье.
 15. Димчева Цвѣта отъ Скопье.
 16. Димитрова Стойка отъ Леринъ.
 17. Димитрова Мария отъ Струмица.
 18. Зографова Роса отъ Велесъ.
 19. Иосифова Елена отъ Солунъ.
 20. Карамичева Елена отъ Воденъ.
 21. Каратанева Мария отъ Струмица.
 22. Климева Княгиша отъ Охридъ.
 23. Костадинова Александра отъ Солунъ.
 24. Костова Стойка отъ Скопье.
 25. Левтериева Елена отъ Радовишъ.
 26. Маджарова Олга отъ Солунъ.
 27. Х. Манева Елена отъ Струмица.
 28. Николова Виктория отъ Прилепъ.
 29. Николова Злата отъ Дебрене (Мелнишко).
 30. Николова Фания отъ Леринъ.
 31. Ращанова Павлина отъ Велесъ.
 32. Ризова Божия отъ Св. Врачъ (Мелнишко).
 33. П. Сотирова Фания отъ Охридъ.
 34. Тодева Менча отъ Тетово.
 35. Х. Трайчева Елена отъ Скопье.
 36. Христова Благуња отъ Охридъ.
 37. Христова Виктория отъ Солунъ.
 38. П. Христова София отъ Баялци (Гевгелийско).
 39. Чаракчиева Тенча отъ Дойранъ.
 40. Шалдева Екатерина отъ Гумендже.
 41. Янишлиева Свѣтлана отъ Дойранъ.
 42. Ярцева Екатерина отъ Кукушъ. (?) *Кукуш*
- Не получили зрѣлостни свидетелства четири ученички.

Петнадесеши пзпускъ въ уч. 1904/905 год.

1. Анастасова Мария отъ Лозенградъ.
2. Атанасова Екатерина отъ Сѣрѣ.
3. Ацева Пандора отъ Битоля.
4. Бозаджиева Мария отъ Ресенъ.
5. Бошнакова Павлина отъ Велесъ.

6. Бояджиева Царева отъ Охридъ.
 7. Голева Райча отъ Банско (Разложко).
 8. Добрева Мария отъ Велесъ.
 9. Димитрова Любица отъ Сѣръ.
 10. Димитрова Свѣтлана отъ Солунъ.
 11. Димитрова Йордана отъ Радовишъ.
 12. Дяконова Мария отъ Скопье.
 13. Елезова Пандора отъ Велесъ.
 14. Зенгелекова Мария отъ Кукушъ.
 15. Зотова Магдалина отъ Солунъ.
 16. Иванова Александра отъ Леринъ.
 17. Иванова Елена отъ Скопье.
 18. Иванова Екатерина отъ Щипъ.
 19. Илевска Драгана отъ Велесъ.
 20. Иосифова Тана отъ Св. Никола (Щипско).
 21. Караянева София отъ Мачуково (Солунско).
 22. Караджова Филимена отъ Скопье.
 23. Кирова Мария отъ Деде-агачъ.
 24. Ковачева Мария отъ Д.-Райково (Ахж-челебийско).
 25. Костова Мария отъ Битоля.
 26. Кочова Василка отъ Прилепъ.
 27. Кълева Мария отъ Кукушъ.
 28. Кръстева Перса отъ Скопье.
 29. Машанова Невѣна отъ Кукушъ.
 30. Машева Ефросия отъ Кавадарци.
 31. Михаилова Олимпия отъ Лозенградъ.
 32. Нунева Злата отъ Леринъ.
 33. П. Недѣлкова Екатерина отъ Кукушъ.
 34. Петрова Елисавета отъ Одринъ.
 35. Пройчева Василка отъ Велесъ.
 36. Христова Ана I отъ Скопье.
 37. Христова Ана II отъ Лозенградъ.
 38. Христова Аделфина отъ Охридъ.
 39. Христова Божия отъ Кукушъ.
 40. П. Христова Мария отъ Солунъ.
- Една ученичка не получила свидетелство за зрѣлость.

Въ уч. 1905/6 г. билъ последниятъ шестнадесети изпускъ отъ VI класъ, тъй като гимназията станала седмокласна:

1. Александрова Елена отъ Щипъ.
2. Алексова Лиза отъ Солунъ.
3. Ампова Мария отъ Дойранъ.
4. Антонова Елена отъ Радовишъ.
5. Ананиева Ивана отъ Кратово.
6. Божкова Веля отъ Мелникъ.
7. Велева Рада отъ Одринъ.
8. Весова Зора отъ Велесъ.
9. Весова Наталия отъ Велесъ.
10. Георгиева Дука отъ Кичево.
11. Групчева Олга отъ Охридъ.
12. Дѣлева Люба отъ Солунъ.
13. Димитрова Мария отъ Солунъ.
14. Димитрова София отъ Димотика.
15. Дукова Люба отъ Охридъ.
16. Ефтимова Хераклия отъ Ресенъ.
17. Зафирова Люба отъ Скопье.
18. Иванова Атина отъ Прилепъ.
19. Илиева Евка отъ Велесъ.
20. Илиевска Пандора отъ Велесъ.
21. Илиева Райна отъ Бургазъ.
22. П. Йорданова Мария отъ Велесъ.
23. Каназирева Елена отъ Мехомия.
24. Куфенджиева Менча отъ Добрѣновецъ (Кичевско).
25. Минчева Елена въ Кавадарци.
26. Младенова Елисавета отъ Битоля.
27. Накова Мария отъ Скопье.
28. Николова Фания отъ Солунъ.
29. Петрова Хераклия отъ Скопье.
30. Станишева Т. Елена отъ Кукушъ.
31. Танева П. Невѣна отъ Велесъ.
32. Талева Фания отъ Битоля.
33. Текелиева Мария отъ Дойранъ.
34. Тодорова Ана отъ Скопие.
35. Тодорова Парашкева отъ Лозенградъ.
36. Тополова Перса отъ Скопье.
37. Тодева Мария отъ Банско (Разлогъ).

38. Трайкова Аспасия отъ Битоля.
39. Трайкова Велика отъ Бугариево (Солунско).
40. Урумова Елисавета отъ Солунъ.
41. Ханджиева Благородна отъ Велесъ.
42. Харалампова Мария отъ Кратово.
43. Чикмакова Лиза отъ Кукушъ.
44. Якимова Магдалина отъ Злетово (Кратовско).
45. Янева Ана отъ Лозенградъ.
46. Янкова Тодора отъ М.-Търново.
47. Янакиева Ивана отъ М.-Паша.

Една ученичка не получила зрѣлостно свидетелство.

Въ учебната 1906/7 година нѣмало изпускъ, защото VI-то класнитѣ ученички били преведени въ VII-и класъ.

Свършилитѣ ученички съ матура VII класъ.

Седемнадесети изпускъ въ уч. 1907/8 година.

1. Антонова Райна отъ Прилепъ.
2. Бадева Виктория отъ Битоля.
3. Баласова Ефросина отъ Воденъ.
4. Басмаджиева Елена отъ Кукушъ.
5. Бѣлчева Параскева отъ Ст.-Загора.
6. Весова Мария отъ Велесъ.
7. Дамева Илка отъ Прилепъ.
8. Х. Дѣлева Магдалина отъ Кукушъ.
9. Дели-Хаджиева Невѣна отъ Кукушъ.
10. Димева Зора отъ М.-Паша.
11. Димитрова Фания отъ Битоля.
12. Зоркова Юлияна отъ Куманово.
13. Иванова Василка отъ Владово (Воденско).
14. Икономова Стойка отъ Скопье.
15. Илиева Фания отъ Битоля.
16. Кавракирова Елена отъ Ватилжкъ (Солунско).
17. Колищъркова Виктория отъ Прилепъ.
18. П. Костадинова Зоица отъ Радовишъ.
19. Котева Атина отъ Струмица.
20. Котева Анета отъ Струмица.
21. Кулева Люба отъ Прилепъ.
22. Кюпева Райна отъ Велесъ.

23. Лазова Пандора отъ Велесъ.
 24. Лютвиева Аспасия отъ Прилепъ.
 25. Матова Виктория отъ Солунъ.
 26. Манчева Луиза отъ Охридъ.
 27. Малиинша Райна отъ Кукушъ.
 28. Михова Ана отъ Велесъ.
 29. Николова Александра отъ Кр. Паланка.
 30. Танкова Мария отъ Скопье.
 31. Пракицова Райна отъ Солунъ.
 32. Х. Стоянова Елена отъ Велесъ.
 33. Танчева Вѣра отъ Кукушъ.
 34. Тодорова Константина отъ Скопье.
 35. Х. Томова Веселинка отъ Скопье.
 36. Узунова Невѣна отъ Велесъ.
 37. Христова Благуња отъ Охридъ.
 38. Христова Виктория отъ Солунъ.
 39. П. Христова София отъ Баялци (Гевгел.)
 40. Шалдева Екатерина отъ Гумендже.
 41. Янишлиева Свѣтлана отъ Дойранъ.
 42. Ярцева Екатерина отъ Кукушъ.
 43. Чаракчиева Тенча отъ Дойранъ.
- Не получили зрѣлостни свидетелства три ученички.

Осемнадесети изпускъ въ уч. 1908/9 година.

1. Антонова Божана отъ Бодеръ (Скопско).
2. Анчова Мария отъ Дойранъ.
3. Атанасова Мария отъ Нивичани (Струм.).
4. П. Арсова Евгения отъ Куманово.
5. Х. Ангелова Виктория отъ Прилепъ.
6. Благоева Елена отъ Скопье.
7. Богатинова Аспасия отъ Скопье.
8. Волчова Люба отъ Прилепъ.
9. Войнова Екатерина отъ Велесъ.
10. П. Василева Райна отъ Охридъ.
11. Вжндева Мария отъ Лѣсново (Ен. Вард.).
12. Гъркова Екатерина отъ Кукушъ.
13. Дзанева Свѣтлана отъ Кукушъ.
14. Иванова Екатерина отъ Берово (Малешево).
15. Иванова Люба отъ Прилепъ.

16. Костакиева Левтера отъ Радовишъ.
 17. Коцева Елена отъ Щипъ.
 18. Кочкова Цена отъ Скопье.
 19. Мацанова Олга отъ Солунъ.
 20. Мирева Виктория отъ Прилепъ.
 21. Митева Калиопа отъ Струмица.
 22. Михайлова Евридика отъ Битоля.
 23. Мотева Зора отъ Прилепъ.
 24. Настева Андромаха отъ Солунъ.
 25. Пантева Стефка отъ Прилепъ.
 26. Пиперкова Аспасия отъ Прилепъ.
 27. Пиперкова Люба отъ Прилепъ.
 28. Проичева Анисия отъ Велесъ.
 29. Ризова Благородна отъ Солунъ.
 30. Спирова Аспасия отъ Битоля.
 31. Теодосиева Люба отъ Кратово.
 32. Тръпчева Евтимица отъ Воденъ.
 33. П. Телятинова Рисана отъ Дойранъ.
 34. Тодорова Донка отъ Битоля.
 35. Тошева Параскева отъ Прилепъ.
 36. Х. Трендова Магдалина отъ Мелникъ.
 37. Христова Василка отъ Прилепъ.
 38. Христова Люба отъ Солунъ.
 39. Христова Мария отъ Битоля.
 40. Цвѣтанова Мария отъ Охридъ.
 41. Чупаригова Ана отъ Кукушъ.
 42. Шалева Кера отъ София.
 43. Х. Шушева Василка отъ Велесъ.
 44. П. Ангелова Виктория отъ Скопье.
 45. Шолева Алакسانда отъ Скопье.
- Седемъ ученички не получили зрѣлостни свидетелства.

Деветнадесети изпускъ въ уч. 1909/10 год,

1. Антонова Мария отъ Охридъ.
2. Бадева Люба отъ Битоля.
3. Бичева Люба отъ Кукушъ.
4. Георгиева Елена отъ Смилево (Битолско).
5. Х. Григорова Елена отъ Воденъ.
6. Гъркова София отъ Кукушъ.
7. Димева Аспасия отъ Прилепъ.

8. Дончева Люба отъ Кюстендилъ.
 9. Иванова Бина отъ Воденъ.
 10. Иванова Мария отъ Враня (Мелникъ).
 11. Измирлиева Мария отъ Кукушъ.
 12. Костова Василка отъ Битоля.
 13. Константинова Елена отъ Ен. Вардаръ.
 14. Х. п. Константинова Кръстина отъ Дойранъ.
 15. Куслева Вѣра отъ Кукушъ.
 16. Лазова Роса отъ Велесъ.
 17. Мацанова Иванова отъ Солунъ.
 18. Матова Невѣна отъ Велесъ.
 19. Мискарова Княшня отъ Охридъ.
 20. Манева Мария отъ Радовишъ.
 21. Мокрева Ана отъ Ен. Вардаръ.
 22. Найдеова Аслаия отъ Битоля.
 23. Перфанова Райна отъ София.
 24. Нанева Фания отъ Прилепъ.
 25. Тенчева Анастасия отъ Дойранъ.
 26. Христова Анастасия отъ Г. Джумая.
 27. Чакаларова Малина отъ Смърдешъ (Костурско).
 28. П. Йорданова Мария отъ Велесъ.
 29. Х. Панзова Мария отъ Велесъ.
 30. Сакчова Фания отъ Кукушъ.
 31. Стоилова Екатерина отъ Кукушъ.
 32. Станишева Мария II отъ Кукушъ.
 33. Пенчева Анастасия отъ Дойранъ.
 34. Христова Мария отъ Воденъ.
 35. Ярцова Мария отъ Кукушъ.
 36. Х. Пейкова Божия отъ Кукушъ.
 37. Дупкова Вѣра отъ Кукушъ.
 38. Божикова Стойка отъ Скопье.
- Безъ свидетелства за зрѣлость 11 ученички.

Двадесети изпускъ въ уч. 1910/911 г.

1. П. Адамова Люба отъ Прилепъ.
2. Александрова Кира отъ Щипъ.
3. П. Антонова Драга отъ Куманово.
4. Антонова Мария I отъ Кукушъ.
5. Антонова Мария II отъ Гевгели.
6. Ахтарова Танка отъ Дойранъ.

7. Бабамова Виктория отъ Щипъ.
 8. Басмаджиева Марена отъ Кукушъ.
 9. Бистрова Люба отъ Охридъ.
 10. Битракова Райна отъ Солунъ.
 11. Богданова Аспасия отъ Прилепъ.
 12. Бочкарова Константина отъ Охридъ.
 13. Василева Мария отъ Кономлади (Костурско).
 14. Велянова Йордана отъ Банско (Разложко).
 15. Голева Русана " " "
 16. Григорова Елена отъ Кр. Паланка.
 17. Грашева Аспасия отъ Прилепъ.
 18. Даниилчева Екатерина отъ Кукушъ.
 19. Димитрова Райна отъ Янковецъ (Ресенско).
 20. Динева Рисана отъ Дойранъ.
 21. Иванова Фания отъ Кичево.
 22. Икономова Ирина отъ Струмица.
 23. Иовчева Зора отъ Прилепъ.
 24. Калова Рисана отъ Дойранъ.
 25. Киримова Стойка отъ Кукушъ.
 26. Ламброва Ана отъ Солунъ.
 27. Мирджева Свѣтлана отъ Кукушъ.
 28. Мирчева Невѣна отъ Прилепъ.
 29. Митева Елена отъ Щипъ.
 30. Михаилова Константина отъ Прилепъ.
 31. Николова Мария отъ Скопье.
 32. Николова Щиряна отъ Дойрянъ.
 33. Х. Понева Магдалина отъ Солунъ.
 34. Радулова Райна отъ Банско (Разложко).
 35. Рибарова Стойна отъ Скопье.
 36. Сакчова Магдалина отъ Кукушъ.
 37. Самарджиева Мария отъ Кратово.
 38. Спространова Елена отъ София.
 39. Станкова Иванка отъ В.-Търново.
 40. Тодорова Елисавета отъ Кукушъ.
 41. Чичеклиева Божия отъ Кукушъ.
 42. Христова Мария отъ Прилепъ.
- Десетъ ученички безъ зрѣлостни свидетелства.

Двадесет първи изпускъ въ уч. 1911/912 г.

1. Алтжпармакова Елена отъ Битоля.
2. Александрова Константина отъ Радовишъ.
3. Ангелова Щиряна отъ Байраклж-Джумая.
4. Антонова Фания отъ Охридъ.
5. Бекярова Зора отъ София.
6. Х. Божкова Деница отъ Скопье.
7. П. Василева Свѣтлана отъ Дойранъ.
8. Х. Григорова Калиопа отъ Радовишъ.
9. Грашева Александра отъ Прилепъ.
10. Дзенова София отъ Кукушъ.
11. П. Димитрова Мария отъ Г.-Джумая.
12. Димитрова Константина отъ Радовишъ.
13. Димитрова Люба отъ Ресенъ.
14. Димитрова Мария отъ Скопье.
15. Ефтимова Стойка отъ Щипъ.
16. Жилева Екатерина отъ Г.-Броди (Сърско).
17. Икономова Елена отъ Велесъ.
18. Кицова Добра отъ Велесъ.
19. Кушева Б. Рада отъ Велесъ.
20. Камилова Благородна отъ Велесъ.
21. Константинова Кръстина отъ Старчища (Неврокопско).
22. Костова Анастасия отъ Битоля.
23. Михова Невѣна отъ Велесъ.
24. Мильовска Олга отъ Янковецъ (Рѣсенско).
25. Мицова Мария отъ Крушово.
26. Х. Мицова Мария отъ Гевгелия.
27. Нерѣзанова Царева отъ Охридъ.
28. Несторова Пена отъ Струга.
29. Нечова Елена отъ Битоля.
30. Пумпалова Мария отъ Банско (Разложко).
31. Рунтова Руса отъ Гевгелия.
32. Саздова Калиопа отъ Струмица.
33. Станишева Неша отъ Кукушъ.
34. Сърмабожова Зора отъ Охридъ.
35. Танчева Ваня отъ Дебъръ.
36. Подева Зина отъ Банско (Разложко).
37. Трендафилова Екатерина отъ Г.-Броди (Сърско).
38. Угринова Анастасия отъ Битоля.

39. Христова Райна отъ Гевгелия.
40. Христова Аспасия отъ Г.-Джумая.
41. Чайлева Павлина отъ Велесъ.
42. П. Юрданова Олга отъ Велесъ.

Въ уч. 1912/13 год. двадеветъ втори послѣденъ изпускъ.

1. Андреева Виктория отъ Охридъ.
2. Антонова Мария отъ Солунъ.
3. Атанасова Мария отъ Сѣрѣ.
4. Ачкова Поликсена отъ Прилепъ.
5. Бадева Стефа отъ Битоля.
6. Башева Елена отъ Ресенъ.
7. Безирджиева Люба отъ София.
8. Биолчева Магдалина отъ Прилепъ.
9. Благоева Екатерина отъ Скопье.
10. Бояджиева Ева отъ Велесъ.
11. Войницалиева Дона отъ Велесъ.
12. Голева Нена отъ Банско (Разлогъ).
13. П. Григорова Евангелия отъ Сѣрѣ.
14. Гулева Вѣра отъ Кукушъ.
15. Дапчева Роса отъ Велесъ.
16. Дилева Перса отъ Скопье.
17. Димитрова Ана отъ М. Търново.
18. Динева Мария отъ Костурско.
19. Дяконова Велика отъ Скопие.
20. Иванова Люба отъ Прилепъ.
21. Иванова Параскева отъ Прилепъ.
22. Г. Иванова Мария отъ Солунъ.
23. Икономова Лада отъ България.
24. Илиева Василка I отъ Битоля.
25. Илиева Василка II отъ Велесъ.
26. Йорданова Поликсена отъ Прилепъ.
27. Кириякова Доча отъ Костурско.
28. П. Костадинова Аспасия отъ Прилепъ.
29. Кочовска Милка отъ Ресенъ.
30. Кьорпанова Паликсена отъ Ресенъ.
31. Кючукъ-Гйошева Елисавета отъ Кукушъ.
32. Ляпчева Злата отъ Ресенъ.
33. Маджарова Люба отъ Охридъ.

34. Малинина Свѣтлана отъ Ен.-Вардаръ.
35. Младенова Александра отъ Битоля.
36. Морарцалиева Елисавета отъ Ен. Вардаръ.
37. Мълчанкова Димитра отъ Неврокопъ.
38. Панева Лица отъ Кавадарци.
39. Панчева Перса отъ Скопье.
40. Петрова Люба отъ Солуиъ.
41. Раева Зора отъ Прилепъ.
42. Соколова Роса отъ Велесъ.
43. Спирова Магдалина отъ Битоля.
44. Стефанова Виктория отъ Бобища (Костурско).
45. Попова Райна отъ Скопье.
46. Пенчева Божия отъ Кукушъ.
47. Тодорова Ева отъ Велесъ.
48. Томова Аспасия отъ Битоля.
49. Трайкова Доста отъ Кукушъ.
50. Тушимчева Султана отъ Воденъ.
51. Харалампиева Магдалина отъ Кукушъ.
52. Христова Магдалина отъ Кукушъ.
53. Цървенкова Елена отъ Прилепъ.
54. Чалжшева Ирина отъ Воденъ.
55. Чичеклиева Тина отъ Дойранъ.
56. Иванова Райна отъ Ресенъ.

Всичко шестнадесетъ изпуска отъ VI класъ, отъ 1890/91 до 1905/6 уч. год. и шесть отъ VII кл. отъ 1907/8 до 1912/13 уч. година.

Общиятъ брой на ученичкитѣ по випуски.

1890/91 . . . 5	1898/99 . . . 19	1906/907 . . . 43
1891/92 . . . 12	1899/900 . . . 25	1907/908 . . . 45
1892/93 . . . 14	1900/901 . . . 49	1908/909 . . . 28
1893/94 . . . 17	1901/902 . . . 39	1909/910 . . . 42
1894/95 . . . 14	1902/903 . . . 20	1910/911 . . . 42
1895/96 . . . 11	1903/904 . . . 43	1911/912 . . . 56
1896/97 . . . 9	1904/905 . . . 40	
1897/98 . . . 28	1905/906 . . . 47	
		Всичко . . 648

Всичко свършили съ свидѣтелства за зрѣлость 647 ученички.

По мѣсторожение тѣ сж били

I. Отъ Солунския вилаетъ:		II. Отъ Битолския вилаетъ:	
гр. Солунъ	38	гр. Битоля	41
с. Бугариево	2	с. Смилево	1
„ Ватилъкъ	1	гр. Крушево	2
„ Айватово	1	„ Кичево	2
„ Сухо	1	с. Добреновець	1
гр. Дойранъ	19	гр. Прилепъ	60
„ Гумендже	3	„ Дебъръ	2
„ Гевгели	7	с. Галичникъ	2
с. Баялци	2	гр. Струга	8
„ Стояково	1	„ Охридъ	31
„ Мачуково	4	„ Ресенъ	13
гр. Кукушъ	51	с. Подмочани	1
„ Воденъ	13	гр. Леринъ	6
с. Владово	2	с. Янковецъ	2
гр. Енидже-Вардаръ	6	гр. Костуръ	2
с. Лѣсково	1	с. Бобища	6
гр. Струмица	14	„ Загоричани	8
с. Навичани	1	„ Екши-Су	1
гр. Кавадарци	5	„ Горенци	1
„ Сѣръ	7	„ Смърдешъ	2
с. Горно-Броди	3	„ Кономлади	1
гр. Байр.-Джумая	2	„ Хрупича	2
с. Долни-Порой	3	Всичко	195
„ Кърчово	1	III. Отъ Скопския вилаетъ:	
гр. Петричъ	3	гр. Скопье	44
„ Мелникъ	2	„ Куманово	3
с. Св. Врачъ	3	„ Велесъ	72
„ Дебрене	1	„ Кратово	5
„ Берово	1	„ Щипъ	14
„ Враня	1	„ Кочани	1
гр. Неврокопъ	7	„ Радовишъ	16
„ Мехомия	1	„ Пехчево	1
с. Банско (Разлож.)	8	„ Кривор.-Паланка	7
„ Старчища	1	с. Злетово	1
гр. Горня-Джумая	3	„ Киречъ-къой	1
„ Драма	1	гр. Тетово	3
с. Плѣвня	2	с. Св. Никола	1
Всичко	222	Всичко	169

IV. Отъ Одринския вилаетъ:	„ Дупница	2
гр. Одринъ	„ Велико-Търново . . .	2
„ Лозенградъ	„ Сливенъ	1
„ Малко-Търново . . .	„ Стара-Загора	2
с. Бунаръ-Хисаръ . . .	„ Ямболъ	2
гр. Димотика	„ Калоферъ	1
„ Деде-Агачъ	„ Бургасъ	1
„ Устово (Ахж-Челеби) 2	„ Свиленградъ	5
с. Долно-Райково . . .	Всичко	23
Всичко		38

V. Отъ България.	VI. Отъ Бесарабия (Русия):
гр. София	с. Кара-Агачъ
„ Кюстендилъ	Всичко
	1
	1

Всичко:

I. отъ Солунския вилаетъ	222	ученички
II. „ Битолския „	195	„
III. „ Скопския „	169	„
Всичко отъ Македония	586	„
„ „ Одринския вилаетъ	38	„
„ „ България	23	„
„ „ Бесарабия	1	„
Всичко	648	„

Общият брой на записаните и следвали ученички въ солунската девическа гимназия.

№ по редъ	Въ класоветъ	I		II		III		IV		V		VI		VII		Всичко следвали	Записани
		Записани	Следвали	Записани	Следвали	Записани	Следвали	Записани	Следвали	Записани	Следвали	Записани	Следвали	Записани	Следвали		
1	1880/81	8	8													8	8
2	1881/82	10	10													10	10
3	1882/83	17	16	4	4											20	21
4	1883/84	14	14	16	16	5	5									35	35
5	1884/85	16	16	17	17	10	10	5	5							48	48
6	1885/86	13	13	16	16	17	17	10	10							56	56
7	1886/87	15	15	13	13	16	16	17	17	10	10					71	71
8	1887/88	14	14	13	13	13	12	16	16	16	16	10	9			80	82
9	1888/89	15	15	14	14	13	12	12	12	16	16	15	15			84	85
10	1889/90	18	16	15	14	14	13	13	13	12	12	16	16			84	88
11	1890/91	14	12	17	16	15	13	14	14	12	12	10	7			74	82
12	1891/92	17	17	14	12	16	15	13	13	14	14	12	12			83	86
13	1892/93	12	11	17	17	13	12	13	12	13	13	14	14			79	82
14	1893/94	6	6	12	12	6	6	16	16	19	19	17	17			76	76
15	1894/95	16	14	8	8	12	12	15	15	16	16	14	14			79	81
16	1895/96	18	17	14	14	8	8	12	11	14	13	11	11			74	77
17	1896/97	20	20	17	16	14	13	17	16	28	28	9	9			102	105
18	1897/98	23	19	16	10	20	18	40	35	20	20	28	28			130	147
19	1898/99	16	13	14	13	17	13	29	26	39	34	20	19			118	137
20	1899/900	19	17	12	11	9	9	21	20	51	50	25	22			129	137
21	1900/901	20	20	17	17	12	12	18	18	20	20	50	49			136	137
22	1901/902	21	21	20	19	17	16	16	16	18	17	40	38			127	132
23	1902/903	23	22	20	20	18	18	17	17	15	15	22	20			112	115
24	1903/904	22	21	12	11	19	17	21	21	34	32	44	44			146	152
25	1904/905	16	16	17	17	20	20	33	30	22	22	40	40			145	147
26	1905/906	15	15	17	17	20	19	26	24	28	28	47	47			150	153
27	1906/907	27	26	16	16	16	16	35	35	24	24	48	46			163	165
28	1907/908	21	21	26	25	16	15	36	34	30	29	49	49	44	43	216	230
29	1908/909	21	20	20	20	26	25	35	33	34	34	47	47	47	47	226	230
30	1909/910	28	28	17	17	21	21	40	39	32	32	52	52	38	33	222	228
31	1910/911	33	32	24	24	39	39	38	33	38	33	56	56	42	42	264	270
32	1911/912	23	22	18	16	19	17	59	59	43	43	64	64	55	54	275	281
33	1912/913	24	23	22	20	18	17	19	16	58	57	42	41	61	56	230	244
	Всичко	595	570	495	475	479	456	656	631	673	659	802	786	287	275	5154	3904

У.

ОСНОВНИ УЧИЛИЩА ВЪ СОЛУНЪ.

Централно основно училище при мжж. гимназия, Вардаро-портенско и въ Пиргитъ.

Въ I-та 1880/1 уч. год. въ първото училище имало три отдѣления, а въ другото две съ по единъ учителъ отъ ланскитъ и съ малкъ брой ученици. Тия две училища се подържали отъ общината и сж наречени общински.

Въ II-та и III-та уч. 1881/2 и 1882/3 год. учителитъ били сжщитъ, — Димитъръ Ивановъ и Христо п. Стояновъ.

Въ IV-та 1883/4 уч. год. учителствували: йерод. Евгений Рилски, Димитъръ Станевъ, Димитъръ Т. Драмовъ, Александъръ Битраковъ, тримата съ педагогическо образование (последниятъ билъ въ туй училище най-дълго време — 28 год.), и свещ. Ив. Маджаровъ, съ обща год. плата 8650 лв.

Въ V-та 1884/5 уч. год. учителствували: Христо п. Стояновъ, Дим. Ст. Драмовъ, А. Паскалевъ и поменатиятъ А. Битраковъ. Гимназиялното у-ще съ 65 ученика било помѣстено въ наето здание, а броятъ на ученицитъ въ Вардарското билъ 37, — всичко 102 ученици. Екзархията субсидирала общината за тия училища съ 554 лири. Годишнитъ занятия завършени съ публиченъ актъ.

Въ VI-та 1885/6 уч. год. учители били миналогодишнитъ; п. Стояновъ, свещеникътъ; А. Б. и новоназначениятъ Стоянъ Кръстевъ, съ обща годишна плата 220 лири и съ 114 ученици, — въ 4-тѣ отдѣления 72 и въ дветъ на Вардарското 42.

Въ VII-та 1886/7 уч. год. учителствували ланскитъ, освенъ Ст. Кр., и назначениятъ Михаилъ Донева, съ обща год. плата 242 лири. Броятъ на ученицитъ въ централното билъ 75 ученици, а въ Вардарското се увеличилъ двойно, съ откриването при него икономически пансионъ отъ пансионската комисия при м. гимн., за приетитъ въ него 26 ученици отъ близкитъ села: отъ Градоборъ 5 ученика, отъ Дудулари 4, Конари 1,

Тритъ-хана 3, Нишелъ 1, Бугариево 1, Коритенъ 1, Ватилъкъ 2, Топчиово 1, Дърмица 2, Бозецъ 1, Киречъ-къой 2, всички отъ 14 села, съ 5 плащали ученици — 2 отъ Солунъ и 3 отъ Прилепъ. Следъ свършването на отдѣленията, горнитъ 21 ученици оставали стипендианти на комисията, за да следватъ и въ гимназията.

Въ VIII-та 1887/8 год. учителствували: свещеникътъ, А. Б. и М. Донева, съ сжщата обща год. плата.

Въ екзарх. списъкъ на учителитъ имената на основнитъ учители и броя на ученицитъ за IX-та 1888/9 год. липсватъ, а отбелязани сж само платитъ на първитъ — 315 лири.

За 15 учебни — 1888/9 до 1903/4 години, по нѣмане на архивни данни, броятъ на ученицитъ е неизвестенъ.

Въ уч. X-та 1889/90 год. учителитъ били миналогодишнитъ и други трима, имената на които липсватъ, съ обща год. плата 160 лири.

Въ XI-та 1890/91 г. учителитъ били: А. Б., Стоянъ Кръстевъ, Василь Шоповъ и Димитъръ Ивановъ, съ обща год. плата 215 лири.

Въ XII-та 1891/92 г., освенъ А. Б. и В. Ш., съ обща год. плата 115 лири, имената на другитъ двама учители липсватъ (Ст. Кръстевъ и Константинъ Бодлевъ), съ обща год. плата и тая на учителя Иванъ Ачковъ, 205 лири.

Въ XIII-та 1892/3 г. били шестима учители: А. Б., В. Ш., Д. Ив., Ст. Кр., Ив. Ачк. и К. Б., съ обща год. плата 315 л.

Въ XIV-та 1893/4 год. учителитъ били следнитъ: А. Б., В. Ш., Д. Ив., Ив. Ачк., К. Бодл., съ назначенитъ Лазаръ Димитровъ и Григоръ п. Томовъ, съ обща год. плата 375 л.

Въ XV-та 1894/5 год. учителствували сжщитъ: А. Б., В. Ш. Д. Ив., Гр. п. Т. и назначенитъ Стоянъ Здравевъ и Георги Басмаровъ, съ обща год. плата 320 лири.

Въ XVI-та 1895/6 г. били: А. Б. В., Ш., Гр. п. Т. Ст. Здр., Г. Б. и Димитъръ Хлѣбаровъ, съ об. год. плата 315 лири.

Въ XVII-та 1896/7 г. — сжщитъ и Борисъ Андоновъ, съ обща год. плата 355 л.

Въ XVIII-та 1897/8 г. — сжщитъ: А. Б., В. Ш., Ст. Здр., Г. Басм., Д. Хл. и Стефанъ п. Ивановъ, съ обща г. плата 355 л.

Въ XIX-та 1898/9 г. — сжщитъ: А. Б., В. Ш., Ст. Здр., Ст. п. Ив. и Г. Басмаровъ, съ обща год. плата 283 лири.

Въ XX-та 1899/900 г. — сжщитъ: А. Б., В. Ш., Г. Басм.,

и Атанасъ Маджаровъ, Христо Н. Боботиновъ и Димитъръх. Георгиевъ, съ обща год. плата 355 лири.

Въ уч. XXI-та 1900/901 г. — сжщитѣ: А. Б., В. Ш., Д. х. Г., Хр. Н. Боб., Ат. Мадж. и Георги Матовъ, съ обща год. плата 330 лири.

Тази година общината отворила ново основно училище въ източната часть на града, въ новия кварталъ „Пиргитѣ“.

Въ XXII-та 1901/992 уч. г. Централното при мжж. гимназия основно училище съ забавачница станало смѣсено — м. и дев. и образцово съ учители: Александъръ Битраковъ, Хрисанта Настева, Екатерина Измирлиева, Милица Димитрова и Елена Мацанова, съ об. год. плата 263 лири.

Въ Вардарското учители били: Василъ Шоповъ, Димитъръ х. Георгиевъ и Фания Иосифова, съ обща год. плата 116 лири.

Въ I-та XXII-ра уч. 1901/2 год. въ училището на Пиргитѣ първитѣ учители били: Христо. Н. Боботиновъ, Атанасъ Маджаровъ и Д. п. Христова, съ обща год. плата 126 лири.

Издържката на основнитѣ училища отъ XXIII. 1902/3 уч. год. Екзархията оставила върху общината, като ѝ обещала годишна помощъ отъ 300 турски лири, и тя да условява учителитѣ въ тѣхъ.

Въ годишнитѣ отчети на управителитѣ на мжж. гимназия до екзархията отъ тази година нѣма графи, въ които да сж поменати назначаванитѣ отъ общината учители въ основнитѣ ѝ училища.

Въ XXIV-та 1903/4 г. сжщо сж неизвестни учителитѣ, както въ XXV-та 1904/5 и въ XXVI-та 1905/6 уч. година.

За уч. XXVII-ма 1906/7 год. екзархийската помощъ на общината за заплати на учителитѣ въ основнитѣ ѝ училища се увеличила съ 30 лири, — всичко 330 лири.

Въ XXVIII-та 1907/8 уч. год. назначени били отъ екзарх. две учителки за образцовото основно училище—Мария Трендафилова и Наталия Мончева съ по 36 лири год. плата, а помощъта на общината за основн. училища останала предишната, 300 лири.

Въ XXIX-та учебна 1908/9 година екзархията назначила Димитра п. Ангеловъ за главенъ учителъ на общинскитѣ основни училища, съ годишна плата 57 лири, а помощъта на общината за тѣхната издръжка увеличила на 460 лири годишно.

Въ XXX-та 1909/10 учебна год. нищо не се говори за тия училища, сжщо и въ XXXI-та 1910/11 учебна година.

Въ XXXII-та 1911/12 учебна год. въ третѣ тия училища учителитѣ били 17: Димитъръ п. Ангеловъ, главенъ учитель, Петъръ Димитровъ, Пенчо Кавракировъ, Атанасъ Петровъ, Георги Ив. Заховъ, Зора Ачкова, Невѣна Мацанова, Петра п. Стаматова, Божия Бърдарова, Мария Димитрова, Зора Матева, Виктория Христова, Велика Хр. Николова, София п. Христова, Андромаха Костова, Фания Сакъзова и Елена Басмаджиева, съ обща годишна плата 16,125 лева.

Въ XXXIII-та 1912/13 учебна година при едно отъ третѣ основни училища откритѣ I-ви кл. и учителитѣ при тѣхъ били, освенъ миналогодишнитѣ 17 и новоназначенитѣ: П. Младчевъ, Велика Янева и Костанца п. Христова, съ обща годишна плата 16,094 лева.

На 13 юний 1913 год., заедно съ гимназиитѣ и трикласнитѣ училища закрити били и първоначалнитѣ, а покжщнината имъ била разграбена отъ гърцитѣ.

Основно девическо училище при девическата гимназия.

Презъ първитѣ три учебни години (1880/81, 81/2 82/3) неизвестни сж имената на учителкитѣ и броятъ на ученичкитѣ въ отдѣленията.

Въ IV-та учебна 1883/4 год. учителки били: Василка Стоянова и Мария Груева отъ гр. Шуменъ, отъ тамошното педагогическо училище, съ по 2000 лева годишна плата, съ 36 ученички въ III и IV отдѣления.

Въ V-та 1884/5 учебна год. учителки били сжщитѣ, съ обща годишна плата 155 лири т., въ третѣ отдѣления съ 62 ученички (IV — 24, III — 12 и II — 26), а първото отдѣление било слѣто съ основното при мжжката гимназия. Отъ IV-то отдѣление имало и пансионерки. По мѣсторождение тѣ били: отъ Солунъ 20, Прилепъ 8, Велесъ и Дебъръ по 7, Охридъ и Кукушъ по 3, Воденъ, Пазаръ и Струмица по 2, Гумендже, Тиквешъ, Скопье и Битоля по 1 и отъ селата две.

Въ VI-та 1885/6 учебна год. учителкитѣ били сжщитѣ съ 71 ученички (II отдѣление 24, III — 25 и IV — 22), — 53 приходещи и 18 пансионерки, за съдържанието на които сж изразходвани 245 лири.

Въ VII-та 1886/7 учебна год. учителки били сжщата Василка Стоянова, пансионна надзирателка, и Мария Георгиева, съ обща плата 125 лири и съ сжщия почти брой ученички.

Въ VIII-та 1887/8 учебна год. управителитѣ на дветѣ гимназии не внесли въ год. си отчети данни и за основнитѣ училища. Тази година учителки били сжщитѣ миналогодишни, съ сжщитѣ имъ плати.

Въ IX-та 1888/9 учебна год. въ екзархийския списъкъ и учителитѣ имената на основнитѣ учителки не фигуриратъ, освенъ миналогодишната имъ обща плата.

Въ X-та 1889/90 учебна год. учителствували: Стоенчева, Д. Божкова, Софиянова и Стефанова, съ обща годишна плата 200 лири.

Въ XI-та 1890/91 учебна год., освенъ учителкитѣ А. Михаилова и Д. Божкова, съ 140 лири годишна плата, имената на други две липсватъ, съ обща годишна плата 115 лири т.

Въ XII-та 1891/92 учебна год. имената на учителкитѣ неизвестни, съ обща годишна плата 115 лири.

Въ XIII-та 1892/93 учебна год. учителствували: Царева, Кацкова, въ забавачницата при централното училище Магдалина Костадинова и Граматика Стефанова, съ обща годишна плата 125 лири.

Въ XIV-та 1893/94 учебна год. учителки били: Райна Икономова въ забавачницата, Мария Златарева и Фания Василева, съ обща годишна плата 130 лири.

Въ XV-та 1894/95 учебна год. били сжщитѣ учителки и Мария Атанасова, съ обща годишна плата 175 лири.

Въ XVI-та 1895/96 учебна год. — били сжщитѣ: Ф. В. М. Зл., М. Ат. и Е. Палашева, съ обща годишна плата 170 лири.

Въ XVII-та 1896/97 учебна год. били: М. Ат., М. Злат., П. Табакова и Султана Апостолова, съ обща годишна плата 145 л.

Въ XVIII-та 1897/98 уч. год. били: Е. Палашева, М. Злат., Султ. Ат. и Олга х. Иванова, съ обща годишна плата 160 лири.

Въ XIX-та 1898/99 учебна год., освенъ М. Злат., назначени били: Хрисанта Настева, Царева Шопова, Мария Георгиева и Д. п. Христова, съ обща годишна плата 208 лири.

Въ XX-та 1899/900 учебна год. — сжщитѣ: Хр. Наст., Д. п. Хр., Ц. Ш; М. Ставрева и Елена Мацанова, съ обща годишна плата 230 лири.

Въ XXI-та 1900/901 учебна год. — сжщитѣ: Хр. Наст., Д. п. Христ., Ц. Ш., Е. Мац., Милица Димитрова и Фания Иосифова, съ обща годишна плата 282 лири.

Въ XXII-та 1901/902 учебна год. списъкътъ на учителкитѣ въ девическото основно училище внесенъ въ списъка на тия въ централното образцово основно.

Отъ XXIII-та учебна 1902/3 год. общината е условявала и плащала и на учителкитѣ въ основното девическо училище отъ отпуснатитѣ ѝ отъ екзархията 300 лири пособие за издръжка на основнитѣ училища.

Въ XXIV-та 1903/4 учебна год. липсватъ имената на учителкитѣ въ това училище въ списъка на учителитѣ въ девич. гимназия и въ основнитѣ училища.

Сжщото е и за XXV-та 1904/5 учебна год. до XXXI-та 1910/11 учебна година.

Въ XXXII-та и XXXIII-та 1911/12 и 1912/13 учебна година учителкитѣ въ туй училище сж вписани въ общия списъкъ на тритѣ основни училища, което отъ 1901/2 учебна година не фигурира като отдѣлно.

Образцово основно училище.

За улеснение на ученичкитѣ отъ VI и VII кл., да не отиватъ на хоспитиране и практически занятия по педагогика въ образцовото централно основно училище, което е открито при гимназията въ 1911/12 год. съ четири отдѣления и съ две учителки, Мария Трендафилова и Наталия Мончева, съ обща годишна плата 42·48 лири т., съ 26 девойчета и 24 момчета, всичко 50 деца (отъ Солунъ 36 и отъ съседното село Бугариово 11 и др. 3). Учебната год. се продължавала шесть месеца. На годишния изпитъ по практически занятия на матуританткитѣ отъ VII кл. въ IV отдѣл. на девойчетата присжтсвувалъ председателътъ на моарифъ-комисионъ.

Въ последната 1912/13 учебна год. учителки били сжщитѣ и броятъ на децата въ четиритѣ отдѣления билъ 52, повечето девойчета.

Практическитѣ занятия на ученичкитѣ отъ VII кл., въ забавачницата и въ централното основно училище продължавали както въ миналитѣ години.

**Списъкъ на учителитѣ въ солунскитѣ основни училища
отъ 1866 до 1913 уч. год.**

I. Въ келийното.

1. Монахъ Исая 1833 до 1835 г.

II. Въ частното.

2. Славка Динкова 1866 до 1868 г.

III. Въ общинското.

3. Станчо 1869 г.
4. Вениаминъ Мачуковски . . 1870
5. Недѣля Петкова 1871 до 1872
6. Славка Недѣлина — "
7. Михаилъ Боботиновъ . . . 1873
8. Георги Неврокопецъ . . . 1873/74

IV. Въ вардарпортенското.

9. Ан. Колевъ Големановъ . . 1873
10. Хр. Захариевъ Т.-Пазардж. 1873/4
11. Ив. Шумковъ Крушевецъ . 1874/5 до 1876/7
12. Станчо 1876/7
13. Костадинъ Ст. Становъ
 Крушевецъ "
— — — 1887/8 училищ. било затворено
14. Мих. Ковачевъ 1878/9
15. Хр. Бучковъ, кукушанецъ . " 1879/80
16. Димитъръ п. Ивановъ . . 1879/80 до 1882/3
17. Христо п. Стояновъ . . . 1884/5 до 1889/90^и
18. ? ? учителка " "
19. Иерод. Евгений Рилски . . 1883/4
20. Димитъръ Станевъ "
21. Димитъръ Т. Драмовъ . . . " и 1884/5
22. Свещ. Ив. Маджаровъ . . 1883/4 до 1889/90
23. Александъръ Битраковъ . . " " 1910/11
24. А. Паскалевъ 1884/5
25. Стоянъ Кръстевъ 1885/6 и 1890/91 до 1892/93
26. Михаилъ Доневъ 1886/7 до 1889/90
27. Атанасъ Михайловъ . . . 1890/91
28. Василъ Шоповъ " до 1910/11
29. Димитъръ Ивановъ " " 1894/95

30. Иванъ Ачковъ	1891/92 „ 1893/94	
31. Костадинъ Бодлевъ	„ „ „	
32. Лазаръ Димитровъ	1893/4	
33. Григоръ п. Томовъ	„ до 1896/7	
34. Стоянъ Здравевъ	1894/5 „ 1898/9	
35. Георги Басмаровъ	„ „ 1899/900	
36. Димитръ Хлѣбаровъ	1895/6, 1896/7 и 1897/8	
37. Борисъ Антоновъ	„	
38. Стефанъ п. Ивановъ	1897/8 до 1898/9	
39. Димитръ х. Георгиевъ	1899/909 до 1903/4	
40. Атанасъ Маджаровъ	„ „ 1904/5	
41. Христо Н. Боботиновъ	„ „ „	
42. Георги Мановъ	„ —	
43. Хрисанта Настева	1901/2 и въ 1905/6	
44. Екатерина Измириева	„ —	
45. Милица Димитрова	„ —	
46. Елена Мацанова	„ —	
47. Фания Иосифова	„ —	
48. Д. п. Христова	„ — г. ¹	
49. Ангелина Попова	1905/6	
50. Мария Трендафилова	1907/8	
51. Наталия Мончева	„ —	
52. Д. п. Ангаловъ	1908/9 до 1912/13	
53. Невѣна Мацанова	1911/12	
54. Елена Басмаджиева	„ и 1912/13	
55. Георги Ив. Заковъ	„ —	
56. Зора Митева	„ „	
57. Атанасъ Петровъ	„ „	
58. Петра п. Стаматова	„ „	
59. Божия Бардарова	„ „	
60. Пенчо Кавракировъ	„ „	

¹ Въ уч. 1901/902 фигуриратъ въ екзарх. списъци учителитѣ подъ № № 40, 41 и 48 въ основното уч-ще на „Пиргитѣ“.

Въ екзарх. списъкъ нѣма учителитѣ за тия 9 години, освенъ № № 43 и 49 до 52; вижда се, че ни общината, ни гл. учителъ не сж съобщили списъка имъ. — Възъ основа на уч. 1901/2, въ която броя на основнитѣ учители е билъ 11, може да се допусне, че повечето отъ тѣхъ сж били сжщитѣ, но неизвестно кои имено, освенъ уч-тѣ Ал. Битраковъ, В. Шоповъ и др. Ако сж били сжщитѣ, ще може да се означатъ годинитѣ на учителствуването имъ.

61. Петръ Димитровъ	"	"
62. Виктория Христова	"	"
63. Андромаха Настева	"	"
64. Мария Димитрова	"	"
65. Зара Ачкова	"	—
66. Велика Хр. Николова	"	—
67. Фания Сакчова	"	"
68. София п. Христова	"	"
69. П. Младчевъ	1912/13	
70. Георги Н. Заховъ	"	
71. Костанца Христова	"	
72. Велика Хр. Усталжкова	"	
73. Велика Янева	"	

Туй се показва и отъ **общиятъ брой на учителитъ въ основнитъ училища отъ 1833 и 1866 години до учебната 1912/13 год.**

1	1833 до 1835	1
2	1866 и 1868	1
3	1869	1
4	1870	1
5	1871—1872	1
6	1872	1
7	1873	2
8	1873/4	1
9	1873	1
10	1873/4	1
11	1874/5—76/7	1
12	1876/7	1
13	1876/7	1
14	1878/9	1
15	1878/9 и 79/80	2
16	1879/80—1882/3	1
17	1879/80—1882/3	1
18	" "	1
19	" ? " ?	6 ¹⁾
		26
20	1883/84	5
21	1884/85	5
22	1885/86	4
23	1886/87	4
24	1887/88	4
25	1888/89	4

Показани по отдѣлно учителитъ въ тритъ училища.

¹⁾ Въ уч. 1880/81 до 1882/3 преподавали и учители отъ класоветъ.

26	1889/90	4
27	1890/91	5
28	1891/92	6
29	1892/93	6
30	1893/94	7
31	1894/95	6
32	1895/96	5
33	1896/97	7
34	1897/98	6
35	1898/99	5
36	1899/900	6
37	1900/901	6
38	1901/902	11
39	1902/903	11
40	1903/904	11
41	1904/905	11
42	1905/906	13
43	1906/907	11
44	1907/908 ²⁾	13
45	1908/909	14
46	1909/910	14
47	1910/911	14
48	1911/912	17
49	1912/913	18

Общината условияла смъщитъ учителя и дваъ години още по дваъ учителки, а последнитъ три години имало и главенъ учитель.

Всичко учители . 279

Споредъ именния списъкъ на учителитъ:

34	учителствували по 1 година	—	34 години
18	" " 2 " "	—	36 "
5	" " 3 " "	—	15 "
5	" " 4 " "	—	20 "
4	" " 5 " "	—	20 "
3	" " 6 " "	—	18 "
1	" " 7 " "	—	7 "
1	" " 14 " "	—	14 "
1	" " 21 " "	—	21 "
1	" " 28 " "	—	28 "
<u>73</u>	" "	—	213 години

Съ въпроснитъ — 66 "

Всичко — 279 "

По редовитъ номери най-много сж учителствували:

№ № 23	— Александъръ Битраковъ	— 28 години
28	— Василь Шоповъ	— 21 "
17	— Христо п. Стояновъ	— 14 "

Всичко — 63 "

²⁾ Ако се допусне, че № № 44 до 48 сж учителствували отъ 1901/2 до 1910/11 г., ще има уч. год. още по 10—50, за № 49 — 6 и за № № 50 и 51 по 4—8 и числото на годинитъ, споредъ това, ще бжде повече съ 66.

5. Броятъ на ученицитѣ въ солунскитѣ основни училища
отъ 1866 до 1913 г.

№ по редъ	Учебни години	Отдѣления				Всичко	Записани и следвали	Забележка
		I	II	III	IV			
1	1833 до 1835	Нѣ	ко	л	ко	деца		
2	1866—1868	—	—	—	—	40		
3	1869	—	—	—	—	120		
4	1870	25	16	9	—	50		
5	1871	15	10	—	—	25		
6	1872	18	14	13	—	45		
7	1873	14	10	18	3	45		
8	1873/74	15	10	—	—	25		
9	1873/74	10	5	—	—	15		
10	1873/74	15	10	—	—	25		
11	1874/5-1876/7	21	18	14	12	65		
12	1876/7	11	12	7	—	30		
13	1876/7	12	10	8	5	35		
14	1878/79 и	24	25	18	12	79		
	1879/80	и	като	кла	съ	10		
15	1879/80	15	14	13	8	50		
—	и момичета	14	11	—	—	25		
16	1879/80 момичета	6	5	—	—	11		
	Всичко	215	170	10	40	685		
	Съ	160	отъ	1866—	1869 г.			
17	1880/81	—	—	—	—			
18	1881/82	—	—	—	—			
19	1882/83	—	—	—	—			
20	1883/84	—	12	20	16			
21	1884/85	—	26	13	24			
22	1885/86	—	24	25	22			
23	1886/87	—	22	24	25			
24	1887/88	—	—	—	—			
25	1888/89	—	—	—	—			
26	1889/90	—	—	—	—			
27	1890/91	—	—	—	—			
28	1891/92	—	—	—	—			
29	1892/93	—	—	—	—			
30	1893/94	41/13	20/14	29/13	16/11	106/51	130/87	
31	1894/95	—	—	—	—			
32	1895/96	—	—	—	—			
33	1896/97	—	—	—	—			
34	1897/98	—	—	—	—			
35	1898/99	54/37	30/25	31/24	24/17	139/103	221/116	
36	1899/900	69/28	40/27	22/22	23/21	154/98	200/137	
37	1900/901	—	—	—	—			
38	1901/902	—	—	—	—			
39	1902/903	—	—	—	—			
40	1903/904	—	—	—	—			
41	1904/905	—	—	—	—			
42	1905/906	—	—	—	—			
43	1906/907	—	—	—	—			
44	1907/908	70/64	45/43	48/41	30/14	193/162	292/261	
45	1908/909	—	—	—	—			
46	1909/910	—	—	—	—			
47	1910/911	По	равно	мом	чета	50		
48	1911/912	и	мом	че	та	50		
49	1912/913							

Броятъ на ученицитѣ въ 1893/94, 8/9, 9/10 и 907/8 се съдържа въ напечатанитѣ за тия години училищни статистики, записани и следвали.

*) Съ отварянето на девин. гимн. момич. отъ отдѣл. се броятъ тамъ.

УЧИЛИЩНИ ИНСПЕКТОРИ.

Назначенитѣ отъ екзархията училищни инспектори се числили къмъ учителитѣ:

Въ уч. 1897/8 г. инспекторъ билъ Лазаръ Димитровъ, съ годишна плата 120 лири.

Въ уч. 1898/9 г. околийски инспекторъ билъ Петъръ Тошевъ, съ годишна плата 90 лири.

Въ уч. 1899/900 г. билъ сжщиятъ инспекторъ, съ годишна плата 100 лири и

Въ уч. 1900/901 г. — билъ сжщиятъ съ сжщата плата.

VI.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ.

Сведенията за историческо минало възбуждат у едни споменъ за преживѣното, а на други даватъ знания за него. Безъ тѣхъ събитията и обстоятелствата на туй минало съ течение на времето постепенно губятъ отъ своето съдържание, ослабватъ представитѣ и понятията за преживѣното и известното и оставатъ само едни смѣтни и неясни спомени. Напротивъ, писменитѣ данни увѣковѣчаватъ и обезсмъртяватъ туй историческо минало, запазватъ неговата сжщностъ и вѣрностъ, възбуждатъ и настройватъ човѣка съ известни мисли и чувства, подкрепватъ и усилватъ неговитѣ желаня и волеви движения за осществяване любимата му цель и задача. Съ помощта на такива спомени и знания немислимо е да се прокарва преднамѣрена заблуда отъ противни, извратени и лъжливи мнения, съставяни и разпространявани отъ чужди и злонамѣрени личности. Затова именно българското общество и българскиятъ македонски народъ, вѣрни на себе си, ще се придържатъ само о истинскитѣ факти.

Съседитѣ сърби, на примѣръ, заблуждаватъ чужденцитѣ съ своитѣ лъжи, като казватъ, че българскитѣ училища въ Македония били само дѣло на екзархията и на пропаганда на България и че българското македонско население нѣмало национално чувство и съзнание. Напротивъ, последното никога не е считало себе си ни сръбско, ни гръцко, а само българско и не е знаело ни сръбския езикъ ни гръцкия, освенъ своя български и отчасти по нѣкои мѣста и говоримия турски, а народнитѣ му училища сж били и бѣха негово собствено дѣло.

Чужда за него бѣ и е сръбската пропаганда, която отвори първо сръбско първоначално училище на 8 ноемврий (ст. ст.) 1890 год. въ гр. Скопье, въ манастирското тамъ здание Св. Архангелъ, съ 42 ученика, събрани отъ българскитѣ основни

училища — централното, Св. Троица и Св. Костадинъ, като се подкупваха беднитѣ имъ родители, и съ рушвети. Самиятъ сръбски търговски тамъ тогава консулъ обикаляше околнитѣ села и ставаше кръстникъ на децата на нѣкои кметове, съвѣт-вайки ги да се обявятъ за сърби. Забележително е, че първото прошение до валията да се отвори първо сръбско училище въ едно отъ близкитѣ тамъ села бѣше написано на български. Когато въ Битоля замѣстникътъ на сръбския търговски консулъ Бодли, влахъ, отъ с. Невѣстка, молѣше въ моарифъ комисионъ да му се разреши да отвори сръбско училище при десетѣтъ български основни и класни, единъ отъ членоветѣ турци му отговорилъ: „Споредъ държавната архива (турскиятъ кютукъ), нашитѣ завоеватели прадѣди въ битолскиятъ санджакъ намѣрили само българи, които и сега живѣятъ, и държавата ги знае и ги счита българска рая, а сърбинъ тукъ нѣма нито единъ, съ пари пѣкъ и съ подкупи ще се намѣрятъ сърби и въ Китай (Кина).“ Така се опитва сръбската пропаганда да отваря сръбски училища и въ Солунъ, и въ Воденъ, [и другаде, дори и въ Цариградъ.

Национално чувство и народностно съзнание всѣкога е имало у македонскитѣ българи. Следъ закриването на Охридската архиепископия отъ турската централна власт, по клевети на гръцката патриаршия, и потисническо преследване на всичко българско отъ гърцитѣ владици, то не е можало всѣкога открито и силно да се проявява. Обаче когато се подигна църковниятъ въпросъ за българска национална иерархия въ българскитѣ епархии и се учреди екзархията, народното чувство у македонскитѣ българи се засили, особено съ идването на българитѣ владици и съ откриването и на архиерейски намѣстничествата, една отъ грижитѣ на които бѣ да се отварятъ училища, разбира се, съ разрешението на турското правителство.

Екзархията, като българско върховно църковно начальство, е имала за главенъ ръководенъ стимулъ уредбата и на училищата. Тя е подкрепяла слабитѣ църковно-училищни общини съ свои парични сръдства отъ вѣнчилата и вулитѣ, препоръчвала е учители, а за нѣкои класни училища и за гимназиитѣ е назначавала такива и опредѣляла платитѣ имъ. Туй дѣло на екзархията, трѣбва да се каже, е толкова пропаганда, колкото сжщото е и на патриаршията, както и на едно министерство за народна просвѣта въ всѣка държава.

За бързото развиване на националното съзнание у македонските българи много сж допринесли и спомените за минали исторически събития, за църковната имъ независимост и народно самоуправление на Охрид. архиепископия, както и нѣкогашния политически животъ и борби за свобода на правдѣнитѣ имъ. Многочислеността на българитѣ, въ сравнение съ турското население, тѣхната будностъ, работоспособностъ и икономическо състояние държали сж винаги турското правителство на щрекъ, особено при нѣкоя малка тѣхна проява на недоволство.

Когато подиръ кримската война (1856 г.) въ Русия се приемаха на стипендии въ нѣкои училища и юноши отъ България, заминаха такива и отъ Македония, а следъ свършването на образованието си, едни се завърнаха и станаха първи, подготвени учители и будители на своя народъ.

Отварянето на класни училища съ нѣколко класа въ страната и на мъжка и девическа гимназии въ Солунъ се наложи единъ видъ на екзархията отъ известни частни лица отъ Македония, предимно отъ Охридъ и другаде. И когато се оповести за откриването на последнитѣ, още въ началото на уч. година полетѣха ученици отъ разни мѣста на Македония, изпратени за да следватъ, и тѣхниятъ брой отъ година на година се увеличаваше. Тоя устремъ на македонската младежъ за образование обърна вниманието и на чужденци въ Солунъ и стресна и самото турско правителство. На тоя устремъ именно се дължаха бързиятъ развой на училищното дѣло въ гимназиитѣ и тѣхниятъ изумителенъ напредъкъ още отъ началото на първитѣ имъ години. И характерни сж думитѣ, казани отъ простъ българинъ на гръцкия владика въ гр. Воденъ за успѣха на гимназията: „Видѣхъ въ Солунъ едно дървиче“, казалъ той на владиката, „недавна садено и извишено толко много, че надминало другото, отдавна садено и отгледано,— то е бугарското сколю предъ гръцкото“.

Напредъкътъ на гимназиитѣ се дължеше най-напредъ и на усърднитѣ и ревностни трудове на самитѣ учители, предадени на своитѣ занятия, имайки предъ видъ голѣмото имъ значение за македонския български народъ и жертвитѣ, които той прави за поддръжка на чедата си, при своитѣ ограничени срѣдства, и второ — на неуморнитѣ денонощни старания на ученицитѣ, съ които тѣ се предаваха съ обичъ на своитѣ уроци и лю-

бовъ за добиване на научни знания и умствено развитие, и то съ една будна енергия, като съзнаваха, че сж били лишени отъ училища и останали надире въ образованието си. Единъ бившъ учителъ въ гимназиитѣ (при 24 урока седмично и даване записки, по нѣмане учебници), отпосле директоръ на гимназия въ България, казваше, че успѣхитѣ на ученицитѣ въ солун. гимназия не се срещатъ у тукашнитѣ ученици, а пъкъ другъ такъвъ не знаеше, съ що да си обясни бързия напредъкъ на последната и нейната уредба, че да може тя да стои наравно съ столичната софийска и съ пловдивската.

Главни благоприятни условия за добритѣ и похвални успѣхи и поведение на учащитѣ се въ гимназиитѣ бѣха сжществуващитѣ при тѣхъ пансионѣ, въ които тѣ задължително трѣбваше да живѣятъ, като $\frac{3}{4}$ отъ тѣхъ плащаха за своето съдържание. Ученицитѣ, следъ свършването на гимназията, винаги сж казвали, че въ нея и въ пансиона тѣ сж се научили и привикнали на трудъ и на редовенъ животъ та никога да не стоятъ безъ работа. Сжщо и ученичкитѣ, които съ своитѣ развити и укрепени чисти нрави и възпитани обноси се явиха примѣрни гражданки, добри домакини и просвѣтени жени и майки. Това впрочемъ се потвърди и отъ опитъ. Когато мжжкиятъ пансионъ биде затворенъ нѣколко години наредъ, успѣхитѣ на ученицитѣ значително ослабнаха и поведението имъ падна, защото тѣ не били редовни въ уроцитѣ си, отклонявали се отъ своитѣ занятия и се увличали отъ случилитѣ се разпространявани въ обществото свободолоубиви и отрицателни мнения, несъгласни съ тѣхното звание и ученичество. И пансионскиятъ надзоръ, колкото и тежъкъ и обременителенъ за учители-надзиратели, тѣ сж го изпълнявали, при единични и случайни нѣкои изключения, съ нужната преданостъ, съ помощта на началникъ или старши възпитателъ, подъ постоянната бдителностъ на управителя на гимназията.

Вниманието на екзарха е било всѣкога грижливо обрнато къмъ нуждитѣ, благосъстоянието и успѣха на гимназиитѣ и пансионитѣ въ Солунъ. А училищниятъ отдѣлъ случвало се е често да забавя въ своитѣ разпоредби, та се появявали пречки и затруднения. Закъсняването съ назначаването на учителския персоналъ за всѣка уч. година е спъвало редовнитѣ започвания на занятията, а бавенето презъ лѣтната ва-

канция съ назначителнитѣ на учителитѣ е измѣчвало последнитѣ да стоятъ въ неизвестностъ. Честото пѣкъ смѣняване на учителитѣ и управителитѣ, независимо отъ нѣкакви причини е било въ ущѣрбѣ на дидактическата и педагогическа задачи на заведението, защото потрѣбното запознаване на учителя съ ученицитѣ е невъзможно въ продължение на една дори и две години както и за правилната преценка на знанията имъ. За това сж нуждни по-дълги занимания на учителя съ ученицитѣ, сиречь по-дълговременно и близко въздѣйствиe на възпитателя върху тѣхната възприимчивостъ и схващане. Тѣй се създадоха добритѣ нрави и традиции въ заведението, тѣй тѣ биваха обикнати и ставаха навикъ и ръководство въ практическия животъ на възпитаницитѣ, като бждещи граждани, общественици и родители. Отъ 207-тѣ учители въ м. гимназия напр. 88 сж учителствували само по една година, 44 — по две, 10 — по 5 и само единъ — най-много — 26 г., а въ 33-тѣ уч. години е имало 15 управители, отъ които само единъ е управлявалъ $4\frac{1}{3}$ години.— При назначаването на учителитѣ имало се е предъ видъ тѣхното мѣсторождение, да бждатъ тѣ предимно отъ Македония, по възможностъ съ висше специално образование, познати съ добри нрави и съ патриотическо желание да послужатъ съ самоотвържена дейностъ на своята родина. За ученици се приемали българи отъ православно вѣроизповѣдание отъ всичкитѣ вилаети въ страната (имало е и отъ България), безъ разлика отъ градове и села, състояние и произходъ. Платата за издържката имъ въ пансиона и даването на стипендии се опредѣляли по усмотрението на пансионската домакинска контролна комисия.

Мжжката гимназия и девическата въ последно време се помѣщаваха въ собствени, купени готови здания, а пансионитѣ — въ наети, съ възможни приспособления. За първата се бѣ предвидѣло построяване на ново здание, бѣше купено и мѣсто за него, обаче се изостави туй намерение, а мѣстото се продаде, така че тя проживѣ въ непригодното си помѣщение.

Учебници, учебни и библиотечни пособия се доставяха отъ вѣнъ, но съ голѣми затруднения отъ турската цензура въ града — едни се допускаха, а нѣкои се конфискуваха. При получаване на кабинетнитѣ помагала пречкитѣ отъ властѣта бѣха по-слаби. Инициативата за доставката на всички учебни потрѣби обикновено се даваше отъ гимназиитѣ. Турското прави-

телство никога ни съ стотинка не е субсидирало ни едно българско училище.

Съ откриването на търговските курсове вниманието спрямо мжж. гимназия времено намалѣ и вредата отъ това следъ нѣколко години биде премахната, като се отвори отново пансионъ при нея.

Голѣмъ ущърбъ за историята на нашитѣ училища и въ Солунъ нанесе пожарътъ въ архивата на училищния отдѣлъ при екзархията (1904 г.), който би се поправилъ, ако да сж били по-рано поискани отъ управителитѣ на училищата преписи отъ годишнитѣ отчети.

Общината между другото е полагала презъ всичкото време особени грижи и за своитѣ първоначални училища въ града, за тѣхната издрѣжка и наредба, подъ надзора на управителитѣ на мжж. гимназия. Съ умножаването на българското въ града общество отъ прииждането и на нови преселници изъ провинцията, увеличавалъ се и броятъ на ученицитѣ въ тия училища, при които е трѣбвало да има и забавачници, каквито сж били и при чуждитѣ училища. Поради увеличаването на учителския персоналъ, помощи общината е търсила освенъ църковнитѣ и други приходи и е прибѣгвала за субсидии и отъ екзархията. Въ отдѣла за основнитѣ училища, при списъка на учителитѣ и броя на ученицитѣ въ тѣхъ по години, показани сж и годишнитѣ бюджети. Въ общинската архива е имало годишни отчети отъ управителитѣ на основнитѣ училища преписи отъ които обаче не били изпращани въ екзархията, и затова липсватъ подробни сведения за тѣхъ.

Общината най-живо се е интересувала както за хода на гимназиитѣ и другитѣ при тѣхъ курсове и училища, тѣй и за състоянието на пансионитѣ, и за туй тя е имала въ пансион. комисия по трима общ. членове, отъ които единътъ е билъ и касиеръ, а общ. секретаръ — и счетоводителъ на последната. Тия членове сж били всѣкога редовни въ заседанията ѝ въпреки своитѣ частни, търговски занятия сж служили безплатно, освенъ нѣкой отъ тѣхъ, който е ималъ известна длѣжностъ и при правителството. — Общината и нейнитѣ членове, заедно съ по-виднитѣ наши граждани винаги сж опровѣргавали устно, и когато е било необходимо и писмено разпространяванитѣ разни клевети отъ страна на гърцитѣ.

Девическата гимназия къмъ последнитѣ ѝ години, благо-

дарение на родолюбивия благодетелъ Евлоги Георгиевъ, се снабди съ собствено помѣщение. Но за постройка на здание за мъжката гимназия и пансионъ срѣдства не се намѣриха, ако и да бѣ се купило отлично мѣсто за това въ квартала „Пиргитъ“.

Значението на солунскитѣ български гимназии се различаваше отъ значението на гимназиитѣ другадѣ, като наприм. на габровската преди освобождението, въ която сж постъпвали ученици отъ нѣкои само мѣста, и то синове на по-състоятелни родители. Въ Солунъ следваха ученици и ученички отъ цѣла Македония, безъ разлика на родителското имъ състояние. Жаждата за образование будѣше и беднитѣ ученици да взематъ пари съ лихва, да продаватъ отъ бащиния си движимъ и недвижимъ имотъ за издържката си въ пансиона. Нѣмаше въ Македония благодетелни дружества и фондове за подпомагане на бедни ученици. Съзнавайки своето материално положение, учащитѣ полагаха усилені старания въ своитѣ занятия за да оправдаятъ даванитѣ имъ срѣдства, а още повече, че и тѣхнитѣ роднини, съотечественици, па и самата имъ злощастна, робска татковина — Македония сж ги очаквали да свършатъ, за да бждатъ полезни съ духовнитѣ си сили за общонародното благо. И тѣ съ време наистина оправдаха тѣзи надежди и като учители и учителки и като народни будители, обществени дейци и национални ратници.

Съ изказанитѣ мисли отъ богатия землевладелецъ-чифликчия Хамди бей, че училището отваря очитѣ на българската рая и че тя престава да му работи както той иска, съгласни сж били навсѣкжде въ вилаетитѣ по-виднитѣ и богати турци, както и самитѣ правителствени чиновници, особено висшитѣ, които не скриваха своя страхъ най-вече отъ гимназиитѣ, но предъ силата на новитѣ събития и политически обстоятелства въ държавата тѣ мълчаха и пасуваха. Враговетѣ ни наричаха гимназията враждебна крепостъ, въ която се възпитаватъ и приготвяватъ бждещи неприятели и разорители на турската империя въ Европа, затова съветваха висшата властъ да обърне най-силно внимание на нея и до като е рано да превари злото — да я затвори. И правителството се вслушваше понѣкога въ тия клеветнически доноси, отъ гдето и да сж идвали тѣ, провѣряваше ги не само чрезъ анкетни комисии, а и съ чести ревизии отъ чиновници

на окржн. училищна комисија, дори и отъ самия министъръ на народното просвѣщение, и най-много съ спиране на учебниците, особено по български езикъ, география и срѣдня всеобща история, — въ отдѣла за мухамеданството и за българитѣ. Единъ отъ валиитѣ бѣ открилъ на управителя политиката на правителството за гимназията, че то я търпи, за да не отиватъ българчетата отъ вилаетитѣ въ чужбина да следватъ, гдето ще се повлияватъ отъ вредни за държавата идеи, въ случай обаче на вжтрешни въ нея смутове то ще е принудено да я затвори.

Колкото и да се считаше Турция слабокултурна, но въ нея се зачитаха религиознитѣ и народностни училищни права на християнитѣ съ автономната имъ уредба. Сегашната обаче нова владетелка и на Солунъ, Гърция, ужъ стара културна и новоцивилизована, се показва далечъ по-варварска и тираническа държава, като не само не зачита националната свобода на друга народностъ въ своитѣ предѣли, но отрича и човѣшкото ѝ право за свободно живѣне въ нея, като въпрѣки всѣка цивилизация и християнщина имъ отне собственитѣ имоти, изпжди ги безчеловѣчно и обрече ги на изгнание вънъ отъ тѣхната родина и прадѣдни семейни огнища.

Но нѣма неправда, която да пребжде, и насилие, което да устои. Сегашниятъ общенароденъ гласъ за права на малцинствата ще се наложи въпрѣки всѣка софистическа съпротива, и първото фалшиво и лъжливо положение — „доброволно-то“ изселване, ще рухне. Тогава отново ще се почне нова епоха за училищна и научна просвѣта въ цѣла Македония.

Слѣдъ тия общи историко-статистически сведения за бившитѣ български училища въ Солунъ желателно е да се съставятъ такива и за другитѣ бивши гимназии, класни, педагогически и основни училища въ градоветѣ и селата, по вилаети и каази въ всичка Македония, поне за последната уч. 1912/13 год., за да се види най-ясно, до колко бързо се е развило нашето учебно дѣло въ нея въ продължение на тридесетъ години, и да се сравни съ онова въ царство България, гдето то се е уреждало и направлявало отъ министерство, окржнни и околийски училищни инспекции, съ държавенъ и фондовъ бюджетъ, та да изпъкне фактически и нагледно сил-

ниятъ ученолюбивъ и просвѣтителенъ стремежъ на българския македонски народъ подъ бившия турски стѣснителенъ режимъ. Отъ това би се видѣло, що би той направилъ при единъ самостоятеленъ и свободенъ животъ. А сега той немилостиво се преследва и лишава отъ общо човѣшки права и независимостъ... При все това духътъ му е несломимъ, крепенъ отъ надеждата за скорошно освобождение.

